ISSN 1303 - 6890

düşünce•kültür•siyaset

Umran

mayıs 2006 • 141 • 4.50 ytl

KISIR DÖNGÜ

TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın Konuşmasına Destek Büyüyor!

Sefer Turan'la Filistin'den Guantanamo'ya

Ek TMK Yasa Tasarısı Değerlendirmesi

Umrandan

Sanal İrtica + Mürettep Terör= Oligarşik Dikta "Kısır Döngü"sü

Son zamanlarda manidar biçimde yeniden tırmanan PKK terörü ve "irtica"ı hortlatma çabalarına paralel olarak koparılan "irtica" yaygaraları üzerinden *"bürokratik oligarşi"*nin seçilmiş AKP iktidarına karşı inisiyatif alanını genişletme, en azından kaybetmeme çabasından kaynaklanan siyasi gerilim Türkiye'nin gündemine iyiden iyiye oturmuş bulunuyor. Yaklaşan **Cumhurbaşkanlığı seçimi**, bu gerilimin en önemli sebebi gözüküyor.

Bu gelişmeler, aslında Meşrûtiyet öncesine kadar uzanan **kadîm çelişki**nin sonucu olarak sürekli tekrarlanan bir **"kısır döngü"**dür. Tanzimat'la başlayan Batılılaşma sürecinde giderek halkına ve halkının değerlerine yaban(cı)laşan ve nihayet tüm mağlubiyetlerin, sıkıntıların ve geri kalışın sorumluluğunu Müslümanlığımıza ciro eden yönetici azınlığın (Jön Türkler, Genç Osmanlılar, İttihatçılar ve Cumhuriyet dönemindeki takipçileri olan 'bürokratik oligarşi'), ***"yegane medeniyet projesi"*** olarak gördüğü Batılı hayat tarzını yukarıdan aşağıya dayatmakta ısrar etmesi **yaman bir çelişkidir** ve el-ân yaşanan gerilimlerin temelinde de bu yatmaktadır. İktidar aygıtını elinde tutan yabancı elit; dayatmacı tutumundan bir türlü vazgeçmemekte, etki ve yetki alanını daraltmamak, inisiyatifi elinden kaçırmamak için klasik komitacı/cuntacı yöntemleri uygulamaya devam etmekte, artık kabak tadı veren ayak oyunlarını sürekli tekrarlamaktadır. Ne zaman halk, tek söz söyleme alanı olan demokratik seçim mekanizmasını kullanarak kendine yakın birilerini iktidara taşısa, "bürokratik oligarşi" hareket geçmekte, ortamı germekte ve "gerçek iktidarın" kendisi olduğunu kanıtlamak ve dizginleri elinden bırakmamak için hep aynı tür iki manipülasyona başvurmaktadır:

1. Sanal ve **mevhûm** bir ***"irtica tehdidi"*** türetmek yani her seferinde "irtica"ı **yeniden hortlatmak**. Ki böyle bir sanal tehlike ihdas etmek için 'sahte şeyhler', bol çarşaflı, cüppeli, bastonlu görüntüler bulmakta hayli mahirdirler. (Lûtfen 28 Şubat'ın hararetli günlerinde oluşturulan o ***"irtica dehşeti!"***ni hatırlayın.)

2. Halkın mevcut iktidardan umudunu kesip yeni arayışlara girmesine veya zinde güçlerin modern ya da postmodern yöntemlerle iktidara el koymasına zemin hazırlamak maksadıyla anarşiyi, terörü alevlendirmek. Ki bu konuda da oldukça deneyimlidirler. (Burada sadece iki Demirel ismi hatırlanabilir: Org.**Bedrettin Demirel** 12 Eylül Darbesi için; 'Biz darbeyi bir yıl önce yapabilirdik, ama şartların olgunlaşmasını bekledik.' demişti. Beş bin cana mâl olan 12 Eylül öncesi terörün yapay/tertiplenmiş olduğunu da **Süleyman Demirel** söylemişti: "Bu anarşi müretteptir. 11 Eylül'de göklere çıkan anarşi, 12 Eylül sabahı neden yoktu?")

Umran olarak, Mayıs sayımızda bu **tehlikeli gerilimi** kapağa taşıdık. Yazarlarımız **Yıldırım Canoğlu**, **Abdurrahman Dilipak** ve **D.Mehmet Doğan**'ın konuyu farklı yönleriyle tahlil eden yazılarına ilaveten değerli gazeteci-yazar **Ahmet Kekeç** ve Mazlumder Genel Başkanı **Cevat Özkaya**'nın görüşlerine başvurduk. ***Umran-Ek***'te ise, 1) TBMM Başkanı Sayın **Bülent Arınç**'ın, mevcut gerilimin de kendisinden kaynaklandığı temel çarpıklıklara işaret eden ve millet iradesine sahip çıkan basiret ve feraset yüklü konuşması ile 2) bürokratik dayatmalar sonucu alelacele çıkarılmaya çalışılan TMK tasarısının, kıymetli hukukçu **Yasin Şamlı** tarafından yapılan hassas bir değerlendirmesini istifadenize sunduk.

Umran'ın bu sayısında ayrıca; Kutlu Doğum dolayısıyla yapılan etkinliklerin 'özeleştirel' değerlendirmelerini **Ahmet Cemil Ertunç** ve **Kerim Buladı** hocalarımızın kaleminden, 'ruh ve ilahi nitelendirmesi' hakkında önemli bir analizi de **Mahmud Rifat Kademoğlu** ağabeyin kaleminden okuyacaksınız.

Gündem bölümümüzdeki, başarılı gazeteci **Sefer Turan**'la yaptığımız röportajı ise kaçırmamanızı tavsiye ederiz. Ve ***Umran***, âşinası olduğunuz sayfalarıyla yine dopdolu.

Yeni ***Umran***'larda buluşmak duâsı ile...

Umran Dergisi Abone Hattı: 0212 514 57 47 abone@umran.org

İÇİNDEKİLER

GÜNDEM

4
Ülkeyi İçten Çökertmek
METİN ALPASLAN

8
Barbarlara Karşı Dünya Yürüyüşü
TURAN KIŞLAKÇI

11
Sefer Turan'la Filistin'den Guantanamo'ya
Konuşan: ABDULLAH YILDIZ

14
Büyük Çerkez Sürgünü
MEHDİ NÜZHET ÇETİNBAŞ

16
Aziz İslam Ailesinin Sorumlu Bir Parçası Olmak
ATASOY MÜFTÜOĞLU

DÜŞÜNCE

69
Modern Fabl Olarak Hayvan Çiftliği ve Çocuk Edebiyatının Sınır(sızlığ)ı
MUSTAFA ALDI

KAPAK
Kısır Döngü

18
Medeniyetler Çatışmasında Müslümanların Yol Haritası- XIII
Söz Ola Kestire Başı
Söz Ola Kese Savaşı
YILDIRIM CANOĞLU

37
28 Şubat'ın Neresindeyiz?
ABDURRAHMAN DİLİPAK

41
"Demokrasi Devletin İktidarı Değil, Parlamento'nun İktidarıdır."
AHMET KEKEÇ

46
Rejim mi Seçilecek, Cumhurbaşkanı mı?
D. MEHMET DOĞAN

YAŞAYAN İSLAM

49
Yanlış Peygamber Tasavvurunun Güncel Açılımları
AHMET CEMİL ERTUNÇ

56
Kutlu Doğumu Anlamak -Eleştirel Bir Yaklaşım-
KERİM BULADI

60
Ruh, İnsan ve İlâhi Nitelendirmesi
MAHMUT RIFAT KADEMOĞLU

66
Din ve Genetik Yapısı
HİKMET DEMİR

RÖPORTAJ

"Kısır Döngüyü Aşmalıyız"

CEVAT ÖZKAYA

Konuşan: Abdurrahman Emiroğlu

s.29

KÜLTÜR SANAT

82
Postmodern Bir Yangın Hikayesi
HASANALİ YILDIRIM

85
"Kadın İsterse" Adlı TV Dizisi Üzerine
HASAN GÜLTEKİN

88
IX. Kur'an Sempozyumu
HİKMET DEMİR

90
KİTAP
FERHAT TOPAZİK

92
YANSIMALAR
ERTUĞRUL BAYRAMOĞLU

93
AYNADAKİ TEBESSÜM
FAHRETTİN GÖR

NEHİR AYDIN GÖKDUMAN İLE "EYLÜLLE GELEN" ÜZERİNE
Konuşan: Mustafa Aldı

s.76

EK
95
TBMM BAŞKANI SAYIN BÜLENT ARINÇ'IN TBMM'NİN AÇILIŞI'NIN 86. YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE ÖZEL GÜNDEMLE TOPLANAN TBMM GENEL KURULU'NDA YAPTIKLARI KONUŞMA (23 NİSAN 2006)

TERÖRLE MÜCADELE KANUNU TASARISI VE HAL-I PÜR MELÂLİMIZ
YASİN ŞAMLI

düşünce • kültür • siyaset
Umran

Sahibi
Umran Yayıncılık
Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına
Abdullah Yıldız

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü
Cevat Özkaya

Yayın Kurulu
Uğur Altun, Cevat Özkaya, İlhan Gündoğdu, Abdullah Yıldız

Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar
Metin Alpaslan, Atasoy Müftüoğlu, Ahmet Dağ, Dilaver Demirağ, Mehmet Özay, Mustafa Özcan, Vedat Özcan

İdare Merkezi
Sofular Mh. Yeşiltekke Sk. No: 4/2
Fatih-İstanbul
Tel: (0212) 514 57 47 - 533 72 02
Fax: 534 88 88

www.umran.org
umran@umran.org
abone@umran.org

Temsilcilikler
Adana: (0505) 249 71 87
Ankara: (0312) 435 94 48
İzmit: (0542) 250 75 77
Trabzon: (0462) 321 95 44
Isparta: (0246) 232 34 77

Abonelik Şartları
Yurtiçi
Yıllık (12 sayı): 54.000.000 TL. (54 YTL)
Family Finans Kurumu Fatih Şb. TL Hesabı
15-165159-1 (Umran Yayıncılık)
Türkiye İş Bankası Fatih Şubesi TL Hesabı
1020 1386804 (Hasan Ak)
Posta Çeki Hesabı
1605252 (Umran Yayıncılık)

Yurtdışı
Yıllık (12 sayı): 80 Usd - 60 Euro
Türkiye İş Bankası Fatih Şb. Usd Hesabı
1020 301000 0658751 (Hasan Ak)
Türkiye İş Bankası Fatih Şb. Euro Hesabı
1020 301000 0658765 (Hasan Ak)

Fiyatı: 4.500.000 TL. (4.5 YTL)

Dizgi, İçdüzen: Umran
Kapak Tasarım: Sezer Erdoğan
Uygulama: Umran
Baskı: Yıldızlar Matbaacılık
Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/143
Topkapı İstanbul
Tel: 0212 544 05 28
Dağıtım: Yay-Sat

Ayda bir yayımlanır.

ÜLKEYİ İÇTEN ÇÖKERTMEK

Metin Alpaslan

Okullarda Şiddet" konulu bir ankette, "Son zamanlarda okullarda artan öğrenciler arasındaki şiddet olaylarını neye bağlıyorsunuz?" sorusuna cevap verenlerin yüzde 55.6'sı "Manevi değerlerdeki yozlaşma", yüzde 21'i "Aile içindeki eğitim yetersizliği"ne bağlıyor. Bu iki sebep toplam **%76'ya** tekabül ediyor. Geriye kalan **%23** ise, diğer etkenleri önem sırasına göre şöyle sıralıyor: "Ceza kanunlarındaki yetersizlik", "Eğitimdeki yetersizlik", "Diğer etkenler ve Güvenlik yetersizliği".

Manevi Yozlaşma ve Sonuçları

Geçen ay mankenler ve şarkıcılardan müteşekkil 20 kadının fuhuş yaptıkları iddiasıyla gözaltına alınması, dikkatleri, sorumsuz yayıncılık anlayışı ile bireylerin psikolojik ve sosyolojik çöküntüsüne neden olan TV programlarına çevirdi. Televizyonlarda büyük bir rezalet yaşanıyor. Aileler beraberce oturup TV izleyemez hale geldi.

Lüks yaşam, mafya özentiliği, temel sorunlarını çözememiş, eğitimini tamamlayamamış gençlerin büyük bir kısmı için model haline gelmekte, medya tarafından gösterilen parıltılı hayat gençleri tahrik etmekte, reyting uğruna binlerce genç feda edilmektedir. Her gece cipleri ve sık sık değiş tokuş edilen kız arkadaşları ile gezen ünlü isimlerin magazin programlarında gösterilmesi gençleri o renkli hayata özendirmektedir. Bu insanların gayri ahlaki yaşamları topluma örnek bir yaşam gibi sunuluyor. Sanal şöhret, gençleri felakete sürüklüyor.

Manevî değerlerimize karşı savaş açanlar, şimdi ne kadar sevinseler yeridir. Her tarafımız lime lime dökülüyor. Nereye el atsanız, elinizde kalıyor. Kokuşma ve çürüme had safhada. Her taraftan pislik fışkırıyor. Sokaklardan alevler yükseliyor. Okullar kâbus yuvası. Ülkemizin evlatlarına yazık. **"İrtica ile mücadele"** adı altında, milletin değerlerine savaş açanlar; gençleri ayakta tutacak değerleri bir bir yıktılar. Her şeyi kırıp dökerek dengeleri bozdular. Örtü yasakları ile, ÖSS tuzakları ile gençlerin hayalleri yıkıldı, geleceği karartıldı. Okul-

lardaki şiddetin, kanlı PKK gösterilerinin ve fuhuşa itilen kızların bu duruma gelmelerinin asıl sebebi manevi değerlerdeki aşınma ve aile kurumundaki yıpranmadır. Bu tablonun sorumluları eserleriyle ne kadar övünseler azdır!

Kirli Savaş Kimin İşine Yarıyor?

Türkiye'de sahneye konulmak istenen kardeş kavgasına emperyalist güçlerin oyunları çerçevesinden bakmak gerekiyor. Çatıştırarak çözmeye ayarlı küresel strateji, toplumsal barış ve uzlaşma arayışlarını görünmez bir el ile sabote etmektedir. Türkiye'de de bir takım oyunların tezgahlanabilmesi için PKK ve benzeri örgütlerin var olması gerekiyor. Bu tür örgütlerin var olabilmesi için de, terörün, şiddetin ve kanın devam etmesi gerekiyor.

Güneydoğu'nun birçok yerinde ve İstanbul'da dozu yükseltilmiş terör olayları yaşanıyor. Küçücük çocukların öne sürüldüğü gösterilerde arabalar ateşe veriliyor, lastikler yakılıyor, dükkanlar yağmalanıyor, orta direk vatandaşın bindiği belediye otobüsü sapıklar tarafından ateşe veriliyor.

Geçtiğimiz yıldan beri gündemde olan, içinde kişi hak ve özgürlüğünü kısıtlayıcı uygulamalar olduğu gerekçesiyle kamuoyunun şiddetle tepki gösterdiği **Terörle Mücadele Kanun Tasarısı** Diyarbakır olaylarının ardından Hükümet tarafından Meclis gündemine alındı. Türkiye bir ay içinde olağanüstü hal konumuna sokuldu. *'Terör yükseliyor, hükümet yargıya müdahale ediyor, ordu yıpratılıyor'* gibi gündemlerle sanki bir yerlerden düğmeye basıldı. Sanki TMK'nın çıkartılması için uygun bir atmosfer oluşturuldu.

"İrtica ile mücadele" adı altında, milletin değerlerine savaş açanlar; gençleri ayakta tutacak değerleri bir bir yıktılar. Her şeyi kırıp dökerek dengeleri bozdular. Örtü yasakları ile, ÖSS tuzakları ile gençlerin hayalleri yıkıldı, geleceği karartıldı. Okullardaki şiddetin, kanlı PKK gösterilerinin ve fuhuşa itilen kızların bu duruma gelmelerinin asıl sebebi manevi değerlerdeki aşınma ve aile kurumundaki yıpranmadır. Bu tablonun sorumluları eserleriyle ne kadar övünseler azdır!

Oligarşi, iktidara el koyabilmek için korku ve paniği artırarak, toplumda yılgınlık ve çaresizlik yaratarak, kamuoyu desteği sağlamak için bu kardeş kavgasının varlığına ihtiyaç duymaktadır.

Bugün yaşananlar ne Türklerin ne de Kürtlerin yararınadır. Elbette bütün bölgeyi parçalayıp kendi çıkarları için yeniden dizayn etmeye çalışanların yararınadır. Etrafımızdaki ülkeler hızla çözülüyor. Çevresindeki derin çözülme ve bölünme fırtınasının ortasında kalan Türkiye'nin bunların dışında kalacağını sananlar yanılıyorlar.

Kuzey Irak'ta binlerce ABD misyoneri ve MOSSAD ajanı çalışıyor. Amerika Irak'ı, enerji kaynaklarının başına oturmak ve İsrail'in güvenliğini sağlamak için işgal etmiştir. ABD bayrağı ve silahları altında kurulacak bir Kürdistan devleti emperyalist bir projenin ürünü olacaktır. Bu amaç için beş bin Kürt Amerika tarafından Guam adasına götürülüp CIA ajanı olarak eğitilmiştir. Emperyalizmin ve bölge devletlerinin birbirlerine karşı koz olarak kullandıkları bu insanlar işgalcilerin hizmetkârı konumuna getirilmiştir. Mazlum Kürtler'in Ebu Gureyb ve Guantanamo işkencecileri ile, Felluce, Samarra, Telafer cellatları ile işbirliği içerisinde görülmesi ümmet adına kötü bir çelişkidir.

Eğer Mesele Çözülmek İsteniyorsa!

Terörle mücadele adına özgürlükleri kısıtlamak, hakları rafa kaldırmak, toplumu yasaklara boğmak terörü tırmandırmaktan başka bir işe yaramaz. Devletin silahın ve şiddetin dışında bir çözüm projesi olmalıdır. Örgütün silah bırakması için gerekli ortam sağlanmalıdır. Polisiye tedbirlerle, süngü gücüyle şiddeti önlemek mümkün değildir. Bu ülkede daha insanca bir dil geliştirmek gerekiyor. Yıllarca en sert uygulamalar yapıldı ama istenilen sonuç alınamadı. Şiddet şiddeti doğurdu. 20 yıldır süren bu savaş herkesi yormuştur. Bu

kirli savaş hem Türk analarını, hem de Kürt analarını ağlatmaktadır. Daha doğrusu ülkemin anası ağlamaktadır.

PKK'ya sempatisi olsun olmasın, bugün Kürtlerin çoğunluğunda ezilmişlik, itilmişlik ve yenilmişlik duygusu var. Devletin bu insanlarla bir gönül bağı kurması gerekiyor. PKK'ya duyulan sempatinin kaynaklarını ortadan kaldırılmak devletin yapması gereken bir görevdir. Milli Mücadele'de düşmana karşı beraber savaşan Türkler ve Kürtler arasında, bunca provokasyona rağmen -elhamdülillah- bir çatışma yaşanmamıştır.

Korku üzerine inşa edilen ulus-devletin, Kürt meselesine sadece bir güvenlik meselesi olarak bakması ve ulusçuluk üzerine inşa edilen resmi ideoloji ve kurumların inanç, düşünce, ve kültür alanındaki dayatmaları bugünkü etnik siyasallaşmanın ana sebebidir. Türkiye'de Türk-Kürt sorunu yoktur. İnsana, halkına değer verme ve adaletli davranma sorunu vardır. Adaletin gerçekleşebileceği noktasında insanlarda inanç eksikliği vardır. Yapılan haksızlıklar PKK'ya sempati yaratıyor. Bu sempatinin kaynaklarının kesilmesi lazım. Bir ülkede adalet olursa, kişi hak ve hürriyetlerine saygı gösterilirse, Türk'ün, Kürt'ün, Laz'ın meselesi kalmaz. Türk ve Kürt ulusalcılığına dayanmadan, Müslümanların yitirdiği ümmet bilincinin yeniden ihyası ile oluşacak bir **İslami kimlik** meseleyi çözecek tek anahtardır.

Cumhurbaşkanı'nın Duruşu Halkın Değerleriyle Uyuşmuyor

Cumhurbaşkanı Sezer, Harp Akademileri'nde yaptığı konuşmada "*İrticai tehdit kaygı verici boyutlara ulaşmıştır.*" diyor. Konuşmasının en can alıcı bölümlerini sanki ezbere okuyor; "*İrtica siyasete, eğitime ve devlete sızmaya çalışmakta, Cumhuriyet'in temel niteliklerinin yıpratılmasına yönelik etkinlikleri sistemli biçimde uygulamaktadır.*" Ve hızını alamıyor, "*Ayrıca, devletin ekonomik, sosyal, siyasal ve hukuksal temel düzenini din kurallarına dayandırmak amacıyla dinin, din duygularının ve kimi objelerin...sömürülmesi, toplumumuzu kamplara bölmeye yönelik bir girişim olarak duyarlılık yaratmaktadır.*" diyor. Başörtüsü konusunda ise, "*Türban bireysel özgürlük kapsamına alınarak, kamusal alanda da bu uygulamanın kaçınılmaz olduğu vurgulanmak istenmektedir.*" dedikten sonra çözümü açıklayıveriyor; "***Bireyin dini inanç ve ibadet yaşamı, kamu düzenini korumak için sınırlanabilir.***" Doğrusu demokrasilerde böyle bir müdahale yapılabiyorsa, diktatörlüklere söylenecek hiçbir söz olmamalı. Dini ibadet alanına devlet müdahale ediyorsa bunun adı laiklik değil, olsa olsa faşizm olur.

Sezer, 28 Şubat'ın sloganı olan **"İrticaya Karşı Topyekün Savaş"**tan bahsediyor. Terörü **"ikincil bir tehlikeye indirgiyor"** ve gündemi irtica yaygaraları ile dolduruyor. Bugün sokaklarda, okullarda adam doğrayan gençlerin, o dönemin çocukları olduğunu fark etmiyor. Bu hassas dönemde verdiği mesajlara bakın: "*Laiklik din ve vicdan özgürlüğü olarak tanımlanmakta, bu tanımla laiklik din ve vicdan özgürlüğüne indirgenmekte ve anlamsız kılınmaya çalışılmakta*" imiş. Laiklik **"din ve vicdan özgürlüğü"** olarak tanımlanırsa ne olur? Bu tanım Cumhurbaşkanı'nı niçin rahatsız ediyor? Anlamak zor. Bu yorumlar, devletin zirvesinin dünyaya sol kamptan, *Cumhuriyet* gazetesi penceresinden baktığı, delilsiz ispatsız suçlamalarda bulunduğu izlenimi vermekte ve Müslüman halkı rahatsız etmektedir. Cumhurun başkanının kendi ülkesinin vatandaşlarına "gerici" demeye hakkı olmamalıdır.

Cumhurbaşkanı, devletin istihbarat bilgilerine sahip biri olarak bu sözleriyle ne tür 'etkinlikleri' kast ettiğini, ortada gözle görünür bir irtica tehdidi olup olmadığını açıklamıyor. Bu tür tavırlar tarafsızlıkla bağdaşmıyor. Kendi yaptığı atamalarda sol görüşlü ve CHP sempatizanı olan çok sayıda atama yaparken, hükümetin yapmış olduğu atamalarda hukuk devletine ve demokrasiye yakışmayan bir şekilde **"eşlerinin başı örtülü olmalarını"** bir nakısa olarak zikretmesi inananları rencide ediyor.

Kutlu doğum haftası kutlamalarının coşkuyla yapıldığı bir dönemde Peygamberimizin doğumuyla ilgili kutlama demeci vermeyip, aksine Müs-

lümanları rencide edici laikçi demeçler vermekle, Cumhurbaşkanı maalesef **"cumhur"**la buluşamamıştır. Birleştirici ve bütünleştirici olması gerekirken, tersine giderayak toplumu germektedir.

Sezer'in bu konuşması aslında cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde AK Parti'ye devlet adına meydan okuma olarak değerlendirilebilir. Rejim krizi yaratarak istemedikleri birinin Çankaya'ya çıkmasını engellemek veya Sezer'e benzer bir adayı AKP'ye kabul ettirmek için, askeri bürokrasi, Cumhurbaşkanı, CHP, YÖK ve rektörler, ***cüppelerini yeniden giyeceklerini*** söyleyen yüksek yargı mensupları ve *Cumhuriyet* gazetesi ve benzeri medya sürekli irtica tehdidinin var olduğunu gündemde tutuyorlar.

Savcının Başına Gelenler°

Bir ilçede görevli JİTEM personelinin, resmi araçla, planlı, haritalı ve listeli olarak bombalama eylemleri gerçekleştirmesi, bu kişilerin nasıl organizeli olduğunu ve bir yerlerle bağlantılı hareket ettiklerini gözler önüne sermektedir. Bu olayda inkar edilemeyecek düzeyde teknik deliller vardır. Bu sanıkların içinde bulunduğu yasadışı örgütler bölgede birçok eylemin sorumlusudur. Orada bir istikrarsızlık yaratılmak isteniyor. Olayın içinde bizzat muvazzaf askeri personel yer almaktadır ve hedefleri oligarşik menfaatlerini korumak için **insanlarımızı kardeş kavgasına sürükleyecek ve darbe ortamı hazırlayacak provokasyonlar yapmaktır.** Şemdinli'deki iş kazasında açığa çıkan olay **lokal değildir,** bazı askeri personelin kişisel hatalarıyla sınırlı olmayıp, ülke çapında devam eden provakasyonlar serisinin küçük bir parçasıdır. Bu defa başaramayıp, yüzlerine

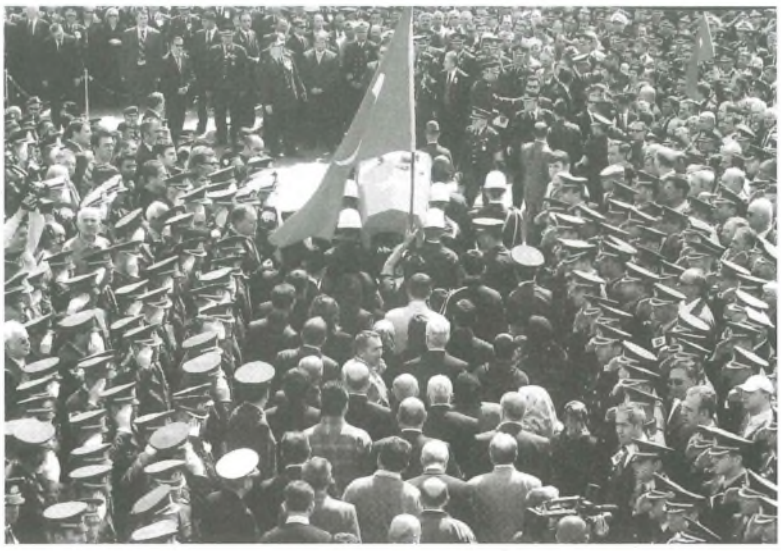

gözlerine bulaştırmışlardır.

Devlet içerisindeki örgütlenmelerin şiddete başvurması kabul edilemez. Devlet, bu safraları içinden atmalıdır. Şiddet ortamı yaratarak buradan beslenen çevrelerin, halkı devlete karşı kışkırtmak amacıyla yaptıkları eylemler çok ağır bir suçtur. PKK örgüt üyeliği hangi madde ile yargılanıyorsa, Şemdinli'de silahlı eylem yapanlar da aynı maddeden yargılanmalıdır. 12 Eylül öncesi sokaklarındaki sağ-sol savaşı gibi, şimdi de sokaklarda Kürt-Türk savaşı çıkartarak yeniden bir darbe zemini hazırlamak vatana ihanettir.

Türkiye'de bugüne kadar yargı bu çeteler konusunda iyi bir sınav vermedi. Devlet içindeki örgütlenmeleri ortaya çıkaramadı. Olay yine iki çavuş, bir itirafçı ile sınırlı kaldı. Olayın azmettiricileri adaletin pençesinden sahip oldukları kimliği kullanarak sessizce sıyrılmaktadırlar. Devlet Şemdinli olayının üzerine gereğince gitseydi, yöre halkının devlete güveni artacaktı. Ancak **Büyükanıt** hakkındaki iddia sanki orduya karşı yapılıyormuş gibi kabul edilip üstü örtülmeye çalışınca, perde arkasındaki kirli elleri göremeyen halkın, devlete ve orduya bakışı değişir, devlet-millet bütünlüğü zedelenir.

Türkiye'de devleti sorgulamak, devletin hukuk dışılığını ortaya çıkarmak isteyenler **"haddini aşmakla"** suçlanmaktadır. Gerçeği ortaya çıkarmak isteyen kimseleri devletin ve kurumların düşmanıymış gibi göstermek, komplocuların üzerinde yoğunlaşması gereken dikkatleri, gerçek vatanseverlerin üzerine kaydırarak hedef saptırmaktır. İşte savcı **Ferhat Sarıkaya**'nın başına gelenler. Bu ceza ile bu tür soruşturmalarda savcılara haddinizi bilin mesajı verilmek isteniyor.

Devlet düşmanı gibi gösterilme riskiyle karşılaşan insanlar cesaretleri kırılarak sünepeleştirilirler. Gerçekleri bile konuşmaktan korkmaya başlarlar. Devlet gücünün kirli işlerde kullanılabileceği hususunda toplumda oluşmaya başlayan anlayış sonucunda devletin kurumları çürümeye yüz tutar. Devletin ve kurumların güvenilirliği zedelenir. Devletle vatandaşların arasındaki gönül bağı kopar. Vatandaş devletin adaletinden ümidini keser ve AİHM kapılarında adalet dilenciliğine başlarlar.

BARBARLARA KARŞI DÜNYA YÜRÜYÜŞÜ

Turan Kışlakçı

Ortadoğu'da savaş tamtamları yeniden ayyuka çıkmaya başladı. Yıllardır yeryüzünün her bölgesinde kan dökmeye doyamamış olan vahşi Batı, yine bildik oyunlarını sergilemeye başladı. Yeryüzünde işlediği tüm katliamları Hollywood ve sahip olduğu birçok dünya medyası aracılığıyla örtmeyi kısmen başaran kovboy yönetimi, bakalım bu kez yeni yalanları ile dünyayı dolandırabiiecek mi?

Dünya 5 asır Batı sömürgeciliğinin acısını çekti ve 60 yıldır da Amerikan emperyalizminden ya da hegemonyasından çekiyor. Dünya bir acıdan kurtulmadan, başka bir acıyla yüz yüze kalıyor. ABD'nin yıllardır yaptığı savaşları, işgalleri ve dış müdahaleleri (Dış müdahaleden kastımız; darbeler, provokasyonlar, iç çatışmalar ve CIA faaliyetleridir.) şöyle bir incelediğimizde yer kürenin her kıtasının bu devletten neler çektiğini çok rahatlıkla görebiliriz. Kıtanın yerli halkı olan Kızılderililere reva görülenleri bilmeyenimiz var mı? Ancak çok geriye gitmemize gerek yok, sadece 60 yılda yapılanlara şöyle bir göz atmamız bile dünyanın artık bu ülkenin haksız savaşlarını kaldıramaz hale geldiğini göstermeye yetecektir.

Dünyanın ilk atom bombası kullanan ülkesi ünvanına sahip ABD, 1945'te Japonya'ya (Hiroşima ve Nagazaki) attığı atom bombasıyla 300 bin kişiyi öldürdü. 1950-1954 arası Şanghay'ı bombaladı, Kore'ye müdahale etti ve ülkeyi ikiye böldü, sonuç yüz binlerce ölü. Guetamala'da yaptığı darbe sırasında 100 bin kişiyi öldürttü. 1955-58 arası Kamboçya-Laos'ta CIA operasyonları ve bombalamalar düzenledi, bunu sabotajlar izledi. 1956-59 arası işbirlikçisi Batista ile beraber 60 bin Kübalıyı öldürdü. 1963'te Endonezya'yı ikiye böldü. İşbirlikçisi Suharto ile beraber Endonezya'da tam 1 Milyon kişiyi öldürdü. 1969-75 arasında Kamboçya'yı bombaladı, 550 bin ölü. 1973'te Şili'de Pinochet iktidarı sırasında 30 bin kişi katledildi ve binlerce kayıp oldu, kayıpların birçoğu hâlâ bulunamadı. 1975'te Vietnam'dan geri çekildiğinde arkasında 5 milyona yakın ölü ve yüz binlerce sakat bıraktı. Bu savaş sırasında ABD Vietnam halkına tam 638 bin ton bomba atmıştır, kişi başına nerdeyse 5 bomba düşmektedir ve bu rakam 2. Dünya Savaşı boyunca Afrika ve Avrupa'da atılan bombaların yarısıdır. 1976-1983 arasında Angola'da iç savaşta ölü sayısı 300 bindi. 1980-90 arası Somali'ye karşı başlattığı savaş ile binlerce zavallı insanın ölümüne neden oldu. Daha sonra ülkeyi bir iç savaşın içine sürükleyerek yakayı zor kurtardı. 1983'te 14 bin deniz piyadesiyle Lübnan'a saldırdı, on binlerce kişi katledildi. İsrail'e silah ve maddi destek vererek onbinlerce Filistinlinin öldürülmesinde dolaylı olarak yer aldı. Ve son olarak, Afganistan'ı taş devrine çevireceğiz dediler, Afganistan'ın, zaten taş devrinde olduğu söyleniyordu, yerle bir ettiler. Irak ise diğer bir örnek olarak önümüzde duruyor. 4 yıl içinde Irak'ta 100 binden fazla sivil öldü-

rüldü, ülke tamamen bir hapishaneye çevrildi. Ebu Gureyb ve Guantanamo işkenceleri ise tarihe ayrı bir yüzkarası olarak girecek.

ABD yalnızca 1946-2003 arası tam 230 kez askeri gücüne başvurdu ve tam 20 kez nükleer silah kullanma tahdidinde bulundu. Şu anda dünya sistemindeki diğer tüm ulusların askeri harcamaları toplamından bile daha yüksek bir harcama gerçekleştiren bir ülke haline geldi. Bu liste uzayıp gidiyor elimde bunun tam iki katı kadar daha yazı var, işkencelerden, ırza geçmelerden, suikastlerden bahsetmedik bile. Peki acaba gerçek terörist kim? Kimler bu dünyanın "uygar" insanları?

Peki tüm bu adaletsiz uygulamalar bu kadar ayan beyan ortada iken neden ABD'ye karşı uluslararası bir tavır alınamıyor? Bunun cevabını bence hepimiz düşünelim. Böylece sorunun nereden kaynaklandığını çok rahatlıkla görebiliriz. Fakat bunun yanı sıra, uluslararası hukuk kurallarını devletlere karşı kullanmakla yükümlü bir tek merci var, o da Lahey'de bulunan Uluslararası Adalet Divanı. Bu mahkeme, bugüne dek, bir tek devleti, ABD'yi, illegal kuvvet kullanmak suçunu işlemekten, Nikaragua'ya karşı 1983 yılında giriştiği hareketten dolayı mahkum etmiştir. Limanlarının mayınlanması, gemilerinin batırılması ve ondan sonra kuvvet çıkarılması... Tabii Nikaragua küçük bir devlet, ne yapsın, şikâyet etti Uluslararası Adalet Divanı'na, ve sulandırılmış da olsa bir karar çıktı. Elimizdeki tek örnek, tek belge bu, uluslararası hukukta terör tanımı ile ilgili. "Bir başka devlete karşı illegal kuvvet kullanılması" demek, "terör" demektir. İşte bir türlü yapılamayan o meşhur tanım, terörizm tanımı, dolaylı olarak, Uluslararası

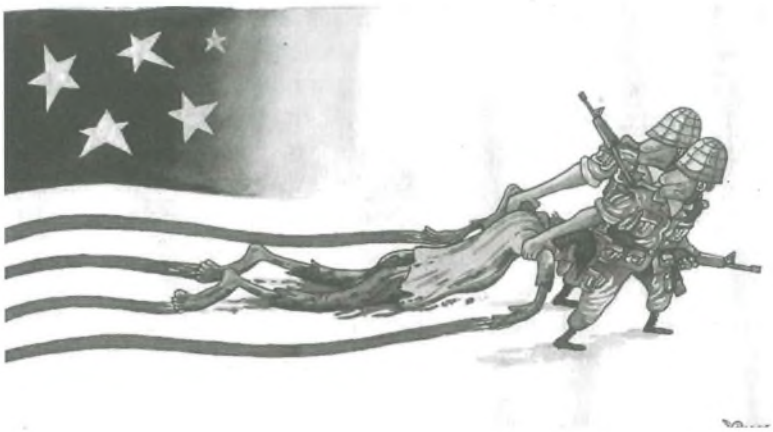

Adalet Divanı tarafından yapılmıştır. Peki sonuç? Amerika bu kararı kabul etmedi.

İran'a Savaş "Büyük İsrail" İçin mi?

Eğer Amerikan yönetimi İran'a bir savaş düşünüyorsa, inanın bu Neo-con ve Hıristiyan-Siyonist düşüncenin "Büyük İsrail" hedefinden başka hiçbir şeye hizmet etmeyecektir. Armageddon'a soyunan bu düşünce dünyayı bir savaş meydanına çevirmekten başka bir iş yapamayacaktır. İran'ın uranyum zenginleştirmesini bahane ederek, bu ülkeye saldırıya niyetlenmesinin bir oyun olduğunu artık anlamayanımız kaldı mı? Irak savaşı öncesi dünya kamuoyunda oynanan oyunları bir gözünüzün önüne getirin. ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın BM'de yaptığı görüntülü uydurmaca konuşmayı ve savaş sonrası yaptığı özür konuşmasını hatırlayın... Sivil enerji amacıyla uranyum zenginleştirme hakkı, uluslararası antlaşmadan doğan bir hak olarak, 1970'te yürürlüğe giren NPT antlaşmasına göre İran'ın egemen bir devlet olarak hakkıdır ve hiçbir kuvvet bu hakkını elinden alamaz. Zaten İran da bunu söylemiyor mu?..

O halde İran'a saldırı, ABD'deki Yahudi lobisi ile Bush çetesinin bir planı. ABD'de yayımlanan *The New Yorker* dergisi yazarlarından Seymour Hersh, Nisan ayında "ABD'nin İran Planı" adıyla yayımlanan bir makalesinde şu ifadelere yer vermektedir: "Generaller, Bush'un **"Mesihçi kompleks"**i olduğunu düşünüyorlar. Çok iyi bildiğimiz gibi, "Mesihçi kompleks"e sahip kişiler, tehlikeli kişilerdir; hele de, nükleer silahların düğmesine basabilecek durumdalarsa ve, dünyanın en güçlü askerî makinasını kontrol ediyorlarsa, bu kişiler, çok daha tehlikelidir."

Bush ve çetesi, bugüne kadar, kendilerini, "insanlığı kurtarma, yeryüzüne demokrasi ve özgürlükler getirme" kaygısıyla hareket eden birer Mesih olarak gördüler. Dünyaca tanınan ünlü düşünür Immanuel Wallerstein "İran'a saldırı konusunda ciddi olabilirler mi?" adı altında yayımladığı bir makalesinde, Bush ve çetesinin yaptıkları "akıldışı ve çılgınca işlerin", "Mesihçi bir kompleks"ten çok, **"Sampson kompleksi"**yle izah edilebileceğini ve yalnızca dünyayı değil, Amerika'yı da büyük bir felâketin eşiğine sürükleyeceğini söylüyor bize. (Kitab-ı Mukaddes'te, Sampson, kendinde Tanrısal bir güç vehmeden ve verdiği zalimce kararlarla Filistinlileri per-perişan eden Yahudi bir hâkim olarak

anlatılır. "Mesihçi kompleks", insanlığı kurtarma misyonu üstlenme kompleksi, "Samson kompleksi" ise, kendisine itaat etmeyenlere gazap etme ve zulmetme gibi kendinde Tanrısal bir güç vehmetme kompleksi, anlamına geliyor.)

Yeni Savaş Dünyayı Felaketin Eşiğine Sürükler

Bush yönetiminin İran'a saldırması durumunda Irak'taki çıkmazdan daha beter bir çıkmaza gireceğini söylen ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nin terörle mücadele birimlerinde görev yapan Richard Clarke ve Steven Simon adlı uzmanlar, İran'ın misilleme olarak ilk önce Fars Körfezi'ndeki petrol tesisleri ve tankerlere saldıracağı, bunun da 1 varil petrol fiyatını 80 ila 100 dolara yükselteceği uyarısında bulundular. Amerikan Kongresi'nin sonuçları iyi bilinmeyen böyle bir savaş izin vermemesi gerektiğini belirten Clarke ve Simon, "Irak'taki Bedir Tugayları ve Lübnan'daki Hizbullah gibi şii gruplar ABD ve İngiltere'ye karşı çok daha ölümcül saldırılar düzenleyebilir" diyerek ABD'yi uyarıyorlar.

Amerikan ordusundaki üst düzey komutanların da İran'a yapılacak askerî saldırı konusundaki kaygılarını ve korkularını dile getirmeleri bunu gözler önüne seriyor ve bu saldırının, esas itibariyle Bush çetesinin düşündüğü bir saldırı olduğunu ifade ediyorlar. İngiltere'nin Dışişleri Bakanı Jack Straw konuyla ilgili bir açıklama yapma ihtiyacı hissetti ve İran'a askerî bir saldırının "kabul edilemeyeceğini", nükleer silah kullanma planlarının "bütünüyle çılgınlık" olduğunu ifade etti. Körfez ülkeleri ise, bölgede nükleer silahlara sahip bir İsrail var iken, sadece teknoloji için uranyumu zenginleştirdiğini ifade eden bir ülkeye karşı savaş açılmasına asla destek vermeyeceklerini belirtiyorlar.

Tüm bunların yanı sıra İran ise ABD'nin savaş tehditlerine karşı kendinden emin bir şekilde savaşa hazır olduğunu ve halihazırda savaşa hazır 40 bin kişilik bir tabur oluşturduğunu vurguluyor. İran Ordusu Kara Kuvvetleri Komutanı Tuğgeneral Muhammed Hüseyin Dadres, İran'ın askeri alanda kendine yeterli hale geldiğini belirterek, İran ordusunun, yapılması zor olan ileri teknoloji ürünü 3 milyon donanım ürettiğini söyledi. Ayrıca İran ordusunun Nisan ayı başlarında Fars Körfezi sularında yaptığı bir haftalık tatbikatta, dünyanın en hızlı deniz altı füzesini denediğini açıkladı. Hut adlı füze saniyede 100 metre hıza sahipti. Tatbikatın ilk gününde 700 km menzilli bir Şahab füzesi denendi. 1500 gemi ve savaş uçaklarının da kullanıldığı tatbikatta, ilk kez radarlara yakalanmayan bir füzenin de denemesi yapıldı. Fecr-3 adı verilen füze savaş başlığı taşıyabiliyor ve aynı anda birkaç hedefi vurabiliyor.

Bu veriler ışığında ünlü düşünür Wallerstein, İran'a muhtemel saldırının çılgınca ve akıldışı olduğunu belirtikten sonra şu iki konuya değinmektedir:

Birincisi, ABD'nin askerî enerjisinin, Irak ve Afganistan'da yapmaya çalıştıklarını yapmakta bir hayli yetersiz gözüktüğü bir zaman diliminde, İran'a yapılacak bir askerî saldırı, ABD'nin askerî kaynaklarını, belki de kontrol noktasının çok daha ötelerine taşıyacak kadar yayacaktır.

İkincisi ise, İran savunması, coğrafî olarak çok iyi yapılandırılmış ve konuşlandırılmıştır; bu yüzden, ne kadar büyük bir saldırı gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, herhangi bir hava saldırısının İran savunmasını bütünüyle silip süpürerek yok edebilmesi çok zordur.

Ey Dünya Halkları Artık Sesinizi Yükseltin!

Amerikan hegemonyası başta Ortadoğu olmak üzere, Latin Amerika, Afrika, Asya ve Avrupa dünyanın tüm kıtalara zararı dokunmuştur. Bundan sadece Müslümanlar değil, Hıristiyanı, Budisti, Hindusu ve Konfüçyeni olmak üzere tüm insanlık acı çekmiştir. O halde artık tüm dünya halklarının, bu zalim yönetimin dünyanın acısına yeni acılar katmadan önüne geçip durdurmalarının zamanı gelmedi mi? Burada özellikle sivil toplum örgütlerimize çok büyük görevler düşmektedir. Irak savaşı öncesi tüm dünyada savaş karşıtı büyük gösteriler oldu. Ancak, devasa gösteriler haksız savaşı durdurmaya yetmedi. Bunun için yeni projeler üzerinden düşünmeliyiz. Benim acizane önerim ise tüm dünya halklarını savaşın olduğu bölgeye doğru yürüyüşe geçirmek. Dünyanın tüm kıtalarında milyonlar, akın akın savaşın olduğu bölgeye doğru yürümeli. Bu ister Irak, ister Suriye, ister İran, ister Venezuella, ister Afrika'da bir yer, isterse Asya'da bir yer olsun... Felluce, Hiroşima ve Nagazaki benzeri gibi ölüm manzaraları görmek istemiyorsak böyle bir "dünya yürüyüşü"nü organize etmeliyiz... Hadi!.. Bu yürüyüşe hep beraber destek verelim... İnanın dünyada nükleer bomba kullanacak tek ülke var ise o da ABD ve İsrail'dir... Bunu hepimiz biliyoruz...

O halde ey dünya halkları heybelerinizi hazırlayın, bu kez tüm insanlık için bir yürüyüşe çıkıyoruz... Yarınlarımız için... Geleceğimiz için... Dünyamız için... Gezegenimiz için...

SEFER TURAN'LA FİLİSTİN'DEN GUANTANAMO'YA

Konuşan: Abdullah Yıldız

Ortadoğu, tarihte olduğu gibi, günümüz dünya politikasında da merkezi ve belirleyici konumunu sürdürüyor. 1990'larda Sovyetlerin çöküşü ve NATO konseptinin değişmesiyle başlayıp 11 Eylül 2001 provokasyonu ile doruk noktasına çıkan ABD-İsrail patronajlığındaki İslâm-karşıtı süreç, Büyük Ortadoğu Projesi ve benzeri dizaynlarla yine bu bölgeyi hedef tahtasına yerleştirmiş bulunuyor. Şimdilerde yeni bir boyut kazanan bu İslâm-karşıtı sürecin son halini, televizyon gazeteciliğinin seçkin isimlerinden Sefer Turan'la görüştük. Kanal 7 Dış Haberler Müdürü olan Turan, Ortadoğu'ya ve özellikle de Filistin'e en sık giden, gelişmeleri yakından takip edip kamuoyuna doğru olarak yansıtmayı ilke edinen başarılı bir gazetecimiz ve son olarak Amerika'nın Guantanamo'daki askeri üssüne girdi. Guantanamo izlenimleri dahil, sahip olduğu son bilgileri bizlerle paylaşan Sefer Turan'a teşekkür ediyoruz.

BOP Tutmadı ve ABD'ye Nefret Büyüyor

Abdullah Yıldız: 11 Eylül'le, daha doğrusu 1991 NATO konseptinin değişmesiyle başlayan ve Müslüman dünyaya işgal, kan, gözyaşı olarak yansıyan İslâm-karşıtı süreçte bazı yeni değişiklikler gözleniyor. Bu süreçle özdeşleşen Büyük Ortadoğu Projesi ve onun açılımı olan diğer projeler, bu çerçevede 'demokrasi ihracı' vs. tutmamış gözüküyor. Sizce de öyle mi?

Sefer Turan: Evet, bence de tutmadı. Ortadoğu'da şöyle bir gerçek var. Bölge halkları kendi aralarında birtakım sorunlar yaşasalar da, dışarıdan dayatılan projelere karşı son derece tepkilidirler ve beklenmedik bir şekilde ortak hareket ederler. Yapılan anketler, Ortadoğu'da Amerika'ya karşı nefretin hiç bu kadar yüksek olmadığını gösteriyor. Yıllardır, ABD yanlısı politikasıyla tanınan Türkiye'de bile son yapılan anketlerde; **en az sevilen milletler listesinin başında İsrail, ardından ABD var; en sevilen halk ise Filistin halkı.** Zira ABD, kayıtsız şartsız İsrail'in destekçisi. Ortadoğu'da şöyle yerleşik bir anlayış var: Amerika'nın bölge politikasının iki hedefi var: **Birincisi** İsrail'in varlığını güvenceye almak, **ikincisi** Ortadoğu petrollerini kontrol altında tutmak. Nitekim Amerika Irak'ı işgal ettiğinde tarihi hazineler dahil her tarafın yağmalanmasına göz yummuştu, bir tek yer hariç; **Irak Petrol Bakanlığı** binası... Diğer taraftan ABD, herkesçe malum olan İsrail'in nükleer silahlarını gündeme bile getirmiyor. Bu tutum bölgede çifte standart bir yaklaşım olarak değerlendiriliyor.

Tabi, Ortadoğu insanı bütün bunları görüyor, sıkıntıyı yaşıyor ve sürecin mimarlarına öfke duyuyor...

Ebû Gureyb ve Guantanamo Görüntüleri Psikolojik Savaş Aracı mı?

Yıldız: Bu öfkede, Ebû Gureyb ve Guantanamo görüntülerinin etki-

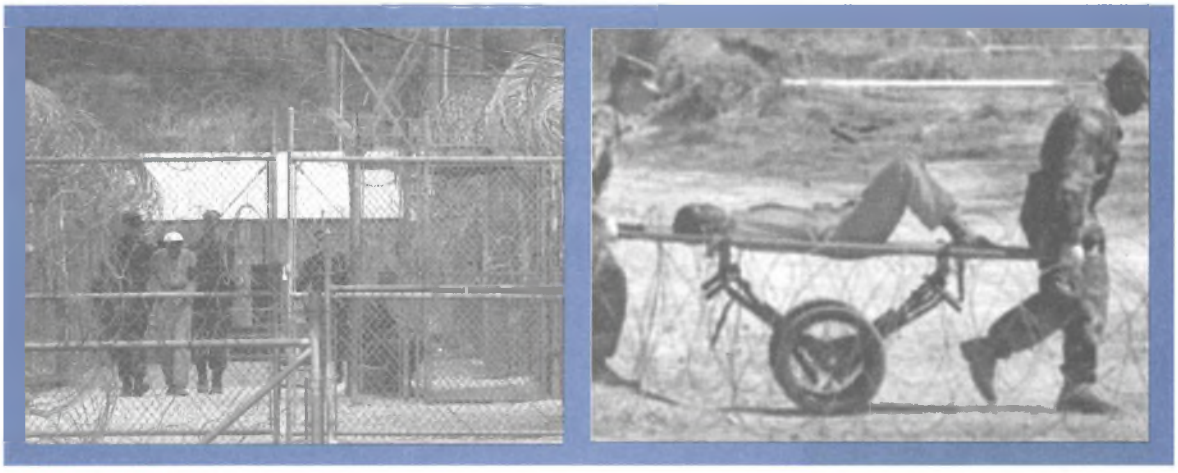

si de var mı? Siz Guantanamo'dan yeni döndünüz? Neler gördünüz orada? Mesela, ABD'nin dünya kamuoyundan özür dileme veya olumsuz izlenimini düzeltme çabasını hissettiniz mi?

Turan: Hayır! Amerikalıların öyle bir meselesi yok. Tabi, bize ne gösterildi ise, o kadarını gördük; ama şirin görünme veya imaj düzeltme gibi bir endişeleri yok hissine kapıldık orada. Gerçi Guantanamo'da kalıp çıkmış bir tutuklu, ***'medyaya yansıtılan yemeklerin hiçbirini biz görmemiştik'*** dedi. Bizi en çok etkileyen, oradaki yüzlerce tutuklunun yıllardır hala mahkemeye çıkarılmamaları ve akıbetlerinin ne olacağının da hâlâ bilinmiyor olması oldu. Kampı dolaşırken bir grup tutuklu ***'bunların yalanlarına inanmayın'*** diye bağırdılar... İlginç bir olaya tanık olduk: Doğu Türkistanlı 5 tutuklu suçsuz olduğu anlaşılmış... Ama bırakmıyorlar. Sebep: Çin'e iade edilirlerse onlara kötü muamele edilecek! Başka bir ülke de kabul etmiyormuş... Durum böyle olmasına rağmen suçsuzluğunu kabul ettikleri bu insanları Guantanamo'da tutuyorlar!

Yıldız: Peki, gerek Guantanamo'yu gerekse Ebû Gureyb'in işkence görüntülerini, bir psikolojik savaş aracı olarak kullandıklarını düşünebilir miyiz?

Turan: Tabi ki mümkün. Sonuçta psikolojik savaş, topyekün savaşın bir parçası. Ama ben Ortadoğu insanı üzerinde bunların da ters teptiğini ve plânların tutmadığını düşünüyorum. Propaganda savaşı bağlamında ilginç bir örnek vereyim: Hatırlayın, ABD Irak işgali sırasında **El-Cezire**'nin yayınlarından çok rahatsız oldu ve buna alternatif olarak **El-Hurra** diye bir televizyon kurdu ama şimdi bu televizyonu kimse izlemiyor, yani El-Hurra da tutmadı.

Daha önemli bir gösterge: **9 Nisan** Irak için önemli bir tarih: Hani hatırlarsınız, Saddam'ın Firdevs meydanındaki heykeli işgalci Amerikan askerlerince o gün yıkılmıştı. Saddam zulmünden kurtulup 'demokrasiye kavuşan' bir halk bugünü kutlamaz mı? Ama 9 Nisan'da o meydanda kimse yoktu. Ve, işgalin üçüncü yılı geride kaldı; bugün günlük ölen insan sayısı 30-40. Bu manzara, işlerin nasıl gittiğini göstermeye yeter...

Şii ve Sünni Alimler Sağduyulu

Yıldız: Tam burada, İslam-karşıtı şer odaklarının, Irak'tan başlayarak tüm Müslümanlar arasında yeni çatışmalar çıkarmak, özellikle de Şii-Sünni çatışması ile Müslümanları birbirine kırdırmak istediklerini görüyoruz. ABD'nin Siyonist güdümlü politikasına yön verenlerden **Kissinger**'in geçenlerde söylediği ***"Şimdiye kadar savaş Müslümanlarla diğerleri arasında idi; bundan sonra ise Müslümanlarla Müslümanların savaşı olacaktır"*** sözü, bana çok anlamlı geliyor. Bu bağlamda Şii ve Sünni camilerine karşılıklı olarak yapılan saldırılar çok esrarengiz. Sizce bu yeni komplo tutar mı? Hatırlarsanız, sizin yaptığınız ve geçen yıl *Umran*'da yayınladığımız bir röportajda **Hüseyin Fadlallah**, *"Iraklı Müslümanlar bu oyuna gelmeyecek kadar akıllıdırlar"* demişti. Son durum nedir?

Turan: Evet, Fadlallah aynen öyle söylemişti ve Iraklı Müslümanlar şu ana kadar bu oyuna gelmediler. Ama son gelişmeler çok tehlikeli boyutlara ulaştı. Artık, maalesef Şii ve Sünni Müslümanlar birbirlerini suçlar hale geldiler. Her iki tarafın ulemâ kesimi hâlâ çok olumlu ve sağduyulu beyanatlar veriyorlar, Müslümanları sükûnete çağırıyorlar ama insanlar, özellikle de canı yananlar suçu karşı tarafta arama eğilimine girdiler. Tabi, bu bombalamaları kimin yaptığı belli değil... Mesela; **Zerkavî** diye 'kafa

kesen', rehine öldüren birinden bahsedilir, el-Kaide'nin adamı olarak; bu adamı gören, bilen, tanıyan yok. İşgalciler, "Zerkavi Felluce'de" deyip orayı yerle bir ettiler; ardından "Telafer'de görüldü" dediler oraya saldırdılar, bir ara "Musul'da" dediler, "öldü" diyenler de var... Amerika, bu ve benzeri olayları, işgali uzatmak ve Irak'ta daha uzun süre kalmak için bahane olarak kullanır, göz yumar, hatta kışkırtır da....

Yıldız: Türkiye'nin Şii ve Sünni liderlerle görüşme ve arabuluculuk çabaları vardı; hatta bazı liderler Türkiye'ye gelmişlerdi. Bir sonuç alındı mı bu görüşmelerden?

Turan: Hatırlayabildiğim kadarıyla bir sonuç alınamadı. Ama Türkiye'nin bu yöndeki olumlu çabalarını sürdürmesi lazım. Müslümanlar da bu konuda çok duyarlı olmalı.

İKÖ Filistin Davası İçin Kurulmuştu Ama...

Yıldız: Peki İslam Konferansı'nın böyle bir girişimi var mı? Daha doğrusu olamaz mı?

Turan: Maalesef İKÖ şimdiye kadar çok pasif bir yapı izlenimi verdi. Burada İKÖ'nün yapısal bir sorunu olduğunu söylemek gerekiyor. Sonuçta üye ülkelerin koordinasyon görevini yapıyor, herhangi bir yaptırım gücü yok. Irak ve Filistin konularında, ABD ve İsrail'e karşı ciddi bir tavır alınmasının öncülüğünü yapamadı. Irak bir tarafa Filistin konusunda bile öne çıkamadı. Oysa İKÖ Kudüs için kurulmuş bir örgüttür...

Yıldız: 1969'da Siyonistlerin Mescid-i Aksa'nın bir bölümünü yakmaları üzerine İslam ülkeleri harekete geçmiş ve sonunda **İslam Konferansı Örgütü** kurulmuştu. Yani Filistin davasını merkeze alan bir kuruluş olmasına rağmen, bugün İsrail karşısında etkili değil... Oysa Mescid-i Aksa şimdi yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya ve Kudüs Müslümanların kalbi...

Ben bu eylemlerin zihinsel arka planını araştırmak için Filistin'e gittiğimde, Ümmü Nidal'le karşılaştım. Bana oğlu ile ilgili şunu söyledi: ***"Ben oğlumu Peygamberin yanına gönderdim. Şehid annesi olduğum için de gurur duyuyorum."***

Turan: Geçenlerde bir Arap yazar, Mescid-i Aksa hakkında şöyle bir tespitte bulunuyordu: "Müslümanların iki Kâbe'si vardır; biri Mekke'deki Mescid-i Haram, ikincisi Kudüs'teki Mescid-i Aksâ." İslâm dünyası yeterli duyarlılığı ve direnci göstermese de Filistinliler, kendilerini Mescid-i Aksâ'yı korumakla yükümlü hissediyorlar. Geçen Ramazan'da İsrail "45 yaşından küçük olanlar Mescid-i Aksâ'ya giremez" diye bir karar çıkardı. Bunun üstüne Kudüs Müftüsü **İkrime Sabri** bir fetva yayınladı: ***"Gücü yeten herkes Mescid'e gelsin. Gelmeyen Allah katında günah işlemiş olur."*** Bu fetvanın ardından yaşlı genç, kadın erkek Filistinliler Mescid'i Aksa'ya akın etti. Filistinliler Mescid'i Aksa'ya gitmeyi, orada bulunmayı oraya sahiplenmek olarak görüyorlar.

Filistin Açlık Tehlikesi ile Karşı Karşıya

Yıldız: Söz Filistin'e gelmişken; HAMAS sonrası Filistin'i neler bekliyor?

Turan: Aslında HAMAS'ın seçim zaferi, Ortadoğu'nun hangi istikamete doğru gittiğinin ve gitmek istediğinin açık bir göstergesi. ABD-İsrail plânları burada da iflas etti. Filistinliler çok zor şartlar altında yaşıyorlar ve sonuna kadar direnmeye kararlılar. Son olarak, Avrupa Birliği'nin de Filistin yönetimine yaptığı maddi yardımı kesme kararı, Filistinlileri açlık tehlikesi ile karşı karşıya bıraktı. Zaten Filistin, şu an **dünyanın en büyük açık hava hapishanesi.** Gazze şeridi karadan ve denizden tamamen kuşatılmış ve dış dünyadan yalıtılmış durumda; metrekare başına düşen insan sayısı en fazla olan toprak parçası burası; iş yok, arazi sınırlı; sadece dışarıdan gelen yardımlarla besleniyorlar. Bir tek Mısır'la olan sınır kapısı, şimdilik kısmen açık. Gazze'nin Batı Şeria ile bağlantısı yok. Mesela Bakanlar Kurulu ve Parlamento Ramallah'ta toplanıyor. Ama bazı bakanlar, milletvekilleri Gazze'de. O zaman ne yapıyorlar? Uydu üzerinden bağlantı kurarak büyük ekrana yansıtıyorlar, böylece toplantıya katılıyorlar. Batı Şeria'yı da zaten o korkunç utanç duvarı bölüyor; işe, hastaneye, okula gitmek İsrail askerlerinin insafına kalmış. Bütün bu şartlar, Filistin'de hayatı çekilmez hale getiriyor; erzak sıkıntısı ve açlık tehlikesi kapıda.

Ümmü Nidal Diye Bir Anne...

Yıldız: Sizce bu durum direnişi etkiler mi?

Turan: Direnişi belki etkiler ama durdurmaz. Çünkü Filistin halkı öteden beri süre gelen nesilden nesile devam eden bir mücadelenin içinde yaşıyor. Size Gazze'de tanıdığım bir anneden bahsedeyim. Adı **Ümmü Nidal**. İlk defa bir televizyon kanalında 23 yaşındaki oğlunu alnından öperek ölüme uğurlarken gördüğümde şok olmuştum. (Filistinliler bu eylemlere 'istişhâd eylemi' diyorlar, medya 'intihar eylemi' diyor, ABD-İsrail ise 'terör eylemi' diye niteliyor.) Ben bu eylemlerin zihinsel arka plânını araştırmak için Filistin'e gittiğimde, Ümmü Nidal'le karşılaştım. Bana oğlu ile ilgili şunu söyledi: ***"Ben oğlumu Peygamberin yanma gönderdim. Şehid annesi olduğum için de gurur duyuyorum."*** Ümmü Nidal'in bir oğlu İsrail hapishanelerindeydi. Küçük oğlu Muhammed ise ***"abisinin ölüm haberini duyunca sokakta iki kilo tatlı dağıttığını"*** söyledi. Aradan yıllar geçti. Son seçimlerde bu kadın HAMAS'ın listesinden milletvekili seçildi. Seçimden sonra gittiğim Gazze'de gördüğümde Ümmü Nidal; *"Artık mücadelemizi siyasi alana taşıyoruz. Şimdi şehit yakınları için çalışacağım"* dedi. Hapisteki oğlu serbest bırakılmış, yanındaydı. Küçük Muhammed'i sordum: ***"6 ay önce o da şehid oldu"*** dedi. Üstelik Bu kadın eğitimli bir kadın da değil... Ama Gazze'de sembol olmuş isimlerden biri şimdi...

Kısaca; direniş kültürü Filistin halkında her eve girmiş , herkesi kuşatmış, var olmanın olmazsa olmaz koşulu gibi. Mescid'i Aksa'yı ve toprakları korumak çok önemli Filistin halkı için.

BÜYÜK ÇERKEZ SÜRGÜNÜ

Mehdi Nüzhet Çetinbaş

21 Mayıs 1864, Kuzey Kafkasya tarihinde kara bir gündür. Bu tarih "Büyük Çerkes Sürgünü" adı ile bilinen Çerkeslerin bitmeyen dramına yeni halkaların eklendiği bir tarihtir.

Çarlık Rusyası, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım ve Kafkasya'yı nüfuz alanının içine aldıktan sonra bu toprakları hızla kolonize etme çabasına girmiştir. Ruslar 1790 yılından başlayarak Kuzey Kafkasya'yı yangın yerine çevirecek bir savaşın düğmesine basmışlardır. Kuzey Kafkasya tarihte Rus-Kafkas savaşları olarak anılan ve neredeyse 19. yüzyılın tamamını kapsayan savaşlara sahne olmuştur. Bu savaşlar o kadar vahşi saldırılara ve sahnelere şahit olmuştur ki, yaşanan bu acılar, toplum hafızasında derin izler bırakmıştır. Hele 1825 ve 1864 yılları arasında cereyan eden, Karadeniz'den Hazar'a tüm Kuzey Kafkasya'yı ateş çemberine çeviren savaşlarda milyonlarca masum Çerkes hayatını kaybetmiştir.

Rusların Kuzey Kafkasya'da uyguladıkları savaş bir soykırımdır. Bu savaşla

Kuzey Kafkasya'nın halkları büyük bir soykırıma uğratılırken, Kuzey Kafkasya coğrafyası da büyük bir tahribata uğramıştır. Ormanlar ve binlerce köy, mezra acımasızca yakılmış Kafkasya'nın coğrafyası değiştirilmiştir. Kırk yıla yakın devam eden kanlı savaşın yorgunu Çerkes halkı, kendisinden kat be kat fazla düşmana, insan üstü gayretlerle direnmesine rağmen yenilmiştir.

Ruslar yenilen ve teslim olan halkı da rahat bırakmamışlardır. 21 mayıs 1864 tarihli kararname ile Karadeniz kıyısının sahibi Çerkes halkı, yurtlarını boşaltmaya zorlanmış ve sürgün edilmiştir. Çaresiz ve zavallı bir durumda kalan halk, çareyi Osmanlı Devletine sığınmakta bulmuş, Rusların sürgün ettiği Çerkesler Osmanlı topraklarına kabul edilmişlerdir.

Vatanlarından silah zoruyla çıkarılan insanlar, öyle vahşi uygulamalarla karşılaşmışlardır ki, mallarını mülklerini yanlarına almak bir yana, çoluk çocuklarının kaçırılarak esir tüccarlarına satılmasını bile engelleyememişlerdir. Sürgün sırasında aileler parçalanmış, ana-baba ve çocuklar ayrı vapurlara bindirilerek birbirlerinden koparılmışlardır. Yine sürgün sırasında baş gösteren hastalıklar sonucu yüzbinlerce insan hayatını kaybetmiştir. Tahmini olarak iki milyona yakın insan, 1864 yılının Mayıs'ından başlayarak, 1864 Kasım ayına kadar ülkelerini terk etmeye zorlanmıştır. Sürgün sırasında vapurlarda salgın hastalıklardan ölenlerin cesetleri Karadeniz sularına atılmıştır. Gelenekçi Çerkeslerin bir kısmı halen balık, bilhassa Karadeniz'den çıkan balıkları yemezler.

Bugün dünyanın birçok ülkesine dağılmış olarak yaşayan ve vatansız kalan Çerkeslerin sorumlusu Çarlık Rusyası ve onun mirasçısı olan Rusya Federasyonu'dur.

Sürgün ve soykırım geçmişte yaşanan bir süreç değil; bugün halen yaşanmaya devam eden bir olgudur.

1994 yılında Rusya'nın Çeçenistan'a saldırısıyla başlayan, 250 bin insanın ölümüne ve yüz binlerce Çeçen'in ülkesini terk etmesine sebep olan olaylar, 1864 yılında işlediği sürgün ve soykırım suçundan dolayı ceza çekmeyen Rusya'nın yeni cüretleridir.

Büyük Çerkes sürgünü bir soykırımdır. Kuzey Kafkasyalılar tarihte yaşadıkları acıları maalesef yeterince dile getirememiş ve kamuoyuna mal edememişlerdir.

Kafkas sürgünün 142. yıl dönümünde vatanlarını terk eden, hayatlarını kaybeden ve vatanına döneceği günü hasretle bekleyen, gözleri açık hayata veda eden büyüklerimizi saygıyla anıyoruz. Allah'ın rahmeti üzerlerine olsun.

NOT: Sürgün ve Soykırımın 142'nci yılında **Kafkas Vakfı** ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından ortak bir sempozyum tertiplenmiştir.Sempozyuma Rusya Federasyonu, Gürcistan, Abhazya ve Kuzey Kafkasya'dan bilim adamları katılacaklardır.

Yer: Cemal Reşit Rey Konser Salonu-Harbiye

Tarih ve Saat: 21 Mayıs 2006 Pazar, Saat 11.00

AZİZ İSLAM AİLESİNİN SORUMLU BİR PARÇASI OLMAK

Atasoy Müftüoğlu

İçerisinde yaşadığımız dünya, siyasal adaletsizliklerin, siyasal huzursuzlukların ve sosyal yoksunlukların egemen olduğu bir dünyadır. Böyle bir dünyada, nükleer silahsızlanma, her ülke için düşünülmüyor, yalnızca belirli birkaç ülke için düşünülüyor. Küresel düzenin, herkes için bağlayıcı olabilecek ahlaki/hukuki standartları yok. Uluslararası siyaset, şiddete neden olan koşullarla yüzleşmiyor, şiddete neden olan siyasetleri anlamıyor. Her zaman, her yerde, şiddet, adaletin tükendiği, ahlakın tükendiği, insanlığın tükendiği, umutların tükendiği yerde başlamıştır, başlamaktadır.

Uluslararası siyaset bugün, ilkesiz, dengesiz, ahlaksız küresel bir süreç halinde gelişiyor. İslam karşıtlığı küresel bir hezeyan halini alıyor. Amerika, İngiltere'nin, Fransa'nın, Çin'in, Hindistan'ın, Pakistan'ın nükleer silah elde etmesini bir şekilde desteklerken İran'ın nükleer silah elde etme çabalarını, İran'ın Amerikan karşıtı siyasal konumlanışı sebebiyle, ideolojik bir paranoyaya dönüştürüyor ve İran aleyhinde dünya çapında ideolojik bir kampanya başlatıyor, İran önce ideolojik olarak tehdit ediliyor, İran konusunda histerik yorumlar üretiliyor. Hemen her toplumda halklar emperyalistlerce kodlanan bilgilerle kuşatılıyor, emperyalist zihniyetin yönlendirilmelerine maruz bırakılıyor.

Tahakküme dayalı uluslararası siyasetler her ülke için, bir güvensizlik ortamına dönüşüyor. Bu güvensizlik ortamı, toplumlarımızda, faşizan kültürel eğilimleri güçlendiriyor. Batı'nın benmerkezci politik yaklaşımları sebebiyle çatışmacı eğilimler yükseliyor. İsrail, Amerika ve Avrupa ile olan kültürel/ideolojik akrabalığının bütün avantajlarını sonuna kadar sömürerek kullanıyor. İdeoloik amaçlı olarak üretilen "terörizm" tanımını her ülke kendi çıkarları doğrultusunda ısrarla kullanıyor. Amerika, bütün İslami direniş hareketlerini, İsrail, Filistin-Hamas direnişini, Rusya, Çeçen direnişini fırsatçı bir yaklaşımla "terörizm" olarak etiketleyebiliyor. Ortadoğu'nun İsrail için güvenli hale getirilebilmesi adına, bütün bölge ülkeleri fırsatçı politikalar yoluyla zayıflatılabiliyor. Egemenci ayrımcılık, Arap dünyasını, İran'a karşı Amerikan himayesini seçmeye zorluyor. Toplumlarımızın, emperyalist uygulamaları uysal bir şekilde kabul etmeleri isteniyor. Bu yolda, modern/Batılı evrenselcilik, yapmacık evrenselcilik, sözde evrenselcilik, egemenlerin çıkarlarına hizmet edecek şekilde biçimlendirilerek kullanılıyor. Yine bu yolda parasal mantığın tiranlığına başvuruluyor, paranın ve çıkarın yasalarına uygun ilişkiler geliştiriliyor. Hemen her toplumda maalesef, realpolitik meşrulaşıyor, meşrulaştırılıyor, siyasal söylemler, egemen söylemle bütünleştiriliyor. Koşulların farklılığı, farklı yöntemleri/teknikleri gerekli kılabilir, ancak, farklı koşullar, farklı insanlar olmamızı gerektirmez. Koşullar nedeniyle kendi kendimize yabancılaşmamız utanç verici bir tutum oluyor. Her türlü iktidar için, ilkesel yön/tavır değişiklikleri kabul edilemez. Hakikati bir yana bırakarak, ilkeleri bir yana bırakarak, iki şer'den, ehven olanını seçmek sorumsuzluğu, kayıtsızlığı ve teslimiyetçiliği seçmektir.

Bugünün tarihinin kötüye kullanılması karşısında, hepimiz tarihi bir sorumlulukla karşı karşıyayız. Günümüzde İslam toplumlarının politik bilincinin yükseltilmesi hayati önemi olan bir konu haline gelmiştir. Statüko-

cu gelenekçiliği sürdüremeyiz. Bugün hayati bir tercih karşısında bulunuyoruz. Hal böyle iken, kimi İslami akımlar, emperyalist mantığa ve stratejilere hizmet edercesine, kendilerini izleyen yığınlara, politik anlamda duyarsızlığı, ilgisizliği telkin edebilmektedir. İçerisinde bulunduğumuz dönemde toplumumuzda, Neo-Nurcu çerçeveler aracılığıyla, radikal eğilimler/oluşumlar izole edilmeye çalışılıyor. İletişim devriminin bütün boyutlarıyla yaşandığı bir zamanda, toplumlarımızda politik uyanışın engellenmesinin, durdurulabilmesinin mantığını anlayabilmek mümkün değildir.

Biz müslümanlar için, dünyanın ilahi değerler doğrultusunda dönüştürülmesi uğraşı en aziz uğraştır. İlahi sorumluluklarımız, bizlerden, iyiliğe çağıran, doğruluğu emreden, kötülükten sakındıran ve kötülüklerle savaşan cemaatler olmamızı ister. Farklı halklar, farklı kültürler, toplumlar, mezhepler, İslam Medeniyeti bünyesi içerisinde buluştukları için, bütünün, İslam Ümmeti bütününün aziz parçalarıdırlar. Ümmet, farklı etnik unsurları, kendi sosyal sistemi içerisinde bir araya getiren, uluslarüstü bir toplumdur, bu sosyal sistem, tüm insanlığa hitap eden, evrensel içerikler taşır. Biz müslümanlar, aile/kabile/ulus vb. gibi kategorileri kabul ederiz, ancak, bu kategorileri nihai bir ölçüt olarak kullanamayız. Irkını, kabilesini, mezhebini mutlaklaştıran/yücelten, ırkını, kabilesini ve mezhebini İslam yerine koymuş olur.

İslam dünyasında dini hayat, bilimsel ve entelektüel hayat, tarih boyunca diğer semavi dinlerle ilgilendi, bu dinleri anlamaya ve tanımlamaya çalıştı, bu dinler hakkında kapsamlı değerlendirmeler yaptı. Bu çalışmalarda kuşkusuz eleştirel yaklaşımlar ve yorumlar da yapıldı, ancak, hiçbir şekilde bir tahrif ve tahfif girişiminde bulunulmadı. Bu çalışmalar sırasında Müslümanlar, her hangi bir önyargının baskısı altında kalmadıkları gibi, konularını derinlikli bir şekilde, ciddiyetle çalıştılar. İlahi Vahye dayalı metinlerin en son ve en mükemmel örneği olan Kur'an-ı Kerim'de diğer dinlerin varlığı doğrulanır. Tevrat ve İncil'e atıfta bulunulur, önceki peygamberlerin mesajları teyid edilir, daha sonra da çarpıtılan, tahrif edilen mesajlar açıklanır. Biz müslümanlar, peygamberlerin mesajları arasında fark gözetmeyiz.

İnsanlığın tümüne yönelmeyen bir İslami duyarlılık ve bilinç düşünülemez. Çünkü İslam, insanlığın bütününü kuşatan ahlaki/sosyal/toplumsal ilkeler/erdemler içerir. Aziz İslam, kabile, ırk, renk, dil, kültür farklılıklarını aşarak evrensel kardeşliği gerçekleştiren, insanlık tarihinin görebileceği en muhteşem tabloyu gerçekleştirmiştir. Mehzepçilik, dini bölünme, ayrılık, aşırılık hiç bir şekilde anlayışla karşılanamaz, hiçbir gerekçe ile savunulamaz, mazur görülemez. Ümmet bütünü içerisinde bütün parçalar birbirleriyle kaynaşmıştır, bu parçalar birbirine karşı sorumludur, hiçbir parça bütünden bağımsız olamaz.

Her aşırılık, her ayrılık ve her bencillik tevhidî bilinci, hassasiyeti parçalar, yaralar.

Yorum farklılıkları kavga, çatışma ve gerilim nedeni olamaz. Hepimiz, aziz İslam Milletinin sorumlu bir parçası olmanın bilincine sahip olabilmeliyiz.

İhlas ve takva'nın zaman ve mekan içerisinde somut yansımaları olmalıdır. Dünya gerçeklerinden, zaman ve mekan gerçeklerinden bağımsız, batınileşmiş/batınileştirilmiş bir dinî hayat olamaz.

Medeniyetler Çatışmasında Müslümanların Yol Haritası -XIII
[En Güzel Tarzda Mücadele -II]

SÖZ OLA KESTİRE BAŞI SÖZ OLA KESE SAVAŞI

YILDIRIM CANOĞLU

"Güzel bir söz, güzel bir ağaç gibidir ki,
onun kökü sabit, dalı ise göktedir.
Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir.
Kötü (murdar) söz ise, kötü bir ağaç gibidir:
Onun kökü yerin üstünden koparılmış,
dengesi, kararlılığı kalmamıştır."
(14/24-27)

Müslümanlar, gerek içerden ve gerekse dışardan ciddi anlamda sıkıştırılmaya ve tahrik edilmeye başlanmıştır. Danıştay kararlarında, cumhurbaşkanının konuşmasında ve 28 Şubat tarzı bir psikolojik savaşın medya aracılığıyla yürütülmesinde **yeni bir sürecin başlatılmaya çalışıldığını görmekteyiz.** Batının Şark meselesini çözmek için topyekün saldırıya geçdiği bir dönemde, bu ülkede sorumluluk makamında olanların, sorumluluklarına uygun bir hareket tarzı benimsememiş olması üzüntü vericidir. Keza iktidara gelmek, iktidarda kalabilmek için veya salt aşırı bir kâr için gidilen yolun tehlikesini göremeyip pragmatist, makyavelist politika uygulayanların ve 'Dün başka bugün başka' diyenlerin bu ülkenin elimizin altından kayıp gittiğini görememeleri de üzüntü vericidir. Gerçekte bir basiret, bir feraset ve bir dirayet sorunu ile karşı karşıyayız.

Böyle bir durumda herkesi düşündürebilmenin, herkesin ruh dünyasında, düşünce dünyasında uyarıcı şoklar meydana getirebilmenin çarelerini aramak bugün bu ülkeyi, bu milleti seven herkesin boynunun borcudur. Bunun için de yanlışlıklara, kötülüklere, haksızlıklara, adaletsizliklere ve zulme karşı duruşumuz ve bu uğurdaki mücadelemiz basiret, hikmet, feraset içeren bir estetikte, bir güzellikte olmalıdır.

Siz Dışardan Biz(!) İçerden

Osmanlı paşalarından Fuat Paşa, Batılı devlet ricalinin bulunduğu bir toplantıda 'En büyük devletin Osmanlı Devleti' olduğunu söylediğinde gülüşmeler olur. Fuat Paşa'nın iddiasının gerekçesi iddiasından daha ilginç ve anlamlıdır: **'Yıllarca siz dışardan biz içerden yıkmak için uğraşıyoruz da hâlâ yıkılmadı ve ayakta durmaktadır'.**

Bugün İslam benzer bir durumla karşı karşıyadır. Batılılar dışardan bizimkiler(!) içerden İslam'a savaş açmışlardır.

Yeni Bir Karikatür Olayı

Batı'da karikatürler üzerinden yürütülen psikolojik savaş devam etmektedir. Savaşın odak noktasına İslam Peygamberi Hz. Muhammed (s.) konmuştur. Katolik Kilisesinin aylık yayın organı 'Katolik Araştırmaları'(*Studi Cattolici*)nda Hz.

Muhammed'i cehennemde yanarken gösteren bir karikatür yayınlanmıştır:

> "Karikatürde, **cehennem ateşinin alevleri içinde yanan Hz. Muhammed'i seyreden** İtalyan şair Virgil, Dante'ye, **"O Muhammet değil mi?"** diye soruyor. Dante'nin yanıtı ise şöyle: **"Evet, ikiye ayrıldı, çünkü toplumu da böldü."**[1]

Dinler, medeniyetler arası diyalog çalışmaları yapılırken Vatikan'a bağlı Katolik tarikatlarından biri olan Opus Dei'ye mensup bir genel yayın yönetmeninin (Cesare Cavelleri) böyle bir karikatürü yayınlaması anlamlı, düşündürücü değil midir?

Genel yayın yönetmeni kendisine sorulan bir soruya verdiği cevapta, asıl niyetin ne olduğunun ipuçlarını veriyor:

> "Bu tasviri yayımlamanın, suikastlara sebebiyet vermemesini umuyorum. **Eğer böyle bir şey olursa, bu aptalca tavırların perçinlenmesi olur."**[1]

İşte geçen sayıda dikkat çekmek istediğimiz en temel konulardan biri de buydu.

Diyalog çalışmaları ile Müslümanları uyutup kendileri için daha rahat hareket etme imkanı meydana getirmek istemektedirler. Diğer taraftan karikatür gibi psikolojik tahrik malzemeleri ile Müslümanları şiddete bulaştırarak suçlu göstermeye çalışmaktadırlar. Böylelikle kendi toplumlarına İslam'ı ve Müslümanları 'vahşi barbar' olarak sunup yeni ve tehlikeli bir düşman imajı ihdas etmek istiyorlar. Diyalog çalışmalarında da Müslüman temsilcileri suçlayıp suçluluk psikozu içerisine sokarak daha fazla taviz koparmaya çalışıyorlar. Yeni senaryo budur. Bundan böyle bu ve buna benzer senaryoların çokça yazılıp çizileceği ve icra-i sanat edileceği asla unutulmamalıdır.

Cumhurbaşkanı Sezer'in Harp Akademileri'ndeki Konuşması

İçerdeki önemli olay Sezer'in Harp Akademileri'nde yaptığı konuşmadır.

Konuşma genel olarak incelendiğinde Türkiye'deki yönetici kadroların ve aydın kesimlerin kafalarının ne kadar karışık olduğu ilk dikkati çeken noktadır. Kendi zihinsel dünyalarında, felsefi anlamda, kendileri ile barışık olmadıkları/olamadıkları rahat bir şekilde görülebilmektedir. Ne içinde yaşadıkları ve yönettikleri milletin değer sistemini, ne de küreselleşmenin nihayetinde dayatacağı değer sistemini anlamış gözükmektedirler. Bu kadrolar, 11 Eylül sonrası ABD politikasının dayattığı 'Büyük Ortadoğu Projesi'nin neye mal olabileceğini görebilmiş değillerdir. 24 ülkenin hem coğrafyasını hem de değerlerini değiş-

tirmek isteyen ABD-İsrail-İngiltere'ye karşı nasıl bir strateji izlenmesi gerektiği konusunda kafalar berrak değildir. Bu şer ittifakının dayattığı/dayatacağı politikalara karşı hangi değerlerle ve hangi toplumsal mutabakatla(Yumuşak Güç) karşı durabileceklerini pek düşünmüş değillerdir.

Türkiye'deki yönetici kadrolar ile aydınlar yaklaşık yüzyıldır bu ülkeyi, tanımlanmamış, çerçevesi gerektiği gibi belirginleştirilmemiş kavramlarla yönetmeyi bir ilke haline getirmişlerdir. Son derece esnek, isteyenin istediği tarafa çekebildiği, muğlak kavramsallaştırmalar bu ülkenin en büyük hendikapıdır. Bu bağlamda ne din, ne laiklik, ne irtica ve ne de demokrasi açık, anlaşılabilir bir şekilde tanımlanmıştır. Türkiye'de Laiklik ve İrtica bir akrebin kıskaçları gibi kullanılmaktadır. Öteki kategorisine konan herkes, bu iki sihirli değnekle dövülmüştür. Menderes, Demirel, Özal, Erbakan ve Erdoğan bu iki kavramın hışmından kurtulamamıştır. Bugün Cumhurbaşkanı Sezer'in tanımlanmamış bu kavramları kullanarak yaptığı konuşma, spekülasyona se-

Türkiye'deki yönetici kadroların bugün söyledikleri ile, asırlar önceki Kureyş'in yönetici kadrolarının söyledikleri arasında hiçbir fark yoktur. Sadece söylemlerine yeni elbiseler giydirmişlerdir. Asırlar öncesinin fikirlerini tekrarlayan bu insanlar niçin 'ilerici' de bizler niçin 'gerici' oluyoruz, anlayabilen var mı?

bep olacak mahiyettedir:

> **"...İrtica** siyasete, eğitime ve Devlet'e sızmaya çalışmakta, Cumhuriyet'in temel niteliklerine yönelik, başta milliyetçilik ve laiklik gibi toplumun büyük kesimince özümsenmiş değerlerin yıpratılmasına yönelik etkinlikleri sistemli biçimde uygulamaktadır.
> **Ayrıca, Devlet'in ekonomik, sosyal, siyasal ve hukuksal temel düzenini din kurallarına dayandırmak amacıyla dinin, din duygularının ve kimi objelerin dinsel kural ve yorumlar geliştirilerek sömürülmesi, toplumumuzu kamplara bölmeye yönelik bir girişim olarak duyarlılık yaratmaktadır.**
> **...Anayasamızda yer alan iki önemli öğe, özgürlük ve eşitliktir. Bunların gerçekleşmesi ancak dinsel zorlamaların olmadığı laik toplumlarda olanaklıdır. Bu bağlamda, gerici girişimlere karşı, Anayasa ve demokratik hukuk düzeni çerçevesinde, Devlet'in tüm kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruşları tarafından anayasal düzenimizin temelini oluşturan laikliğin korunması, dinin siyasal amaçlarla kullanılmasının önlenmesi, ulusal eğitimin bu tür hareketlerin etkisinden kurtarılması ve toplumumuzun gericiliğe karşı bilinçlendirilmesi amacıyla top yekun bir savaşım verilmektedir.**[2]

Görülebileceği gibi Sezer de din ve irtica kavramlarını yan yana kullanarak ima yoluyla dini irtica olarak göstererek yaklaşık 80 yıllık bir geleneği sürdürmek istediğini göstermiştir. Çünkü 80 yıllık gelenekte irtica İslam için, mürteci Müslüman için kullanılmıştır.

Sezer, konuşmasında yeni bir din iması yaparak dini, bireysel bir vicdan işi olarak göstermeye çalışmaktadır:

> **"...Gericiliğe karşı bu savaşımın, halkın dinsel inançlarına karşı çıkmak gibi gösterilmesi de başlı başına bir din sömürüsüdür.**
> **Demokratik laik düzen, inanç sahibi insanlarımızın birey olarak dinsel yükümlülüklerini yerine getirmelerine engel oluşturmamaktadır."**[2]

Acaba bu ülkedeki Millet, İslam'dan başka bir dini mi benimsemiştir? Sezer hangi dinden bahsetmektedir? Aradaki tezadı, nasıl göremedikleri veya görmek istemedikleri anlaşılabilir değildir.

Buradaki ana sorun, dini kendi kafalarına göre tanımlama isteğidir. Sezer ve onun gibi düşünenlerin anlamak isteme-

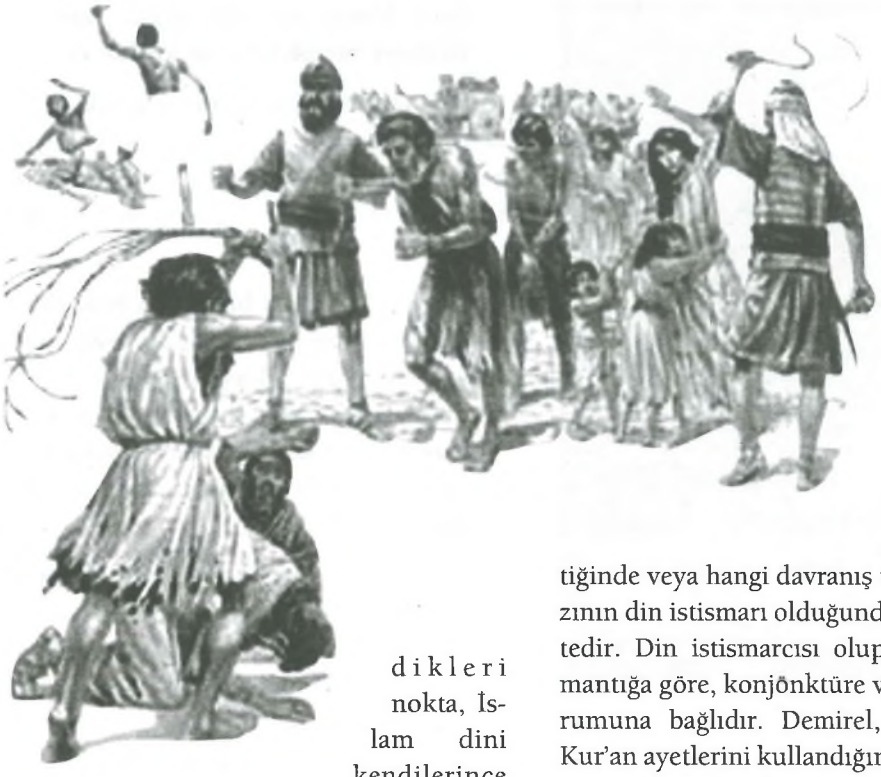

dikleri nokta, İslam dini kendilerince tanımlanmak istenen dinler kategorisine sığmamaktadır. İslam dini Kur'an'da tanımlanmış, Hz. Muhammed tarafından yaşanır bir şekilde hayata aktarılmış ve asırlar boyu da pratik bir şekilde yaşanmıştır. İslam dininin hayata şekil verdiği dönemlerde, gayri Müslimler bile İslam'ın adaletine teslim olmayı bir kurtuluş olarak görmüşlerdir. "Kardinal külahını görmektense Osmanlı sarığını tercih ederiz" sözü o günlerden mirastır. Sezer gibi düşünenlerin tarihe bakmalarında yarar vardır. Tefekkür edenler için Darü'l-Aceze'deki Cami, Kilise ve Havranın bir arada bulunması, gerçek özgürlük, eşitlik ve adalet için ders alınması gereken bir ibret abidesidir.

Yönetici kadrolar, İslam'ı kendi zihni yapılarına göre tanımlama, şekillendirme, kuşatma, daraltma hakkına sahip olmadıklarını ve bu konulara kulaktan dolma bilgilerle girmemeleri gerektiğini artık anlamalılar. Bu herkesin yararına olur.

Yaşanılan kafa karışıklığı, kutsal kavramını kullanırken de görülmektedir. Bu nasıl bir kutsallıktır ki fert ve toplumun yaşamında hiçbir etkisi yoktur ve de olmayacaktır.

Kafa karışıklığı, din istismarının ve din sömürüsünün nerede başlayıp nerede bittiğinde veya hangi davranış ve düşünce tarzının din istismarı olduğunda da görülmektedir. Din istismarcısı olup olmamak, bu mantığa göre, konjönktüre ve de şahsın durumuna bağlıdır. Demirel, Kenan Evren Kur'an ayetlerini kullandığında bu din istismarı olmamaktadır. Ancak Erbakan veya Erdoğan kullandığında bu din istismarıdır.

Din ve vicdan özgürlüğü, ibadet özgürlüğü ve düşünce özgürlüğünün laiklik, özgürlük ve eşitlik ile olan ilişkisinde gene **bu kesimin kafaları ciddi anlamda karışıktır.** Bir taraftan dini vecibelerinizi yerine getirme hakkının laikliğin bir gereği olduğu ifade edilmekte diğer taraftan da Kamusal (y)alan çerçevesinde ibadet özgürlüğünün kısıtlanabileceği söylenebilmektedir:

> **"... Din, bireylerin manevi yaşamına ilişkin olan inanç bölümündeki kutsal yerinde, sınırsız bir özgürlük tanınarak anayasal güvenceye alınmıştır. - Dinin, bireyin manevi yaşamını aşarak, toplumsal yaşamı etkilemesine izin verilemez; bireyin inanç ve ibadet yaşamına, kamu düzenini, güvenini ve çıkarlarını korumak amacıyla sınırlamalar konulabilir; dinin kötüye kullanılması ve sömürülmesi yasaklanabilir."[2]**

Görülebildiği gibi inanç özgürlüğü, tanımlanmamış, kamusal alan tanımlanmamış, laiklik tanımlanmamış, dinin istismar

Ne zaman insanlık yolunu şaşırmış, karanlıklar içerisinde bocalamaya başlamış ise Allah, insanlara fıtrata uygun bir yaşamı hatırlatıp öğreten, onları arındırıp temizleyen, üzerlerindeki yükleri hafifleten bir peygamber ve yeni bir din göndermiştir.

edilmesi, sömürülmesi tanımlanmamıştır. Ve bir milletin hayatı, tanımlanmamış kavramlar anaforunda kıskaca alınmıştır.

Bu kadar tezatlarla dolu bir zihinsel yapı nasıl oluşmuştur? Ard arda gelen iki cümle arasındaki tezadı görememek nasıl bir zihinsel kırılmanın ürünüdür.

Asırlar Boyunca Değişen Ne?

Sezer'in ibadetlerin kısıtlanabileceğine ilişkin beyanı, bize Mekke döneminde Hz. Ebu Bekir'in yaşadığı bir olayı hatırlatmıştır:

Kureyş'in baskısından bunalan Hz. Ebu Bekir, Habeşistan'a göç etmek üzere yola çıkar. Berkü'l-Gimad denilen yerde Kare Kabilesinin reisi İbnü'd-Düğunne onu karşılar. Ve nereye gittiğini sorar. Hz. Ebu Bekir de kavminin kendisini kovduğunu, başka diyarlara giderek **Rabbine daha iyi kulluk etmek** istediğini söyler. Bunun üzerine İbnü'd-Düğunne Hz. Ebu Bekir'e:

> **"Ebu Bekir! Senin gibi bir adam memleketinden çıkmaz ve çıkarılamaz.** Sen yoksulları gözeten, akrabasını ihmal etmeyen, yetimlere yardım eden, misafiri en iyi şekilde ağırlayan, afetlere uğrayanlara yardım eli uzatan bir adamsın. **Seni himayeme alıyorum. Dön ve Rabbine memleketinde kulluk et"**[3]

diyerek himayesine alır ve birlikte geri dönerek durumu Kureyş ileri gelenlerine bildirir. Kureyş ileri gelenleri, İbnü'd-Düğunne'nin himaye teklifini şartlı kabul ederler:

> "Peki, Ebu Bekir'i **bırak Rabbine evinde ibadet etsin. Namazını orada kılsın, dilediğini okusun, ama bizi rahatsız etmesin ve yaptıklarını açıklamasın. Çocuklarımızı ve kadınlarımızı dinlerinden döndüreceğinden korkuyoruz"**[3]

Kureyş bu şartlar altında Ebu Bekir'in Dini Özgürlüğünü anayasal koruma altına almayı taahhüt etmiş olmaktadır. Dikkat edilirse ileri sürülen şartlar, Sezer'in gerekçesi ile aynı özlüdür.

Hz. Ebu Bekir başlangıçta bu şartlara uyarak namaz kıldığını Kur'an okuduğunu hiç kimseye göstermez. Ancak daha sonra bahçesine küçük bir mescit yaparak namazları orada kılmaya ve Kur'an'ı orada okumaya başlar. Bireyin vicdanına ve evine hapsedilmek istenen din dışa yansıdığından dolayı Kureyş'in ileri gelenleri, himaye şartlarının bozulduğunu ifade ederek İbnü'd-Düğunne'den gereğini yapmasını isterler. İbnü'd-Düğunne, Hz. Ebu Bekir'den ya anlaşmanın şartlarına uymasını ya da himayesinden çıkmasını ister:

> "Senin için yaptığım anlaşmanın şartlarını biliyorsun. **Ya anlaşmanın şartlarına riayet ederek sessizce evinde ibadet edersin, yahut da himayemden çıkarsın.**
> **Bir adamla ilgili yapmış olduğum anlaşmanın ihlal edildiğini Arapların duymasını istemem".**[3]

Hz. Ebu Bekir, İbnü'd-Düğunne'nin şahsında tüm Kureyş'e Allah'a tam teslim olmanın gerektirdiği cevabı verir:

> **"Senin himayene muhtaç değilim. Allah'ın himayesi bana yeter."**

Batıya Verilen Sözlerin İhlal Edildiğinin Duyulmasını İstemeyiz(!)

İbnü'd-Düğunne Hz. Ebu Bekir'e '**Bir adamla ilgili yapmış olduğum anlaşmanın ihlal edildiğini Arapların duymasını istemem' derken duyduğu korku ile, bu gün Türkiye'deki yönetici kadroların Batı'ya verdikleri gizli sözlerin ihlal edilme ihtimali ortaya çıktığında duydukları korku aynıdır. İhtimal, bundan dolayıdır ki dini bireysel bir inanç olarak tanımlayıp laikliğe aşırı vurgu yapan ve de ibadetlerin gerektiğinde sınırlandırılabileceğine ilişkin açıklamalar yapıyorlar.**

Cumhurbaşkanı Celal Bayar Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'yi şikayet etmek üzere gelen bir grup solcu gençle sohbet ederken gençlere, '**Türkiye'de laikliğin esas sebebinin**' ne olduğunu sorar. Gençler kitaplarda okudukları bilgilerle cevap verince Celal Bayar, Türkiye'de laikliğin kitaplarda yazılı olmayan ve fakat meriyette olan anlamını açıklar:

> **"Hayır bunların hiçbiri değil. Biz Lozan'da gizli celsede Batılılara kesin söz verdik; zamanla bu millete Kur'ân'ı unutturacağız diye.' Bu sözün bekçisi makam olarak benim ve benden sonra gelenler de bu görevi sürdüreceklerdir. İşte laikliğin esası budur; sizlere düşen de bu anlayışa sahip çıkmaktır."**[4]

Anlaşılan Türkiye'nin yönetici kadroları, Lozan'da verdikleri sözün geçerli olduğunu belli periyotlarla tekrarlayarak Batı'ya olan bağlılıklarını (biatlerini) bildirerek güven tazeliyorlar.

Görülebileceği gibi Türkiye'deki yönetici kadroların bugün söyledikleri ile, asırlar önceki Kureyş'in yönetici kadrolarının söyledikleri arasında hiçbir fark yoktur. Sadece söylemlerine yeni elbiseler giydirmişlerdir. **Asırlar öncesinin fikirlerini tekrarlayan bu insanlar niçin 'ilerici' de bizler niçin 'gerici' oluyoruz anlayabilen var mı?**

Değişmeyen Kanuniyet/ İlahi Sünnet

Gerçekte yaşananlar ilk İnsan Hz. Adem'le İblis arasında sürüp giden **değerler arası** mücadelenin günümüzdeki bir tekrarından başka bir şey değildir. Bu mücadele, özü aynı kalmak şartıyla değişik ad ve görüntülerde devam etmektedir ve de devam edecektir. Bu Allah'ın takdir ettiği ilahi bir sünnettir, ilahi bir kanuniyettir ve bu kanuniyette herhangi bir değişiklik söz konusu değildir:

> "(Bu,) **Senden önce gönderdiğimiz resullerimizin bir sünnetidir. Sünnetimizde bir değişiklik bulamazsın."** (17/77)

İşte biz insanlık tarihi boyunca sürüp giden bu değerler mücadelesine ilişkin temel yasaları öğrenip içselleştiremediğimiz sürece gerçeği yakalayamayacak, ne olup bittiğini anlayamayacağız. Bugün başımıza gelenlerin çok daha vahimi geçmişte peygamberlerin ve onları izleyen müminlerin başına gelmiştir. Bu gerçek hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. İşte bunun için geçmişte iman edenlerin başına gelenleri, bugünle karşılaştırarak, genel olarak, aşağıda kısaca özetleyerek hatırlatmanın yararlı olacağına inanmaktayız.

Gerçekte yaşananlar ilk İnsan Hz. Adem'le İblis arasında sürüp giden değerler arası mücadelenin günümüzdeki bir tekrarından başka bir şey değildir. Bu mücadele, özü aynı kalmak şartıyla değişik ad ve görüntülerde devam etmektedir ve de devam edecektir.

Dün: Bölücü/ Bozguncu/ Fesat
Bugün: Bölücü/ Bozguncu/Ayrılıkçı

Peygamberler toplumlarına Allah'ın gönderdiği yeni değer sistemini getirdiklerinde o an hakim olan değerler hususunda halkın kafasında şüpheler uyanmaya başlamaktadır. Şüphe yeni bir arayış başlatmakta yeni değerlere ilgi artmaktadır. Bundan rahatsız-

lık duyan müesses sistemin hakim yönetici kadroları yeni sunulan değerlerin doğru ve haklı olup olmadığına bakmadan onu bir fesat, bir bozgunculuk olarak görmektedirler. Yeni düşünceyi ve sahiplerini farklılaşma meydana getirdikleri ve de müesses sistemin refahtan şımarıp azan önde gelenlerinin uykularını kaçırdıklarından dolayı toplumu bölmekle, kargaşalık çıkarmakla suçlamayı en etkin bir silah olarak kullanmayı ilke edinmişlerdir:

> "**Firavun kavminin önde gelenleri**, dediler ki: "Musa ve kavmini bu toprakta (**Mısır'da**) **bozgunculuk çıkarmaları**, **seni ve ilahlarını terk etmeleri için mi** (**serbest**) bırakacaksın?" 7/127; Bak: (103-127) 129 11/62 (61-63))

Herkesi her an bölücü olarak yaftalama imkanı veren ve sistem tarafından daima tek yanlı olarak kullanılan 312. Madde gibi nice tuzak maddeler kanunlara bu amaçla konmakta ve de silah olarak kullanılmaktadır.

Dün: İstismarcı/Makam ve Güç Peşinde
Bugün: Din İstismarcısı/Din Sömürücüsü/Siyasal İktidar Peşinde

Yeni gelen değerlere karşı sistemin hakim değerlerinin halk indinde itibar kaybetmesi bir başka silahın kullanılmasına sebebiyet vermektedir. 'Yeni değerler kutsaldır.' 'Bunların günlük hayatla ilişkisi yoktur.' 'Bunları günlük hayatın içerisine çekmek onun kutsallığını bozar. Bundan da en çok zararı din görür'. O nedenle dini değerleri günlük hayatın içerisine çekmek bir istismardır. Kutsalları istismar ederek kendilerine makam mevki ve güç elde etmek istemektedirler.

> "Onlar: "**Siz ikiniz, bizi atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol)dan çevirmek ve yeryüzünde büyüklük sizin olsun diye mi bize geldiniz?** Biz, sizin ikinize inanacak değiliz" dediler."(10/75-78 Bak: 23/24)

Böyle bir propaganda ile bir taraftan din cam fanusun içerisine hapsedilip hayatla irtibatı kopartılmakta, diğer taraftan dinin mensupları istismarcı menfaatçi olarak karalanıp halkın gözünden düşürülmeye çalışılmaktadır.

Dün: Geleneksel Hikaye/
Eskilerin Uydurma Masalları
Bugün: İrtica

İnsanlığın gelişim seyrine uygun olarak **Birincil /Ana /Temel değerler,** ilk insandan bu yana değişmeden kalırken; **ikincil değerler** değişmiştir. Dolayısıyla Müslümanlar, bu temel değerleri tarih boyu savunmuş ve her fırsatta dile getirmişlerdir. Tüm zaman ve mekanı kuşatan böyle bir değer sistemi gündeme geldiğinde, cari sistemin refahtan şımarıp azan önde gelenleri tarafından yıpratılabilmesi için o çağın aktüel yıpratma motifleri kullanılmıştır:

> "**...Bu, öncekilerin uydurma masallarından başka bir şey değildir"** derler." (6/21-31 Bak: 8/ 29-32 16/20-26 26/136-138 46/1-12)
> "...Bu, sizi **babalarınızın taptıkların(ilahlar)dan alıkoymak isteyen bir adamdan başkası değildir**" dediler.
> "Bu, **apaçık bir büyüden başka bir şey değildir**" dediler." (34/43)

Bugün dillerine dolayıp her gün tekrar ededurdukları **irtica** kavramı ile dün kullanılan **'Eskilerin uydurma masalı'** arasında amaç ve kapsam açısından bir fark yoktur.

Dün:Deli / Aklı yetersiz/Büyücü büyülenmiş/ Şaşırmış Çarpılmış/Şair/ Yalancı
Bugün: Deli/ Akılsız/İnsan bile Değil/ Sapıklar/Sapmış/Yalancı

Gene çağın popüler kavramları kullanılarak yapılan bir başka propaganda ise **deli/ aklı yetersiz/büyücü-büyülenmiş/şaşırmış-çarpılmış/şair/yalancı gibi nitelemelerin yapılmış olmasıdır. Birbirleri ile tezat teşkil eden bütün bu vasıfların aynı anda bir insanda bulunmasının mantıki olup olmadığı onlar için önemli değildir. Önemli olan dini mesajın etkisinin kırı-**

labilmesi için gerekeni yapmaktır. Çamur at izi kalır:

"O, kendisinde **delilik bulunan bir adamdan** başkası değildir, onu belli bir süre gözetleyin." (23/24-26 Bak:15/16 37/36)

"Firavun ona: **"Gerçekten ben seni büyülenmiş sanıyorum"** demişti." (17/101 Bak: 6/7 10/12, 76 26/153, 185)

"Kavminin önde gelenlerinden inkâr edenler dediler ki: "Gerçekte biz seni **'aklî bir yetersizlik' içinde görüyoruz ve doğrusu biz senin yalancılardan** olduğunu sanıyoruz."(7/60,66 Bak: 11/27,54 6/66 38/4)

Dün: Aşağılık/Yanında Bir Melek Olmalı, Olağanüstülük Göstermeli/ Fakirler/ Bizim Kölelerimiz
Bugün: Varoştakiler/ Ayak Takımı/ Kuyruklar/Ağzı Çorba Kokanlar/ Hizmetçilerimiz

Sınıfsal ayırım yapmak, insanları makamlarına mevkilerine ekonomik durumlarına bağlı olarak değerlendirmek Allah'ın yasak kıldığı bir anlayış, bir düşünce ve bir zihniyettir. Sınıfsal ayırım İblis'in isyanındaki temel parametre olup takipçileri tarafından da aynen korunmuştur. Tevhidi dinin ilk müntesipleri genelde müstazaflar (ezilmişler, horlanmışlar, zayıf bırakılmışlar) olmuştur:

"Kavminden, ileri gelen inkârcılar: "**Biz seni yalnızca bizim gibi bir beşerden başkası görmüyoruz; sana, sığ görüşlü olan en aşağılıklarımızdan başkasının uyduğunu görmüyoruz ve sizin bize bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Aksine, biz sizi yalancılar sanıyoruz"** dedi."(11/27 Bak:14/10 17/90-94 23/24, 33-38,47 26/154,186,187 54/24, 25 6/8, 9, 109 11/53 13/7 15/7, 8, 14, 15, 27 38/8)

"Dediler ki: "Bu Kur'an, **iki şehirden birinin büyük bir adamına indirilmeli değil** miydi?"(43/31 Bak: 54/24, 25 38/8 17/93, 94)

"Dediler ki: "Bizim benzerimiz olan iki beşere mi inanacak mışız? Kaldı ki, **onların kavimleri bize kullukta (kölelikte) bulunmaktadırlar.**"(23/47, 24, 33-38)

Dün: Uğursuzlar
Bugün: Sizin Yüzünüzden Geri Kaldık/Uğursuzlar

Özelde Türkiye'de genelde İslam coğrafyasında Müslümanlar iktidarda olmamış olmalarına rağmen geri kalmışlığın tüm suçu onların sırtına yüklenmekte ve hakarete uğramaktadırlar. Tıpkı geçmişte kendi yandaşlarının başına bir olumsuzluk geldiğinde bundan Müslümanları sorumlu tutmaları gibi:

"Dediler ki: **"Senin ve seninle birlikte olanlar yüzünden uğursuzluğa uğradık."**(27/47 45-53)

Dün: İlahlarınıza/Dininize/Atalarınıza Sahip Çıkın
Bugün: İlahlarınıza/Atalarınıza/ Sisteme Sahip Çıkın

İslam dini, cari sistem tarafından içeriği boşaltılmış ve anlam kaymasına uğramış pek çok kavramı, orijinal muhtevalarına kavuşturacak bir dile sahiptir. Cari sistemin ilahlaştırıp putlaştırdığı pek çok eşya ya da kişiyi bir eşya yahut fani fert düzeyine indirgeyerek her şeyi olması gereken yere oturtmak tavrını alır. **Bu; putlaştırmadan menfaat sağlayan, kredileri putlara bağlı olan refahtan şımarıp azan önde gelen Mele ve Mütref takımının aşırı tepkisine sebebiyet verir.** O güne kadar fazla önemsemedikleri geleneklerine, atalarına sahip çıkarak çok şiddetli bir psikolojik savaş başlatarak kendilerinin gerçekte inanmadığı ve de takip etmediği ve fakat menfaatleri gereği inanır gibi gözüktükleri ilahlarına ve atalarına sahip çıkmaları için yandaşlarını ve de sistemin cari güçlerini göreve çağırırlar: **Bunları susturun, bunları yok edin:**

"Onlardan önde gelen bir grup: **"Yürü-**

yün, ilahlarınıza karşı (bağlılıkta) kararlı olun; çünkü asıl istenen budur" diye çekip gitti. "(34/43 38/6 43/22-23)

"Firavun dedi ki: **"Bırakın beni, Musa'yı öldüreyim de o (gitsin)** Rabbine yalvarıp-yakarsm. Çünkü ben, **sizin dininizi değiştirmesinden ya da yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum."** (40/26)

"Ve dediler ki: **Kendi ilahlarınızı bırakmayın; bırakmayın ne Vedd'i, ne Suva'ı, ne Yeğus'u, ne Ye'uk'u ve ne de Nesr'i."** (71/23)

Dün: Halkın Davetçiyi Dinlemesine Mani Olma/Davetçiyi Konuşturmama
Bugün: Haberleşme Araçlarına Ambargo/Konuşmalar, Yazılar Kanuna Aykırı

Bütün bu hakaret ve alaya rağmen İslam yayılıyorsa, İslam halk tarafından benimseniyorsa Müslüman tebliğcilerle halk karşı karşıya getirilmek istenir. Halka yanlış bilgi verilerek halk tahrik edilir. Yada davetçilerin mesajlarının halka ulaşmaması için davetçiler, 'Kanunen ve Cebren' susturulur. Veya iletişim kanallarına ambargo konur:

"Onlar, hem ondan alıkoyarlar, hem kendileri kaçarlar." (6/26 Bak:7/76, 86, 123 8/36)

Dün: Baskı/Tehdit/İşkence/Hapis/ Sürgün/Öldürme/
Bugün: Baskı/Tehdit/İşkence/Hapis/ Sürgün/Öldürme/

Davetçiler bütün bu engelleyici tedbirlerle durdurulamadıkları taktirde kendilerine topyekün bir savaş açılarak tasfiye edilmek yoluna gidilir. Bu aşamada tehdit, hapis, işkence, sürgün ve öldürme söz konusudur:

"Hani o inkâr edenler, **seni tutuklamak ya da öldürmek veya sürgün etmek amacıyla, tuzak kuruyorlardı.** Onlar bu tuzağı tasarlıyorlarken, Allah da bir düzen (**bir karşılık**) kuruyordu. Allah, düzen kurucuların (**tuzaklarına karşılık verenlerin**) hayırlısıdır. (8/30 Bak: 37/ 97 7/82, 88, 124, 127 11/91 18/ 20 14/13 26/167)

"O'na **iman edenleri tehdit ederek, Allah'ın yolundan alıkoymak için ve onda çarpıklık arayarak (böyle) her yolun (başını) kesip-oturmayın**... Kavminin önde gelenlerinden inkâr edenler, dediler ki: **"Andolsun, Şuayb'a uyacak olursanız, kuşkusuz kayba uğrayanlardan olursunuz."** (7/86, 90)

(**Babası**) Demişti ki: **"İbrahim, sen benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer (bu tutumuna) bir son vermeyecek olursan, andolsun, seni taşa tutarım; uzun bir süre benden uzaklaş, (bir yerlere) git."** (19/46 26/116)

Amaç: Değiştim Dedirterek Sisteme Bağlılık

Geçmişte ve günümüzde uygulanan bu ve buna benzer yöntemlerin amacı, inançlarınızı kalbinizde yaşayın, çevreye yansıtmayın. İnançlarınızın halkın arasında yayılmasına müsaade etmeyiz. Ya susun ya da değiştiğinizi söyleyip sisteme bağlılığınızı açıklayın. Aksi taktirde öcüler yer sizi. Yanı 'ya kırk katır ya da kırk satır':

"Kavminin önde gelenlerinden büyüklük taslayanlar (**müstekbirler**) dediler ki: **"Ey Şuayb, seni ve seninle birlikte iman edenleri ya ülkemizden sürüp-çıkaracağız veya mutlaka bizim dinimize geri döneceksiniz."** (7/88 Bak:18/20)

"İnkâr edenler, resullerine dediler ki: **"Muhakkak (ya) sizi kendi toprağımızdan süreceğiz veya dinimize geri döneceksiniz."** (14/10-13)

En Güzel Tarz Mücadele, söylenmesi gerekeni, yapılması gerekeni en estetik, en hikmetli ve en basiretli bir şekilde, muhatabın kalbini etkileyebilecek bir tarzda ifade etmek veya yapmaktır. Muhatabın kalbinde, vicdanında titreme meydana getirebilmektir. Düşünmesini sağlayabilmektir.

Görüldüğü gibi İman edenlerin başına geçmişte gelenlerle bugün gelenler veya gelebilecek olanlar arasında bir fark yoktur. Değerler arasındaki mücadelede var olan ilahi sünnet icra edilip durmaktadır.

En Güzel Tarzda Mücadele

Değerler arası mücadelede Müslümanlar nasıl bir yol ve nasıl bir yöntem izlemelidirler. İzlenecek yol, uygulanacak yöntem bizzat Allah tarafından resulleri aracılığıyla insanlara uygulanarak gösterilmiştir. Bu mücadelenin adına da estetik mahiyetinden dolayı 'En Güzel Tarzda Mücadele' adı verilmektedir:

> "**Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel bir biçimde mücadele et.** Şüphesiz senin Rabbin yolundan sapanı bilendir ve hidayete ereni de bilendir." (16/125)

En güzel tarzda mücadele derken neyi anlamalıyız? Hangi hareket, davranış, düşünme ve konuşma şekli güzel ve doğrudur: hangileri çirkin ve yanlıştır? Yığınla parametrenin işin içine girdiği ve aralarındaki ilişkinin lineer olmadığı son derece karmaşık bir alandan bahsettiğimiz göz ardı edilmemelidir. Belli bir zaman ve belli bir mekanda ve belli koşullarda güzel olan, başka bir zaman, başka bir mekan ve başka koşullarda güzel, doğru ve yararlı olmayabilir. Mücadeleyi içinde bulunduğu koşullardan bağımsız olarak değerlendirmek yanlış olur. Bununla beraber değişik zaman, mekan ve koşullarda geçerli olabilecek optimal bir yol ve yöntem mevcuttur. Bütün zaman, mekan ve koşullarda geçerli olabilecek bir mücadelenin optimal çizgisini, bilgisi bütün zaman, mekanları ve koşulları kuşatan Âlemlerin Rabbi ve Maliki olan Allah'ın Peygamberler aracılığıyla gönderdiği bilgiye baş vurarak elde etmeye çalışacağız.

En Güzel Tarz Mücadele, kötülükleri iyilikle uzaklaştırabilmektir. Kendisine zulmedenleri hidayet yoluna bıkmadan usanmadan, kin gütmeden çağırabilmektir. Bedduacı değil duacı olmaktır. Kendi içinde tutarlı olmaktır. Sabrıyla dağ devirmektir. Dengeli ve kararlı olmaktır.

Söz Vardır Kestirir Başı
Söz Vardır Keser Savaşı

Konunun daha iyi anlaşılabilmesinde aşağıdaki fıkra yararlı olacaktır:

"Padişahın biri, kendi falına baktırıp geleceğinin ne olacağını öğrenmek ister. En iyi fal okuyucuya ödül verileceği duyurularak ülkenin bütün falcıları davet edilir. Falcılar, padişah sarayında toplandıklarında sadrazam falcılardan birinin içeriye gelip fal bakmasını söyler. Falcılar arasında hepsinin hocası olan ve 'üstad' diye hitap ettikleri piri fani falcı da bulunmaktadır.

Üstat 'doğrucu Davut'tur.' Bildiği, gördüğü gerçekleri sakınmadan, lafı eğip bükmeden herkesin yüzüne karşı söylemekle ünlüdür. Üstadın olduğu bir yerde talebelerinin öncelik alması ayıp olur düşüncesiyle tüm talebeler, üstada 'sen buyur' derler.

Üstad Padişahın huzuruna girer ve fakat çıkamaz. Padişah üstadı kellesini alması için cellada teslim eder. Padişah üstadın verdiği bilgiden son derece rahatsız olduğundan odasında öfkeli bir şekilde aşağı yukarı dolaşmaya başlar ve diğerlerinin acele gelmesini emreder. Üstadın kellesinin gittiğini duyan talebeler içeriye girmek istemezler. Çünkü onlara göre üstad olması gerekeni ve doğru olanı söylemiştir. Ve fakat doğru söylediği için de kelleyi vermiştir. Kendilerinin de kellesi kaçınılmaz olarak gidecektir. Sadrazam ise ısrarlıdır ve de falcıları tehdit etmektedir. Çok zor durumda olduklarının farkında olan falcılardan biri, Sadrazama bir şart koşar: 'Bizim üstad padişaha ne söyledi de kellesi gitti'. Sadrazam, üstadın padişaha **'Sülalesinin tümünün ölüsünü göreceğini'** söylediğini; bundan dolayı da Padişahın öfkelenerek **'sen benim sülalemin kökünü kesmek istiyorsun'** diyerek üstadı cellada teslim ettiğini söyler. Soruyu soran falcı biraz düşünür ve 'tamam

Değerler arası mücadelede Müslümanlar nasıl bir yol ve nasıl bir yöntem izlemelidirler. İzlenecek yol, uygulanacak yöntem bizzat Allah tarafından resulleri aracılığıyla insanlara uygulanarak gösterilmiştir. Bu mücadelenin adına da estetik mahiyetinden dolayı 'En Güzel Tarzda Mücadele' adı verilmektedir

ben içeri geliyorum' der. Padişahın odasından içeri girer ve padişaha keskin bir şekilde baktıktan sonra büyük bir neşeyle ve de yüksek sesle, 'Padişahım gözünüz aydın' diye söyler. Büyük bir üzüntü ve öfke içerisinde olan padişah duyduğu bu güzel söz üzerine rahatlar ve acele ile 'hele söyle ne gördün?' der. Falcı sakin bir şekilde, 'emin olmak için el falınıza bakmalıyım.' der. Padişahın yanına yaklaşır ve el falına bakmaya başlar. Ve her seferinde 'güzel, çok güzel' diye kendi kendine söylenir. Padişahın aceleci, merak ve heyecan ihtiva eden sorularına, soğuk kanlı bir şekilde cevap verir falcı: **'Gözün aydın padişahım!' 'Şükürler olsun Padişahım!' 'Sülalenizin en uzun ömürlü insanı siz olacaksınız!'**

Padişah duyduğu bu müjdeli haberin ne anlama geldiğine bakmadan, onu analiz etmeden, üstadın söylediğinden farklı olup olmadığım düşünmeden rahat bir nefes alır ve sadrazama, falcıyı ödüllendirmesini ve istediği her şeyi vermesini söyler."

Gerçekte anlam olarak her iki falcı da aynı şeyi söylemiştir. **'Sülalenizin hepsinin ölüsünü göreceksiniz' ile 'Sülalenizin en uzun ömürlü insanı olacaksınız'** arasında anlam olarak bir fark yoktur. Her ikisi de aynı şeyi söylemiş olmasına rağmen biri kelleyi vermiş, ötekisi ise ödüllere gark olmuştur.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta ödülü alan falcının, üstadın söylediğini doğru kabul ederek Padişaha yalan söylemeyip, söylenmesi gerekeni beyan etmiş olmasıdır.

En Güzel Tarz Mücadele demek, söylenmesi gerekeni söylemeyip susmak veya yalan söylemek değildir. Öfke ile söylenip bir anlık deşarj olma ise hiç değildir. Kendi kutsallarına saygı bekleyip başkalarının kutsallarına hakaret etmek değildir.

En Güzel Tarz Mücadele, söylenmesi gerekeni, yapılması gerekeni en estetik,,en hikmetli ve en basiretli bir şekilde, muhatabın kalbini etkileyebilecek ve etkilenip öğüt alabilecek bir üslupta, bir tarzda ifade etmek veya yapmaktır. Muhatabın kalbinde, vicdanında titreme meydana getirebilmektir. Düşünmesini sağlayabilmektir.

En Güzel Tarz Mücadele, kötülükleri iyilikle uzaklaştırabilmektir. Kendisine zulmedenleri hidayet yoluna bıkmadan, usanmadan, kin gütmeden çağırabilmektir. Bedduacı değil duacı olmaktır. Yılanı deliğinden çıkarabilmektir. Kendi içinde tutarlı olmaktır. Sabrıyla dağ devirmektir. Dengeli ve kararlı olmaktır:

Yunus gibi sözün en güzelini seçip söylemektir:

Söz ola kese savaşı söz ola kesdire başı
Söz ola ağulu aşı balıla yağ ede bir söz

Kelecilerin bişirgil yaramazını şaşırgul
Sözün us ila düşürgil demegil çağ ide bir söz

Gel ahı iy şehriyari sözümüzü dinle bari
Hezarın gevher dinarı kara toprağ ede bir söz

Kişi bile söz demini demeye sözün kemini
Bu cihan cehennemini sekiz uçmağ ede bir söz

Yürü yürü yolun ila gafil olma bilin ile
Koy sakın key dilin ile canuna dağ ede bir söz
Yunus Emre

Kaynaklar
1-İtalya'da Karikatür Kışkırtması, 16.04. 2006 *Milliyet* S: 15.
2- Cumhur Başkanı Sezer'in Harp Akademileri'ndeki Konuşması.
3- Kandehlevi M.Y., *Hadislerle Müslümanlık*, İstanbul, 1980 Cilt 1 S: 279-280.
4- Emre S.A., 'Milli Görüş Hareketi Nasıl doğdu?', *Umran* Şubat 2006, sayı 138 s:78.

"KISIR DÖNGÜYÜ AŞMALIYIZ"

CEVAT ÖZKAYA
Konuşan: Abdurrahman Emiroğlu

Abdurrahman Emiroğlu: Son zamanlarda tanık olduğumuz bazı hadiseler; mesela PKK'nın terörünün olağandışı bir şekilde tırmanması, irtica yaygaraları, asker-sivil gerilimi (ki bu Osmanlı'dan bu yana devam eden kadîm bir sorun) ve benzeri gelişmeler, yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimi ile alakalandırılıyor. Zira biliyoruz ki, Türkiye'de her cumhurbaşkanlığı seçimi gerilimli olur. Yine, son aylarda ABD'nin AK Parti'yi gözden çıkardığı yorumları yapılıyor. Cüneyt Zapsu'nun Amerikalılara "Erdoğan'ı gözden çıkarmaktansa kullanın" şeklindeki mesajı basına yansıdı. Bütün bunlar, "ne oluyor?" sorusunu akıllara getiriyor? Evet, sizce ne oluyor?

Cevat Özkaya: Türkiye'de, 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in söylediği gibi, cumhurbaşkanlığı seçimleri gerçekten hep sıkıntılı dönemler olmuştur. Bu ülkede normal şartlarda cumhurbaşkanı seçmek çok az nasip olmuştur. 27 Mayıs öncesine bakarsak; Atatürk ve İnönü'den sonra Celal Bayar seçimle gelen ilk sivil cumhurbaşkanı hüviyetindeydi. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra Cemal Gürsel ihtilalin lideri olarak geldi. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay, Cemal Gürsel hastalanınca O'nun yerine seçildi; askeri siyasetten çıkarmak hesabı ve askerin psikolojisinden daha iyi anlar kaygısıyla. 12 Mart 1971 darbesi akabinde Faruk Gürler cumhurbaşkanı olmak istiyordu; iki parti anlaşarak bir başka askeri yani Amiral Fahri Korutürk'ü cumhurbaşkanı yaptılar. 1980'de cumhurbaşkanlığı seçimi yılan hikayesine döndü; turlar altı ay devam etti, işin ciddiyeti kaçtı, Bülent Ersoy'a bile oy çıktı. Bu sırada İhsan Sabri Çağlayangil vekâleten görevi yürüttü. Ardından 12 Eylül 1980'de darbe oldu ve İhtilal Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren cumhurbaşkanı oldu. Sonra Özal'la birlikte cumhurbaşkanlığı seçimi biraz normalleşmeye başladı. Genel olarak söylersek, Türkiye'de cumhurbaşkanlığı seçimleri hep böyle netameli oldu; meselenin böyle bir geçmi-

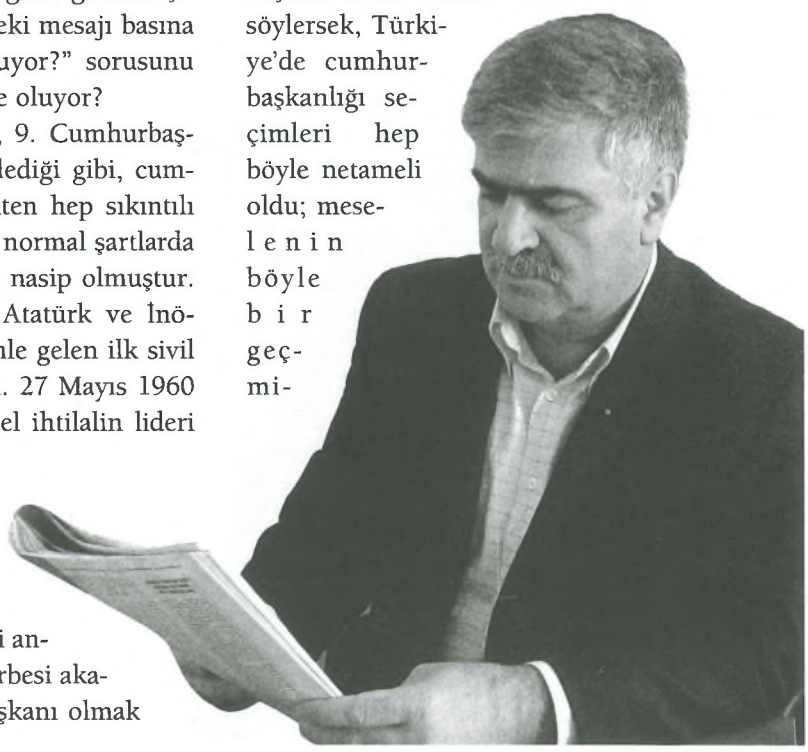

şi var. Bu vesile ile Hüsamettin Cindoruk'u hatırlamak lazım; Ahmet Necdet Sezer'i cumhurbaşkanı seçmek istedikleri zaman Cindoruk şöyle demişti: "*Ülkenin zaten bir anayasa mahkemesi başkanı olacak, ikinci bir anayasa mahkemesi başkanına niçin ihtiyaç olsun?*" Cindoruk'un ne kadar haklı olduğunu bugün anlıyoruz; bu söz, aynı zamanda hukuk adamı olmakla hukuk teknisyeni olmak arasındaki farkı da belirten bir şey. Dolayısıyla bu son olayların yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleri ile bağlantılı olduğu yorumları pek yabana atılmamalı.

Emiroğlu: Bu arada, Amerika'nın İran'a muhtemel saldırı senaryoları konuşuluyor. Bu çerçevede, Amerika'nın Türkiye üzerinden harekât yapabilme konusunda Ak Parti iktidarına baskı uyguladığını söyleyebilir miyiz? Yani, bir anlamda ikinci bir "1 Mart Tezkeresi" ile karşılaşmamak için ABD, bu tür olaylar ve gerilimler yaşatarak AK Parti hükümetini köşeye mi sıkıştırıyor?

Özkaya: Tabi ki, Amerika'nın İran'a yapmayı planladığı saldırı ile alakalı yanı olabilir. Amerika eğer Ak Parti iktidarından çok memnun olmuş olsaydı, yani Ak Parti iktidarı Amerika'nın her dediğini yapabilir konumda olsaydı, gergin ortam bu kadar hızlı bir biçimde oluşturulmazdı.

ABD'nin AK Parti iktidarına bir baskı uyguladığı doğrudur. Ve ABD, ilk zamanlarda olduğu gibi "bunlar demokratik açılımlar yapıyorlar, bu iktidarın arkasında duralım" pozisyonunu terk etmiş gözüküyor. Eğer ABD bu pozisyonu terk etmiş, en azından gevşetmiş olmasaydı, kriz bu kadar hızlı bir şekilde tırmanmazdı. Ama kanaatimce oluşan gerilim doğrudan doğruya cumhurbaşkanlığı seçimine dönük bir gerilimdir...

Emiroğlu: Gerilimin en olumsuz olanı, kuşkusuz Güneydoğu'da meydana gelen terör olayı. Niçin tekrar yükseltildiğini anlamakta zorlansak da, sonuçta insanlar ölüyor. Yükselen terörün doğurduğu sonuçlar itibariyle olaya bakarsak; bu durum hangi iç ve dış aktörlerin işine yarıyor?

Özkaya: Bir kere PKK'nın işine yarıyor. Siyasî olarak sorunu çözmeye mütemâyil kesimlerin işlerini zorlaştıran ve bir tarafta güvenlik politikaları, diğer tarafta silahın konuştuğu bir ortamı daha da güçlendiren ve bu siyasî çözüm arayışındaki kesimi onlara mahkûm eden bir pozisyon ortaya koyuyor. Bunun kime yaradığını bugünkü ortam içinde okumaya çalışalım; aslında herkesin rahatlıkla okuyabileceği bir pozisyon bu. Önce şu soruyu soralım: Bu terör niye birden bire çıktı? Mesela 1 Haziran 2004'te Türkiye'de bugüne kadar olmamış biçimde -en azından kanunlar bazında da olsa- özgürlük açılımlarının yapıldığı bir dönemde PKK'nın neden ateşkesi bozduğu ve tekrar silahlı mücadeleye başlayacağını ilan edişinin izahı zor bir şeydir! Eğer PKK güçlerine ve silahlı kuvvetlere ihtiyaç olmayacak derecede, siyasi ortamda sorunu yumuşatan, ülke bütünlüğü içinde ve ülkenin her kesiminin birinci sınıf vatandaş olduğu bir konsept içinde meseleyi çözebilecek siyasi iklim meydana gelmiş olsaydı ve bu iklim 3-5 sene daha devam etmiş olsaydı, herhalde PKK'nın Güneydoğu'daki konumu bugünkü konumunda olmazdı. Yani daha düşük profilli bir etkisi olurdu. Özellikle vurguluyorum, ülke bütünlüğü ve ülkenin bü-

tün insanlarının birinci sınıf vatandaş olduğu bir konsept içinde bu meselenin çözülebileceği bir iklime doğru giderken bu iklim birden torpillendi. Bu işin bir boyutu...

Bir başka boyuta daha bakalım: Peki, bundan bir ay öncesine nazaran Türkiye'de hangi konuda irticaî faaliyet arttı da cumhurbaşkanı A. Necdet Sezer "irtica devleti ele geçiriyor" açıklamasını yaptı?.. Ülkede siyasiler veya herhangi bir grup gerilim çıkarttığı zaman devlet başkanı sorunu görmezden gelmez; sorunu sıradan insanlar gibi de algılayıp gerilimi arttırmaz, tam tersine durumun normal olduğunu kamuoyuna deklare edip kamuoyunu yatıştırdıktan sonra sorunun çözümüyle ilgilenir. Devlet başkanı gerilimi kendisi tırmandırıyor! Cumhurbaşkanının laiklikle ilgili, irtica ile ilgili fikirlerinde hiçbir yenilik yok. Konuşmasında hiçbir yenilik yok. Ama konuşmayı yaptığı zamanlama çok ilginçtir!..

Emiroğlu: Biliyorsunuz, Türkiye Batılılaşma sürecine girdiğinden bu yana hatta Meşrûtiyet'ten bu yana 'irtica' yaygaraları koparılır. Dahası, Osmanlı'nın son döneminden beri mağlubiyetlerimiz, Jön Türkler, Genç Osmanlılar, İttihatçılar ve takipçileri tarafından İslam'a hamledilir; yani yönetici elit, Müslümanlığı bir şekilde geri kalışımızdan sorumlu tutarlar... Şimdi, "kamusal alan"la ilgili söylemlerini de bildiğimiz cumhurbaşkanının son olarak, "kamu güvenliği açısından ibadetler bile sınırlanabilir" ifadesi, bir ileri adım olarak okunabilir mi?

Özkaya: Cumhurbaşkanının bundan önceki konuşmalarına baktığınızda da böyle bir söylemin bir biçimde var olduğunu görürsünüz. Bunu böyle bir kelâma dökmüş olabilir. Anlamlı bulmuyorum, açık söyleyeyim, çok da önemsemiyorum. Çünkü asıl önemli olan bu konuşmanın zamanlamasıdır. İnsanların böylesi niyetler taşıması mümkündür, toplumlarda hep böyle niyet taşıyanlar olmuştur. Sayın cumhurbaşkanının bu anlamda ne yapmak istediği uzun uzun tartışılabilir ama eğer insanların din ihtiyaçları başka birileri tarafından karşılanıp din işlevsiz kılınabiliyor olsaydı Rusya'da tekrar kiliseler açılmazdı. Bu konuda en ufak bir tereddüdüm yok. Ama aslolan şey devlet başkanının, cumhurbaşkanının, hem cumhuru hem de cumhurun olması gereken devleti koruması gerekir. 'Cumhur'a karşı 'devlet'i koruyorsanız orada bir sıkıntı vardır. Cumhurbaşkanı cumhura karşı devleti korumaya kalkıyor. Peki korunacak bir şey var mı? Hayır yok! Bir ay öncesinden, iki ay öncesinden farklı olarak Türkiye'de ne olduğunu birisi bana anlatsın. İrtica neden birden bire *'tehlike'* ve *'tehdit'* oluverdi?

Peki, bundan bir ay öncesine nazaran Türkiye'de hangi konuda irticaî faaliyet arttı da cumhurbaşkanı A. Necdet Sezer "irtica devleti ele geçiriyor" açıklamasını yaptı?.. Ülkede siyasiler veya herhangi bir grup gerilim çıkarttığı zaman devlet başkanı sorunu görmezden gelmez; sorunu sıradan insanlar gibi de algılayıp gerilimi arttırmaz, tam tersine durumun normal olduğunu kamuoyuna deklare edip kamuoyunu yatıştırdıktan sonra sorunun çözümüyle ilgilenir.

Emiroğlu: Bu tehdit algısı, biraz da ihtiyaca mebni türetilmiş yani mürettep bir şey değil mi?

Özkaya: Bakın, burada şöyle bir olay hatırlatayım: Amerika'da emekli generaller Rumsfeld'e karşı çıkıyorlar. Rumsfeld kim? Savunma bakanı. Yani Rumsfeld'e grup halinde karşı çıkıp da görevden aldırmak için uğraşıyorlar. Bizde savunma bakanı diye bir bakanın ismi geçiyor mu? Savunma ba-

Bülent Ecevit - Necmettin Erbakan Koalisyon hükümeti

kanı "tedarik bakanı" gibi durur durduğu yerde. Ama Amerikan generalleri Savunma Bakanlığı'nın uyguladığı politikalara karşı çıkıyorlar. Demek ki Savunma Bakanlığı politik vizyon ortaya koyuyor, bunun uygulaması ise teknisyen hüviyetinde olan askerlere kalıyor. Politik vizyon ortaya konulana kadar iyice tartışılıyor. Bizdeki sorun şudur: Politik vizyonu koyan da, meseleyi uygulayan da aynı ekiptir, aynı gruptur, aynı bürokratik kesimdir. Yani siyasilerin güvenlikle ilgili güvenlik bürokrasisinden farklı bir güvenlik politikaları yoktur. Eğer güvenlik bürokrasisinden farklı bir politika uygularlarsa ya mürteci olurlar ya da bölücülüğe prim vermekle suçlanırlar. Onun için siyasiler, Türkiye'nin temel mevzularıyla ilgili hiçbir zaman güvenlik bürokrasisinin ve sivil bürokrasinin dışında başka türlü bir söylem üretememişlerdir. Bir iki istisnasını hâriç tutarız. Özal bunun kısmî istisnadır.

Emiroğlu: İktidarların yed-i takdirinde olan saha son derece sınırlı yani. O zaman mevcut gerilimi şöyle mi okumalıyız? Bürokratik oligarşi hareket ve iktidar alanını kaybetmek istemiyor; halkın oyuyla işbaşına gelen siyasî iktidar da çeşitli enstrümanları kullanarak iktidar alanını genişletme çabası içinde...

Özkaya: Keşke söylediğinizin o ikinci kısmı olsa. Halkın oyuyla gelen siyasî iktidarlar, keşke hareket alanlarının dar olduğunu seçilmeden önce fark edip de, işbaşına geldiklerinde bu alanı genişleteceklerine dair bir niyetleri ve birkaç cümleleri olsaydı. Ben böyle bir hedefi olan bir tane siyasi lider veya parti hatırlamıyorum! Bu Türkiye'nin en ciddi sorunlarından biridir.

Emiroğlu: Peki, "bürokratik oligarşi"nin kendi hareket alanını daraltmamak ve hatta bunu daha da genişletmek için cumhurbaşkanlığı seçimlerini vesile ederek atraksiyona geçtiğini söyleyebilir miyiz?

Özkaya: Aslında atraksiyon devamlı var. Bu iktidar döneminde olan ise şu: Birileri, ülkede özgürlük alanlarının genişletilmesiyle kendi alanlarının daralacağı vehmine kapıldılar. Gerçi bu siyasi iktidarın Avrupa Birliği dışında geliştirmeye çalıştığı Türkiye'ye özgü politikası yok. Diğer iktidarların da olmadı. Bakın, bütün askerî darbelerin sonunda, üniformalı bürokrasinin iktidar alanının giderek genişlediğini görürüz. Darbeye teşebbüs etmiş ve başarılı olmuş hiçbir kimse sorgulamadan geçirilmemiştir. Çünkü darbeden çıkış döneminde hazırlanan yasalarla kendilerini güvenceye almışlardır. Evet, her darbe sonrasında askerî bürokrasi güçlenmiştir. Bu konuda Bilgi Üniversitesi'nde hazırlanmış bir doktora tezi de var. Hangi darbeden sonra han-

gi alanlar genişletilmiştir bakalım: 1960 Anayasasının 1924 Anayasasını ilga etmesiyle bürokrasinin alanı hukuken ve fiilen genişletilmiştir.

Emiroğlu: Milli Güvenlik Kurulunun yetkilerinin genişletilmesi, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay gibi kurumların kurulması veya yetkilerinin genişletilmesi...

Özkaya: Dahası, 1982 Anayasasıyla beraber YÖK gibi bir kurumun ihdas edilmesi... Şöyle bir durum var orta yerde; zannediliyor ki, sistem, millet tarafından seçilmiş parlamento tarafından yönetiliyor; yani halk oylarıyla siyasi iktidarı çıkarıyor, ülkenin genel politikalarını bu siyasi iktidar belirliyor. Tamam, kağıt üzerinde böyle ama gerçek bu değil; yani siyasi iktidarın belirleyeceği alanlar son derece kısıtlı. Yanılmıyorsam, Nazlı Ilıcak'ın kendisiyle yaptığı bir konuşmada **Celal Bayar** 27 Mayıs Anayasasını **"milletin elinden iktidar kaçırma anayasası"** olarak niteler. (Biliyorsunuz, Celal Bayar İttihatçıdır; İttihat-Terakki'nin 22-23 yaşlarında İzmir Kâtib-i Mesûlü olmuştur; "Ben İttihatçıyım" diyerek övünen bir adamdır. Ama seçilen sivil bir cumhurbaşkanıdır. Cemil Meriç son anına kadar Celal Bayar'dan başka kimseye 'cumhurbaşkanı' demedi. Neden? 'Halkın seçtiği cumhurbaşkanı zaruri olarak görevinden indirildi. Eğer seçim denen bir şeye saygı duyacaksak, Celal Bayar'dır meşrû cumhurbaşkanı, ne olursa olsun. Eğer bu meşrûiyet iade edilmezse, yani onların iade-i itibarları devlet nezdinde yapılmazsa başkalarının cumhurbaşkanlığı da cumhurbaşkanlık değildir' diye ilkesel bir tavır koydu.) Bayar devamla der ki: "1924 Anayasasında iktidarın odağı olan, yani ülkenin yönetildiği yer Meclis'tir. 1961 Anayasası milletin iktidarına ortaklar getirmiştir. Anayasa Mahkemesi gibi, Danıştay gibi vb.." Peki Anayasa Mahkemesi, YÖK gibi kurumlar olmayacak mı? Bütün ülkelerde var. Soru(n) şudur; Anayasa mahkemesine meclis tarafından seçilmiş bir üye var mıdır? Benim bilebildiğim kadarıyla yok! Kim seçiyor? Millete hesap vermek durumunda olmayan bir grup ve çoğunu da cumhurbaşkanı seçiyor. Burada 'her şey siyasi iktidarın eline bırakılmamalı' denilebilir. Ama halkın seçtiği iktidarın Anayasa Mahkemesi'ne, YÖK'e üye seçme ve çoğunluğu belirleme hakkına da sahip olması lazım. Bazı ülkelerde %50'sini, bazılarında da %60'ını meclis seçiyor.

Özetle, 'biz hükümeti seçtik, her şeyin sorumlusu olarak iktidar onlardır' diye düşünüyor ve her şeyin hesabını da onlardan soruyoruz. Oysa hükümet, asla inisiyatifini kullanamadığı kurumların sorumluluğunu millete karşı ödemek mecburiyetinde kalıyor.

Emiroğlu: Bir anlamda davul hükümetin sırtında, tokmak bürokrasinin elinde...

Özkaya: Aynen öyle. Anayasa Mahkemesine de, YÖK'e de milletin bütçesiyle iktidar imkan sağlıyor; ama onlara karışma noktasında hiçbir hakkı yok. Temel sorun şu: Türkiye'de AK Partinin iktidara gelmesi veya Anavatan Partisi'nin gelmesi, CHP'nin gelmesi bu çarpıklığı ortadan kaldırmıyor.

Celal Bayar

Bu yüzden Türkiye'de siyaset sığdır. Siyasetin asıl yapılacağı alan bu bahsettiğimiz alandır ve siyaset kendi alanını genişletmek zorundadır. Bu aynı zamanda milletin söz söyleme alanının da genişlemesi anlamına gelir.

Emiroğlu: Yani milletin egemenlik alanının genişletilmesi...

Özkaya: Şimdi, şu anda Türkiye'de halkın kendisini ifade edebildiği tek alan siyasi alandır. O da birkaç senede bir yapılan seçimlerle. Yani bir nevi siyasi katılım diyorsanız buna en azından karar aşamasında katıldığı tek alan budur. Siyasiler bu alanı genişletmekle yükümlüdürler. Açık söylemek gerekirse meclisteki milletvekilleri Türkiye'nin en pahalı işçileri konumundadırlar. Karara çok fazla katılımı olmayan işçileridir. Bu konumun siyasiler tarafından sorgulanması ve milletin söz söyleme alanlarının yani kendi alanlarının da genişletilmesi gerekmektedir.

Emiroğlu: Bu bağlamda cumhurbaşkanlığının konumunu nasıl değerlendirmek gerekir?

Özkaya: Cumhurbaşkanlığı bizde, sorumsuz ama etkili ve yetkili bir makamdır. Baştan itibaren cumhurbaşkanları dokunulmazdır; vatan hâinliği dışında hiçbir şeyle sorumlu tutulamazlar. Sorumsuz cumhurbaşkanı, sorumlu olması gereken alanda olağanüstü yetkilere sahiptir. Sorun şu; madem ki bu yetkileri alıyorsunuz, o zaman seçime gideceksiniz. Başkanlık veya yarı başkanlık gibi değişiklikler mutlaka gerekli. Bizim cumhurbaşkanının mesela bir Chirack kadar yetkileri var fakat onun kadar sorumlu değil. 1982 Anayasası bu anlamda sıkıntılı bir anayasa. 1973'te cumhurbaşkanlığı yapan Fahri Korutürk'ün yetkileri bugünkü cumhurbaşkanının yetkilerinin yarısı kadar değildi. O zaman yapacağımız şey şudur: Madem kabul ettiğimiz sistemde milletin hakemliği geçerlidir, o zaman bırakalım milletin hakemliğine başvurularak cumhurbaşkanı seçilsin. Yoksa **seçilmiş** siyasetin karşısında **atanmış** bir blokun bulunduğu ve asla birbiriyle güç birliği edemediği bir siyasi ortamda yaşıyoruz. Bölünmüş bir siyasi yapı söz konusu. Tabi bu durum, Türkiye Batılılaşmaya başladığından beri devam eden bir şey.

Emiroğlu: Ve bu bölünmüşlük, sürekli bir gerilim üretiyor.

Özkaya: Evet, gerilim tümüyle buradan kaynaklanıyor. Milleti zorla modernleştirici bir politika takip ediliyor ve bunu uygulayan partiler bütün seçimlerde milletin tepkisiyle karşılaşıyor. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'ndan itibaren olup bitenlere bakın hep aynı durumu görürsünüz. Türkiye'de millete bazı şeylerin zorla dayatıldığı en son dönemde de AK Parti'nin oy almasının başka bir anlamı yoktur. (Tabi burada, 'Türkiye'yi modernize etme noktasında AK Parti CHP'den daha etkin değil midir?' sorusu sorulabilir. Bana kalırsa evet, daha etkindir; ama bu başka bir bağlamda tartışılıp konuşulmalı.) Geriye dönersek; bu millet, 27 Mayıs darbesinden sonra, devletin desteğini koyduğu partiyi değil de öbürünü seçmiştir. 12 Eylül 1980'i hatırlayın; ihtilalciler, 'iki buçuk parti olacak; birisi Necdet Calp'in partisi, diğeri Turgut Sunalp'ın partisi, buçuğu da Özal'ın partisi' diye düşündüler ve bunu söylediler de. Ve millet, Konsey'in yani tamamıyla devletin arkasına desteğini koyduğu partiyi değil de Özal'ın partisini destekledi ve 286 milletvekiliyle onu iktidar yaptı.

Emiroğlu: Milletimizin bu refleksini şöyle okuyabilir miyiz? Halkımız, kendi değerleriyle uyuşmayan ve sürekli Batılı değerleri, yabancı değerleri kendisine dayatmaya çalışanlara karşı oy sandığında hep tepki vermiştir. Bu tepkinin belli bir süre sonrasında da hep darbeler olmuştur.

Özkaya: Tabi bu durum, tepe-

Derin Devlet'i bilmeyen kalmadı. Birtakım politikaları kabul ettirmek, siyasi çıkarlarını korumak ve belli amaçlara ulaşmak için terör silahının nasıl kullanıldığını, terör örgütlerinin nasıl manipüle edildiğini ve hatta 'irtica'nın nasıl hortlatıldığını cümle alem biliyor artık.

den inmeci Batıcı elitler açısından bir kısır döngü, bir çıkmaz sokaktır ve ülkenin elini de hep zayıflatmaktadır. Son gerilimler, terörün tırmanması ve irticâ yaygarası da bürokratik güçlerin halka rağmen iktidar alanlarını kaybetmeme çabasının bir sonucu...

Emiroğlu: Peki, siyasi çıkarları uğruna gerilimleri artırarak bir anlamda dökülen kanlar ve gözyaşları üzerinden "iktidar üretmek" diyebileceğimiz birtakım tehlikeli yollara başvuran güç odakları şunun ayırdında değiller mi? Bu gerilimler, halkın kimyası üzerinde, sosyolojisi üzerinde kalıcı izler bırakmıyor mu? Derin Devlet'i bilmeyen kalmadı. Birtakım politikaları kabul ettirmek, siyasi çıkarlarını korumak ve belli amaçlara ulaşmak için terör silahının nasıl kullanıldığını, terör örgütlerinin nasıl manipüle edildiğini ve hatta 'irtica'nın nasıl hortlatıldığını cümle alem biliyor artık. Elhamdulillah ki, çok sağlam bir sosyolojik yapımız, toplumsal sermayemiz var; İslam potasında birleşen milletimiz, Türk'ü, Kürt'ü, Laz'ı, Çerkez'iyle hiçbir ayırım yapmadan birliğini, dirliğini koruyabiliyor. Ama nereye kadar? Toplumsal sermayeyi sürekli inceltirseniz, bu bir yerden kopar, Allah korusun. İktidar kavgası verenlerin böyle bir endişesi yok anlaşılan? Org. Bedrettin Demirel'in 12 Eylül ihtilali için söylediği bir söz vardı: "Biz ihtilali bir yıl önce yapabilirdik, ama ihtilalin olgunlaşmasını bekledik." Bu bekleyiş yani iktidar alanını kaybetmeme kavgası, sadece bir yılda 5000 insanın canına mal oldu. Toplumsal hafızada, sosyal dokuda bıraktığı derin izler bir tarafa. Süleyman Demirel'in dediği gibi; 11 Eylül'de ayyuka çıkan terör, bombalı pankartlar 12 eylül sabahı niye yoktu? Yani iktidar kavgası verenler, bastıkları zemini de oymuş olmuyorlar mı?

Süleyman Demirel'in dediği gibi; 11 Eylül'de ayyuka çıkan terör, bombalı pankartlar 12 eylül sabahı niye yoktu? Yani iktidar kavgası verenler, bastıkları zemini de oymuş olmuyorlar mı?

Özkaya: Tarihe baktığımız zaman görürüz ki, iktidar mücadeleleri acımasız olur. Bu ülkede, kontrollü krizler bir sorun çözme tarzı olarak benimsenmiştir. Süleyman Demirel genellikle muhalefette doğru söyleyen birisidir. Şimdi ise muhalefette de doğru söylememeye başladı. Yani Süleyman Bey bu anlamda mazisinin belli bölümlerinden tamamen koparak kendisini rahmetli etmiştir. İşte, Süleyman Bey'in önemli tespitlerinden biri şuydu: 'Bu memlekette din ve ordu iki önemli kurumdur ve nerede duracakları çok önemlidir; bunu tespit edebilirsek siyaseti rahatlatırız.' Bu bağlamda 'Dinin yerini tespit ederken milletin dinine, imanına karışılmaması gerekir' de demişti.

Emiroğlu: "Benim vatandaşım göğsünü gere gere müslümanım diyebilmeli" dediği yıllar...

Özkaya: Sonra da Kur'an'daki 300 küsur ahkâm ayetini uygulamanın gericilik olacağını söyledi. Neyse, Süleyman Bey'e parantez içinde 'rahmetli' deyip geçelim...

Emiroğlu: Peki, önümüzdeki günlerde siyasi ortamın hayli hareketleneceği anlaşılıyor. Sizce bu ortamda siyasiler, STK'lar ve halkımız nasıl hareket etmeli?

Özkaya: Evet, Avrupa Birliği vesilesiyle sivil toplum teşekküllerinin biraz daha hareketleneceği yani tam olmasa bile sivil toplum kuruluşlarının bundan öncekine göre siyasî katılım imkânına kavuşacağı söylenebilir. Tabi, bu ortamda, Batı kaynaklı sermayenin desteklediği teşekküller de olacak ve elbette parayı nereden alıyorlarsa oranın düdüğünü çalacaklar; ama bu ülkenin yerel ikliminden beslenen teşekküller de var. STK'lar da, vakıflar, dernekler ve diğer gruplar da artık kendilerini bu yeni vizyona

Adnan Menderes İdam Sehpasına Götürülürken

alıştırmalı ve kaliteli insanlar yetiştirecek oluşumu sağlamalıdırlar. Yani sadece parlamento içi siyaset iktidar getirmekten çıktı; en az onun kadar parlamento dışı siyaset de önem kazandı. Cevdet Akçalı'nın AK Parti iktidarının ilk günlerinde yazdığı çok güzel bir yazı vardı: Bizde bütün sağ iktidarlar, başta Menderes, Demirel ve Özal olmak üzere hepsi siyaseti önemsemeyip ekonomik gelişmeyi önemsemişlerdir. Ekonomi düzelirse zaten halk bizi destekler diyerek bunun üzerinde durmuşlardır. Oysa halk desteği oy'dur. Halk askeri darbeye karşı çıkmaz ama askeri darbeyi destekleyen partiye de oy vermez.

Buradan hareketler halkı yönlendirecek sivil toplum kuruluşlarına ihtiyaç var, bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Yani bu bir legal örgütlenme çağrısı onu söyleyeyim. İkincisi de kritik bir döneme girmiş durumdayız. 28 Şubat'ı hatırlayalım. Ali Kalkancı'lardan Müslüm Gündüz'e kadar devam eden bir süreç vardı. Ali Kalkancı'yı sallanırken seyreden bir büyük kesim, hele hele okumuş kesimin bir kısmı ülkeye şeriatın ha geldi ha gelecek olduğuna inanmışlardı. Soruyorum, nerede Ali Kalkancı? Ne kadar ceza yedi? Müslüm Gündüz nerede? Hatırlarsanız, Aktüel Dergisi kapak yaptı; Fadime Şahin'in estetik masrafları da devlet tarafından karşılanmış.

Şimdi bütün ülkenin duyarlı insanlarına, Müslüman özellikli veya değil, ama bu ülkede birlikte yaşayalım diyen bütün duyarlı insanlara bu 28 Şubat dönemini bir daha hatırlatmak istiyorum. Aynı meseleler yeniden farklı biçimlerde gündeme gelecektir. Cumhurbaşkanlığı seçimini bir kurala bağlamazsanız, bir konsensüs oluşturamazsanız, her seçimde bu sıkıntıyı, gerilimi yaşarsınız. Bunu ya millete seçtirin ya da parlamento seçsin. Her seferinde entrikalarla olmaz bu iş. Şimdi entrika yeniden başlamış durumda. Ve kimse bu entrikaların aleti olmamalıdır. İşte *Hürriyet*'te Ali Atıf Bir adındaki profesör, yapılan haber doğruysa, imzasız bir maili köşesinde yayınlıyor; "**31 Mart kutlandı**" şeklinde. Fakültenin dekanı çıkıyor, "yok böyle bir şey" diyor; suçlanan öğrenci mahkemeye vereceğim diyor ama iş olan oluyor. Bulanık propaganda dediğimiz budur işte. Ve önümüzdeki dönemde bir sürü bulanık propaganda çıkabilir. Bir yığın şeriatçı insan türer. Başka türlü kahramanlar ortaya çıkar. Böyle nev-zuhûr şeylere itibar edersek, itibarımızı da kaybedecek, bu ülkenin de itibarını zedeleyecek duruma sebebiyet vermiş oluruz. Bu entrikalara itibar etmeyen bir halk, insan topululuğu olmak durumundayız. Özellikle buna dikkat çekmek istiyorum.

Bir de, demin ifade ettiğiniz gibi toplumsal sermayemiz çok sağlam. Bir yabancı ülkeden İstanbul'a gelen biri şöyle demiş; "bütün gayretinize rağmen yeteri kadar bozamamışsınız". Toplumsal sermayemiz de bunca tahrif edilmesine rağmen hâlâ üzerine hesap yapılacak bir sermayedir. Büyük Ortadoğu Projesi de bu potansiyel üzerine yapılan bir hesaptır. Bu milletin mensubu bulunduğu İslam büyük bir potansiyel imkan sunuyor insanımıza. Bir gün bu dinin mensupları bu potansiyeli idrak ederek, yanlış yaşanan hayatın karşısına doğru bir alternatif sunarak, ama bu dünyanın diliyle, işin hakikatini ezmeden büzmeden anlatabileceği bir sürece girecekler. Dünyanın ne hale geleceğini o zaman göreceğiz. Ben bu noktada çok ciddi biçimde umutluyum.

Emiroğlu: Bizleri yaşatan, diri kılan da bu umut. Teşekkürler...

28 ŞUBAT'IN NERESİNDEYİZ?

ABDURRAHMAN DİLİPAK

Şemdinli AK Parti'nin **28 Şubat**'ıdır ve tam da yeni bir 28 Şubat'ın eşiğindeyiz. Her şey bildiğiniz gibi. Önce **Terörle Mücadele Yasası** ve ardından **olağanüstü hal**.. Biraz terör, biraz **irtica**.. *Eklemlenmiş* gazeteciler marifeti ile *akredite* medyada birkaç **provokatif**, **sansasyonel** haber.. *Eklemlenmiş* **STK**'lar sokağa çıkmaya başladı mı, birkaç **emekli general**den birkaç sert açıklama ve **ordudaki huzursuzluklar** vesaire vesaire. Yani anlayacağınız bildik işler..

Aslında **biz bu filmi daha önce görmüştük**, hem de birkaç kez.. **Merkez Bankasında stok bir nakit** ve **Amerika'dan icazet** olmadan darbe olmaz.!

Merkez Bankası Başkanı onun için önemli. Bir diğer konu da ABD'den icazet..

ABD Genel Kurmay Başkanı'nın Ankara ziyareti bu açıdan büyük önem taşıyordu. Bir de **Zapsu**'nun ABD ziyareti... **Erdoğan**'ı ***"çardağın deliğinden aşağıya süpürüp domuzlara yem etmeyin, kullanın, henüz kullanım ömrü bitmedi"*** gibi lafları boşuna değil..

28 Şubat denemesinden söz edilebilir mi? Evet. Yeni bir **post-modern darbe** denemesi. Ama sanırım "**ölümü gösterip hastalığa razı etmek**" gibi bir plan var. Bir darbe girişimi ve ardından o darbenin bastırılması ve kurtarıcıların önümüze koyacakları siyasi diyet... **Başörtüsü**, **İmam Hatip**, **Kur'an Kursu** gibi kronik bir sorunun **demokrasi adına** çözümü... Tabi asıl iş bununla ilgili değil.. Biz bunlarla oyalanırken, başka kararlar alınacak gibi sanki...

ABD AK Parti'yi Gözden Çıkardı mı?

Bütün bunlar **ABD**'nin **AKP**'yi gözden çıkarmasının sonuçları olarak okunabilir mi? Belki! **Cüneyt Zapsu**'nun 'bizi gözden çıkarmak yerine kullanabilirsiniz' mesajı önemli. Bu söz nerede ve kime söyleniyor? Bu önemli. Sözün açılımı aslında çok aşağılayıcı; ***"çar-***

dak deliğinden aşağı süpürmek".. Eskiden bizdeki **Rum evleri**nde de, üst katta insanlar oturur ve alt katta domuz ağılları olurdu... Domuz her türlü pisliği yer. Üst katın tahta zemininde bir delik bulunur ve zemindeki pislikler, her türlü organik atık, yemek artıkları, meyve sebze kabukları, yem olacak ıskartalar bu delikten aşağı süpürülür ve **domuzlara yem** edilir. Bilirsiniz domuz her türlü atığı, pisliği yer.. Aslında **Zapsu**, bu iktidarı çöp, atık, onun muhaliflerini ise **domuz** yerine koyuyor ve bu hükümetin "**ıskartaya çıkartılıp domuzlara yem edilmemesini**" söylüyor.. Yani henüz, kullanım süresini doldurmadığını, **ABD**'nin kendi çıkarları için bu iktidarı kullanabileceğini, ondan yararlanabileceğini söylüyor. Bir bakıma **sadakatlerinin devam ettiğinin teyidi** ile ilgili bir **özür beyanı** gibi bir şey.. Çünkü kendisi bu işbirliğinin **kefili** durumunda. Aslında bu ifadelerde **merhamet talebi** de var..

ABD'lilere bu ifadeler ilk kez söylenmiyor. Ve söylenen söz bu durumu izah etmek için kullanılan bir deyim. Amerika'da herkes birbiri için bu tür şeyler söyleyebilir. Onların örfünde tabii bir şey bu. Bir patrona genel müdürü için ricaya giden bir dostu da aynı şeyleri söyleyebilir. Kapitalistler için bu çok doğal.. *"Çöpe atma, kullan"* lafı çok edilir..

Zaten **AK Parti**'nin kuruluşunda, bu iktidarın **ABD**'nin bölgede iyi bir dost ve müttefik kazanması ve işlerini kolaylaştırması için iyi bir partner olacağı garantisi verilmişti. Şimdi bu garantiyi sağlayan kişi, **kefaletini yineliyor** ve **yeniliyor**.. Hepsi bu.

Bana göre **ABD, AKP**'yi gözden çıkartmış değil. **Test ediyor** ve **pazarlık masasına çağırıyor**.. Hem **havuç** ve hem de **sopa** gösteriyor. "Hangisini yiyeceğini" soruyor..

ABD Genel Kurmay Başkanının Ankara ziyareti bununla ilgili idi. **Hamas** konusu da bir vesile oldu... ABD açık açık, "**benimle anlaşmazsan, terör konusunda benden destek isteme**" diyor. Daha da açıkçası, "**eğer bana engel çıkartmaya kalkarsan, Terörü başına bela ederim**" demeye getiriyor.

Bu arada ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Sean McCormack**'ın, Türkiye'ye seyahat eden veya Türkiye'de yaşayan ABD vatandaşlarına, Güneydoğudaki şiddet olaylarına karşı uyanık olmaları çağrısında bulunması dikkat çekici. McCormack, ***"ABD vatandaşlarının, kalabalıkların toplandığı alanlardan uzak durmaları, ihtiyatlı davranmaları ve basındaki haberleri yakından izlemelerini"*** istedi. Şiddet olaylarına karşı ABD vatandaşlarının dikkatli olması istenen iller şöyle: **Hakkari, Bitlis, Elazığ, Şırnak, Diyarbakır, Batman, Bingöl, Tunceli, Van, Siirt, Muş, Mardin,** Siz buna **Adana**, **Mersin**, **Antalya** ve **İzmir**'i de ekleyin bana kalırsa... Amerikalı yetkili ayrıca, TAK olarak bilinen **Kürdistan Özgürlük Şahinleri** adlı örgütün, Türkiye'yi ziyaret edecek yabancı turistleri uyardığını da hatırlatıyor.

"Terör" ve "İrtica" Maşaları Terörle Mücadele Yasası

Şunu görelim artık; **'terör' ABD derin devletinin** maşası, **'irtica' Türk derin devletinin**.

Bütün bunların Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve **Ağustos**(YAŞ) sendromu ile ala-

kası kurulabilir mi? Evet. **Terörle Mücadele Yasası**nın gündeme geliş biçimi, **olağanüstü hal** tartışmaları, **Cumhurbaşkanı**nın son açıklamaları ve irtica tartışmaları hep bununla ilgili..

Şimdi önümüzde YAŞ var. Genel Kurmay Başkanı kim olacak?. Ardından **Cumhurbaşkanlığı seçimi, Erken seçim, iktidarın geleceği**... Anayasa değişikliği, Kıbrıs konusu, AB ile ilişkiler, İsrail'le, İslam Ülkeleri ile ilişkiler. Dert bir değil ki! Yani bundan sonra önümüzde **2 yıl**a uzayan sıcak günler var..

Cumhurbaşkanının ve **CHP** liderinin çıkışlarının hem bu senaryo ile ilgili olduğunu söylemek mümkün... Artık açık açık **darbe** konuşuluyor... **Derin devlet**, Şemdinli olayından sonra meydan okumaya başladı.

İktidar bu gelişmelerden ürkmüş gözüküyor. Hükümetin **Şemdinli Raporu**'na sahip çıkamaması, Savcı hakkında başlatılan soruşturma ve nihayet Savcı'nm meslekten el çektirilmesi, Şemdinli soruşturmasının savsaklanması, aniden gündeme gelen ve hükümetin alelacele meclise sevkettiği **Terörle Mücadele Yasası** hep bununla ilgili..

Açık söylüyorum, bu yasa terörü önlemez, terörü patlatır. Herkesi terörist yapar.. Bu yasa **eskiye dönüş** de değil, **daha vahim**. Daha ağırlaştırılmış hükümler içeriyor... **Müphem** suç tanımları ile, insanları niyetlerinden dolayı cezalandırmayı amaçlayan bir anlayış hakim. Devletin içine gizlenmiş bir takım güç odaklarına ise önemli ölçüde koruma sağlanmaya çalışılıyor. **Bu yasa ile istedikleri basını susturur, istedikleri işadamının hayatını karartır, istedikleri STK'nm kapısına kilit vurabilirler**.

Dolayısıyla, bu yasa Parlamento'dan geçmemelidir. Bu yasanın çıkması, **Hukuk devleti, İnsan Hakları, Özgürlük** taleplerinin askıya alınması demektir! **Darbe olmadan darbe sonuçları**nın hayatımıza hakim olması anlamına gelir. Açık söyleyelim, **AK Parti** için bu yasa yeni bir başlangıç değil, mutlak bir son olur... Seçim kazanmak şöyle dursun, **AK Parti Anayasal çoğunlukla** geldiği parlamentodan, çoğunluğunu kaybederek ayrılır..

Erdoğan'ın bu arada **Kürt sorunu, PKK, Güneydoğu'da yaşanan olaylar**a bakışı ve taleplerinde de önemli ölçüde değişiklikler olduğu gözleniyor..

Bütün bunların anlamı şu: **Derin devlet** teslim olmak istemiyor ve direniyor.. **ABD** de bu durumu biliyor ve kullanıyor. Bu karmaşa ortamında ABD, iktidarı köşeye sıkıştırarak teslim almaya çalışıyor. Özellikle de **ABD**'nin **İran**'a yönelik muhtemel bir saldırısı öncesinde Türk hava sahası, hava ve deniz limanlarının, İskenderun-Hatay koridorunun açılmasını istiyor.

Aslında karşı cephenin de kendi içinde birlik-bütünlük yok.. **Sabatayist** bir cuntanın oluştuğu yönündeki iddialar karşısında beri tarafın gerek internet ortamında gerekse basına bir takım enformasyonlar sızdırdığı biliniyor.. Bu da derin güçlerin iktidar konusunda örtülü bir mücadele verdikleri yorumuna neden oluyor... **Ağustos** yaklaştıkça bu olayların daha da şiddet kazanması bekleniyor.

Bu arada **Şemdinli örtüldü mü**? Hayır. Öyle kolay kolay da örtüleceğini sanmıyorum. O konuyu deşifre edenler, o işin peşini bırakmayacak, **iktidar** ve birileri bunu örtmek istiyor olabilir ama, birileri eğer bu iş örtülme noktasına gelirse, mutlaka başka bir takım olayları ve kanıtları basma sızdıracak. Ta ki içerideki **derin hesaplaşma**da mutabakat sağlanana kadar.

Burada asıl sorun, **AK Parti değilse kim**? Bu asla **CHP** olmayacak.. Kesinlikle **dindar kitlenin en az bir kesiminin desteğini arkasına alan** bir hareket olacak. Şimdilik bu konuda ABD'nin anlaşabileceği AK Partiden başka bir yapı gözükmüyor. **Demirel**'in sağı birleştirme çabaları AK Partiye alternatif oluşturma gayretlerinden başka bir şey değil aslında.

ABD İran Konusunda Türkiye'yi Sıkıştırıyor

Ordu-Hükümet gerilimi, **PKK** terörünün tırmanması, **irtica** yaygaraları gibi kendini gösteren son olaylar, iktidar hesaplaşması olduğu kadar **ABD**'nin **İran**'a yönelik planları ile ilgili bir konu. İran'ın nükleer araştırmaları bahane. **İsrail** bu konuda çok daha ileri bir noktada. Kimsenin sesi çıkıyor mu?

Ahmedinecad bastırıyor. ABD'yi "**hazırlıkları tamamlamadan hareket etmeye**" zorluyor. Aslında **Suriye** koridoru açılmadan ABD'nin işi zor. Görünen o ki ABD İran'a karşı düşündüğü operasyonu zamana yayacak. Önce füze saldırısında bulunacak, daha sora Kürt, Azeri, Beluç, Huzistan bölgelerinde ayaklanmalar çıkartacak; Suriye işini hallettikten sonra, **Mekke** ve **Medine**'yi de içine alacak bir **Şii-Sünni** çatışmasının ardından asıl saldırıyı başlatacak ve tabi, **İran**'dan sonra sıra **Türkiye**'ye gelecek.

Füze saldırılarının nereden ve nasıl olacağına gelince, 6. Filo üzerinden Türkiye koridorunu kullanabilir. Irak'tan vurabilir, İsrail Ürdün koridorunu kullanarak saldırabilir, Hint okyanusundan **7. Filo** üzerinden vurulabilir. Afganistan üzerinden havadan füze fırlatabilir.

Burada bizi ilgilendiren son derece önemli **hayati** bir konu var. **İran**'da gerilim artarsa, **İsrail** de bu havadan yararlanarak **Mescid-i Aksa**'da operasyon düzenleyerek burasını Müslümanlara kapatabilir. **İslam Konferansı** Genel Sekreterinin de dillendirdiği gibi **Mescid-i Aksa**'yı yıkabilirler. İşte o takdirde bölgedeki gelişmelerin önlenmesi mümkün değil. **İslam dünyası** ile **ABD, İsrail** ve **İngiltere** arasında **topyekün bir savaş** başlatılabilir..

ABD Ankara'yı ikna etmek için **Kerkük, Kürt sorunu** ve **terör**ü malzeme olarak kullanıyor..

Dünya göz göre göre **tarihin sonu**nu getirecek bir **dinler arası savaş**a sürükleniyor. **İngiltere** ABD'nin saldırganlığına nereye kadar destek verecek? **Yangına körükle giden İsrail** nerede duracak.? **Rusya** ve **Çin**, bu tehlikeli gidiş karşısında ne yapacak! Bu ve buna benzer bir çok soru cevabını arıyor.

Biz **ahir zaman** peygamberinin ümmetiyiz. Kim bilir, belki de gelen günlerin gidenleri arattığı günler.

Biz tarihin yaşayan tanıklarıyız..

Herkesin bir hesabı varsa, **Allah**'ın da bir hesabı vardır; **Ve galip olacak olan O'dur**.

Biz ise yaptıklarımız ve yapmamız gerekirken yapmadıklarımız, söylediklerimiz ve söylememiz gerekirken söylemediklerimizle imtihan olunuyoruz.

Hasbünallahi ve ni'me'l-vekîl, ni'me'l-mevlâ ve ni'me'n-nasîr.

Selam ve dua ile.

"DEMOKRASİ, DEVLETİN İKTİDARI DEĞİL, PARLAMENTO İKTİDARIDIR."

AHMET KEKEÇ

İsabetli siyasi yorumları ve tespitleri ile tanınan Yeni Şafak gazetesi yazarı Ahmet kekeç, Umran'ınmevcut siyasi gerilime ilişkin yazılı sorularını cevapladı.

Umran: Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Türkiye'de cumhurbaşkanlığı seçimlerinin her zaman çok sıkıntılı geçtiğini söyler. Son bir buçuk ay içinde Türkiye birden olağanüstü hal konumuna sokuldu. Sokaklarda bombaların patladığı, terörün belli bir artış gösterdiği, asker ölümlerinin olduğu bir ortama girdik. Daha da önemlisi Cumhurbaşkanının Harp Akademilerinde yaptığı konuşma. Cumhurbaşkanı bu konuşmayla son senelerde genişletilen özgürlük alanını daraltmakta ve gerilimi tırmandıran bir işlem ifa etmektedir. Bu durumun yeni dönem cumhurbaşkanlığı seçimiyle alakası var mı? Veya ABD'nin İran'a ilişkin taleplerine, Türkiye'yi razı etmenin bir yolu olarak değerlendirilebilir mi?

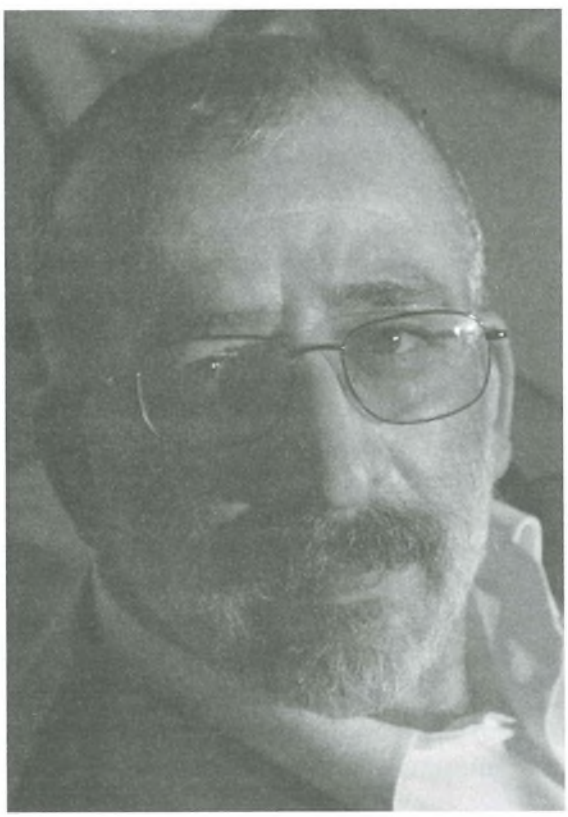

Ahmet Kekeç: Süleyman Demirel'in tespiti, sadece malumu ilam olarak değer ifade etmiyor, bence bir uyarı mahiyeti de taşıyor. Cumhurbaşkanı seçimleri, önemli siyasal dönüşümlere yol açan bir dizi gelişmenin habercisi ya da başlatıcısı olarak Türkiye tarihinde ağırlıklı bir yer tuttu hep. Her seçim krizlidir. Her seçimin önünde ya da arkasında bir darbeye, muhtıraya yahut olağanüstü hadiseye rastlayabilirsiniz. Bu neredeyse teamül haline geldi. Nasıl bir hükümet kurulacağından çok, kimin Cumhurbaşkanı olacağı, yani rakımı yüksek tepede kimin oturacağı güç merkezlerinin ilgisini daha çok çekiyor. İnönü'nün seçilmesinde de bir dizi problem yaşanmıştı. Ordu içinde cuntalar oluşmuş, devletin derinliklerinde kıran kırana bir savaş başlamıştı. Aynı sıkıntı Bayar'ın Cumhurbaşkanı adaylığı sırasında da yaşanmıştı. Cemal Gür-

sel'in seçilmesi de, Cevdet Sunay'm seçilmesi de, aynı şekilde problemli olmuştu. Fahri Korutürk, Kenan Evren, Turgut Özal ve Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanlığında ise, "kriz" doruk noktasındaydı. İnönü'nün seçilmesi mesela... Baktığınızda en sorunsuz seçim gibi görünüyor. Oysa bu seçim, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir siyasi kırılmaya işaret ediyor. Bunu şöyle açmak mümkün: Türkiye, Atatürk'ün son yıllarında, İsmet Paşa'nın azledilmesi ve Celal Bayar'ın Başbakanlığa getirilmesiyle devletçi ekonomiden yarı-karma ekonomiye ve nihayet kısmi liberal ekonomiye geçmişti. Devletçiliğin, daha doğrusu merkezi ekonominin güç kaybettiği bir dönemdir bu. Hür teşebbüs artık devlet yatırımlarına ortak olabiliyordu, kamu iktisadi teşekkülleri sermaye yapısını serbest girişimcilere açabiliyordu. 1937'den sonra, CHP'nin ve İsmet Paşa'nm yoğun itirazlarına rağmen böyle bir sürece girdi Türk ekonomisi. Atatürk'ün ölümünden sonra sürecin devam etmesi için Celal Bayar-Fevzi Çakmak-Fethi Okyar üçlüsünden birinin Çankaya'ya çıkması düşünülüyordu yahut öngörülüyordu. Fakat bu isimler, bir şekilde devre dışı bırakıldılar, yani tasfiye edildiler. Çankaya'ya İsmet Paşa çıktı. Bağımsız tarihçiler İsmet Paşa'nın seçilmesini darbe olarak niteliyorlar. Haksız da sayılmazlar. Fahrettin Altay komutasındaki Birinci Ordu'nun devreye girmesiyle Silahlı Kuvvetler içindeki dengeler değişmiş, ağırlık İsmet Paşa'ya kaymıştı. Asım Gündüz bu vetireyi hatıratında tafsilatıyla anlatıyor. Başını Fahrettin Altay'ın çektiği bir cunta Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'la Başbakan Celal Bayar'ı devre dışı bırakarak İsmet Paşa'nın önü açtı. Kısmi liberal ekonomi de, 12 yıl sürecek tek parti istibdadıyla birlikte tam devletçiliğe evrildi. Şunu iyi biliyoruz artık: Çankaya, devlet seçkinlerinin önem atfettikleri bir makam. Bu makama getirilecek kişinin kimliği her zaman çok önemli olmuştur. Dolayısıyla, şu günlerde bazı siyasilerin beyanatlarını, medyada giderek yoğunlaşan irtica haberlerini, hatta terör olaylarını bu kabulün ışığında okumak gerekiyor. Bir siyasî destabilizasyon sürecine sokuldu Türkiye. Bu sürecin iki ayağı olduğunu düşünüyorum. Birinci ayağı Cumhur-

başkanı seçimi, ikinci ayağı Büyük Ortadoğu Projesi oluşturuyor...

Umran: Türkiye çok uzun zamandır şaibesiz seçimler yapabilen bir ülke. Ancak bu seçimler sonucunda oluşan parlamentonun muktedir iktidarlar çıkaramadığı da bir gerçek. Sizce bunun sebebi nedir?

A. Kekeç: Bunun türlü nedenleri sıralanabilir. Bence Türkiye mütekamil bir demokrasiye sahip değil. Parlamento var, seçimler yapılıyor, hükümetler kuruluyor ama "temsil mekanizması" sağlıklı bir şekilde çalışamıyor, daha doğrusu çalıştırılmıyor. Çünkü Anayasa arızalı, Seçim Kanunu arızalı, Siyasi Partiler Yasası arızalı... Parlamentonun varlığı tek başına bir şey ifade etmiyor. Hâlâ güçlü bir bürokrasi var. Yasalar, bürokratik vesayeti derinleştirmekten ve kurumsallaştırmaktan öte bir işe yaramıyor. Bürokrasinin etkinliğini azaltma girişimleri her defasında ters tepti. Çünkü, bürokrasi, iktidarının tehlikeye girdiğini düşündüğü an kan dökmekten çekinmedi. Düşünebiliyor musunuz, 60 yıl önce parlamenter demokrasiyi benimsemiş Türkiye'de dört adet askerî darbe yapıldı, Başbakanlar, Bakanlar asıldı, onlarca siyasi parti kapatıldı, siyaset yasakları getirildi. Böyle bir demokrasi olur mu? Daha da kötüsü, demokratik normale müdahale ederek parlamenter rejimi ortadan kaldıranlar, Anayasa korumasına alındılar. Türkiye irrasyonal bir ülke; darbe yapmak suç değil, ama darbecilerin yargılanmasını istemek suçların en büyüğü. Size sadece iki savcının, 12 Eylül darbecilerinin yargılanmasını isteyen Adana Cumhuriyet Savcısı Sacit Kayasu'yla, Şemdinli sanıklarını mahkemeye çıkarmak isteyen Van Cumhuriyet Savcısı Ferhat Sarıkaya'nın akıbetlerini hatırlatırım... İkisi de meslekten ihraç edildi. Kayasu'nun avukatlık hakkı da elinden alındı. Bu şeraitte iktidarlardan muktedir olmaları beklenebilir mi?

Umran: Eski dışişleri bakanlarından, Anayasa Profesörü Turan Güneş, seçkinlerin Türkiye'de demokrasiyi bir türlü içlerine sindiremediklerini söylemişti. Devamla "Demokrasi iyi olacak, seçimler iyi ve gerekli olacak, ancak parlamento kötü olacak. Ayrı siyasi parlamento olacak, fakat farklı siyasi felsefeler ve anlayışlar olmayacak, seçkinler genellikle böyle istiyorlar." demişti Güneş. Bu görüşlere katılıyor musunuz? Katılıyorsanız bu günkü durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

A. Kekeç: Turan Güneş Dışişleri Bakanlığı döneminde de farklı bir siyasetçi portresi çizmişti. Sistemin nasıl işlediğini en iyi bilenlerden biri. Onun "Araba Devrilmeden Önce" adlı kitabı, bence kült olmaya aday kitaplardan biri. "İçeri"den tanıklıkla, iktidar kavramını teşrih masasına yatırıyor, sistemin röntgenini çekiyordu. Turan Güneş'e aynen katılıyorum. Çünkü Türkiye'de iktidar kavramı henüz sorgulanmadı. "İktidar" dendiğinde aklımıza parlamentonun çıkardığı hükümetler geliyor. Oysa, iki ayrı iktidar alanı sözkonusu. YÖK Başkanı Erdoğan Teziç'in de itiraf etmek zorunda kaldığı gibi, birinci iktidar alanını vesayet rejimini kurumsallaştıran seçkinler ve bürokrasi, ikinci iktidar alanını parlamentodan çıkan hükümetler oluşturuyor. Teziç bunu, "devlet iktidarı-parlamento iktidarı" şeklinde tavsif ediyordu. Demokrasilerde böyle bir düalizm olabilir mi? Demokrasisi normal işleyen hangi ülkede "devlet iktidarı" diye, halk iradesinin biçimlemediği, kendi içinde

Bizde anayasayı asker yapar. En özgürlükçü kabul edilen 61 Anayasası da, 61'in getirdiği nisbî özgürlükleri ortadan kaldıran 82 Anayasası da darbe yönetimlerince hazırlanmış ve halk oyuna sunulmuştur. Bence bundan sonra, "parlamentonun anayasa yapma hakkını" tartışmalıyız ve savunmalıyız. Parlamentonun anayasa yapma hakkı yoksa, yani tek meşru temsil organı olan parlamento bu işe güç yetiremiyorsa, bence boşuna konuşuyoruz.

özerk, dokunulamaz, hesap sorulamaz, hikmetinden sual olunamaz bir iktidar alanı vardır? Bunlar sadece Türkiye'ye has hoşluklar.

Umran: Şöyle bir görüş var: Seçimler sonucunda oluşan parlamentonun çıkardığı hükümetin, kısmi iktidar fonksiyonunu icra etmesi, Ankara bürokrasisiyle uyumuna bağlıdır. Yani bu duruma göre halk seçimle iktidar adayını belirliyor ve adeta onay makamına yani devleti temsil ettiği iddia eden sivil-asker bürokrasisinin onayına gönderiyor. Bu iktidar onaylanırsa ülkeye nispi bir sükunet hakim oluyor. Değilse gerilim tırmanıyor. Hakikaten Türkiye'de dışarıya açıklanan çerçevenin dışında bir paralel devlet mi mevcut. Şayet böyleyse bu ikilemi nasıl aşacağız.

A. Kekeç: Sözünü ettiğiniz paralel devlet, bir anayasa hukuku profesörü olan Teziç'in "devlet iktidarı" diye tanımladığı şey... Yani nihai karar odağı. Fotoğraf çok net olarak ortada. Bir eksiltme yahut çıkarma yapmak mümkün değil. Siyasi partilere ve nihayetinde hükümetlere verilen rol, hizmet üretmeleri, tahsisli bir alanda ekonomiyi çekip çevirmeleri, bunun dışında hiçbir şeye karışmamaları. Elbette siyasi iktidarların yaşama şansı, bürokrasiyle uyumuna bağlıdır. Bu ikilemi aşmanın denenmiş ve biricik yolu, halkın katılımının da sağlandığı doğru dürüst bir anayasa yapmak... Tabii bunun safça bir temenni olduğunu biliyorum. Kağıt üzerinde Anayasa yapma görevi parlamentoya verilmiştir. Kısmi iyileştirme ve düzeltmelerin dışında, parlamento hiçbir dönemde Anayasa'yı değiştirmeye cesaret edememiştir. Bizim bütün anayasalarımız asker orijinlidir. 24 Anayasası'nı bunun dışında tutabiliriz. Olağanüstü devrim koşullarının belirlediği bir metin olmakla birlikte, parlamentonun ağırlığı ve tercihleri yansımıştır ve askeri dönem anayasalarına oranla daha demokratik bir metindir. Teamüldür: Bizde anayasayı asker yapar. En özgürlükçü kabul edilen 61 Anayasası da, 61'in getirdiği nisbî özgürlükleri ortadan kaldıran 82 Anayasası da darbe yönetimlerince hazırlanmış ve halk oyuna sunulmuştur. Bence bundan sonra, "parlamentonun anayasa yapma hakkını" tartışmalıyız ve savunmalıyız. Parlamentonun anayasa yapma hakkı yoksa, yani tek meşru temsil organı olan parlamento bu işe güç yetiremiyorsa, bence boşuna konuşuyoruz.

Umran: Celal Bayar, yanlış hatırlamıyorsak, Nazlı Ilıcak'la yaptığı bir konuşmasında 27 Mayıs 1961 Anayasasını değerlendirirken, bu anayasanın milletin elinden iktidar kaçırma anayasası olduğunu söyleyerek 1924 anayasasında TBMM'nin temsil ettiği iktidarın, 1961 Anayasasında bu yetkiyi MGK, Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve benzeri kurumlarla paylaştığını söyler.

Bugün de böyle bir durumla karşı karşıya değil miyiz? Parlamento ve hükümet, seçim yoluyla gelip ülkeyi idare etmek sorumluluğunu üstlendikleri halde, hiçbir şekilde müdahil olamadıkları iktidar alanlarıyla karşılaşmaktadırlar. Nerdeyse tamamıyla millete hesap vermek zorunda olmayan kişi veya kurumların seçtikleri kişilerden oluşan bu kurumlar siyasi iktidarın elini kolunu bağlayan ve onu iktidarsız hale getiren bir fonksiyon icra etmiyorlar mı bu halleriyle? Bu durum seçilmiş siyasileri iki yüzlü, dediklerini yapma niyeti olmayan, siyaseti de ikiyüzlülük yapma sanatı konumuna düşürmekte değil midir? Oysa ülkede şu andaki konumuyla halkın tek müdahil olabildiği iktidar alanı seçimle müdahil oldukları siyasi alandır. Bu alanın ve siyasilere itibarlı olması için siyasilerin anayasal düzenlemeler yapması gerekmiyor mu sizce?

A. Kekeç: Önemli tartışma konularından biri de, egemenliğin tarifi ve bunu kullanma hakkı... Celal Bayar'ın "Bu anayasa, milletin elinden iktidarı kaçırma aracıdır" benzetmesine elbette katılıyorum. Yukarıda kısmen değinmeye çalıştım: Olağanüstü devrim şartlarında hazırlanmış olmasına rağmen 24 Anayasası görece demokratik bir metindi. Çünkü, egemenliği kullanma hakkını millete, yani parlamentoya veriyordu. Bugün parlamentonun duvarlarında "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" yazar. 24 Anayasası'ndaki ibare de böyleydi: "Egemenlik kayıtsız şartsız Türk milletinindir, Türk milleti egemenliğini parlamento eliyle kullanır..." Sol entelijansiyanın en demokratik, en özgürlükçü anayasa kabul ettiği 61 Anayasası bunu değiştirmiş ve şu şekle sokmuştur: "Egemenlik kayıtsız şartsız Türk milletinindir, Türk milleti egemenliğini ancak yetkili organlar eliyle kullanır..." Ne demek yetkili organlar? Hemen aklımıza MGK, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay vesair kurumlar geliyor. Buna yetkili ama sorumsuz Çankaya köşkünü de ilave edebiliriz. Problem burada işte... Zaman zaman kendisini yasama organı yerine koyup "yerleşik kural" ihdas eden Anayasa

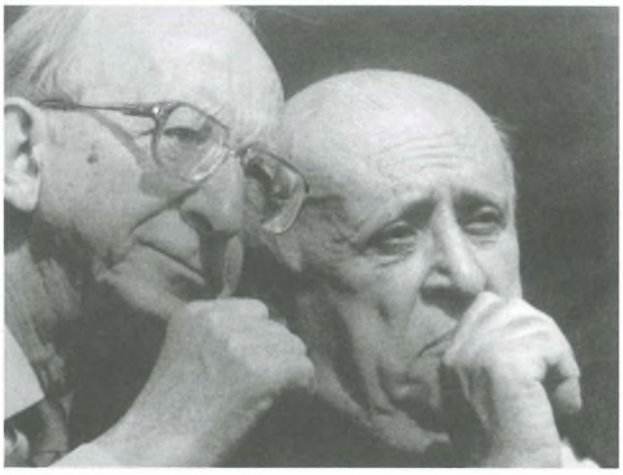

Mahkemesi'ne kızıyoruz, neredeyse önüne gelen her yasayı veto eden Cumhurbaşkanı'nını eleştiriyoruz ama, onlar Anayasa'nın verdiği yetkiyi kullanıyorlar. Bir tür parlamento üstü siyasi erk işlevi görüyorlar ama yaptıkları hiçbir şey kanun dışı değil. Mesele dönüp dolaşıp anayasada odaklanıyor. Tek kestirme çözüm sivil bir anayasa yapmak... Daha doğrusu, parlamentoyu bu işe cesaretlendirmek.

Umran: Türkiye'nin devlet-din ilişkisi ve Kürt sorunu gibi en temel sorunlarında ortak bir politika geliştirememesinde, seçilmiş siyasilerle sivil üniformalı bürokrasi arasındaki bu uyumsuzluğun payı var mı sizce?

A. Kekeç: Türkiye'nin temel sorunlarının çözümlenememiş olmasında sözünü ettiğiniz uyumsuzluğun elbette büyük payı var. Baştan beri bu uyumsuzluğu konuşuyoruz zaten. Bana göre oluşturulmuş, istenen, uygun görülen bir uyumsuzluk bu. Parlamenter rejimin selameti ve sorunların çözümü, büyük ölçüde, bu uyumsuzluğu oluşturan iradenin devre dışı bırakılmasına bağlı görünüyor. Sorunları çözecek olan "siyaset"tir; dolayısıyla siyasete itibarını iade edecek ve siyaseti yeniden çözüm mercii kılacak bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç var. Sivil alanı tahkim edecek bir dönüşüm aynı zamanda... Bu şeraitte, bu kafa yapısıyla ne kadar mümkündür? Doğrusu, umutsuzum...

REJİM Mİ SEÇİLECEK, CUMHURBAŞKANI MI?

D. MEHMET DOĞAN

Türkiye'deki iktidar çatışmasının, buhranının kökleri derinde... Türkiye Cumhuriyeti, Millî Mücadele'yi yürüten serbest iradeli, geniş tabanlı, demokratik Meclis feshedilip yeni bir Meclis oluşturulduktan sonra kuruldu. Elbette 1. TBMM, cumhuriyet idaresi kuracak iradeyi gösterebilirdi, hatta başka türlü bir irade göstermesi sözkonusu bile değildi. Fakat, geniş Meclis çoğunluğuna dayanan irade yerine, tepeden bir rejim değişikliği tercih edildi. Mesele şöyle vaz' edilebilir: Milli Mücadele'yi kazanmış Birinci Meclis feshedildiğinde serbest seçim uygulanabilseydi, yeni Meclis bu serbest seçim sonucu oluşsaydı ve tabiî gelişim olarak Cumhuriyet ilan etse idi... Demokratik kurumlar ve teamüller 1920'lerde, 1930'larda yerleşmiş olacaktı.

Tarihin böyle cereyan etmediğini biliyoruz: Birinci Meclis -her ne sebep ve bahane ile olursa olsun- feshedildi. Seçim İttihat ve Terakki-Müdafaa Hukuk-Halk Fırkası ekseninde yönlendirmeli olarak yapıldı. O zaman seçimler iki dereceli yapılıyordu. İkinci seçmenlere "Müdafaa-i Hukuk Grubu Reisi Mustafa Kemal Paşa hazretlerinin ve mezkur grubun göstereceği meb'us namzetlerine bilakaydüşart rey vereceğimi açıklar ve taahhüt ederim" şeklinde bir taahhütname imzalatıldı.* Ülke çapında, Gümüşhane'den Zeki Kadirbeyoğlu dışında bağımsız mebus seçilemedi. Buna rağmen özel olarak seçilmiş milletvekillerinin tabiî eğilimleri ile dahi cumhuriyet ilan edilmek yoluna gidilmedi. Nutuk'da ifade edildiği üzere, Mustafa Kemal Paşa Çankaya sofrasında bir kaç arkadaşının bulunduğu bir sırada "Cumhuriyet ilan etme" kararı aldı. Çankaya'da yönetici kadrodan İsmet ve Kâzım (Özalp) paşalar vardır; M. Kemal Paşa'yı ziyarete gelen Rize Meb'usu Fuad, Ruşen Eşref ile Kemaleddin Sami ve Halis paşalar da gruba dahil edilir. (Toplam olarak yedi kişi. Dikkat edilirse, çekirdek kadrodan Fevzi Çakmak dahi yoktur). M. Kemal Paşa Nutuk'da, "Efendiler, görüyorsunuz ki, Cumhuriyet ilanına karar vermek için Ankara'da bulunan bütün arkadaşlarımı dâvet ve onlarla müzakere ve münakaşaya asla lüzum ve ihtiyaç görmedim" der. Bu karar Meclis'e Bonapartist bir tavırla tasdik ettirildi. Bu kararı tasdik eden Meclis salt çoğunluğun çok az üzerinde bir üye sayısı ile toplanmıştı. (291 üyenin 158'i).

Demokratik bir dönemden sonra Cumhuriyetin adeta bir "darbe" şeklinde ilan edildiğini söylemek mümkündür. Cumhuriyetin ilan edilişinden sonra, Meclis muhafaza edilmiş olmakla beraber, çok partiye izin verilmemiş, ikinci bir parti kuran Milli Mücadele'nin önde gelen şahsiyetlerinin partisi "irtica" bahanesiyle kapatılmış, millet vekillerinin seçimi tayine dönüştürülmüş, Meclis içinde ifade ve kanaat hürriyeti tanınmamış, çok partili hayata geçinceye kadar bütün kararlar oybirliği ile alınmıştır. Çok partili sisteme geçilinceye kadar sivil görünüşlü yarı resmi sivil toplum kuruluşlarından başka teşkilatlanmaya izin verilmemiştir.

Türkiye'nin çok partili hayata geçmesi, 1.

Meclis'in hür ve serbest, irade sahibi olduğu döneme dönüştür aynı zamanda. Fakat ardından gelen 1960 müdahalesi, Cumhuriyetçi iddia ve tezlere dayanan niteliği ile, Cumhuriyetin ilanının tekrarı gibidir. Türkiye'de her çok partili hayata geçiş, halka hep 1920'de kurulan serbest ve hür iradeli 1. Meclis'i, millî hâkimiyeti hatırlatmıştır. Halk her seçimde bu döneme olan bağlılığını ilan etmiştir, fakat her darbe de, Cumhuriyete bağlılığını ilan etmekten geri kalmamıştır. Bu durum halkın "cumhuriyet düşmanı" değil, demokratik cumhuriyet yanlısı olduğunu gösterir.

Türkiye Cumhuriyeti, iki kanat arasında gidip geliyor: Zaman zaman "seçim, halk iradesi, demokrasi, yönetime katılma" gibi kavramlar tu kaka edilebiliyor. Seçime, halkın iradesine güvensizliğin anlaşılabilir (ve kabul edilebilir) bir tarafı vardır. O zaman, saltanat sisteminin/monarşinin bu unsurları çok güçlü şekilde ihtiva ettiği söylenebilir. Buna rağmen, seçim ve halk iradesi çağımızda o kadar önem taşıyor ki, dünyanın bütün köklü monarşileri -istisnasız- demokratik yönetimi ön plana alıyorlar. İster istemez aklımıza şu soru geliyor: Monarşi ile bir arada olabilen "demokrasi" cumhuriyetle neden bir arada olamıyor? Ya da, demokrasisiz cumhuriyetle demokrasiye geçit vermeyen krallık arasında nasıl bir ayırım yapabiliriz?

Türkiye cumhuriyetinin "demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti" olduğu Anayasa'nın 2. Maddesinde belirtilmektedir. Cumhuriyetin temel niteliklerinin cumhuriyetin geleceğini tehlikeye düşürdüğü kanaati bazı merkezlerde hâkim olmuşa benziyor. "Demokratik olmanın laikliği haleldar ettiği, sosyal devletin devleti zayıf düşürdüğü, bilhassa hukuk devletinin her iki şıktaki sonucu doğurduğu" bazı kesimlerde resmî kanaat halinde gelmiş gibi görünüyor. Son tahlilde "laiklik" merkezli bir devlet tanımlamasının kabul gördüğünde, merkeze yerleştirildiğinde şüphe yoktur. "Devlet laik olsun, demokratik olmasa da olur, hukuk devleti olmasa da olur, hatta sosyal haklar verilmese de olur" gibisinden bir zihniyetin ise en azından "tesirli" olduğu söylenebilir. Laikliğin, bazı otoriter ve totaliter devlet sistemlerinde merkeze yerleştirildiği görülmüştür, fakat bu devletlerin genellikle faşist ve komünist olduğunu unutmayalım. Laikliğin, inanç ve fikir hürriyetlerinin kısıtlanmasına gerekçe gösterilmesinin uzun vadede, laiklik için ciddi yıpranmalara yol açacağını da dikkatten

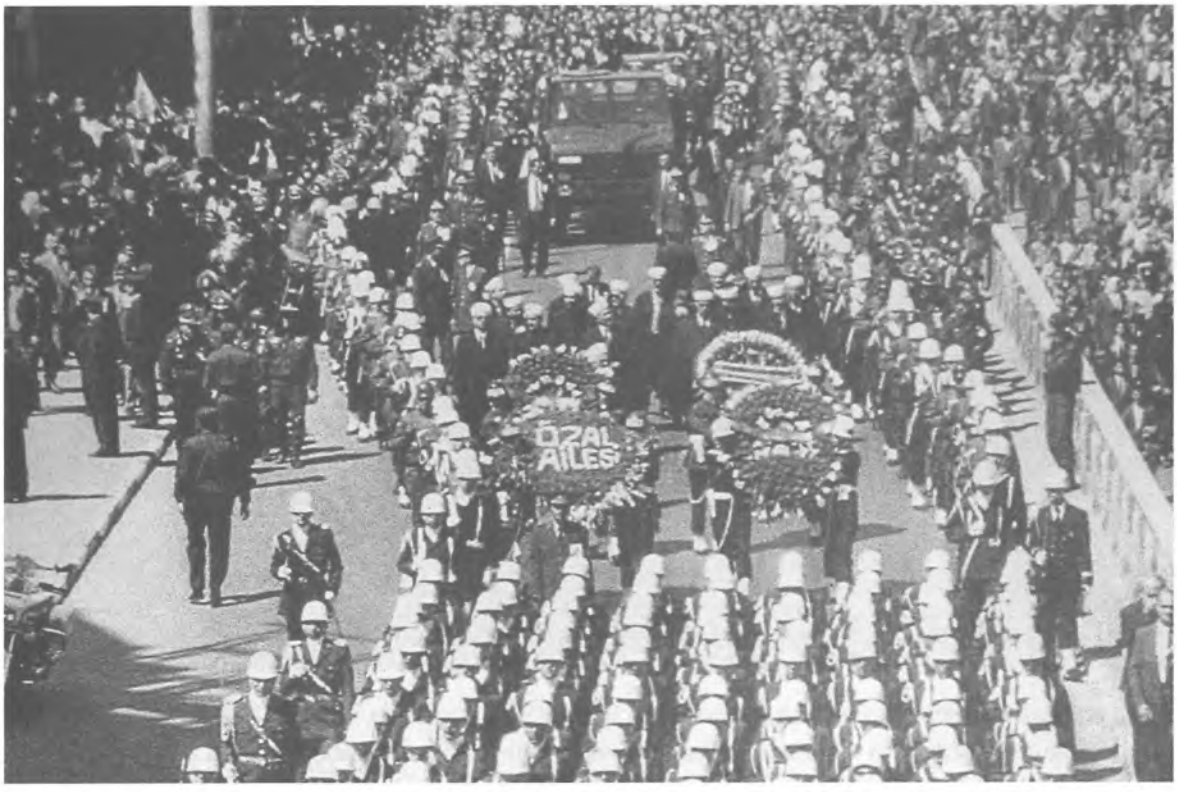

uzak tutmamak gerekir. Hiç bir güç, uzun süre böyle bir yıpranmayı önleyemez. Laiklik anlayışında meydana gelen yıpranmanın, onu alem yapan kesimlerin prestijleri konusunda da aynı sonuçları doğurması kaçınılmazdır.

İkibinli yıllarda Türkiye'nin halkın iradesine dayanan demokratik bir cumhuriyet olması imkânsız mıdır? 1920'de, en buhranlı dönemde başardığımız demokratik sistemi neden şimdi gerçek anlamda hayata geçiremiyoruz? Osmanlı "monarşik" sisteminde yetişen aydınlar bunu yaptığı halde, Cumhuriyet rejiminin yetiştirdiği "aydın"lar neden yapamıyor?

Mevcut cumhurbaşkanının süresinin dolmasına bir yıl kadar var. Kıyamet koparmak için vakit hiç de az değil. Buna rağmen, Türkiye'nin totaliter geçmişini kutsayan oligarşik kesimler, dış merkezlere de ayarlı bir tavırla konuya yaklaşıyorlar. Cumhuriyeti halk rızasına dayandırarak daha baştan demokratikleştirmekten kaçınan, daha sonra halkın değer alanını tahrip eden uygulamalara girmekten kaçınmayan; toplum mühendisliğini esas alan zihniyet sahipleri, cumhurbaşkanının halkının değer alanıyla ilişkili bir şahsiyet olmasını asla istemiyor. Hatta halkın değer alanını hürmeten gözetmesini dahi istemiyor. Bir ülkenin cumhurbaşkanı, o ülkenin halkının büyük kesiminin özeliklerini taşır. Bu sadece, anayasa veya kanunlarla belirlenen bir kişilik değildir; inanç, fikir, ülkü ve hatta zevk itibarıyla da ortalama vatandaşı temsil eder. Tek parti dönemini bir tarafa bırakıyoruz, demokratik dönemde Türkiye'de bu tipolojiye en fazla uyan cumhurbaşkanı Turgut Özal olmuştur. Turgut Özal'ın ne tantanalarla seçildiğini, seçildikten sonra nasıl yıpratıcı kampanyalara muhatap olduğunu hatırlayabiliriz ve belki de süresi dolmadan ömrü tamamlanarak böylece Türkiye'nin 28 şubat mahrekine en elverişli bir zat tarafından sokulduğunu tahmin edebiliriz...

* Sümbüliye tarikatının son şeyhi M. Râzı Efendi'nin müntehib-i sani (ikinci seçmen) olarak imzaladığı taahhütname için bkz. Nazif Velikâhyaoğlu: Sümbüliye Tarikatı. İstanbul, 1999, sf. 236

YANLIŞ PEYGAMBER TASAVVURUNUN GÜNCEL AÇILIMLARI

AHMET CEMİL ERTUNÇ

İsmindeki vurgu her ne kadar özel bir haftaya olsa bile, neredeyse tüm Nisan ayını kapsayan ve diğer aylarda rastlanmayan daha çok duygu yoğunluklu bir döneme daha tanık olduk. Televizyon ekranları; sinema, düğün, konferans salonları; gazeteler, dergiler, vakıflar, dernekler ve hatta evler Resulüllah(s)'a olan övgülerle, duygusal sahnelerin ağırlıkta olduğu konuşmalarla, ilahilerle, naatlarla, yazılarla dolup taştı. 15 asır önce gerçekleşen bir doğum nedeniyle sevinildi, güller dağıtıldı; sevgi gözyaşları döküldü; fakat o *'kutlu doğum'*un sahibinin bedeniyle aramızda olmaması nedeniyle kalpleri derinden burkan hüzünler yaşandı.

Dikkat Çekici Bir Süreç!

Yaşı son on-on beş yılın *'kutlu doğum'* programlarını hatırlamaya ve değerlendirmeye müsait olanların fark ettikleri gibi, her yeni yılın Nisan ayı öncekilere oranla daha büyük bir coşkuyla kutlanan bir *'kutlu doğum'* haftasına tanıklık ediyor. Özellikle de son üç-beş yılın kutlu doğum haftalarındaki coşku öncekileriyle kıyaslanmayacak kadar yoğun. Bir hafta süreyle konferans ve panellerdeki konuşmalardan gül dağıtmalara, kan bağışlarından Resulüllah'a mektup yazmalara, O'nun için en güzel pasta yapma yarışmalarından O'na yemek masasında bir sandalye ayırma ve masaya çatal-kaşık koyma seremonilerine kadar uzanan çok farklı etkinliklerle Peygamber efendimiz anılıyor, dünyayı teşrifleri kutlanıyor. İlgili programlardaki coşkunun her yıl biraz daha artması ise O'na sevgisi ve saygısı olan kitleleri sevindiriyor; kendisini İslam'a dâhil veya yakın hissedenleri memnun ediyor. Coşku seli her yanı kuşatıyor ve en önemlisi neredeyse hiç kimse o coşku selinden kafasını çıkarıp *'ne oluyor'* diye sormuyor, sormayı düşünmüyor. Aksine, ağzı laf yapan veya eli kalem tutan birçok kişi bu coşku seline daha önce dile getirilmemiş yeni bir ifade veya davranışla katkıda bulunuyor veya bulunmanın çabasını yürütüyor.

Sahi ne oluyor? Ne oldu da Resulüllah'ın doğumuyla ilgili olmak üzere son üç-beş yılda daha önce benzerine rastlanmaz bir sevgi seli, adeta sarhoş eden bir coşku fırtınası hemen herkesi kuşattı? Ne oldu da daha önce işitilmemiş yeni sıfat ve nitelemeler Resulüllah(s) için yoğun bir şekilde dile getirilmeye başlandı? Gerekçesi ne olursa olsun, mevcut gidişatın nereye doğru olduğunu, gidişatın kimler tarafından yönlendirildiğini tespit etmek için birilerinin düşünmesi gerekiyor. Özellikle de kuşatıcılığı ve dozajı son üç-beş yılda gittikçe artmasının nedenleri üzerinde hiç değilse birazcık birilerinin kafa yorma-

sı gerekiyor. Bu ise, dile getirilen ifade ve inançlarda, birbirinden farklı uygulamalarda eğe. bir yanlışlık varsa bu yanlışlığı önlemek, yok eğer tüm bunlar doğru ise bunların devamını sağlamak açısından zorunludur.

O halde Müslüman olmanın verdiği sorumlulukla ve bir makalenin müsaade ettiği oldukça kısıtlı sınırlar çerçevesinde düşünelim ve soralım: Bu ülkede özellikle de son on yıldır programlı bir şekilde uygulamaya konmuş bulunan ve insanımızı İslami geleneksel değerlerinden uzaklaştırarak dünyevileştirme, bencilleştirme, ilkesizleştirme çabalarının neden olduğu değerler boşluğu ve manevî susuzluk mu *'kutlu doğum'*u her geçen gün Müslüman kitlelerin zihinlerinde ve gönüllerinde daha da özel bir yere sahip kılmaya başladı? Varoluş gayesi unutturulmaya, ebedî modeli kaybettirilmeye, değerleri tepetaklak edilmeye çalışılan bu ülke insanları asıl değerlerinin nerede olduğunu, gerçek sığınağının neresi olduğunu yaşadığı acılarla, çektiği manevî susuzluklarla daha doğru görmeye başladığı için mi *'kutlu doğum'* daha bir kutlu olmaya başladı? Topluma takdim edilen ve emir-komuta zinciri içerisinde tutulması emredilen bütün kulplar kırıldığı, hayatın gidişatını belirleyecek ilkeler çürük çıktığı, kişiliğin şekillenişini sağlayacak bütün modeller sıradanlaştığı için kapsamlı ve derinlikli bir ahlakî yozlaşma kaosuna sürüklenmenin etkisiyle insanımız tutulacak en sağlam kulpun, en doğru ilkelerin, en mükemmel modelin on beş asır öncesinde olduğunu tekrar hatırladı da onun için mi *'kutlu doğum'* haftasını her yıl tüm geçmiş yıllardakinden daha büyük bir coşkuyla kutlar oldu? Eğer böyleyse, kutlu doğum haftasındaki kapsamlı ve yoğun etkinliklerin sebepleri bunlar ve benzerleri ise; kutlu doğum etkinlikleri ve programları hakikati elde etmenin, ebedî modeli yakından tanımanın bir vesilesi ise; yaşanılan coşkunun nedeni yaşanılan manevî susuzluğu gidermenin neden olduğu sevinç ise; ne güzel. O zaman daha nice kutlu doğumlara, daha nice kutlu doğumlarda gerçekleşen milyonlarca kutlu doğuşlara demek gerekiyor.

Fakat kutlu doğum haftası etkinliklerinin kuşatıcılığındaki ve duygusallık dozajındaki artışın nedeni tüm bu saydıklarımız ve benzerleri değil de, örneğin tüm bu gerçekleşenler yüz yılı aşkın süredir insanımızı İslami değerlerinden koparma veya özel olarak son on yıldır postmodern yöntemlerle İslami her şeyi hayattan uzaklaştırma projelerinin bir gereğiyse; işte o zaman her şeyi yeniden düşünmek gerekiyor. Veya daha genel bir değerlendirmeyle, kitlelerin hoşuna giden tüm bu uygulamalar dünya ölçeğinde gerçekleşen bir projenin parçası ve çağdaş bir İslam inşası projesinin gereğiyse; bu durumda biraz olsun düşünebilen, biraz olsun akledebilen, birazcık olsun oyunun dışına çıkıp gerçeği fark edebilenlerin daha çok düşünmeleri, akletmeleri ve tespit ettikleri çerçevesinde en azından seslerinin ulaştığı kadarıyla gerekli uyarıları yapmaları gerekiyor.

> Doğru peygamber tasavvurunun en kısa ifadesi ise, O'nun bir kul ve elçi olduğu gerçeğidir. Buna göre O bir kuldur ama herhangi bir kul değil, insanlar arasından seçilip ilahi bir görevle sorumlu kılınmış elçi olan bir kuldur; O bir elçidir ama ilahi bir varlık değil, kul olan bir elçidir.

Bu yazının amacı, ilgili sorular bağlamında *'sürecin sebebi budur'* biçiminde ifade edilebilecek ve her türlü tartışmaların üzerinde yer aldığı iddiasıyla takdim edilen bir cevap vermek değil. Süreçle ilgili kişisel bir cevap varsa bunu takdim etmek veya dayatmak amacı taşınılmıyor. Sadece soru sormak ve durumu anlamaya katkı sağlamak arzulanıyor. Ama bunu yaparken zihinleri karıştırmak, kitleleri paranoyakça bir kuşkuya kaptırmak ise hiçbir şekilde arzulanmıyor, istenmiyor. Yaşanan ve hissedilen sevinci, memnuniyeti karamsarlığa dönüştürmek gibi bir niyet kesinlikle söz konusu değil, olamaz da. Fakat tüm bunlara rağmen yaşanan bazı yanlışlara dikkat çekerek bunların giderilmesini veya düzeltilmesini sağlama yönündeki çabalara küçücük de olsa bir katkı sağlamak bu satırların yazarı-

nı bahtiyar edecektir. Çünkü yaşananlarda göz ardı edilemeyecek ciddi bazı yanlışlıklar var. Ve maalesef son yıllarda artan şey, söz konusu yanlışlıkların kapsamının ve dozajının artmasından ibaret. Bu ise son derece planlı bir sürecin uygulamaya konulduğu düşüncesine kaynaklık yapıyor; kuşkulara oldukça ciddi bir nitelik kazandırıyor.

Sapkın Bir Tasavvur

Öncelikle, yaygın ve yoğun bir şekilde adeta pompalanan peygamber tasavvurunun büyük oranda yanlış olduğunu belirmek gerekiyor. Bu tasavvurun ne tür bir yanlışlığa sahip olduğunu anlamak için iman kapısının anahtarı konumundaki kelime-i tevhidin en kısa biçimiyle ifade ettiği doğru peygamber tasavvurunu dikkate almak tamamen yeterli. Her Müslüman bilir ki kelime-i tevhidin yarısını peygamberin durumu ve duruşunun açıklanması oluşturur. Çünkü iman gömleğinin ilk düğmesi peygamber tasavvuruyla ilgilidir. O bir kez yanlış anlaşıldı mı, yanlış bir konuma oturtuldu mu gerisi hep yanlış gelir. Bu nedenle de doğru peygamber tasavvuru imanın anahtarı olan kelime-i tevhidde Allah'ın ilah olarak bir olduğu gerçeğiyle birlikte ifade edilmiştir. Doğru peygamber tasavvurunun en kısa ifadesi ise, O'nun bir *kul* ve *elçi* olduğu gerçeğidir. Buna göre O bir kuldur ama herhangi bir kul değil, insanlar arasından seçilip ilahi bir görevle sorumlu kılınmış elçi olan bir kuldur; O bir elçidir ama ilahi bir varlık değil, kul olan bir elçidir. Yine her Müslüman bilir veya bilmek zorundadır ki, hiç kimse kelime-i tevhidin bu yarısına iman etmeden, bu kısa ifadede dile getirilen hakikati kuşkusuz bir şekilde aynıyla kabullenmeden ebedi esenliğe uzanan yolun yolcusu olamaz.

İman gömleğinin ilk düğmesi peygamber tasavvuruyla ilgilidir. Bir kez yanlış anlaşılıp, yanlış bir konuma oturtuldu mu gerisi hep yanlış gelir. Bu nedenle de doğru peygamber tasavvuru imanın anahtarı olan kelime-i tevhidde Allah'ın ilah olarak bir olduğu gerçeğiyle birlikte ifade edilmiştir.

Kutlu doğum haftası dâhilinde ön plana çıkan yanlışlığa gelince, kelime-i tevhidin Resulüllah'ın kimliği ve konumuyla ilgili formülüyle çatışan ve sahibini iman yolunun yolcusu olmaktan çıkaracak bir yanlışlığın gittikçe artan bir yoğunlukla insanların zihinlerine ve dillerine kazındığı görülmektedir. Geçmişte hemen her zaman bireysel olmuş, bazen de bazı küçük gruplarca benimsenmiş olan Resulüllah'ı kulluktan çıkarıp ilahileştiren anlayış kitlelere mal edilmeye çalışılmaktadır. Söz konusu yanlışlık zihinlere ne kadar yerleşti bilinmez ama dillere yaygın bir şekilde yerleştiği kesin. Bu, Resulüllah'ın ***'âlemlerin efendisi'***, ***'kâinatın efendisi'*** olarak nitelendirilmesi, isimlendirilmesi sapkınlığıdır. Hâlbuki yine her mümin bilir ve bilmek zorundadır ki ***'âlemlerin efendisi'***, ***'kâinatın efendisi'*** **Resulüllah veya yaratılmışlardan herhangi bir kimse değil, sadece ve sadece Allah'tır**. Bunun dillerdeki kadim ifadesi ise ***'rabbü'l âlemîn'***dir. Ama maalesef Resulüllah özellikle belirli kesimlerce sürekli denecek sıklıkta *'âlemlerin efendisi'*, *'kâinatın efendisi'* olarak takdim edilmekte ve buna itiraz yöneltildiğinde ise çok kolaylıkla *'Biz bununla Resulüllah'a olan sevgimizi dile getiriyoruz. O'nun kâinatın yaratıcısı olduğunu söylemek istemiyoruz'* savunması yapılmaktadır. Bu savunma dillendirilirken de, Resulüllah'ın aralarından bir elçi olarak seçilip hakikati kendilerine bildirmekle görevlendirildiği toplumun şirkinin nedeninin birilerini Allah'ın yaratıcılığına ortak etmek olmadığı, Allah'ın yaratmakta ortağı olmadığını müşriklerin de bilip kabul ettikleri, Peygamber ile gerçekleştirilen tashihin Allah'ın rab sıfatını bazı kimselere verme anlayışı olduğu unutuluyor veya hatırlanmak istenmiyor. Bir mümin tarafından kabul edilmesi mümkün olmayan söz konusu niteleme dile getirilirken sözcüğe yüklenen mana farklı olabilir, yanlış bir ifadeye doğru mana yükleniyor olabilir. Ama hiç kimsenin bir sözcüğe herkes tarafından bilinenin dışında özel anlam yüklemeye hakkı olmadığı da açıktır; üstelik olsa bile bunun bir anlamı

ve olumlu manada olmak üzere bir değeri yoktur. Eğer sözcüğe farklı anlam yükleme dinin ilkeleri ile ilgili temel sözcüklerde gerçekleştiriliyorsa böyle bir hakkın kimseye verilmediği bilinmek zorundadır. Yapılan iş yanlış bile olsa, sıklıkla dile getirildiği üzere, niyetlerin iyi olduğu bu nedenle kişilerin sorumluluklarının söz konusu olmayacağı savunması yapılabilir. Oysa kesin ve açıktır ki, iyi niyet yapılan yanlış işi doğ-

Sıklıkla dile getirilen ve yaygınlaştırılan, 'güllerin efendisi' gibi nitelemeleri ve bu nitelemeler eşliğinde dökülen gözyaşlarını da dikkate almazlık olmaz. Elbette ki bu tür nitelemeler itikadî bir yanlışlığa sahip değil, ama konunun ciddiyetiyle bağdaşmayacak kadar komik oluğu da kesin.

ru kılmaz. Elbette ki '*ameller niyetlere göredir*', fakat bu '*ne yaparsanız yapın eğer niyetiniz iyi ise işiniz de iyidir*' anlamını dile getiren bir ilke değil; '*iyi işlerinizde açığa çıkabilecek aksaklık veya yanlışlıklarda niyetinizin ne olduğu dikkate alınır*' anlamına gelen bir ilkedir.

Yanlışlıklar, hakikatten sapmalar genellikle ilk anda çok küçüktür. Bu nedenle söz konusu yanlışlık veya sapma ya hiç fark edilmez ya da fark edenlere söylenecek gerekçeler kolayca bulunabilir. Ancak eğer önü alınmazsa yanlış/sapma büyür ve hakikate yakınlığıyla bile bir ilgisi kalmaz. Hıristiyanlık geleneğindeki mecazi baba-oğul nitelemesinin zamanla ulaştığı anlam bunun önemli tarihsel delillerinden sadece birisidir. Resulüllah'la ilgili olarak yukarıda dile getirdiğimiz yanlış niteleme bu açıdan hakikatten sapma sürecinin önemli bir aşaması olarak anlam kazanmaktadır. Bu yanlışı kolaylıkla başka yanlışlar takip edecektir. Esasen bu gerçekleşmeye de başladı. Biraz dikkat edenler fark etmişlerdir; daha önceki senelerde rastlanmayan veya varsa da sık dile getirilmediği için pek dikkat çekmeyen bir biçimde artık Resulüllah'ın '***gönüller/kalpler sultanı***' olduğu da ifade edilmeye başlandı. İşte bu söz konusu sapma sürecinin yeni bir aşaması olarak anlam kazanmaktadır. Hâlbuki her müminin bildiği üzere, gönüllerin hükümranı sadece ve sadece Allah'tır. Kalpleri evirip çeviren, istediği istikamete yönelten sadece O'dur. Söz konusu nitelemeye belirli bir zorlamayla '*gönül tahtımızın eşsiz misafiri*' anlamı yüklenmeye çalışılıyorsa da bu da en basit ifadesiyle sözcüklerin anlamlarını kaydırmaktan başka bir şey ifade etmemektedir. İlahi hakikatin dile getirilmesi bağlamında olmak üzere sözcüklerin anlamlarını kaydırmak ise Kur'an'ın kesinlikle reddettiği bir yaklaşımdır. Kur'an'ın bildirdiğine göre bu İsrailoğullarının sapmasına neden olan bir davranıştır.

Bu arada, sıklıkla dile getirilen ve yaygınlaştırılan, '*güllerin efendisi*' gibi nitelemeleri ve bu nitelemeler eşliğinde dökülen gözyaşlarını da dikkate almazlık olmaz. Elbette ki bu tür nitelemeler itikadî bir yanlışlığa sahip değil, ama konunun ciddiyetiyle bağdaşmayacak kadar komik oluğu da kesin. Bunlar, konunun ciddiyetini sulandıran; imanî bir gereklilik olan peygamber sevgisini rotasından çıkaran; sığ, yapmacık bir sevgiyi peygambere atfeden zihniyetin nitelemeleri olarak anlam kazanmaktadır. Bu, dün tanıdığına '*senin için ölürüm*' diyecek kadar şıpsevdi olan, sevdiğini söylediği kişiyi niçin sevdiği konusunda üç cümlelik bilgisi dahi bulunmayan, bu nedenle de ertesi gün bir başkasını görünce kolaylıkla onun peşinden koşabilen günümüz '*aşık*'larına yakışan bir tutumdur. Ancak daha da önemlisi bu nitelemeler tevhid hakikatine muhalif diğer nitelemeleri fark etmeyi önleyen bir zihinsel bulanıklığın unsurları olarak işlev görmektedirler.

Sınır Tanımayan Övgücü Zihniyetin Çarpıklıkları

Kutlu doğum programları dâhilinde konuşmalara ve yazılara yansıyan yanlış nitelemelerin daha başka boyutlara uzanan ve Resulüllah'ın kul oluşuyla çelişen bir yığın örneği var. Bu oldukça önemli yanlışlığın

temelinde ise kutsallığı Resulüllah'ın ilahi görevine atfetmek gerekirken, bedenine atfetme anlayışı var. Bu nedenledir ki örneğin Resulüllah'ın doğumu kutsanıp kutlulaştırılıyor; doğumuna olağanüstülükler yüklenip kutsallık dozajı artırılmaya çalışılıyor. Resulüllah bedeniyle olağanüstü bir varlık konumuna oturtulmaya çalışılıyor. İlahî misyon tamamıyla bedenine ait kılmıyor. Bu bağlamda olmak üzere, bu senenin Kutlu Doğum haftası nedeniyle -söylendiğine göre- milyonu aşkın basılan ve oldukça ucuz bir fiyata satılan bir dergideki şu rivayet örnek olarak hatırlanabilir: *'Hz Amine'nin ifadesi ve ehl-i keşfin tasdikiyle doğduğunda odanın bir köşesinde secdeye kapanıp şahadet parmağını yukarıya kaldırarak: 'Vah ümmetî! Vâh ümmetî' dedi', 'O'nun yeryüzünü şereflendirmesi; kâinat çapında bir vak'a ve yer-gök adına en büyük bir hadisedir'*. Ne aklî ve ne de naklî hiçbir dayanağı olmayan bu tür şeyler dile getirilirken, Resulüllah'ın kutlu olan asıl doğumunun 40 yaşındayken Hıra mağarasında gerçekleştiği hatırlanmıyor bile. Üstelik esenlik yolunu gösteren ilahi mesaj bile çarpıtılıp, elçi olan bir kulun sadece bedeniyle sınırlandırılabiliyor. Bunun son örneği ise, günde yarım milyon satan bir gazetenin yine bu seneki Kutlu Doğum haftası günlerinde yayınladığı bir yazıda yer aldı. Sayıca önemli bir kitlenin kanaat önderlerinden birisi konumundaki şahsiyetin yazısında *'Deki: Hak geldi, batık yıkılıp gitti. Çünkü batıl yıkılmaya mahkûmdur'* (İsra, 17:81) ayeti ile dile getirilen şeyin Resulüllah'ın bedeni olduğu ve O'nun annesinden doğuşuyla batılın yok olmaya başladığı ifade edildi.

İnsanlar arasından seçilip insanlara bildirmekle sorumlu kılındığı mutlak doğru ilke ve ölçüleri göz ardı edip, peygamberin doğrudan bedenini kutsayan anlayışın bu seneki Kutlu Doğum etkinliklerine yansıyan örnekleri pek çok. Hız kesme kabiliyeti bulunmayan çarpık övgücü zihniyet her geçen gün Resulüllah'm bedenine daha başka kutsallıklar veya misyonlar atfetmekle meşgul ve bunu bu sene bir adım daha ileri götürdü. Şimdi bunun güncel örneklerinden birkaçını sunmak istiyorum. Ama öncelikle şunu kesin bir ifadeyle dile getirmem gerektiğini düşünüyorum, maksat belirli bir yayın organını veya kesimi eleştirmek veya suçlamak değildir. Yanlış ve sapkın peygamber tasavvuruna en iyimser ifadesiyle gafilce katkı sağlayanlarla polemiğe girmek, konunun ciddiyetiyle çelişir. Bu nedenle böylesine ciddi bir konunun polemik konusuna dönüştürülmesine fırsat vermemek için söz konusu çarpık ve sapkın

Ne aklî ve ne de naklî hiçbir dayanağı olmayan bu tür şeyler dile getirilirken, Resulüllah'ın kutlu olan asıl doğumunun 40 yaşındayken Hıra mağarasında gerçekleştiği hatırlanmıyor bile. Üstelik esenlik yolunu gösteren ilahi mesaj bile çarpıtılıp, elçi olan bir kulun sadece bedeniyle sınırlandırılabiliyor.

ifadelerin kaynağını vermeyeceğim. Bunların, gittikçe yaygınlaşan peygamber tasavvurundaki yanlışlıkların sadece bazı örnekleri olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Söz konusu yanlış inancın bazı örnekleri şunlardır: *'Allah Resûlü, varlığın özü, kainat ağacının en mükemmel meyvesidir. Kâinat O, en güzel meyve için yaratılmıştır. Kainatın yaratılışının esas gayesi O'dur', 'Cenab-ı Hak ilk defa Peygamber efendimiz'in (asm) nurunu yarattı ve yokluk fezasına attı. O'nun nurundan arş, kürsi ve levh-i mahfuz yaratıldı', 'Kainatın ve kalplerin padişahı!... Veziri Cebrail olan sultanım!', 'Ey nurunun hürmetine alemler yaratılmış olan...', 'Mücrimim belki, ama Muhammed Mustafa hayranıyım demek ve Efendimiz'e sevgisini haykırmak isteyen bize ümit vermelidir. Zira Peygamber sevgisi bulunan bir kalbi cehennem ateşi yakmaz', 'Şu kâinatın yaradılış ve devamındaki maksat ve gayenin sebebi olan...', 'Nebilerin imamı', 'Efendimiz'in, en büyüğü Kur'ân'ı Azîmüşşan olan mucizelerinin sayısı bini geçmiştir.'* Polemiklere fırsat vermemek için bu ifadelerin kaynaklarını vermeyeceğimi belirttim, ama şunu bildirmeyi de zorunlu buluyorum; bu ifadeler kıyıda köşede

Söz konusu saldırılar, Müslümanlara yeni bir peygamber tasavvuru kazandırmayı amaçlayan bir programın da uygulamaya konuluşunun miladını mı oluşturuyor? Eğer böyle bir program uygulamaya konulduysa, ülkemizde büyük bir coşkuyla kutlanan Kutlu Doğum programlarında inşa edilen peygamber tasavvuru bu plânın bir parçası mı? Pagan Roma'nın halefi çağdaş Batı dünyası Hz İsa'ya(s) yaptığını, şimdi de Hz Muhammed'e(s) mi yapmaya çalışıyor?

kalmış yayın organlarında değil, yarım milyon civarında satan/dağıtılan bir derginin '*kutlu doğum*' özel sayısındaki yazılardan ve yine aynı miktarda satan bir gazetenin köşe yazılarından seçildi. Bu da yanlışlığın kitlesel hale geldiğini göstermesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca iki örnek de milyonların izlediği iki ayrı TV kanalından, bu TV kanallarının '*Kutlu Doğum*' programındaki sunucuların ellerine tutuşturulan kâğıttan okuduklarından vermek istiyorum: *'Ehl-i Keşfe mensup birisi rüyasında Ebu Leheb'i görmüş. Ona ne halde olduğunu sormuş. O da cehennemde tahammülü mümkün olmayan bir azapla cezalandırıldığını, azabının sadece pazartesi günleri biraz olsun azaltıldığını ve kendisine o gün bir miktar su verildiğini söylemiş. Ehl-i Keşfe mensup zat bunun sebebini sorunca 'Muhammed doğduğu gün çok sevinmiş ve bir köle azat etmiştim. Muhammed'in doğumuna sevinmiş olmam nedeniyle azap haftanın bir günü azaltılıyor' demiş. Ey Müslümanlar işte Resulüllah'ı sevmenin sonucu bu. Resulüllah sevgisi Ebu Leheb'in bile azabını azaltmaya yetiyor!', 'Allah Resulü bir akşam Hz Aişe annemizin dizine başını koyup uzanmış. Bir ara Hz Aişe'nin gözyaşı yüzüne düşmüş. Efendimiz bunun sebebini sormuş. Aişe annemiz demiş ki: 'Ey Allah'ın Resulü bir aya baktım bir de senin yüzüne. Senin yüzün aydan daha parlak ve güzel. Bu nedenle duygulandım da gözlerimden yaş aktı'. Bunun üzerine Peygamber efendimiz demiş ki: 'Aişe sen buna neden şaşıyorsun. Bilmez misin ki ay bütün ışığını benden alıyor. Elbette ki ben ondan parlak olacağım. Yoksa ayı nasıl aydınlatırdım'.*

Tüm bu ifadelerde dile getirilen inançların yanlışlığını, saçmalığını ve hatta sapkınlığını elbette ki öncelikle doğrudan Kur'an'dan hareketle tespit etmek son derece kolay. Konu dâhilinde hiç zorlanmadan birçok ayeti, birçok sahih hadisi peş peşe sıralamak mümkün. Ama esasında buna bile gerek yok. Söz konusu yanlış ifade ve tespitlerin yer aldığı yazıların bizzat kendilerinden nakledeceğim şu ifade ve tespitler dahi hakikatin bizzat o ifadelerin yazarlarınca bilindiğini göstermesi açısından önemli ve bu durum bir çok bakımdan son derece ilgi çekicidir: *'O'nun yolundan gitmemek, O'na benzememeye çalışmamak, O'nun hal ve hareketlerini birer model olarak almamak, sözlerini hayatta bir esas halinde tatbik etmemek elbette son derece çirkin bir hareket, gayet zararlı bir davranış ve akıl almaz bir haldir', 'Rabbü'l Alemin olan yüce Allah, Resûl-i Ekrem hakkında 'Sen en büyük ahlâk üzerindesin' (Kalem 68/4) buyurmakla O'nu methetmiş ve O'nu nazarlara vermiştir. Başta Hazret-i Aişe olmak üzere sahabe-i kirâm 'Ahlâkı Kur'an'dan ibarettir' deyip O'nu, hayatını ve davranışlarını Kur'an'ın esas ve esrarına göre ayarlayan bir zât olarak tanıyıp tanımlamışlardır. Öyle ise böyle bir zatın fiil, söz ve davranışları beşer için bir model hükmüne geçmeye lâyık ve müstahaktır', 'İman sadece dil ile söylenen tumturaklı sözler, akıl ve kalp dengesinden mahrum coşkun hisler ve idraksizce eda edilen folklorik ibadetlerden ibaret değildir. İman; Allah'a ve Resulüne yürekten bağlılık ve bu bağlılığın gereği olarak onların emirlerine harfiyen riayet etmek demektir. İslam'ın birinci ve en önemli şartı, kelime-i tevhid ya da kelime-i şahadet ile ifade edilen Allah'a (celle celaluhû) ve Hz Muhammed (sallallâhu aleyhi ve selem)'in O'nun kulu ve Peygamberi olduğuna iman etmektir', 'Bir elçiyi tanıyıp kabul etmek, onun kendisini değil, onu görevlendirip gönderen makamı tanımak ve kabul etmektir.'* Doğruluğuna iman ettiğimiz ve dolayısıyla aynen katıldığımız bu tespitler dikkate alındığında, yukarıda örneği verilen yanlışlar ve hatta sap-

kınlıklar bağlamında şu soruları sormak herhalde yerinde olacaktır: Neredeyse risalet hayatının her gününe bir mucize düşen, doğumunu takip eden dakika içerisinde bile kırk yıl sonra kendisine bildirilmeye başlanacak hakikatten haberdar olan ve sadece ümmetini düşünen böylesine *'ilahi'* bir varlık insanlara nasıl örnek olabilir? Kâinatın yaratılış ve hatta varlığının devam ediş gayesi O ise, böylesine ilahî bir varlık, özüne yerleştirilmiş birçok olumsuz özelliklerin çağrılarına kulak verebilecek eğilimde yaratılmış biz kullara nasıl rehber ve model olabilir? Kalpleri bile yönetip kontrol edebilecek bir varlık nasıl olur da kelime-i tevhidde bildirildiği şekliyle bir kul olabilir?

Ortada ciddi bir yanlışlık ve belki de bilinçli şekilde oluşturulan derin bir karmaşa var. Ortada çarpık bir anlayış ve bu anlayışın gerektirdiği öylesine uygulamalar var ki, kitleler tarafından çoğu zaman bir ibadet formuna sokulduğu için hemen her zaman eleştirilmiş geleneksel mevlit kandillerine bile özlem duyulmaya başlandı. Dile getirilen nitelemeleri, inançları ve kanaatleri birçok bakımdan kabul etmek mümkün değil. Bu yanlışlıkları ve sahip olunan çarpıklıkları ise elbette ki sadece biz tespit ediyor değiliz. Bunun başkaları tarafından da, hatta daha da önemlisi, örnek olarak verdiğimiz yukarıdaki yanlış inanç ve kanaatlerin yer aldığı yayın organının bizzat kendisinde, üstelik o ifadelerin yayınlandığı günkü nüshasında, o yayın organı çevresinde toplanmış kesimin kanaat önderi tarafından da dile getirilmiş olması son derece manidardır. Şunları demektedir söz konusu şahsiyet: *'Mevlid-i şerif kutlamalarının, Hazreti İsa'nın viladetinden dolayı yapıldığı söylenen kutlamalara bir reaksiyon olarak ortaya konmasından endişe ediyorum. 'Sizin paskalya bayramınız, yılbaşınız varsa, bizim de kutlu doğum haftamız var' şeklinde bir bayağı yaklaşıma girilmesinden korkuyorum... Bizim kültürümüzün temel kaynakları Kitap, Sünnet, icma-i ümmet ve kıyas-ı fukaha gibi esaslardır. Bizim bunlara bakmamız ve bunlarla işaret edilen yollarda yürümemiz gerekir. Yoksa yapıp ettiklerimiz kendi yakıştırmalarımız olmaktan öteye geçemez.'*

Sorulması Gereken Bazı Sorular

Daha dile getirilmesi gereken yığınla yanlışlık var. Kafaları kurcalayan yığınla soru var. Tüm bunları başka yazılara bırakarak şimdilik sonuç olarak söylemek gerekirse: Geçen aylarda *'âlemlere rahmet'* önderimize yönelik bazı saldırılara tanık olduk. Bu, her Müslüman'ın yüreğini acıtan ve herhangi bir ahlak ilkesiyle, insani değerle bağdaşmayan son derece adi bir saldırıydı. Söz konusu saldırıya yanlış veya doğru bir kısım tepkiler verildi. Batı dünyasının, Avrupa Birliğinin yücelen değerler haline dönüştüğü bir zamanda gerçekleşen bu saldırılarla tekrar kendimize döndük ve çoktandır arkamıza attığımız veya unuttuğumuz kendi değerlerimizi tekrar görme ihtiyacı hissettik. Peygamberimizi daha yoğun anma ihtiyacı da bu bağlamda özel bir yere sahip oldu. Kabul etmek gerekir ki bu saldırılar bir-iki karikatüristin girişimlerinin sonucu değildi. 11 Eylül sonrasında İslam'a ve İslam dünyasına yönelen planlı-programlı saldırıların bir parçasıydı. Böyle olunca, Resulüllah'ı **anmak**tan **anlama**ya geçmeyen yaklaşımlarımız, hatta tamamen **yanlış anlama**ya meyleden gidişatımız da dikkate alındığında zihinlere saplanan şu sorulara engel olmak mümkün değil: İslam dünyasına veya Efendimize saldırıyla efendimizi daha yakından tanıma ihtiyacı doğdu. Acaba O'nu nasıl tanımamız gerektiğinin plan ve programı da aynı mihraklarca mı planlandı ki dikkat çektiğimiz böylesi saçmalık ve sapkınlıklar kitlelere daha yoğun bir şekilde pompalanmaya başlandı? Söz konusu saldırılar, Müslümanlara **yeni bir peygamber tasavvuru** kazandırmayı amaçlayan bir programın da uygulamaya konuluşunun miladını mı oluşturuyor? Eğer böyle bir program uygulamaya konulduysa, ülkemizde büyük bir coşkuyla kutlanan Kutlu Doğum programlarında inşa edilen peygamber tasavvuru bu plânın bir parçası mı? En kısa ifadesiyle, tüm bu gerçekleşenler yeni bir İslam inşa projesinin bir gereği mi? Pagan Roma'nın halefi çağdaş Batı dünyası Hz İsa'ya(s) yaptığını, şimdi de Hz Muhammed'e(s) mi yapmaya çalışıyor?

KUTLU DOĞUMU ANLAMAK

-Eleştirel Bir Yaklaşım-

KERİM BULADI

Âlemlere rahmet olarak gönderilen sevgili Peygamberimizin(s.) dünyayı teşriflerini **"Kutlu Doğum Haftası"** çerçevesinde anlamaya, anlatmaya ve okumaya çalıştık. Toplumun her kesiminden coşkulu bir teveccühün olması Peygamberimizin ne kadar sevildiğini gösterdi. Danimarka'nın başlattığı ve Batı ülkelerinin hararetle destek verdiği karikatür hadisesinde olduğu, Hz.Peygamber'i(s.) ne kadar karalamaya kalkarlarsa kalksınlar, onun nurunu söndüremeyeceklerdir. Kur'ân, onu *"nur saçan bir kandil"* (Ahzâb, 33/46) olarak nitelendirir. Dünyanın bütün zifiri karanlıkları bir araya gelse, bir mum ışığını bile söndürmeye gücü yetmeyeceğine göre, O'nun nurunu da hiçbir kimse söndüremeyecektir. Müslümanların Hz. Peygamber'e olan sevgi ve düşkünlüğü onların düşmanlıklarından kat kat fazladır.

Kutlu Doğum münasebetiyle gönüllü kuruluşlar, çeşitli cemaatler, resmi kuruluşlar, birçok program icra ettiler. Bu ara ferdî ve özel gayretler de onlardan aşağı kalmadı. Herkes kendi gücü ve imkanı nispetinde maddi ve manevi katkı sağlayarak bu güzel ve hayırlı faaliyetlere iştirak ettiler. Hz. Peygamber'i çeşitli yönlerden anlamaya ve anlatmaya çalışmak, bu etkinliklerin ana hedefi olmalıdır. Ancak bu esnada Hz. Peygamber'in örnek hayatına yakışmayan savrulmalara, israflara, gösterişlere şahit olduk. Biz bu yazıda bunları irdelemek istiyoruz. Hemen belirtmeliyim ki, bu değerlendirmeler bana ait kanaatlerden ibarettir.

Önce israf konusuna dikkat çekelim. Kur'ân'da, haddi aşma (i'tida) kapsamı içerisinde çöküşü hak eden toplumların özellikleri izah edilirken, kullanılan önemli kavramlardan biri de israftır. İsraf, doğru ölçüyü aşmak, sınırı ihlal etmek gibi anlamlara gelir. İsraf, başkalarının hakları söz konusu olmaksızın meşru sınırların ötesine geçmek, aşırı sarfiyatta bulunmak, itidale sahip olmamak, aşırılık yapmak şeklinde ortaya çıkmaktadır.[1]

İsraf, kök itibariyle, her ne kadar infak (harcama) konusunda meşhur olsa bile, insanın yaptığı her işte haddi aşmasıdır.[2] Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: *"**(O kullar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler, ikisi arasında orta bir yol tutarlar.**"* (Furkân, 25/67). *"...**Yetimler büyüyecekler (de geri alacaklar) diye o malları israf ile ve tez elden yemeyin**..."* (Nisâ, 4/6). Görüldüğü gibi bu iki âyette anlatılan israf, infakla ilgilidir.

Kur'ân'da, gerek yeme-içmede, gerek harcamalarda, gerek şirk ve küfürde ve gerekse günahlarda ölçüsüz davranış, yani tüm aşırı ve ölçüsüz hareket için ***israf*** sözcüğünün kullanıldığını görmekteyiz.[3] İsraf, yani ölçü tanımamak, Kur'ân'da müşrik ve kafirlerin doğal nitelikleri olarak zikredilir. Burada israfın küfre kadar varan bir eylem olduğu söylenebilir. İsrafın bazı anlatımlarda küfür ile hemen hemen aynîlik arzeden bir davranış olduğunu hiçbir şey bundan daha belirgin bir biçimde gösteremez.[4]

Müsriflerin, saçıp savuranların şeytanın dostları olduğunu Kur'ân beyan eder: "***Bir de akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma. Zira böylesine saçıp savuranlar şeytanın dostlarıdırlar. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.***"[5]

İnsanların çoğunluğu çeşitli maddi ve manevî sıkıntılarla uğraşırken, kendi aile fertlerini besleyebilecek temel gıda maddelerini temin etmekte zorlanırken, lüks, israf ve gösterişe kaçmak kanaatimizce nankörlüktür. Bir dilim ekmeği nasıl daha ucuza alırım hesabıyla en önemli sermaye olan zamanlarını kuyruklarda tüketen, çoluk çocuğuna etin, sütün, yumurtanın hasretini çektirmek zorunda kalan ve bu sebeple de istemeyerek de olsa ruhsal ve fiziksel açıdan sağlıksız nesiller üreten kişilerin çoğunlukta olduğu bir toplumda, herşeyi itidal çerçevesinde kullanmak mecburiyeti ortadadır.

Seyyid Kutub, "Hayatın her kademesinde ve tüm insanî fiil ve davranışlarda israfın büyük bir üzüntüye sebep olacağı, İsrâ Sûresi, 29.âyette gayet sarih bir ifade ile açıklanmaktadır. Üstelik böyle müsrif olanların, şeytanla bir tutulması, israfın insanları ne derece kötülüklere ve çıkmazlara sokacağının bir delilidir",[6] der. Çünkü şeytan, insanoğluna, cimriliği ve israfı emreder. İnsanları, ahlakî yönden çöküntüye uğratmak için şeytanın en fazla istifade ettiği husus, israf ve buna bağlı olarak lüks bir hayat özentisidir.

İsrafla ilgili olarak belirtilmesi gereken en önemli hususlardan biri, müsriflerin kendileri için bol bol ve gereksiz harcamalarda bulunmaları ve fakat toplumun diğer kesimlerine karşı da cimrilik etmeleridir. (bkz. Nisâ, 4/37; Hadîd, 57/24).

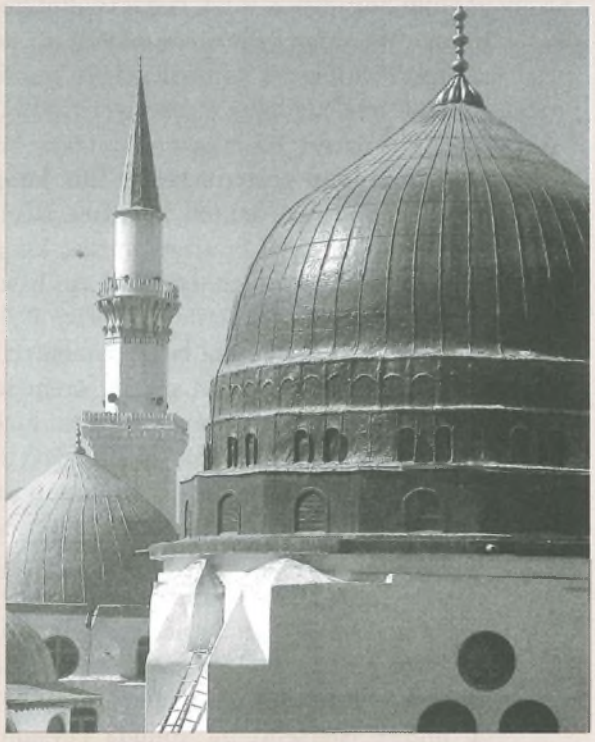

Avrupa'nın, Amerika'nın, Hıristiyan ve Yahudi dünyasının kuşatması altında 150.000 memuruna maaş verememeyen ve İnternet vasıtası ile para dilenen ve açlıkla boğuşan Filistin halkının, Afganistan, Afrika, Çeçenistan ve Irak'ta inleyen Muhammed ümmetinin acıklı hali karşısında lüks otellerde, gösteri merkezlerinde, Kız Kulelerinde Kutlu Doğum adına yapılan israf dolu programlardan Hz. Peygamber'in hoşnut olacağını sanmıyoruz.

Kur'ân, ekonomik refahın, Allah korkusu ve manevî bir denetimle dengelenmedikçe, toplumun ahlakını fesada uğratacağını tekrar tekrar vurgular: "***Biz, refahından şımarmış nice memleketleri helâk etmişizdir. İşte yerleri! Kendilerinden sonra oralarda pek az oturulabilmiştir. Onlara biz varis olmuşuzdur.***" (Kasas, 28/58)

İsrafla ilgili bu tespitlerden sonra "Kutlu Doğum" etkinlikleri dahilinde yapılan israflardan söz etmeliyiz. Gerek özel, gerek

gönüllü kuruluşlar, gerek resmi ve dinî kurumlar, **davetiye** konusunda büyük bir israf içindedirler. Bu konuyu genele teşmil etmesek bile çoğunlukla davetiyeler konusunda bir özenti, bir lüks, bir israf açık bir şekilde kendini göstermektedir. Bir kitap büyüklüğünde en kaliteli kağıtlara basılmış, hatta 100 sayfa civarında birkaç kitap alabilecek maliyeti olan davetiyelerin basılıp ilgili yerlere gönderilmesini Hz. Peygamber'in hayatıyla nasıl bağdaştırabiliriz? Hz. Peygamber'in candan sevdiği ümmeti, yetimleri, çocukları aç ve yardıma muhtaç durumda iken, nasıl bu kadar lüks davetiyeler bastırılarak dağıtılabilir ve bunun da Hz. Peygamber adına yapıldığı iddiasında bulunulabilir. Ümmetten toplanılan paralar nasıl bu şekilde harcanabilir. Eğer davetiyelerden maksat yapılan bir programı duyuru ise, bunu en sade ve en mutedil bir şeklide yapmak ***"vasat ümmet"*** olmanın gereği değil midir? İsterseniz bu konuda Peygamber'imizin yaşantısına bakalım. Onun güzide ve sade hayatı bu yapılan uygulamalara mutabık mıdır?

Bir gün Hz. Ömer Resûl-i Ekrem'in ziyaretine geldi; O'nun yaşantısını görünce çok üzüldü. Bu hadiseyi Ömer (r.a.) şöyle anlatır: "Kendisi (kuru) bir hasırın üzerindeydi. Vücudu ile hasır arasında hiçbir şey yoktu. Başının altında içi lif dolu bir yastık, ayaklarının yanında bir karaz yığını (seleme ağacının yaprakları), başının ucunda asılı birkaç deri bulunuyordu. Ben Resûlullah'ın yan tarafında hasırın izini görünce ağladım. Bunun üzerine Hz. Peygamber "**Niçin ağlıyorsun?**" diye sordu. Ben de "Ey Allah'ın Resûlü! Kisra ile Kayserler, dünyanın bütün zevklerinden istifade ettikleri halde, siz Allah'ın peygamberi böyle bir hayat geçiriyorsunuz." deyince Allah Resûlü "**Ey Ömer! İstemez misin ki bu dünya onların, âhiret nimeti senin olsun.**" dedi."[7]

Kutlu Doğum etkinliklerinde dağıtılan **gül** konusuna da değinmek istiyoruz. Gül, Türkler tarafından eski devirlerden beri bilinmekte olup edebiyatta çokça kullanılan motiflerden biridir. Gül, rengi ve kokusu bakımından da çeşitli benzetmelere konu teşkil etmiştir. Bunların başında onun her yönüyle Hz. Peygamber'e benzetilişi gelmektedir. Halk arasında, "gül koklamak sevaptır" sözü de daha çok bu çiçeğin Hz. Peygamber'in sembolü olmasından kaynaklanmaktadır. Tasavvufî sembolizmde gül, ilahî güzelliği ifade ettiği gibi Allah'ın mahbûbu (sevgilisi) Hz. Muhammed'i de temsil eder.[8]

Gül hakkında Peygamberimizin(s.) bir hadisi yoktur. Onun kutsal bir özelliği de bulunmamaktadır. Ancak güzelliği temsil etmesi bakımından önem arz eder. Piyasada suni güllerin tanesi, yaklaşık olarak 1 TL, asli güllerin tanesi ise 2-4 TL'dir. Kutlu Doğum haftasında büyük bir gül tüketimi olmaktadır. Birkaç saat veya birkaç gün sonra çöpe atılarak telef olan güllerin israf cihetinin düşünülmesi gerekmez mi? Bu konuda yapılacak bir sorgulama ile birlikte bunun israf olduğunun da hesap edilmesi bir fantezi midir? Bu kadar yapılan masraf fakirlere, yetimlere, ihtiyaç sahiplerine harcansa ya da Peygamber sevgisinden mahrum gençlere kitap dağıtılsa daha doğru ve isabetli olmaz mı? Hz. Peygamber hangisine daha fazla sevinir ve hoşlanır? Peygamberimizin gülü değil, benim sünnetimi belletin, anlatın, tebliğ edin buyruğunu, bu ümmetin iyi okuması ve düşünmesi gerekir. Her şeyden önce Peygamberimizin sünnetini yaşayarak içimizde yeşeren, açan gülleri insanlara sunmalıyız. Hz. Peygamberin sade hayatından birkaç kesit anlatmak istiyoruz.

İbn-i Mesud'un anlattığına göre Hz. Peygamber bir hasırın üzerinde uyumuştu. Hz. Peygamber kalktığında vücudunda izler oluştuğunu görünce: "Ey Allah'ın Resûlü! Senin için bir döşek hazırlasak da vücudunu korusa olmaz mı?" deyince Hz. Peygamber "**Benim dünyayla işim ne? Ben dünyada ancak bir ağacın gölgesinde bir an dinlenen daha sonra orayı terk edip giden bir yolcu gibiyim**" buyurmuştur.[9]

Hz. Peygamber(s.) işte böyle sade bir hayatı tercih ederdi. Bu sebeple sade elbise giyerdi. Hz. Ömer, Resûl-i Ekrem'in, Cuma ve Bayram namazlarında kıymetli elbiseler giyinmesinin iyi olacağını düşünerek, ona kaliteli bir elbise almayı tavsiye etmiş, bu

elbise ile yabancı ziyaretçileri kabul etmesini söylemişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber **"Hayır, bu doğru değildir! Bu gibi elbiseleri ancak âhiretten bir şey ummayanlar giyer"** buyurdu.[10]

Hz. Aişe(r.anha), Resûl-i Ekrem'in aile hayatındaki sadeliği ve kanaatkârlığı şöyle anlatır: **"Muhammed'in aile halkı, kendisi Medine'ye geldikleri günden vefatına kadar, üç gece arka arkaya buğday ekmeğini yememiştir."**[11] Bir başka rivayette Hz. Aişe şu bilgiyi verir: "**Muhammed'in ailesi, kendi vefat edinceye kadar üç gün peş peşe doya doya arpa ekmeğinden yememiştir."**[12] Yine Aişe validemiz **"Resûlüllah (s.a.v), vefat ettiğinde benim (mutfak) rafımda canlının yiyeceği kadar birazcık arpa vardı. Ondan uzun zaman yedim"**[13] açıklamasını yapar. Hz. Aişe, Resûl-i Ekrem'in ailesinin hurma ve su ile geçindiklerini ve ensardan olan bazı komşularının Hz. Peygamber'e hediye olarak gönderdikleri sütle idare ettiklerini söyler. [14]

Yeme, içme ve beslenme hususunda durum böyleydi. Ya giyim-kuşam konusunda nasıldı? Hz. Aişe bu konuda şu malumatı verir: **"Bizim her birimizin ancak bir kat elbisesi vardı."**[15] Kızı Fatıma da aynı sadelikte yaşardı. Hizmetçisi bulunmuyordu. Evinde ocağında pek fazla eşyası yoktu.[16] Onlar bu sade yaşantılarının ve gösterdikleri büyük kanaatkârlıklarının karşılığında unutulmadılar, hem bu dünyada hem de âhirette hayırla anılmayı hak ettiler. Bütün Müslüman hanımlara ve kızlara örnek şahsiyet oldular.

Lüks otellerde, Show Land'larda, Kız Kulelerinde Kutlu Doğum Etkinlikleri yapılmaktadır. Bir gösteri merkezine bu konuda davet edilen bir sürü insan, yarısı içeride yarısı dışarıda kalmış, salon gelenleri almadığı için kapılar kapanmıştır. Dışarıda kalanların geri dönmeleri istenmiş ve birçok insan geri dönüş yolunda akşam namazını kılamamıştır. Bir akşam namazına karşılık binlerce program yapılsa, bundan Hz. Peygamber razı olur mu? Bu faaliyetler, akşam namazının yerini tutar mı? Mezkur yerlerin sahiplerinin ve işletenlerinin Hz. Peygamberle sevgi bağları var mı? Hayırperver insanların yaptığı yardımları bu şekilde harcamak, Hz. Peygamber'in sade hayatına uyuyor mu?

Avrupa'nın, Amerika'nın, Hıristiyan ve Yahudi dünyasının kuşatması altında 150.000 memuruna maaş veremeyen ve İnternet vasıtası ile para dilenen ve açlıkla boğuşan Filistin halkının, Afganistan, Afrika, Çeçenistan ve Irak'ta inleyen Muhammed ümmetinin acıklı hali karşısında lüks otellerde, gösteri merkezlerinde, Kız Kulelerinde Kutlu Doğum adına yapılan programlardan Hz. Peygamber'in hoşnut olacağını sanmıyoruz. İhlas ve samimiyetin yerine alan riya, gösteriş ve özenti, Hz. Peygamber'i(s.) temsil edemez. Bu gibi faaliyetler, Hz. Peygamber'in, mütevazı hayatı ile ters düşmektedir. Peygamberimizin sünneti, ancak kendi metodu ile anlatılırsa, tesir bırakır ve hakim olur.

Notlar:

1. İzutsu, ***Kur'ân'da Dinî ve Ahlakî Kavramlar***, Çeviren, Selahattin Ayaz, İstanbul, 1991, s. 233-234.
2. İsfehanî, ***el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur'ân***, Beyrut, tarihsiz, s. 230.
3. Âl-i İmran, 3/147; Mü'min, 40/28, 43
4. Yunus, 10/12; Tâ -Hâ, 20/126-127; Mü'min, 40/28, 42, 43; ayrıca bkz. İzutsu, ***a.g.e.***, s. 235-236; Ejder Okumuş, ***Kur'ân'da Toplumsal Çöküş***, İstanbul, 1995, s. 158.
5. İsrâ, 17/26-27
6. Bkz. Seyyid Kutub, ***Fî Zılâli'l-Kur'ân***, Beyrut, 1987, IV, 2223.
7. Müslim, Talak, 31.
8. Geniş bilgi çin bkz. Cemal Kurnaz, ***DİA***, gül maddesi, İstanbul, 1996, XIV, 219-220
9. Tirmizî, Zühd, 44; Ahmed b. Hanbel, 1, 301; İbn Mâce, Zühd, 3
10. Ebû Dâvûd, Libas, 10
11. Buharî, Rikâk, 17; Müslim, Zühd, 21; Tirmizî, Zühd, 38
12. Buharî, Et'ıme, 27; Müslim Zühd, 20, 23-25; İbn Mâce, Et'ıme, 48.
13. Buharî, Rikak, 16; Müslim, Zühd, 27; Ahmed b. Hanbel, IV, 108.
14. Buharî, Hibe, 1, Rikak, 17; Müslim, Zühd, 28; Ahmed b. Hanbel, II, 405.
15. Buharî, Hayz, 11; Ebû Davûd, Tahâret, 132.
16. Bkz. Ebû Dâvûd, Edep, 109; İmârât, 20; Ahmed b. Hanbel, I, 153.

RUH, İNSAN VE İLÂHİ NİTELENDİRMESİ

MAHMUD RİFAT KADEMOĞLU

Kur'ân-ı Kerîm, ulûhiyet ile varlık âleminin ayrılığı konusunda kesin ve nettir. Buna göre yaratılmış hiçbir varlığın ilâh olmadığı ve uzaktan-yakından, kısmen de olsa *'ilâhi'* olamayacağı bellidir. Tek ve yegâne ilâh ancak ve yalnızca Allah'tır. İlâhi nitelendirmesi de sadece O'na mahsustur. Allah'tan başka bir ilâh bulunmadığından; insan ve melek de dahil, yaratılmış herhangi bir varlık için -ne kadar değerli olursa olsun- böyle bir yakıştırma yapılamaz.

Bu itikadî ve kelâmî esas karşısında, "insanın maddi tabiatında içkin bulunan İlâhi bir tabiatı (nefha-i ruh) vardır" sözleri doğru olabilir mi? Ve bunun bir devamı olarak öne sürülen, insanı iyilik ve güzelliğe bu tabiatının yönelttiği düşüncesi yerinde midir? Bu kısacık ifadelerle yayınlanan görüş esaslı bir sorun ortaya çıkarmaktadır: İnsan İlâhi bir tabiati haiz midir ve nefha-i ruh'un anlamı bu mudur?

Tabiat kelimesi insan için kullanıldığında; doğuştan taşınan karakter, seciye, huy, mizaç veya yaratılış anlamlarına gelir. Kişinin kendine özgü ahlâki eğilimi ve yapısı da bazen aynı kavramla belirtilir. Bunun, Kur'ân'da yer alan ve her ikisi de insana izâfe edilmiş olan *"şâkile"* (17/84) ve *"huluk"* (68/4) kelimelerinin karşılığı olduğunu veya onlara çok yakın anlam taşıdığını düşünebiliriz. Bu kelimelerin geçtiği âyetlerde açıkça görüldüğü gibi, Kur'ân'ın hiçbir yerinde, insan veya ona has özelliklerin veya kişinin ahlâki yatkınlık ve eğilimlerinin 'ilâhi' (tanrısal) olduğunu düşündürecek en küçük bir ifade, hatta bir ima dahi yer almamıştır. Esasen, *tabiat* ile *ilâhi* kavramları, ontolojik anlamda kesin ayrılığı çağrıştırır ve mantıken bir arada kullanılamaz. O hâlde bir şekilde insana ilâhi tabiat isnad edilmesi, aklen tutarlı olmadığı kadar, Kitap'ta da herhangi bir dayanağı bulunmayan aykırı bir söylemden ibarettir.

Şu bir gerçek ki, Kitabın hiçbir yerinde insan ruhundan söz edilmemiştir. Onun ne yaratılışını, ne de ölümünü anlatan âyetlerde insana mahsus bir ruhtan bahis yoktur. Vahiy, canlılığı sağlayan ve bedenden ayrılmasıyla ölüm gerçekleşen bir ruh anlayışını yansıtmamaktadır. İnsanın ölümünden bahseden âyetlerde, ölüm meleğinin, ya doğrudan ölen kimseyi aldığını belirten zamirler (7/126; 12/101; 32/11 vb) geçmiş; ya da *'nefis'* (39/42) gibi, gene ölenin benliğini yahut da kendisini ifade eden bir kelime kullanılmıştır. Bu üslûpta ruha ayrıca işaret edilmemiş olması ve ona bir atfa yer verilmemesi dikkat çekicidir.

Nefha-i ruh (ruh üflenmesi) ibaresi ise, hem yanıltıcıdır ve hem de içinde yer aldığı âyetlerde böyle geçmemiştir. Âyetlerde *'ruhumdan üflediğim'* ibaresi vardır ve üflenen ruh Allah'a izâfe edilmiştir. Bu izafet ortadan kaldırılıp sırf 'ruh üflenmesi'nden söz edilince bundan ancak, insana bir ruh verildiği anlaşılacaktır. Günümüzde -hâkim telâkki tarzının etkisi ile- çoğunluk, bu

ifadeden, Yaratıcısının insana, vücudundan (bedeninden) ayrı olarak, müstakil ve kişisel bir ruh var edip onu üflediğini ve bu yüzden de insanda bireysel bir ruh bulunduğunu düşünecektir. Oysa vahyin bahsettiği ruh kavramı da, 'nefha-i ruh' denilen vakıa da, bundan hayli başkadır:

"Hani Rabbin meleklere; Evet, Ben çamurdan bir beşer yaratacağım, demişti."

"Onu düzene koyup *(biçimlendirilmesini tamamlayıp)* ***da içine ruhumdan üflediğimde onun için derhal secdeye kapanın!"*** (Sad sûresi, 38/71-72)

İnsanın yaratılışındaki ilâhi tasarrufu -bir vecih ile- anlatan bu beyan, Kur'ân'ın iki bölümünde daha (15/28-29, 32/9) benzeri cümlelerle yer almıştır. Ayrıca Hz. Meryem ile ilgili iki âyette (21/91, 66/12) de, Allah tarafından ona, gene aynı şekilde Zât-ı İlâhi'ye izâfe edilen ruhtan üflendiği ifade edilmiştir.

Allah'ın -hâşâ- kendine ait bir ruhu, 'esmâu'l-hüsnâ'sı (güzel isimleri) arasında böyle bir ismi olmadığı hâlde, ruhun Allah'a izâfe edilmiş olması ne anlama gelmektedir? Hamidullah Hoca ruh için bu izafetin; *'kendi malı olan'*, *'kendi emriyle gelen'* demek olduğunu açıklamıştır. (Bkn. Aziz Kur'an, 32/9. âyetin notu.) Müfessirler çoğunlukla bunun, mülkiyet ve teşrif için; ruhun Allah'a aidiyetini ve yüksek değerini vurgulamak amacıyla vârid olduğunu kabul ederler. *'Ruhumdan üflediğim'* ifadesi aynen, başka bir âyette (38/75), Allah'ın *'iki elimle yarattığım'* beyanında olduğu gibidir. Allah'ın, hâşâ, elleri veya (48/10'de bahsedildiği gibi) eli bulunmadığı ise şüphesizdir. Bu yüzden Kur'ân müfessirleri *'iki elimle'* ibaresini, *'O'nun tarafından, bizzat'* şeklinde anlamlandırmışlardır. Bir üslûp ve anlatım tarzı belirten bu ifadeleri yorumlayarak, burada sözü edilen ruh, el ya da iki el için *'ilâhi'* nitelendirmesinde bulunmak ise, kimsenin aklına gelmemiştir. Zira bu doğrudan, Allah'ın -hâşâ- ruhu ve eli ya da elleri bulunduğunu kabul etmek anlamına gelirdi ki, akâidin de, kelâmın da buna asla müsait olmadığı çok açıktır.

'Ruhumdan Üflediğim' İfadesi Neyi Anlatıyor?

Acaba insan yaratılışında söz konusu *'üfleme'*nin özel bir anlamı mı var? Bununla Allah'a izâfe edilen ruhtan, gene bizzat Allah tarafından ayrılan bir cüzün üflenmek suretiyle insana aktarıldığını veya sirayet ettirildiğini mi düşünmeliyiz? İnsana Rabbi tarafından, Kendisine izâfe ettiği ruhtan bir pay mı verilmiştir?

Kur'ân müfessiri Elmalılı M. H. Yazır, ruhun Allah'a izâfesinin onu teşrif için olduğunu, üflenmesinin de bir temsilden ibaret bulunduğunu yazmıştır. İlâhi bir emr olan ruhdan üfleme, onun sözleriyle, insana *"feyz verilmesi"*dir. (Hak Dini Kur'an Dili, c. 5, s. 3062.) İşte meleklerin secde ile emredildikleri insan budur. Evet, burada ancak güzel bir temsil söz konusudur. Bunun ötesinde bir işaret aramak ya da mesnetsiz çıkarımlarda bulunmak anlamlı olmaz. Çünkü ruh, Kur'ân dilinde; rüzgârın esmesi, hafif rüzgâr, Allah'ın rahmeti, ferah, sürûr, hoş kokulu şeyler veya rızık gibi anlamlara gelen ve geniş kullanımı bulunan 'ra-ve-ha' kökünden türemiş bir kelimedir. Ve insanın yaratılışında ruhla ilgili ilâhi tasarrufu anlatmak için geçen 'üfleme' fiili de, herhâlde rüzgâr ve esinti kavramlarıyla mevcut bu semantik yakınlık yüzünden vârid olmuştur. Zira, sanki rüzgârın esmesini hatırlatan bu fiil ile, ruh için tasavvur edilebilen serî ve seyyâl hareketlilik yansıtılmış ve böylece ilâhi bir tasarrufla, henüz yaratılış aşamasında iken insana -tıpkı vahiy ile indirilenin benzeri olan- olağandışı bir uyanışın lûtfedildiği resmedilmiştir.

İnsanın, ona yapılan hitabı ve ulaştırılan ilâhi mesajı işitip kavrayabilmesi ve onu basirete kavuşturan görmelere ve anlayan gönüllere sahip kılınması hep kendisine lûtfedilen bu çok değerli feyz iledir:

"Sonra onu düzene koyup içine ruhundan üfledi. Ve sizin için o işitmeyi, o görmeleri ve gönülleri yaptı. Siz pek az şükrediyorsunuz." (Secde, 32/9)

Burada, yaratılan insanın kulak, göz ve kalp gibi organlarının ortaya çıkarılışının ve fizyolojik görevlerini yapar hâle gelmesinin kastedilmediği açıktır. (Kaldı ki bu kadarı, insandan başka birçok canlı türü için de söz konusudur.) İşaret edilen husus, onların var edilişlerindeki asıl amaçtır. Organların varoluş hikmetlerine hizmet için işletilmesi ve anlam kazanmasıdır. O da, işitip kavramak, görüp basiret sahibi olmak ve gönül vererek anlamaktır. Böylece de şükreden bir kul olmaktır. (Bkz. 7/179; 10/43; 22/46 vb.)

İnsanın yapısındaki değeri ve onun iyiliğini -salâh ve ihsân sahibi bir kul olmasını- sadece ona lûtfedilen 'nefha'ya bağlamak, insanın yaratılışını anlatan âyetlerdeki bilgilerin bir kısmını ihmâl etmektir. Yazımızın konusu özellikle bu mesele olmadığı için, şimdilik sadece bir misâl kabilinden Şems sûresinin ilgili âyetleri (91/7-10) üzerinde durmak istiyoruz. Bu bölüme göre, yaratılışta insanın düzene konulması (tesviyesi) olarak belirtilen ilâhi tasarruf nefsin tesviyesi anlamına gelmekte ve bu da, ona fücurunun ve takvâsının ilhamını kapsamaktadır:

"Andolsun nefse ve onu düzenleyene! Sonra ona hem fücurunu *(bozukluğunu)* ***hem de takvâsını*** *(korunmasını)* ***ilham edene! Muhakkak ki felâh bulmuştur*** *(kurtulmuş, kazanmıştır)* ***onu arındıran ve hakikaten ziyan etmiştir onu kirletip gömen!"***

İnsanın yaratılışında *'ruhumdan üflediğimde'* cümleciği ile ifade edilen husus, burada anlatılan nefsin tesviyesini izlemiştir. Nefis ise esasen, âyette beyan edildiği üzere, potansiyel anlamda, fücura da takvâya da yetenekli olarak yapılandırılmıştır. Yaratılışı böylece tamamlanan insan, değerli/nitelikli bir varlıktır ve yaratılmışların birçoğuna (17/70) üstün kılınmıştır. Kolayca anlaşılacağı gibi, insanda iyiliğe yöneliş, temelde onun fıtrî yapısı ve onun bir özelliği olan takvâsı ile ilgilidir. Kendini (kozmik tehlike demek olan) kötülüklerden koruyan müttaki insan, böylece artık iyiliğe eğilimli olacak ve hep onu tercih edecektir. Aslında iyilik de kötülük de, insanda esasen var olan fücur ve takva istidatlarının kullanılmasıyla ortaya çıkan birer sonuç olmaktadır. Ve takvâ ile onu bütünleyen iyilik eğilimi elbette, fücurdan kaçınmakla da yakından ilgilidir. Bu bakımdan iyiliği sadece 'nefha-i ruh'a bağlamak mantıklı ve yeterli bir açıklama olamaz. Nefha-i ruh olarak ifade edilen vakıa, nefsin yapılanışı ile ilgili olmaktan öte/ayrı bir lûtuftur. Hemen onu izlemiş ve insan yaratılışı o nefha ile kemâline ermiştir.

Şöyle düşünebiliriz; insandaki iyilik eğilimi, ona, peygamberlerin mazhar olduğu vahiy aracılığıyla ulaştırılan mesaj ile ne kadar ilgili ise, kendisine daha yaratılışında lûtfedilen o 'nefha' ile de o kadar bağlantılıdır. Bu ise, 'nefha'nın ve vahyin sağladığı büyük açılımı görmemek anlamına gelmiyor. Çünkü her lûtfun, insan için şüphesiz ayrı bir rolü vardır ve onu ancak kendi yerinde anlamlandırmak gerekir.

Ruhun Vahyedilmesi ve Salınması

Kur'ân-ı Kerîm ayrıca, ruhun vahyinden bahsetmektedir. Mekke döneminde nâzil olan Şûrâ sûresinin 52'nci âyetinde Rasûlullah'a ilâhi mesaj gönderilmesi doğrudan *'ruh vahyi'* olarak ifade edilmiştir:

"Ve işte sana da böylece emrimizden bir ruh vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin; fakat Biz onu bir ışık kıldık! Kullarımızdan dilediğimize onunla hidâyet vereceğiz. Ve emin ol sen herhâlde dosdoğru yola iletiyorsun."

Bundan da anlaşıldığına göre, insana henüz yaratılışında Allah'a izâfe edilen ruhtan *üflenmesi* ile, daha sonra peygamberlere ruh *vahyedilmesi* arasında bir münasebet vardır; bir paralellik ve yakınlık bulunmaktadır. İnsan türü, ileride kendi içinde nebîler ve rasûller ba's edilecek olan nitelikli ve değerli bir varlık kümesi olarak yaratılmıştır. Allah ona mesajını lûtfedecek; hitabı ile şereflendirecektir. Bu sebeple insan daha yaratılışında, Allah'ın indireceği vahyini; ya doğrudan almaya ya da onu, Rabbi'nin elçi-

leri aracılığıyla kendisine ulaştırıldığında duyup anlamaya, yapısal anlamda hazırlanmıştır. O, ya peygamberlerde olduğu gibi ilâhi mesajı bizzat telâkki etmek durumunda olacak; ya da Allah'ın mü'min ve müslim bir kulu olarak peygamberlere vahyedileni işitip imana erişecektir. Böylece dünya sürecinde o, bu iki yoldan biriyle; doğrudan veya dolaylı olarak vahyedilene herhâlde muhatap olacaktır. Çünkü o, daha varoluşunda, vahyi taşıma kuvvesini hâiz bir kul olarak yaratılmıştır.

Ğafir sûresinin 15. âyetinde ise, nebîlere ve rasûllere vahyedilmesi vakıası, *'yulki'r-ruh'* ibaresiyle anlatılmıştır. Bu da vahyin ve o yolla indirilen mesajın, buna mazhar olan kul için, kendisine *salınmış* veya üzerinde *bırakılmış* olduğu anlamına gelir:

"O dereceleri yükseltendir. Arşın sahibidir. Kavuşma** (Kıyamet) **Gününün dehşetini haber vermesi** (korkutması, uyarması) **için kullarından dilediğine kendi emrinden ruhu** (salar) **bırakır."

Nebî veya rasûle *ruhun vahyedilmesi* ile *ruhun* (ona) *salınması* ya da (onun üzerinde) *bırakılması*, birbirine çok yakın ifadelerdir. Her ikisinde de vahiy ile indirilen mesajın metni ve muhtevası kadar, onun rasûlde uyandırdığı feyiz ve görüş açıklığına da bir işaret vardır. Bu yüzü ile vahiy, aynı zamanda, ona mazhar olan rasûlün, zihnî ve mânevi melekelerini kullanımında sıradışı bir açılım sağlar ve kendisinde pek parlak bir nûr, bir aydınlanma vücuda getirir. Artık o, Allah'ın izni ile, risâlet vazifesi için gereken her şeyi anlar ve bilir hâle gelmiş olur. Böylece de vahyedilen ruh -cevher ya da öz- onun üzerinde bırakılan (kendisine mal edilen) tamamen doğru, emsalsiz bir müktesebat oluşturur. Bu da onun risâletinin bir ifadesi olarak, vahyi açıklayan ve kuvveden fiile çıkaran söz ve eylemlerinde (sünnetinde) tezahür eder. Rasûllerin insanlara önderlikleri böyle Rabbânî bir destek ile şekillenmiş ve temellenmiştir. Vahyin, kitaba dahil olmayan bölümünü belirtmek için bazı bilginlerce, *okunmayan* anlamında *'gayri-metluv'* veya *gizli* anlamında *'hafî'* sözleriyle işaret edilen yönü de herhâlde bu boyutudur. (Bkz. Mevdudi, Tefhimu'l Kur'an, 75/19'un notu.)

İşte, daha yaratılışında beşerin düzene konulmasından hemen sonra onun için *'ruhumdan üflediğim'* cümleciği ile belirtilen husus; rasûllerin nâil kılındıkları yüksek mazhariyetin bir öncüsü ve ona zemin oluşturan mütevazı bir benzerinin, insan türüne fıtraten verilmiş (yapısına dercedilmiş) olduğunun bir ifadesidir.

Mü'minlerin Allah Tarafından Kendinden Bir Ruh ile Desteklenmesi

Ruhu Allah'a izâfe eden *'ruhumdan'*, *'kendinden bir ruh'* veya *'O'ndan bir ruh'* gibi ibarelerin anlamına ışık tutan bir metin de, Mücâdele sûresinin 22. âyetindeki şu bölümdür:

"Allah'a ve âhiret gününe imanı olan hiçbir kimseyi, Allah ve Rasûlü'ne hudut yarışına kalkışan** (kafa tutan) **kimselerle sevişir bulamazsın; babaları veya oğulları veya kardeşleri veya hısımları, hemşehrileri olsalar bile! İşte bunlar** (o mü'minler), (Allah'ın) **kalplerine imanı yazmış olduğu ve kendinden bir ruhla desteklediği kimselerdir. ..."

Burada Allah'ın *'Kendinden bir ruhla desteklediği'* ibaresi, bir nebî ya da rasûl sıfatı taşımayan sahâbiler içindir. Yani sadece mü'min sıfatını haiz bulunan kimseler için vârit olmuş bir ifadedir ve İsâ (as)'ın Allah tarafından Rûhu'l-kudüs ile desteklendiği (5/110) bilgisinin paralelinde bir beyandır. *'Rûhu'l-kudüs'* ile *'Kendinden bir ruh'* arasında bir fark olup olmadığı veya nasıl bir fark bulunduğu sorulabilir. Ancak bir hadiste (Hamidullah, İslâm Peygamberi, 1045'ten: Buhârî, 8/68 vb; Kenz'ul 'Ummâl, V, 5269; Müslim, 44, no: 151-53), sadece bir sahâbi olan şair Hassân'ubn Sâbit'in, şiir nazmederken Rûhu'l-kudüs'ün yardımıyla desteklendiğinin açıklanmış olması, Kur'ân'daki bu iki değişik ifadenin bir mahiyet farkını belirtmek için olmadığını düşündürmektedir. Bilindiği gibi tefsirlerde, Rûhu'l-kudüs

ismi genellikle, vahiy meleği Cebrâil'in bir başka adı olarak anlaşılmıştır. Bu terkipte ruhu niteleyen ve arınmış, tertemiz (mukaddes) anlamına gelen *'kudüs'* kelimesi; gene melekleri niteleyen *'mutahharûn'* (56/79) kelimesinin bir benzeridir. Ve o da 'tertemiz kılınmış olanlar' demektir. Bu kelimeler melekler için kullanılmıştır. Bu kutlu varlıklar, Allah'ın kendilerine verdiği görevleri yerine getirirken şeytandan korunmuşlardır. Mukaddes veya tertemiz olmalarının anlamı budur. Şeytan onların işlerini hiçbir şekilde bozamaz, onlara karışamaz ve görevlerine herhangi bir şekilde müdahil olamaz. Böylece melekler taşıdıkları elçilik vazifesini ya da bir başka buyruğu, haricî bir tesire maruz kalmaksızın olduğu gibi yerine getirirler.

Ruh Hakkında Verilmiş Bilgiler

Vahyin muhatapları Rasûlullah'tan (s.) ruh hakkında bilgi ve daha fazla açıklama istemişlerdi:

"Bir de sana ruhtan soruyorlar. De ki: 'Ruh Rabbimin emrindendir ve size ilimden ancak az bir şey verilmiştir!" (İsrâ, 17/85)

Buradaki *'Rabbimin emrindendir'* ibaresini *'Rabbimin işindendir'* ya da *'Rabbimin buyruğundandır'* şeklinde anlamak Arap diline göre mümkün bulunduğundan âyetin meâllendirilmesi her iki şekilde de yapılabilir. Hamidullah Hoca bu iki karşılığa işaret etmiş, fakat Fransızca meâlinde *'Rabbimin işindendir'* çevirisini tercih etmiştir. Şu hâlde ruhu, tıpkı 'kün' emri (msl. 36/82) veya 'Allah'ın kelimeleri' (msl. 31/27) ifadesinde olduğu gibi, Rabbimize ait bir tasarruf olarak anlayacağız. Âyetin son cümlesi ruhun mahiyeti hususunda bunun ötesinde bir bilgi veya kavrayış imkanına sahip kılınmadığımızı göstermektedir.

Bununla beraber -yukarıdakilerin dışında- ruh ile ilgili âyetlerde konuya ilişkin çok önemli başka açıklamalar yer almaktadır. Hz. Meryem'le ilgili bir bölümde (Meryem sûresi, 19/16-21) Zât-ı Kibriyâ'ya izâfe edilmiş olan ruhun; Allah tarafından ***gönderildiği***; insandan ayırdedilemeyecek şekilde ***temessül ettiği***; bir ***elçi (rasûl) olarak vazifelendirildiği*** ve insanla ***konuştuğu*** anlatılmıştır. Kitap'ta meleklerin ruh ile birlikte veya onların yanı sıra ***indirildiği*** (16/2, 97/4); ayrıca meleklerin ve ruhun, miktarı elli bin yıl olan bir günde O'na ***yükseldikleri*** (70/4) de ayrıca bildirilmiştir. *"İnsanların hesabına göre bin yıl Allah için bir gün gibidir (32/5) veya elli bin yıl bir gün gibidir (70/4). Ayrıca bkz. Petrus'un 2. Mektubu III. 8-9. Allah ile yaratıklar arasında merdivenler vardır. Meleklerin bile bunlarda yürümesi tam bir günlerini alır. Meleklere özgü olan bu gün, insanların elli bin yılına denktir. Yani engin bir mesafedir."* (Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, Aziz Kur'an, 56/1 ve 70/3-4'ün notları)

* * *

Ruh için Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan bu özelliklerin -hâşâ- ulûhiyeti işaret eden kavramlar olmadığı bellidir. Bütün bunlar -naklî ve aklî delillere göre- ancak meleklerin yapılarına uygun ve onların fonksiyonlarına ait niteliklerdir. Bu nitelikleri taşıyan yaratılmışların, melek gibi yüksek bir varlık türünden de bulunsalar -hâşâ- ilâh olmadıkları ve aynı sebeple onlara asla -hiçbir vecihle- ilâhi yakıştırması yapılamayacağı ise çok açıktır. Bu gerçek Kur'ân âyetleri ile sâbittir ve tartışmasızdır.

Diğer tarafta, insan yaratılmakla ona uluhiyet planında -hâşâ- bir alan açılmış değildir. Ne kadar nitelikli ve değerli olursa olsun, yaratılmış olan hiçbir varlık için böyle bir şey esasen düşünülemez. İslâm akâidi, uluhiyetin bölünemezliği; cüzlere ayrılamazlığı ve bir cüzünün yaratılmış bir varlığa aktarılmasının; havale ya da intikal ettirilmesinin mümkün bulunmadığı ve sonsuz/sınırsız olan ilâhi kudretin beşerî inisiyatife açılmasının da asla söz konusu olamayacağı konularında çok açıktır.

Kozmik bir mevcudiyet olarak insan, elbette kendi boyutu ile ilgili olarak ona ta-

nınmış olan bir inisiyatifin sahibidir. Bu anlamda bütün yaratılmışlar gibi, ona da herhâlde bir alan verildiği söylenebilir. Ancak bu alanın ulûhiyetle bir alâkası yoktur. İnsanın vahye mazhar bir kul oluşu da, böyle bir düşünceye haklılık kazandırmaz. Zaten vahiy, bütün yaratılmışlar için söz konusudur; Kur'ân-ı Kerîm Rabbimizin bal arısına (16/68), göklere (41/12) ve yere (99/5) de vahyettiğini bildirmiştir. İnsan için vahiy Allah tarafından -onun boyutuna- *indirilmiş* (40/2) bir mesajdır; rasûlün dili ile *kolaylaştırılmıştır* (19/97). Beşerin dünya sürecinde zorlanmadan anlayabileceği bir hâle getirilmiştir. Esasen vahiy, Allah'ın yaratılmışlara indirdiği bir rahmet, bir lûtuftur. Yoksa vahye mazhar olmakla yaratılmışlar, kendi varlık yapılarından ve kulluk konumlarından soyutlanarak -hâşâ- ilâhi bir nitelik kazanmış veya o düzeye çekilmiş olmazlar.

İnsana ruh izâfe etmek, sonra da onun ruhu üzerine çeşitli spekülasyonlar yapmak günümüzde revaç bulabilen bir tavır olmuştur. Bütün dünyada gözlemlenen ve kitleler arasında konuşulan spiritüalist söylemler, günümüzde Müslümanları de etkilemektedir. İslâm ile hiç alâkası olmayan ruhculuk düşüncesinin bir şekilde Müslüman halk toplulukları arasında da konuşulur hâle geldiği ortadadır. Oysa hadisenin akâid ile ilgili ciddi yansımaları vardır ki bunlar asla hafife alınmamak gerekir. İnsanda ruh-beden düalitesinin bulunduğu fikri İslâm'a yabancı ve uzak bir düşünce olduğundan, bunu hareket noktası kabul eden söylemler Müslüman zihnini karıştırmaktadır. Yaratılışta vâki olanın *'nefha-i ruh'* şeklinde algılanması ve insan için *'ilâhi tabiat'* yakıştırması, biraz da bu ortamla ilgilidir. En dikkatli zihinler dahi kültürel etki altında farkına bile varmadan hataya sürüklenebiliyor.

Bu hatada, konuya tasavvufî yaklaşımlarla bakılmasının da derinden derine önemli bir rol oynadığını düşünüyoruz. Çünkü tasavvuf, İslâm tefekkürünün Allah odaklı düşünce yapısını gölgelemek pahasına zihinsel ilgi ve dikkati insana çevirmiş ve bu istikamette yoğunlaşılmasına sebep olmuştur. Böylece insanı önceleyen bir çığır açmış, bir tür mistik hümanizme vücut vermiştir. Bunu, gittikçe yükselen bir eğilim hâlinde, insan nefsi üzerine geliştirdiği entelektüel yorumlarla ve onun hâlleri konusunda ince tasavvur ve hayâllerle beslenen teorik görüşlerle temellendirmiştir. O kadar ki, kurgulanan bu bakışla, sanki ibadetlere alternatif ikinci bir kanal bile açmış ve onları, seyr-ü-sülûk olarak adlandırdığı yöntemle içe dönük bir tecrübe olmak üzere yeniden kavramsallaştırmıştır. Ayrıca ümmet mensupları arasındaki kardeşlik bağlarını, okul/tarikat bağlamında yeniden kurmuş, böylece gittikçe özel anlam kazanan bir ihvan anlayışını ve örgütlenme biçimini yerleştirmiştir. İnsanların Allah katındaki durumları ve değerleri üzerine birer tahmin, tasavvur yahut da hayâl olmaktan başka hiçbir delile dayandırılamayan spekülasyonlarda bulunmak mutasavvıfların önde gelen merak ve meşgaleleridir. Ve bu yönde insanı yücelten haddi aşmış nice söylemlerin zuhurunda tasavvuf edebiyatının rolü pek âşikârdır. İnsana ilâhi tabiat nisbet eden ifade de bu kabildendir. Bu sözün tasavvufî arka planının ayrıntılı tahlili ise ayrı bir yazı konusudur.

İnsanı yüceltmek için, lâyıkıyla düşünmeden hoş nitelendirmelerde bulunmak kulağı okşayabilir. Sözün nereye vardığını hesab etmeyen insanlar için bunda bir mahzur olmadığı zannediliyorsa, bu büyük bir hata olur. Şu hiç hatırdan çıkarılmamalıdır; vahiyde ve Rasûlullah'ın (sav) hadislerinde bir mesnedi bulamayan hiçbir sözde, hiçbir yakıştırmada bir hayır olamaz. Sonuç olarak beşer için ilâhi tabiat sözü böyledir ve tevhidi zedelemiştir. Ulûhiyete ve insanın konumuna bakışta hafife alınamayacak bir hatadır. Bazılarımızın zihninde böylesine temel bir konuda bile ciddi sorunlar bulunduğunu göstermektedir.

Rabbim hepimize, evet, özellikle de Müslümanlara hidâyetini lûtfeylesin!

DİN VE GENETİK YAPISI

HİKMET DEMİR

Modern zamanlarda İslam dünyasının ve özelde Osmanlı'nın Batı ile karşılaşmasının en önemli hasılalarından birisi, dine dair yaklaşımda ortaya çıkmıştır. O zamana değin, insan hayatında genel bir dünya görüşü ve perspektif çizen din, artık modern bir yaşam tarzının içerisinde işlevselci bir boyutta ele alınarak bütüncüllüğü bozulmuş ve dine ait farklı alt başlıklar, kavramlar her türlü bağlama hizmet eder ve servis sunar hale gelmişlerdir. Bu durum sadece, yeni bir hayat tarzı için dini işlevsel kılma bağlamında mantıkî bir tutarlık arz etmektedir. Öte yandan Batı dünyasından aktarılan kimi kavramlarla dini okuma ameliyesi ise, işlevselliğe ve eklektikliğe hizmet ettiği oranda "değerli" olmaktadır. İşte bu tavır tam da dinin genetik yapısında bir parçalanmayı getirdiğinden, artık İslam kendisi olmaktan öte her şey olabilmektedir. Zira İslam'a dair herhangi bir kavram ya da tanım, ancak kendi bütünselliği içerisinde bir "anlam" taşımaktadır ve kendi genetik yapısı içinde bir değer ve işleve sahip olmaktadır. Bu ilişki ve yapının bozulduğu her yerde İslam'dan değil, İslamlardan söz açmak gerekecektir. Nitekim hiçbir zamanda olmadığı kadar bir islamlar patlaması yaşıyoruz: "Ilımlı İslam", "radikal İslam", "siyasal İslam", "Euro İslam", "Amerikan İslamı", "modern İslam". Bu kavramsallaştırmaların hepsi, İslam'ın hangi pratik için işlevselleştirileceğine atıfta bulunmaktadır.

Modern sosyolojide Durkheim'ın toplumsal düzeni sağlamak amacına matuf olarak "din"i konumlandırma çabaları, bizim toplumumuzun da en temel dini anlayışını ele vermektedir. Şüphesiz dinin böyle bir fonksiyonu vardır. Ancak bunu bir sonuç olarak görmek gerekir. Dolayısıyla dine salt bir işlevsel rol yüklemekle, dinin sonuç olarak işlevsel olması arasında çok önemli farklar vardır. Dine işlevsel bir rol yüklendiğinde, onun toplum için işe yaradığı oranda gündeme gelmesi, bunun dışında arkaik bir fenomen olarak görülmesi söz konusu olmaktadır. Nitekim Durkheim'ın Türkiye'deki takipçisi olan Ziya Gökalp de yazılarında bu fonksiyonelliği vurgulayan yeni kurgular yapmıştır. Ancak İslam'a bu tür bir yaklaşımın ortaya çıkardığı en büyük handikap, dinin içeriğinden boşanarak anlamı ve genetik yapısının bozulmaya uğramasıdır.

Bilhassa son 20-25 yılda İslam ile birlikte tartışılan kavramlara baktığımızda, ortaya çıkan durumun İslam'ı başka paradigmanın kavram ve tanımlarıyla okuma ameliyesi olduğunu söyleyebiliriz. Öte yandan son kertede İslam'ın farklı dünya görüşleri için referans yapılmaya çalışılması; bir başka ifadeyle farklı dünya görüşleri için İslam'a meşrulaştırıcı işlev yüklenmesi söz konusudur. Nitekim kutsal, dindışı, kamusal-özel alan gibi kavramlar belki bunların içeri-

sinde en yoğunluklu alanı oluşturmaktadır. Bunun bir sonucu olarak dinin temel yapısı ve söyledikleri gündeme getirilmediği gibi, tam aksine dinden neler beklendiğine dair bir kurgu oluşturulmaktadır.

İslam dünyasının Batı ile karşılaşması, aslında zihinsel anlamda en temel kırılma noktalarından birisini oluşturmaktadır. Çünkü Aydınlanma düşüncesinin dine dair yaklaşımları ve modern zamanlardaki din kurgusunda zaman ve mekanla ilgili bölümleme giderek dünyanın kutsaldan arındırılmasını sonuçlamış; daha sonra gelişen süreç içerisinde hayatta seküler kutsalları ortaya çıkarmıştır. Bu bölümleme ve algılama her şeyden önce dinin salt kalbe özel olarak düşünülmesi, bir rehabilitasyon aracı olarak görülmesi, kutsalla ilgili faaliyete indirgenmesini gündeme getirmiştir. Burada din, son derece marjinalleştirilmiş, şahsileştirilmiş, bölük pörçük bir algılamanın konusu olmuştur. Bilhassa bireycilik düşüncesinin büyük etkisi ile de gelişen bu anlayışın bir neticesi olarak, daha çok din ve kalp arasında bir özdeşlik kurulmuştur. Dikkat edilirse dinle ilintili tartışmalarda öne çıkan en önemli söylem, kalp temizliği üzerine olandır. Kalbin temiz olmasını dindarlık için bir ölçü olarak koymaya çalışan bu söylem, marjinallaştirilen ve bireyselleştirilen dinin nüfuz ve etki alanlarına dair kapsamlı bir bakış açısı geliştirememektedir. Öte yandan klasik dini söylem çok geniş anlamda ibadetler ve Allah'ın (CC) rızasını

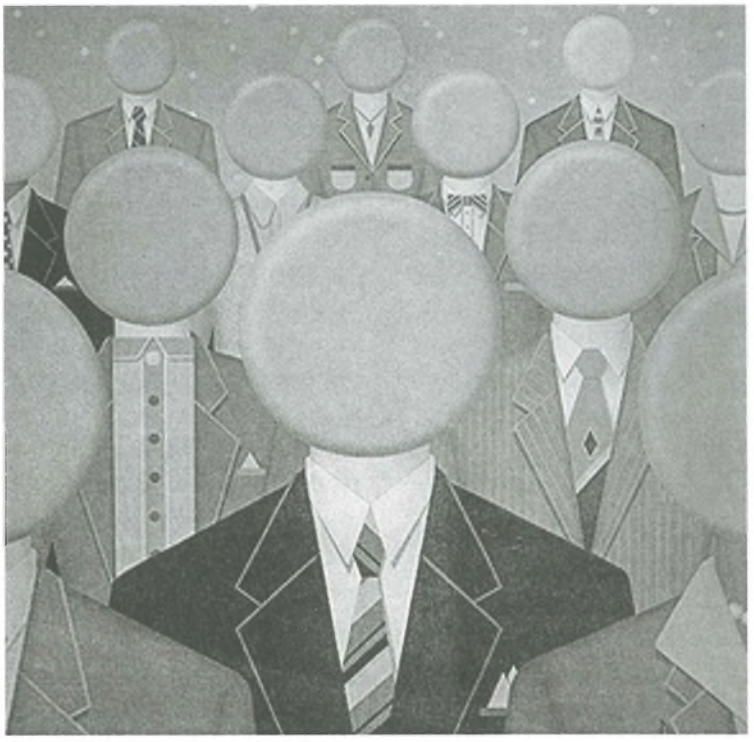

kazanmak üzere yapılan her şeyi kalbin temizlenmesi için bir önşart olarak ortaya koyarken, modern kalp temizliği söylemi bunu ibadetsiz bir din inşa etmenin manivelası olarak ortaya koyabilmektedir. Dolayısıyla bu tavır bir yandan kendi içerisinde bir paradoks arz ederken diğer yandan muğlak, içeriksiz ve her türlü duruma servis sunacak bir nitelik taşımaktadır. Üstelik de "hevâi" olan herşeyi bu dini anlayışın içine eklemleyebilmektedir. İlmi ciddiyetten ve mantıki tutarlılıktan uzak olan bu anlayışın, kalpteki temizliğin nasıl sağlanacağı ve nasıl anlaşılacağına dair hiçbir önerisi de bulunmamaktadır. Burada dinin bireysellikten de geri düşürülen bir konumu söz konusudur. Dolayısıyla ortaya çıkan manzara, açık bir biçimde dinin sadece kalpte olup biten bir kavram haline gelmesidir. Burada dine dair herhangi bir düşüncenin dile getirilmesi bile, kamusal alana bir müdahale ve dinin sınırlarını aşması şeklinde tanımlanmaktadır. Bunun bir sonucu olarak "dinsel" talepler genel olarak "siyasal" şeklinde tanımlanmaktadır.

Öte yandan modern zamanlarda dinin kutsalla özdeşleştirilmiş Batılı tanımı da din anlayışımızın kırılmasında önemli bir etkendir. Bu algılayışta din, belirli ritüel ve faaliyetlere indirgenmektedir. Bu indirgemeci yaklaşım, insan hayatını bütüncül bir şekilde algılamaktan uzak olduğu gibi, dinin insan hayatına anlam verme gibi en önemli boyutunu görmezden gelmektedir. Böylece başka anlam dünyalarının içinde İslam'a bir yer arama gibi Batı ile karşılaşmamızdan itibaren sahip olduğumuz en önemli sorun kendisini gösterdi. Netice itibarıyla başka bir anlam dünyasının için-

de parçalanan insan, aitliği ve kimliğiyle ilgili ciddi bir problemle karşı karşıyadır. Modern zamanların insanı, din olarak sadece kutsal gün ve geceleri kutlama, Hz. Peygamber'in (s) eşyalarına el sürme ve duygulanma gibi bir takım uygulamaları görmektedir. Bunlar dine bir gizemlilik yükleme, dini şekilciliğe indirgeme ve salt duygusallığa refere etme gibi nitelikler taşımaktadır. Dinin insan hayatındaki yoğunluğunun düşürülmesi; amorf, omurgasız bir fenomen haline getirilmesi mümkün olmaktadır. Nitekim daha dikkatli bir şekilde yaşanan dini hayata baktığımızda, "duygu" ve "törensel" boyutun ciddi olarak arttığı halde, onun insan hayatındaki konumu hiç söz konusu yapılmamaktadır. Bunun bir sonucu olarak da törenler arttığı halde, içerikte bir gevşeme gözlenmektedir. Bilhassa bir çok din anlatılarında içerik olarak insan hayatına ve dünyaya bir şey söylenmediğini iddia edebiliriz.

Burada dinle ilgili belki çok az dile getirilen anlam dünyası sorununu kısaca tartışmak gerekiyor. Din algılayışlarındaki en önemli problemin onun bütünselliğinin ihmal edilerek alt başlıklarının ya da unsurlarının bir mekaniklik içerisinde işlevselleştirilmesi olduğunu söylemiştik. İşte bu sorun, esasta dinin bir anlam dünyasının olduğu temel fikrini ihmal etmekte; başka anlam dünyalarına İslam'ı uyarlamakla yetinmektedir. Halbuki İslam'ın bütüncül bir anlam dünyası olduğu ve tüm unsurlarının bu anlam dünyasından bağımsız düşünülemeyeceği ya da başka anlam dünyalarına referans yapılamayacağı önemle üzerinde durulması gereken bir husustur. İslam'da piyasa serbestisi ve özgürlükten liberalizm çıkarılması, ya da insan hakları söyleminin eşcinselliği bir tercih sorununa indirgemesi bunlar için birer örmektir. Bu durum aynı zamanda bireyselleştirilen ve marjinalleştirilen dinin ne derece sağlıksız ve insan hayatının bir çok boyutunu atlayan bir niteliğe sahip olduğunu da göstermektedir. Çünkü anlam dünyası sadece kişinin bireysel yaşamında değil, hayatla ve dünyayla ilişkilerinin kimyasında da vardır.

Tüm bu anlatılanlar çerçevesinde modern zamanlardaki en temel sorunsalın, insanı hayatta bir paradokslar zinciri içerisinde bırakması ve giderek dinin insanın bireysel hayatındaki konumuna da bir sınırlama getirilmeye çalışılmasıdır. Temelde özel/kamusal ayrımından beslenen bu problem, İslam dünyasının hafızasında hiçbir tekabüliyet aranmadan işletilmeye çalışılmaktadır. Çünkü bu kavramlar üzerinde ortalama bir insanın da ötesinde uzmanların bile bir uzlaşısmın olmadığı gerçektir. Öte yandan bu muğlaklık her tartışmada bir şekilde teyid edilmekte ve sürdürülmektedir. İşlevselci bir yaklaşım yani başka bir anlam dünyasının, dünya görüşünün, kavramın, tanımın İslam'a refere edilerek ifade edilmesi, her seferinde İslam'ı marjinalleştiren, onun anlam dünyasını görmezden gelen en önemli problemdir.

Bugün gelinen noktada kavranması gereken en önemli nokta, İslam dünyasının hâlâ tarihsel bilinçaltında işlettiği kodlarının tam anlamıyla bir dejenerasyona uğramadığı; dolayısıyla bunun mümküne dönüşebilen bir imkan olduğudur. Ramazan çadırlarından, yardımlaşma faaliyetlerine kadar bir dizi olayı düşündüğümüz zaman, İslam'ın hangi boyutlarıyla algılandığını, hayattan kopuk marjinal bir dinin toplumun vicdanı olamayacağını belki daha iyi anlamak mümkündür.

Şahsi kanaatimizce bugün önümüzdeki en önemli problem, bilgi ve kavram dünyamızla ilintilidir. Öncelikle "din"in neliğine dair ciddi bir gözden geçirme yapmanın kaçınılmaz olduğunu düşünüyoruz. Çünkü din ve özelde İslam, Batı'da Hıristiyanlığın geçirdiği tecrübe ve tarihi sürecine uygun bir şekilde tanımlanmakta ve anlaşılmaktadır. Burada da bireyin kilise ile olan ilişkisi temel olarak alınmakta ve İslam'a uygulanmak istenmektedir. Halbuki teolojik anlamda İslam, tüm bu okumaların dışında kendine özgü bir anlayışa sahiptir. Diğer bir husus da, hangi bilgi zeminine bağlı olarak zihin dünyamızı inşa edeceğimize dair tartışmanın geliştirilmesinin gerekliliğidir. Bu da bizim yanlış bilgi zeminlerinde kendimize yer aramanın sağlıksızlığını daha iyi gösterecektir. Böylece "din" amorf, omurgasız ve herşeye eklemlenebilen bir olgu gibi algılanmaktan kurtulacaktır.

MODERN FABL OLARAK HAYVAN ÇİFTLİĞİ VE ÇOCUK EDEBİYATININ SINIR(SIZLIĞ)I

MUSTAFA ALDI

'Ne zaman bir George Orwell romanı okusam
bir tür körleşme sendromu tahayyül ederim zihnimde'
(Hande ÖĞÜT 5:10)

George Orwell'ın 1943 yılının Kasım ayında yazmaya başlayıp 1944 yılının başlarında tamamladığı Hayvan Çiftliği (Animal Farm) adlı eseri ilkin 1945 yılında yayınlanmıştır. Yazarın bu politik modern fablı o günden bu yana gerek Türkçe'ye gerekse başka dillere sayısız kereler çevrilmiş, çizgi film

dünyası ile birlikte çocukların dünyasına da dahil olmuştur. Emperyalist İngiltere'de çeşitli idari görevlerde bulunan bir orta sınıf çocuğu olan Orwell daha küçük yaşlardan itibaren yazar olmayı kafasına koymuştur. Hizmet ettiği emperyalizmin mahiyetini kavrama, onu reddetme gibi konularda farklı fikirlere sahip olan Orwell emperyalizmden vazgeçmenin İngiltere'nin selameti açısından gerekli olduğunu düşünmüştür. İkinci Dünya Savaşı yıllarında BBC'nin Hindistan yayınları bölümünün başına getirilen Orwell savaşın en yoğun biçimde devam ettiği bir zamanda *Hayvan Çiftliği*'ni yazmaya koyuldu. Eserin Ukrayna dilindeki baskısına yazdığı önsözde Sovyet efsanesinin yıkılması gerektiğine olan inancını belirtmiştir. (Kaplan, 1998, Wıllıams 1985:67) Yazıldığı zaman beş altı yayıncı tarafından geri çevrilen eser soğuk savaşa dönüşmekte olan ortam içinde hararetli tartışmalara sebebiyet vermiş ve yine bu ortam içinde hararetle kullanılan son derece yalın bir metindir. Genel olarak bir fabl biçiminde tasarlanmış olması nedeniyle hem yetişkinlere hem de çocuklara hitap edecek mahiyette oluşu onu geniş halk kitlelerine ulaştırmıştır. Eser soğuk savaş siyasetinin edebiyatı sömürmesi, kullanması açısından ilginç bir metindir. Gerçek bir toplumsal değişim olasılığını gayet ince bir biçimde yadsıyan eserin çocuk edebiyatının, toplumsal ideoloji ve söylemlerle etkileşimi açısından değerlendirilmesinin yadsınamaz önemde olduğu ka-

naatindeyim. Orwell'ın çocuk edebiyatı ile ilişkisini kurmak teorik olarak mümkün olmasa da iki unsur onun çocuk edebiyatı ile ilişkilendirilmesini zorunlu kılıyor. İlki ve belki de önemsiz olanı bir pazarlama stratejisi olarak kullanılan şu alımlı cümlelerdir; ' Bütün dünyayı dolaşan, sınırları engel tanımadan aşan, çocukların severek okuduğu kitaplar vardır. Bu kitapların bir kaçını okumayan adlarını bilmeyen çocuk yok gibidir. Dünya Çocuk Klasiklerinin başarısını çocuksu şöleni yansıtmış olmalarında aramalıyız. 200 yıldır gündemde kalmayı başarmış olmaları çocuk edebiyatının zaferidir.' Fazlaca çocuk romantizmi kokan ve Dünya Çocuk Klasikleri kavramını batıya özgüleyen bu arka kapak yazısı Hayvan Çiftliği'nin ideolojik söyleminden habersizce söylenmiş cümlelerdir. Bu durum çeşitli yayınevlerinin Hayvan Çiftliği'ni çocuk kitapları dizisinden yayınlamalarını da anlaşılır kılıyor. (Orwell, 1995)* Orwell'ı çocuk edebiyatı ile ilişkilendirebileceğimiz ikinci husus Hayvan Çiftliği'ni yazarken etkilendiği Jonathan Swift ve 1939'da Fas'tan döndüğü sırada kaleme aldığı İngiliz çocuk dergilerindeki Amerikan etkisini ortaya koyduğu 'Haftalık Çocuk Dergileri' adlı yazısıdır. (Akt. Williams, 1985, Emiroğlu, 2001:394) Bütün bu aktarımlardan sonra Orwell'ı çocuk yazarı olarak kabul etmek ya da etmemek ne anlama geliyor? Naif bir soru gibi gelebilir bu. Pek çok insan için önemli değildir. Ama politik eğilimlerin çocuk dünyasını etkisi altına alması, çocuk edebiyatındaki ideolojik bilincin kuşatıcı etkisinin ortaya konulması açısından önemli bir sorudur. Politika ve çocuk edebiyatı ilişkisi açısından Hayvan Çiftliğini çözümlemek günümüzün güncel apolitik kaosunun pekiştirdiği işlevsiz olduğu varsayılan çocuk edebiyatı anlayışını cerh ve tadil etmek açısından ihmal edilemez bir gerekliliktir. Taşıdığı politik bildiri açısından modern ideolojik eksen çerçevesinde değerlendirebilecek olan Hayvan Çiftliği hususunda Orwell şunları söyler: 'Yaptığım şeyin tümüyle bilincinde olduğum, siyasal ve sanatsal amacı bir bütün halinde kaynaştırmayı denediğim ilk yapıtım Hayvan Çiftliği idi.' (Orwell, 2003:29, Akbayır, 2004:548) Çocuklar için yazma denemesi salt estetik bir zevk meselesi olmanın ötesindedir. 19 yy.dan itibaren ortaya çıkmaya başlayan belgesel ve düşsel gibi ayrımlar edebiyatın pek çok sorununu perdeliyor. Bu perdeleme içinde ideolojisizlik, tasasızlık gibi kıblesizlikler edebiyatın ipe sapa gelmez şeylerle oyalamasına neden olurken statükonun da dantel gibi işlenmesine sebebiyet veriyor. Yazarlık ve yazma uğraşı kişisel bir uğraşı olduğu kadar bu cepheyle paralel biçimde ilerlemeyen toplumsal cephesi de olan bir etkinliktir. Alabildiğine siyasal bir işlev taşıyan yazarlar arasında George Orwell önde gelenlerdendir. Kültür siyaseti kapsamına giren yazar uğraşısının siyaset kültürü ile etkileşimine giren belgesel nitelikli bir yapıt olan Hayvan Çiftliği animasyon filmleri sayesinde sinemasal bir fenomene dönüştürülerek Orwell'ın en çok tanınan eseri haline gelmiştir. (Öğüt, 2005:85)

Çeşitli politik tahakküm stratejilerinin uygulandığı ve tahakküm stratejilerinden bir kısmının yeni bir tahakküm stratejisi çerçevesinde çözüldüğü İkinci Dünya Savaşı yıllarında kaleme alınan Hayvan Çiftliği egemen politik kültürün yaygınlaştırılması ve sevimlileştirilmesi sürecinde çokça katkısı olmuş bir eserdir. Politikanın sanata tahakkümü lehinde ve aleyhinde çokça fikir serdedildi. Kant'çı özerk estetik kuramından toplumcu gerçekçiliğe değin uzanan geniş oylumlu bir tartışma literatürü oluştu. Günümüzün cari sanatsal atmosferi politikaya mesafeli duruyor. Sanatkâr ve muharrirlerin çeşitli kamplara ayrıldığı; totalitarizm, savaş, faşizm, temerküz kampları, üçüncü dünyanın varlık sahnesine çıkış görüngeleri vs. bir dizi büyük kavramsal tartışmanın göbeğinde yazılan Hayvan Çiftliği aynı zamanda çocuk edebiyatının sınırlarının belirgin kılınmasının; ya da ona bir yurt tayin etmenin güçlüklerini de ortaya koyar. Yazarı çocuklar için yazmamış olsa da eserin çocuklara da hitap eden boyutu yani fabl olarak yazılmış olması bu durumun temel sebebi olmakla birlikte eserin soğuk savaşın kültürel cenginde çizgi film olarak da dünyasallaştırılması eserin 'çocuklar için de olma' durumunu pekiştirmiştir. Çocuk edebiyatı çevrelerinde eserin çocuk kitabı olduğu ya da olmadığı yö-

nündeki kanatlar yayınevi düzleminde farklılıklar göstermektedir. Bundan kaçınmak da mümkün değildir. Orwell'ın da belirttiği gibi 'Batan gemide iseniz düşünceleriniz batan gemiler hakkında olur.' (Çekmegil, 1989:36) Çocuk edebiyatı salt edebi ilgilerle sınırlı değildir. Çocuklarla ilgili metinlerde edebi hüküm kadar siyasal erekler, siyasal söylemler de önemlidir.

Çocuk edebiyatı, üzerinde uzlaşılmış tanımı olmayan kavramlardan biridir; zira her bilgi alanı mensubu, her düşünce tarzı her dünya görüşü mensubu onu kendi bulunduğu noktadan tarif etmiştir. Her tarif de alanda yeni sorunları gündeme taşımıştır. Çocuk edebiyatı ile hakim politik kültür arasında oluşan bildirişim boyutu, çocuk edebiyatının ideolojilerle ilişkisi de en az çocuk edebiyatı kavramı kadar tartışılmıştır. Bir çok çocuk edebiyatı kuramcısı çocuk edebiyatı ile politika arasındaki ilişkiyi görmezden gelmiştir. Türkiye'de farklı yayınevlerince yayımlanan Hayvan Çiftliği eseri politika ve çocuklar, çocuk edebiyatının sınır ya da sınırsızlığı konularını tartışmak açısından çok önemli ipuçları sunmaktadır.

II.

Murat Belge'nin 'Ya bir politik alegoriyle ya da 1984 gibi gelecek boyutunda bir anti ütopya ile içini boşaltmış bir yazar' olarak andığı, George Orwell (25 Haziran 1903-21 Ocak 1950) asıl adı Eric Arthur Blair 20.yy. İngiliz Edebiyatının önde gelen yazarlarındandır. Hayvan Çiftliği ve 1984 eserleriyle politik hiciv ve anti ütopya türünün önemli bir damarını yakalamıştır. Onun bütün eserleri kendinden izler taşır. Kendini, içinde yaşadığı toplumu ve çağı ilgilendiren meselelere eserlerinde temas etmiştir. Orwell, 1933'de yazdığı Paris ve Londra'da Beş Parasız, Burma Günleri 1934, Papazın Kızı 1935 ve Katalonya'ya Selam'da kendi yaşantısından kesitler sunar. Orwell, çağına tanıklık eden eserlerinde yalnızca Franco'nun, Hitler'in, Stalin'in dünyasını değil bu despotları yaratan hırsları ve budalalığı yermiştir. Bu yergide Hayvan Çiftliği müstesna bir yere sahiptir. Hayvan Çiftliği devrimin trajedisidir. Bu modern fabl insanlara karşı ayaklanan Manor Çiftliği hayvanlarının hikayesidir. Karakterleri son derece sadedir. Kinik eşek Benjamin, fedakar at Boxer, akılsız kısrak Mollie, sayılabilir. Hayvan Çiftliği insan ruhunu ve iradesini diktacı otoritelere teslim ettiren kültürel ve yaşamsal biçimlendirme kara siyasalarını açığa çıkarması açısından çeşitli övgüler almış; statükoyu, statükoya karşı çıkmayı olumsuzlaması açısından da yergiler almıştır. 1945'te yazılan eserde devrim eleştirisi yapılır. Romanın söylemi statükonun devamından yanadır. Bu statükocu söylemde Orwell "Bir özgürlük davasının umut-

suzluğundan bahsederken bu savaşın anlamsızlığını yoğun bir şekilde işlemektedir. Haksızlığa karşı çıkmanın dayanılmaz hafifliğini görmek için sömürgeciliğe karşı çıkmanın ve ayaklanmanın sonuçlarının olumsuzluğu yoğun bir şekilde işlenmektedir. Özgürlük sonrası elde edilenlerin kısa bir zamanda sömürgecilikten daha kötü sonuçlar doğurduğu düşünülerek dinamizmi sömürgeciliği kabullenmeye yönlendirmektedir." (Kirişçi, 2006:41)

Hayvanizm ideolojisinin örneği konumundaki eseri Seyit Kemal Karaalioğlu Rus tarihi ile de ilişkilendirerek şu şekilde çözümler: "Hayvan Çiftliği romanı bir çiftlikteki hayvanları sahipleri Jones'a karşı isyan edip onu çiftlikten kovmalarıyla başlar. (Rus tarihinde dışarı atılanlar Çarcılar olmuştur.) Hayvanlar arasında 7 kanun kabul edilir. İki ayak fena dört ayak iyidir. Ve bütün hayvanlar eşittir gibi kanunlardır bunlar. Bir zaman için her şey yolunda gider, fakat bir an gelir ve iki domuzun arasında anlaşmazlık baş gösterir. Bu domuzlar çiftliğin liderleridir. Napoleon isimli domuz (Rus tarihinde Stalin) ve Snowball kaybolur. Tiranlık ortaya çıkar kanunlar Napoleon'un keyfine göre, rahatı için değiştirilir ve bozulur. Yeni kanunlardan biri şudur: 'Bütün hayvanlar eşittir, fakat bazıları ötekilerden daha eşittir!' ve dahası domuzlar iki ayakları üzerinde yürümeye başlarlar işte devrim başladığı yerden bitmiştir. Hikayenin sonunda Napoleon civarındaki insan çiftçilerle bir anlaşma yapar (ki bu da

1939 yılının Molotow-Rıbbentrop paktıdır.) ve hayvanların hiçbiri sesini çıkarmaya cesaret edemez." (1979:409) Hayvanların çiftliği ele geçirme mücadelesi, bir domuzun diğer hayvanlara özgürlük arzusunu aşılamasıyla başlıyor. Bir halk devriminde olması gereken her şey hayvanlar üzerinden anlatılıyor. Hikayede domuzlar bu işin kahramanlığını yapar. Devrime giden yolda atlar, inekler, koyunlar bilinen kümes hayvanları devrimin emekçileri olurlar. Devrimden sonra yeni kurallar, yasaklar ve toplumsal sınıflar oluşur. Domuzlar yeni çiftliğin patronu olur. Orwell'ın İngiliz sömürgeciliğine bakışı ve yazdığı eserlerde bu imparatorluğun politikalarına bakışı hususunda yapılan tartışmalar farklılıklar taşır. Bazıları onun İngiliz emperyalizmini eleştirdiğini belirtirken bazıları onu modern dünyanın sorunları üzerinde düşündürmek isteyen bir romancı ve denemeci hatta 'İngiltere'nin bilinci' olarak görürler. (Orwell ve Sömürgeci İdeoloji için bkz. Kirişçi, 2006:39)

Orwell Hayvan Çiftliği'ni Jonathan Swift tarzında yazmıştır. (Swift için bkz. Urgan, 2001:452) Ülkesinin toplumsal düzeninde karşı çıktığı hususları özellikle denemelerinde ortaya koydu. Rus devrimi içerisinde ise en çok Troçki'ye hayrandı. Daha sonra Hayvan Çiftliği için temel olacak bir takım yaşam tecrübelerine İspanya iç savaşında Stalinistlerin Troçkistlere karşı tutumunda gördü. Bu durum Orwell'in düşünce dünyasında umutsuzluğu ve karamsarlığın derinleşmesinin de başlangıcı oldu.

Hayvan Çiftliği çağdaş klasikler arasına girmiş ikinci eseridir. Eser 1940'ların reel sosyalizm eleştirisidir. Bu eleştiri İngiliz emperyal siyasetine bağlı olarak yapılır: 'Zayıflayan ve dağılmanın eşiğine gelmiş bir İngiliz İmparatorluğunun dağılmasını önlemek ve İmparatorluğun tekrar eski günlerinde olduğu gibi güçlü, büyük ve üzerinde güneş batmayan hale geri döndürmeyi amaçlar.' (Kirişçi, 2006:40) İngiliz uygarlığının ayırt edici ve fark edilir üstünlüğüne inanan Orwell; İngiliz uygarlığının kimi görünümlerinden nefret etse de gülse de uzun bir süre ondan ayrı kalmanın mutsuzluğunu da yaşadığını denemelerinde belirtir. (Orwell, 1984:17)

Orwell bu romanında tarihsel bir gerçeği eleştirmektedir. Romandaki önder domuzun Stalini simgelediği açıkça görülür. Romanın alt başlığı 'Bir Peri Masalı'dır. Küçükleri eğlendirecek bir peri masalı değildir

bu. Ama tam bir masal atmosferinde gelişir olaylar. Eserin roman olup olmadığı konusu da tartışmalıdır. Orwell'ın çok etkilendiği Swift'le birlikte yapılan bir değerlendirmede şu ifadeler yer alıyor: 'Bazı fikir romanları... ele almak istedikleri sorun veya süreci, amprik ayrıntılarla, bilinen klasik anlatımla değil, daha kuşbakışı, yukarıdan bir biçimde vermek için Gulliver's Travels tarzında alegorilere kayabiliyor. Swift'in eseri gibi bunlara da roman demek güç belki. Ama başka ne diyeceğiz? Örneğin Orwell'ın kitaplarına Hayvan Çiftliği'ne (Belge, 1998:62) türler bağlamında şunu söylemek mümkündür. Hayvan Çiftliği politik yanları ağır basan bir romandır. Hayat politikasız olmaz. Yazar içinde yaşadığı toplumdan ya da o toplumu biçimlendiren politik bilinçten uzak olsa bile politikadan uzak yaşamaz. İster politik bilinçten uzak isterse karşı politik bilinçle donanmış olsun yazarlar hayatın genel imgesini yeniden kurma sürecinde politikadan etkilenirler. Hiciv İngiliz edebiyatının ve roman geleneğinin Swift'ten Huxley'e kadar önemli bir silahıdır.** Minik insanlar, dev adamlar (vahşiler), yamyamlar, çeşitli hayvan türleri yaşadığımız dünyadaki ülkeleri haksızlıkları, düşkünlükleri eleştirmek için kullanılır. Halk masalları, La Fontaine'de fabllar benzer işlevi görürler. Hayvan Çiftliği'ne Orwell'ın yazdığı önsöz İngiltere de 30 yıl sonra yayımlanır. Hayvan Çiftliği'ne girişin üst başlığı 'İngiltere'de edebi sansür'dü.' Kitabın Sovyetlerle alay ettiğini ama İngiltere'nin de farklı olmadığını belirtir. Orwell öyküsünün esin kaynağını şöyle açıklar; 'günlerden bir gün, bir çocuğun koca bir atı daracık bir patika boyunca sürdüğünü görmüştüm. Çocuk taş çatlasa 10 yaşındaydı. At ne zaman geriye dönmeye kalksa çocuk elindeki kırbaçla atı istediği yöne çeker. Bu sahneyi görünce anladım ki, şayet hayvanlar güçlerinin bilincinde olsaydı bizler onları asla yönetemezdik. İnsanlar hayvanları tıpkı zenginlerin proleteryayı sömürdüğü gibi sömürüyorlardı.' Hayvan Çiftliği çeşitli bakış açılarınca farklı biçimlerde okunabilir. 'Hayvan Çiftliği'ne damgasını vuran söylem, bir direniş ve özgürlük söylemi değil, özgürlük ve eşitlik söyleminin anlamsız olduğu söylemidir.' (Erhanlı, 2003)

George Orwell, uluslararası politikayı gündelik hayat biçimlerini iktidar örüntülerini açıklama babında yazılan bütün yazıların balkonunda oturan sıra dışı bir portredir. Okuyucuda bir tür körleşme sendromu yaratan Orwell eserlerinin dünyası katı, soğuk, karanlık ve yabansıdır. Boğucu ve bunaltıcı iktidar saçaklarının sarkıtlarını görmemize olanak tanıdı Orwell. Okuma serüveninde şu ya da bu şekilde hayran hayran okuduğumuz, ekrandaki görüntülerini şaşakalarak izlediğimiz Hayvan Çiftliği'nden çocuk aklımızda neler kaldı. Hayvanlardan kimin safında yer aldık. Soğuk savaş kulturkampf çıkarmasını önemli başyapıtlarından Hayvan Çiftliği bu dönemde başarıdan başarıya koşmuş ve 1984'ün ününü paylaşan bir klasiktir. Soyut ve pragmatik bir şekilde kültürel soğuk savaşın temsil edildiği estetik kültür ürünlerinden Hayvan Çiftliği komünizme karşı edebiyatın savaş silahı olarak kullanılmasının bir göstergesidir. Kültürel soğuk savaş siyasetleri ile çocuk edebiyatındaki yeni yönelimler arasındaki bağlantılar

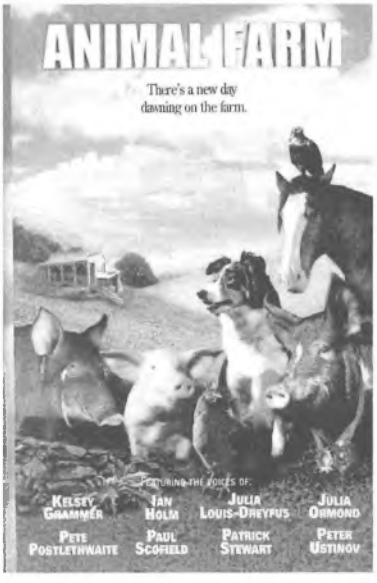

hiç de rastlantısal değildir. Çocuklara dönük kültürel propaganda bakımdan işlevsel bir kültürel aparat olarak çocuk edebiyatı estetik gündemin siyasal gündem tarafından biçimlendirildiğinin göstergesi niteliğindedir. Kültürel soğuk savaş döneminde abartılı komünizm tehlikesini gündemde tutan yetişkin filmlerinin yanında 'Disney'in çizgi filmleri ve Roma Tatili, Oz Büyücüsü gibi sevimli filmler iyi iş yapıyordu.' (Saunders, 2004:314) Ayrıca Peter Pan, Jolson Hikayesi, Hayvan Çiftliği romanının filmi kültürel soğuk savaşın bir projesi olarak CIA'nın finanse ettiği ve dünyaya tanıttığı bir filmdir. 15 Kasım 1951'de Hayvan Çiftliği'nin yapımına başlandı. Zamanının en iddialı çizgi filmini yapmak için (80 karikatürist, 750 sahne, 300.000 renkli çizim kullanarak) İngiliz şirketi Halas and Batcheler Cartoon Films Ltd. seçilmiştir. Macaristan doğumlu olan Halas 1936'da İngiltere'ye gelmiş, ilk renkli İngiliz karton filmi Music Man'de çalışmıştı. Karısı Joy Batcheler ile birlikte bir takım oluşturarak İngiliz Merkezi Enformasyon Dairesi için yüzden fazla film yapmıştı. Bunların bir çoğu Marshall Planının ve NATO'nun geniş kitlelere tanıtılmasına yardımcı olmuştu. (Saunders, 2004:321)

Hayvan Çiftliğinin yayıncısı Fredrich Warburg, Halas'ın yaptığı filmle çok ilgileniyor ve Kültürel Özgürlük Kongresi'ne projeyle ilgili gelişmeler konusunda bilgi veriyordu. 1952 ve 1953'de stüdyoyu çeşitli kereler ziyaret etti. Film sekanslarını izledi senaryoda değişiklik önerilerinde bulundu. (Belki de yaşlı binbaşının devrimin öncüsünün sesinin ve görüntüsünün Wilston Churchill'inkine benzetilmesinin iyi olacağını öneren Warburg'tu.) Aynı zamanda Hayvan Çiftliği'nin Halas ve Bacheler yapımından alınmış karelerle Secker ve Warburg tarafından yapılacak yeni baskısıyla da ilgileniyordu. Film senaryosu da denetime tabi tutuldu. Psikolojik Strateji Kurulu tarafından dikkatle incelendi. 23 Ocak 1951 tarihli bir hatırlatma notunda kuruldaki görevlilerin metne henüz tam inanmamış oldukları ortadaydı. İzleğin biraz kafa karıştırıcı, çizgi film sekanslarında ifade edildiği şekliyle öykünün etkisini biraz belirsiz buluyorlardı. 'Simgeselliği açıkça ortada ama mesajı çokta açık sayılmaz' diyorlardı. İşin ilginç yanı Amerikan bürokratları T. S. Eliot ile William Empson'un kaygılarını yansıtmaktaydılar. Hem Eliot hem de Empson 1944'de Orwell'a mektup yazarak Hayvan Çiftliği'ndeki ana sonucun tutarsızlıklarını ve yanlışlıklarını belirtmişlerdi. Metinle ilgili sorunlar sonuncun değiştirilmesiyle çözüldü. Asıl metinde komünist domuzlarla kapitalist adam birbirinden ayırt edilememekte, bir kokuşmuşluk havuzu içinde bir araya gelip birbirine karışmaktadır. Filmde bu tür benzeşimden özenle kaçınılmıştır. (Orwell'ın İngiliz ve Alman yönetici sınıfları göstermek üzere yarattığı iki önemli roman kişisi Pilkington ile Frederick pek fark edilmezler. Sonundaysa bu hiç yoktur. Kitapta 'dışardaki yaratıklar bakışlarını domuzdan adama çevirdiler, sonra adamdan domuza, sonra yine domuzdan adama; ama hangisinin olduğunu söylemek olanaksızdı' deniyor. Oysa filmin izleyicileri bambaşka bir sonuçla karşılaştılar, dışardan bakan öteki hayvanlar domuzların bu halini görünce, başarılı bir karşı devrim başlatıp çiftlik evini ele geçirdiler. Sahneden insan olarak çiftçileri kaldırmak, yalnızca sömürünün meyvelerini yiyip keyiflerine bakan domuzları sahnede bırakmakla, yozlaşmış komünistlerle çöküntü içindeki kapitalistlerin yanyanalığı tersine çevrilmiş oldu. 1956'da Hayvan Çiftliği ile 1984 filmleri dağıtıma hazırlandı. Sanatkarlarla zaman ve mekan fethine soyunan Orwell Amerika'yı soğuk savaş köprüsünden geçirmekte önemli katkılarda bulunmuştur. Mary McCharty Orwell'ın genç yaşta ölmesinin hayırlı olduğunu belirtmiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında

şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki bir eser çocuklar için yazılmamış olsa da çocukların dünyasına çocuk kitabı ve filmi olarak girdiğinde o eserin çocuk eseri olarak değerlendirilme imkanı ortaya çıkar. Bu imkan üzerinden çocuk edebiyatının da dünyadaki politik stratejilerle ilişkisi çözümlenebilir. Dünyadaki her şey gibi çocuklar da çocuklar için edebiyat da siyasetin odağında yer alıyor. Süregiden değişik olaylar ortasında çocuk edebiyatının oynayabileceği olası rolü ortaya koyması açısından Hayvan Çiftliği önemli bir eserdir. Soğuk savaşın kritik yılları boyunca bir propaganda aracı olarak kullanılan Hayvan Çiftliği belirli bir yaşam felsefesini, yanılsama halini vurgulayarak statükonun ilelebet devam etmesinden yana bir söylem geliştirir.***

KAYNAKÇA

* Hayvan Çiftliği eseri Mavi Uçurtma, Erdem, Nehir yayınevlerinden çocuk kitabı olarak yayımlanmıştır. Aynı eser Halide Edip çevirisiyle MEB tarafından Dünya Edebiyatından Seçmeler dizisinden yayımlanmıştır. Şule ve Can yayınları ise eseri Dünya Klasikleri dizisinden yayımlamıştır.

** Halide Edib Adıvar 1954'te çevirdiği ve MEB tarafından yayınlanan esere yazdığı önsözde şunları ifade eder. 'Orwell'ın Hayvan Çiftliği'ni bütün tanınmış münekkitlerin büyük bir kısmı komünist rejimin kudretli bir karikatürü diye tavsif etmişlerdi. Hatta, bazıları bu eserde komünist ihtilâlinin bazı tarihi vakalarıyle, mühim karakterlerinin de yaşadığını hissetmişlerdi. Fakat aynı zamanda hemen hepsi, sadece eski klasik hicviyelerin değil, İngiltere'nin dünyaca tanınmış 18. Asır hicviyelerinin de kudretini Hayvan Çiftliği'nde sezmişlerdi. Fakat bilhassa klasik hicviyeleri okuyup bu eserle mukayese edenleri cezbeden mühim nokta kitabın bugünün acayip dünyası için çok yeni bir kıymet taşımasıdır. (...) Orwell, adeta kelime ile hareket halinde hayal resmeden muasır bir Walt-Disney'dir.'

*** Statükocu metinler günümüz koşullarında da çocuklar için üretiliyor. Sabah gazetesinin çocuklar için yayınladığı Köpük dergisinde yer alan Tavşan Kral fablı da Hayvan Çiftliği'ni çağrıştırır. Fabl şöyle gelişir: Ormanda yapılacak kral seçimine katılan Tavşan Doni'nin krallıkla ilgili eleştirileri, kral seçiminde oy kullanmadan kral olması ve en iyi kral olmak için çabalaması anlatılırken statükonun üretilmesi ve geçmişin bütün yönleriyle olumlanmasını anlatan şu satırlar Orwell'ı anlamak açısından iyi bir başlangıç olabilir. Yaşlı kurtla karşılaştıklarında aralarında geçen diyalog şöyledir: Senden önceki krallar sadece doğru olanı yapmaya çalıştı. (Köpük, s.12 ss.20 2006)

SAUNDERS, Frances Stoner, (2004) Parayı Veren Düdüğü Çaldı. CIA Ve Kültürel Soğuk Savaş, Çevr. Ülker İnce Doğan Kitapçılık, İstanbul

ERHANLI, Ahmet (2003) 'George Orwell: Sömürge Polisi, Sosyalist Muhbir' Ürün Sosyalist Dergisi Mayıs-Haziran

URGAN, Mina (2001), İngiliz Edebiyatı Tarihi YKY. İst.

WILLIAMS, Raymond (1985) Orwell, Çev. Nejat Bayramoğlu Afa yay. İst.

BELGE, Murat (1998) Edebiyat Üstüne Yazılar İletişim Yay. İst.

KİRİŞÇİ, Murat (2006) 'Hayvanlar Çiftliği ve 1984 Romanları Bağlamında Emperyalizme İngiliz Bakışı' İktibas Mart

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal (1979) 'Resimli Dünya Edebiyatçıları Sözlüğü' İnkilap-Aka Yay. İst.

ORWELL, George (1984) Aslan ve Unicorn Çevr. Erhan Çam Sokak Yay. İst.

KAPLAN, İsmail (1998) 'George Orwell'ın Hayvan Çiftliği'nde Sömürgeci Söylem' Evrensel Kültür Dergisi

ÖGÜT, Hande (2005) 'Orwell'a Yutturamazsınız' Radikal Kitap 18 Kasım

ÖGÜT, Hande (2005) 'Zamanımızın Bir Peygamberi: George Orwell' Varlık Dergisi Kasım

ÇEKMEGİL, M. Selami (1989) Orwell'dan Seçmeler, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara

ORWELL, George (2003) 'Niçin Yazıyorum' Yazıhane İçinde Haz. Murathan Mungan Metis Yay. İstanbul

ORWELL, George (2001) Hayvan Çiftliği, Can yay. Çev. Celal Üster İstanbul

ORWELL, George (2001) Hayvan Çiftliği, Türkçesi Sedat Demir Şule Yay. İstanbul

ORWELL, George (1994) Hayvan Çiftliği, Çev. Halide Edib Adıvar MEB Yay. İstanbul

ORWELL, George (2003) Hayvan Çiftliği, Çev. Rasim Özdenören Mavi Uçurtma Yay. İst.

ORWELL, George (2004) Hayvanlar Çiftliği,Yayına Haz. Mustafa Ruhi Şirin Erdem Yay.İst.

AKBAYIR, Sıddık (2005) 'Çocuk ve Gençlik Edebiyatının İdeolojik Boyutu' Hece Dergisi

NEHİR AYDIN GÖKDUMAN İLE "EYLÜLLE GELEN" ÜZERİNE

Konuşan: Mustafa Aldı

Nehir Aydın Gökduman, yazı hayatına romanla başladı. *Şimdi Dirilmek Vakti, Prangalar Denizi, Harbiyeli* gibi romanlarının ardından *Öyküye Ağıt*'la öykü yolculuğuna başlar. Öykülerini yetişkinler ve çocuklar için kaleme alan N. A. Gökduman'la öykü odaklı bir söyleşi gerçekleştirdik... Onun öyküleri post-modern kapatılma sonrasında ortaya çıkan yüz akı öykülerden. Öykücü olmasının yanında çok yönlü bir yazar olan N. A. Gökduman'la yazarlığının çeşitli yönlerini, özellikle öykücülüğünü konuştuk.

Mustafa Aldı: Önce edebiyatçı kimliğinizi sorarak söyleşiye başlamak istiyorum. Romancı, öykücü, denemeci ve çocuk edebiyatçısı. Hangisi?

Nehir Aydın Gökduman: Aslında 'yazım'ı bir yolculuğa benzetecek olursak bu edebi türleri yolumun üzerindeki duraklara benzetiyorum diyebilirim. Evet benim yazım serüvenim romanla başladı. Hidayet romanları bir döneme imzasını atmış bir tür olarak beni de etkilemişti. Yazmaya niyetlendiğimde doğal olarak sıkça okuduğum bu türün kendimi ifade etmemde bana alan teşkil edeceğini düşündüm. Yedi roman çalışmam belli aralıklarla yayımlandı. Fakat romanı yalnızca hidayet serisine hasretmek değil de daha geniş bir perspektifle yorumlamak istiyorum artık. Edebi perspektifimin gelişimi ve tecrübe birikimi hayatı tanıma ve tanımlandırmada öykü ve denemenin kapılarını açtı zaman içinde. Çocuk edebiyatını ise son iki yıldır ilgiyle takip ediyorum. Bu türlerin hepsini zaman ve mekan düzleminde sırası geldikçe kullanmayı düşünüyorum. Fakat Allah'ın izniyle şu iki üç yılımı ağırlıklı olarak çocuk edebiyatı üzerine çalışarak geçirmek istiyorum.

Aldı: Sizin son yıllarda öyküye ve çocuk edebiyatına ağırlık verdiğinizi biliyorum. Bu yıl yayımlanan *Eylülle Gelen* Haksöz ve Hece dergisinde yayımlanan öykülerden oluşuyor. Ağırlıklı olarak postmodern kapatılmaya odaklanan öykülerinizin öyküsü nedir?

Gökduman: Benim öyküye yönelişim, 1999'un sonlarına rastlar. Ve yaşanan dönem itibariyle öykülerimin ana teması 'öykü kendini hayatın içinden çoğaltır' teziyle paralellik gösterdi. Post modern darbenin izleğimizde önemli yer tutan anekdotlarından start aldı ve beslendi. Yani Öyküye Ağıt ve

Eylül'le Gelen'in genel temalarında hem kendi yaşam koşullarımın hem toplumsal sorunlarımızın yadsınamaz fonksiyonelliği var. Bir nevi etki tepki meselesi... İnancı ve başörtüsü nedeniyle gerek öğrenim sürecinde, gerek meslek hayatında sürekli engellemelerle karşılaşmış biri olarak hayatın kendisini değil de neyi yazacaktım ki. Şubat soğuğunda titrerken ılık bahar meltemlerinin içimize ne hoş, kıpırtılar yaydığını hatırlamamız nasıl zorsa; yaşadığımız zelil sürece duyarsız kalarak sıkıntılarımızı aktarmamak da o kadar zordu. Duygu ve düşüncelerimi estetize ederek ortaya dökme sanatını kulluk ekseninde doğru kullanabilirsem sorumluluklarımın bir cüzünü yerine getireceğimi düşünerek yazdım öykülerimi.

Aldı: *Öyküye Ağıt, Eylülle Gelen*'deki kahramanlarınız üzerinde duralım istiyorum. Hikayelerdeki kahramanlar genelde umudu ve direnci yitirmemenin, karamsar ruh halinden uzak halleri ile öne çıkıyorlar. Havf ve recâ dengesinin yitirilişinin nihilist, absürd üst kurmaca kahramanlarının cirit attığı öykü dünyasında kahramanlarınız nerede duruyor?

Gökduman: Evet, gerek ilk öykü kitabım Öyküye Ağıt'ta (2002) gerek Eylülle Gelen'de (2005) öyküler; inanç ve inancını yaşamsallaştırmaya çalışan kahramanlar ekseninde örülü. Bu tabii ki ne tesadüfi bir durum, ne de zoraki bir tercih... Henüz öyküye kalemimin yeni alıştığı dönemlerdi. Yoğun olarak okumaya yönelmiştim. Kim öykü tekniğini nasıl kullanmış, kim neyi nasıl anlatmış merakıyla özellikle yerli eksenli okudum, araştırdım. Fakat gördüğüm tablo pek de iç açıcı

değildi ne yazık ki. Öykü tekniğinin mükemmel uygulandığı fakat anlam yoksunu öykülerden tutun, bizden adam olmaz çıkmazına düştüğümüz anlatılara kadar flu bir atmosfer vardı karşımda. İçlerinde aradığımı bulduğum eserler de oldu tabii ama bu hatırı sayılacak ölçüde değildi. Benim bu atmosferde nasıl bir seyir tutmak istediğimse, yüzümü yaşama dönmemde ve algımı inancımla harmanlamamda gizliydi. Öyle yaptım ben de. İşte bu çabanın sonunda üçer yıl arayla yayıma giren iki öykü kitabıma serpilen öyküler çıktı ortaya. Öykülerimin genel temasını sizin de dediğiniz gibi yaşamın o acı kekremsi, zaman zaman çekilmez ağırlığı karşısında mücadele, azim, umut ve duayla ayakta kalabilen yüzler oluşturuyor. Özürlü evladını ameliyat masasında kaybeden bir annenin yoğun üzüntüsünü ahiret bilinciyle nasıl bastırdığını anlatırken ağladığımı ancak güzel bir iş başarmış olmanın huzuruyla aynı zamanda rahatladığımı hatırlarım. Yine iki can dostumu bir trafik kazasında yitirişimin acısını dua ve umuda çevirebilmek için kaç gün klavyenin başında düşündüğümü bilirim. Acıyı olduğu gibi aktarmak çok da zor değil inanın. İnsanları hayatın onulmaz yaraları içine çekmek ve orada öylece bırakıp gitmek hiç de zor değil... Her ucu açık öykülerin birinden birine uçmak da zor değil hiç... Zulmün perdelerini tek tek teşhir edip hiçbir öneri sunmadan ya da ağıt formatından sıyrılmadan yazmak da çözüm değil. Yani o sorumluluk bilinci, o kulluk ekseni harflere değmeli... Değmezse sanki bir tuhaf çıkıyor tuşların sesi. Bazılarının dediği gibi öykülerimdeki kurguda mesaj olgusunun ön plana çıktığı ve edebi çerçevenin daraltıldığı görüşü varsın biraz haklılık bulsun. Ben bunu çok da önemsemiyorum. Edebiyatın ne kadar geniş bir örgüyü içinde barındırdığının farkındayım. Fakat dar geçitlerden, dehlizlerden geçtiğimiz bir dönemde bizi anlatmanın elzem olduğunun da farkındayım. Öykü kahramanlarımın, gittikçe yaygınlaşan ve neredeyse moda akımına dönüşen bunalım edebiyatına muhalif onurlu bir devinimle imge dünyamızda yerlerini aldığını, alacağını umuyorum...

Aldı: Son zamanlarda dini algının ciddi bir dönüşüm sürecinden geçmekte olduğunu görüyoruz. Kadın meselesi gündeme geldiğinde ilahiyat fakültelerinde ve kamunun söz söyleyen diğer cenahlarında gittikçe güçlenen dinin 'ataerkil yorumu'na karşı 'kadın bakış açısı' görüşünün sorgusuz sualsiz kabul edildiğini görüyoruz. Öyküleriniz ile ilgili yapılan değerlendirmelerde yazarın kadın oluşundan hareketle öykülerinize 'kadın bakış açısı'nın sinmiş olduğu belirtiliyor. Kadın bakış açısı'na yaklaşımınız nasıldır?

Gökduman: Evet, dini algı di-

rekt Kur'an perspektifinden şekillenmediğinde, tarihsel süreçte de yaşandığı gibi çeşitli cenahların birbirleriyle karşı karşıya gelmeleri kaçınılmaz bir olgu. Günümüzde de rivayet eksenine dayanan ataerkil yorumun karşısına; biraz da batı kültüründen ilham aldığı söylenen 'kadın bakış açısı' dediğimiz muhalif kimlik çıkarıldı. Ve yazılarında kadını ve toplumdaki kadın sorunlarını önceleyen İslami çevrenin bazı kadın yazarları zaman zaman olaya kadın bakış açısıyla yaklaşmakla suçlandı. Hatta içlerinde feminist ilan edilenler oldu. Tabii, böyle bir atmosferde yazdıklarımı her boyutuyla değerlendirmeye özen gösterdim ben de. 'Kadın bakış açısı'ndan anladığımız hayatı kendi doğamızdan gelen fıtri eğilimlerimizle yorumlamamız ve objektif aktarımımızsa bunda bir sorun yok. Mesela bir annenin çocuğuna duyduğu sevgiyi yine en iyi bir annenin anlatabileceği, gibi... Fakat 'kadın bakış açısı'nı hayatı ve olayları hep kadın kimliğimizi kayırarak ve kendi cinsimizi ön plana çıkarmaya çalışarak genellersek bu tabii ki ne insan hakları bağlamında ne de İslam'ın 'insan' yorumunda adil bir çerçeve olur. Ben bu güne kadar İslam'ın bizlere sunduğu, *kadın ve erkek birbirinin yardımcısıdır* ilkesinden yola çıkarak yazmaya itina gösterdim. Öykülerime sözünü ettiğim birinci kategorideki 'kadın bakış açısı'nın sinmiş olması da Müslüman kadının yaşadığımız toplum içindeki kimlik sorunlarını algılama ve anlatma önceliğini vermiş olmamdandır yalnızca. Aslında ne ataerkil yorum, ne de modernist kadın bakış açısı içinde bulunduğumuz kaotik durumun çözümüne katkıda bulunabilir. Ataerkil yoruma direnmeye çalışırken modernizmin kıskacına düşmemek de bir o kadar önemli. Yazılarımda mümkün mertebe bu tür açmazlara düşmemek için öykü yazmayı bir bakıma denklem kurmaya benzetiyorum da diyebilirim. Bir denklem kuracaksınız. Bu denklemin bilinen bilinmeyen bütün elemanlarını doğru seçmek ve hareket düzenlerini denklemin içindeki varoluş gayelerine endekslemek zorundasınız. İşte bu denge yerli yerinde kurulursa eleştirel yorumları cevaplamak bir o kadar kolaydır.

Benim öykülerimde Müslüman kadın ataerkil yorumun istediği gibi yardımcı karakter değil. O, yaratılış gayesiyle bütünleşmiş aktif bir özne. Okuyan, sorgulayan, mücadele eden, pasif kadercilik anlayışına direnen bir özne... Ve bu cesaretini kimliğinden inancından alan bir özne... Bu konum tüm kesimlerce tam olarak anlaşıldığında sorunlarımızın önemli bir kısmı da neticelenecek inşallah...

Aldı: 20 yy. boyunca öykünün ölümü üzerine çokça söz söylendi. Öykü edebiyat devletinden çıkarılmaya çalışıldı. Ama hâlâ edebiyatın en işlek kalesi olma durumunu sürdürüyor. Kadın bakış açısı ile ilintili olarak Tevfik El-Hakim *Sanat Üzerine* yapıtında: "Kim bilir belki de gelecek, öykünün sadece kadınların edebiyatı olacağını gösterir bize. Çünkü onlar tabiatları icabı günlük hayatın durumları ile ilgili ayrıntıları ince bir şekilde gözlem-

lemekte mahirdirler. Ve duyguları mükemmel bir şekilde tasvir etmeye fıtri bir meyil, hikâye ederken detaylara girmeyle ilgili içgüdüsel bir yapı vardır" diyor. Hidayet romanlarını bir kenara bırakırsak Müslüman kadın yazarların ağırlıklı olarak öykü türünü mesken tutuşlarında öyküden uzaklaştıklarında ise *novella* (uzun hikaye) tarzında romanlar yazmaları üzerinde El-Hakim'in değerlendirmelerinin bir etkisi var mıdır?

Gökduman: Mutlaka vardır. Yukarıda anlatmak istediğim de biraz buydu zaten. Fıtri meyil insan yaşamının bütün evrelerinde gün yüzüne çıkmışken yazıda kendini nasıl göstermez. Kadının ve erkeğin yaratılış özellikleri farklı ve ikisinin ortaya koyacağı ürünlerde de bir farklılığın olması son derece doğal. Mesela şiirin tarihsel gelişimine baktığımızda erkek şairlerin ezici bir çoğunlukla bu alanı iştigal ettiklerini görürüz. Şimdi bunda fitri temayüllerin etkisinin olmadığını kim inkar edebilir. Bazıları bunun erkeğin kadına nispeten yazmaya daha bol vakit bulmasını, ev ve iş şartlarını etken falan gösteriyor. Bence kişinin konumu ne olursa olsun tarih bize en güzel açıklamayı yapmış, şiir konusunda. Öykü de ise her iki tarafın da başarılı bir grafik çizdiğini görsek de, yine erkek yazarlar daha fazla. Fakat yine de kadın söylemini büyülü kılan bir yönü var gibi öykünün, bana göre. Yani kadın öykücülerin çalışmalarında gördüğüm El Hakim'in değerlendirmesiyle meyyaldir diyebilirim. Evet ben de hayatın nüanslarına takılı kalmayı seviyorum çoğu zaman. Hele bu nüanslar benim kendi kimliğimi aktifleştirmemde sevimsiz setlere dönüşmüşse aylarca hatta yıllarca bunlara takılıp kalmakta bir beis görmüyorum. Buna ister edebiyatı bir alana hapsetmek densin, ister kendini tekrarlamak...

Aldı: Romanla başlayan edebiyat yolculuğunuz öyküyle devam ediyor. Haksöz ve Hece dergilerinde yayımlanana öykülerinizden oluşan Eylülle Gelen adını taşıyan kitabınız yayınlandı. Öyküye Ağıt ise ilk öykü kitabınız. Bir öykücüde öncelikle merak edilen şey neden öyküyü seçtiğidir ya da sizin için daha doğru olduğunu düşündüğüm neden öyküde karar kıldınız?

Gökduman: Ben art arda yayımlanan hidayet romanları serisinin ardından, meramımı daha kısa ve etkili bir kurguyla nasıl anlatabilirimin derdine düştüğüm bir sorgulama sürecinde tanıştım öyküyle... Hani bazen acelemiz olur ya bir yerlere yetişmek için ya da derdimizi daha kestirme ama çarpıcı birkaç sözle belirtmek isteriz, işte onun gibi bir ihtiyaçtan da diyebiliriz buna. Böyle bir dönemde öykünün benim kendimi ifade etmemde biçilmiş kaftan olduğunu gördüm. Ve yazmayı sevdim. Öykü daha öz bir yelpaze sunuyordu. Böylece öyküye yöneliş hızlandı doğal olarak. Öykü yazmayı dantel ören birinin her gün yeni bir motif başlayan ve her başladığı motifle yeni bir şey daha öğrendiği için mutlu olan birinin azmine benzetiyorum bazen. Ben dantel örmeyi hiç beceremedim ömrümce... Ama başladığım her öykü yeni bir örnekti, her örnek yeni bir heyecan... Tabii klasik öykü tarzını benimsediğim değil söylemek istediğim. Klasik tarzın dışında daha güne hitap eden ve anlatımımı zengin ve etkin gösteren normda yazmak istedim öykülerimi.

Aldı: Bağımsız bir olay anlatma türü olarak tanımladığımız da öykülerinizde anlatılan olayların ana unsurunu başörtüsü oluşturuyor. Öykülerinizin odağındaki insanlar sarp koşullara başkaldırmaya çalışır. Buradan hareketle büyük kapatılma/post-modern hayalet sürecinin Öykümüz ve öykülerimiz üzerindeki etkilerini konuşmak istiyorum. Öykülerin temasında konusunda dilinde bir hayli değişiklikler oldu. Post-modern darbenin öyküdeki yansımaları nasıl olmuştur?

Gökduman: Evet, post-modern darbe, yaşamımızın pek çok alanını olumsuz etkilediği gibi edebiyatımızda da olumlu bir ses getirmedi ne yazık ki... Zaten öncesinde de kendi kimliğimizi, kimliğimizin önüne konan engelleri, öykünün büyülü atmosferiyle yoğurduğumuz ürünlerimiz yeterli değildi. Bu süreç kırılganlığımızın üzerine tuz biber oldu. Öyle ki bunalım edebiyatı dediğimiz hal bir çok kalemi etkisi altına aldı. Bu süreçte yayımlanan öykülerin geneline sızlanmacı, zulme teslimiyetçi, karamsar, umutsuz bir hava sindi. Öykü hayatın içinden olanı aktarmaksa bunda yadırganacak bir durum yok diyenlerin sayısı gittikçe arttı. Bu anlayış halen içimizden pek çok kimseyi etkisi altına almayı da sürdürüyor. Öykülerinde kimlik mücadelemizi dile getiren biri olarak gerek edebiyatı, gerekse onun içinden bir tür olarak öyküyü yalnızca kendi meselelerimize odaklamayı ben de doğru bulmuyorum tabii ki. Yalnız doğru bulmadığım daha önemli bir şey varsa o da edebiyatın yalnızca hüznü ve bunalımı aktardığında gizemli bir kısveye bürüneceği, popüler olacağı anlayışı... Evet öykümüzün alanını çok daha geniş tutabiliriz. Ben de yeni çalışmalarımda perspektifimi farklı alanlarda sınamak isterim, bunun için okuyorum ve çalışmalarımı sürdürüyorum. İçinde bulunduğumuz zaman ve mekana göre farklı çalışmalarımız da yayımlanacak inşallah. Fakat şu konuda ısrarım hiç değişmeyecek. Temamız, dilimiz, problem ya da engellerimiz ne olursa olsun benim yazılarımın bir ucu umuda hep açık kalacak... Bugün Kur'an'ın bize sunduğu temel öğretilerden biri olan umut etme prensibi benim hem yaşantıma hem de öykülerime ışık tutmaya devam edecek...

Aldı: 1990'ıı yılların ikinci yarısında sizin de içinde bulunduğunuz öykü atmosferi var. Bugüne kadar nerelerde yazdınız? Dergilerin yazımımızdaki önemi nedir? Sizi etkileyen yazarlar?....

Gökduman: Ben ekseriyetle Haksöz dergisinde yazdım. Bunun yanında Hece, İktibas, Nida gibi dergilerde de zaman zaman öykülerim yayınlandı. Hem fikri, hem edebi anlamda dergilerin kalemimizi geliştirmemizde önemli katkıları olduğu yadsınamaz. Dergiler çoğu zaman bir okul gibiler. Yazdıklarımın beklemede kalmadan okuyucuya ulaşması gerek kalemimi test etmemde gerekse aktif üretmemde hayli faydalı oldu diyebilirim. O yüzden zaman zaman bana ulaşan yeni yazmaya gönül vermiş kardeşlere kitap çıkarmak için acele etmemelerini yazılarını öncelikle dergilere göndermelerini ve okuyucuya böyle merhaba demelerini tavsiye ediyorum.

Etkilendiğim yazarlara gelince, çocukluk dönemimden bu yana iyi bir okuyucu olduğumu söyleyebilirim. Çocukluk yıllarımın değişmez kalemlerinden biri Kemalettin Tuğcu'ydu. Kemalettin Tuğcu'nun 96 sayfayı geçmeyen dramatik öyküleri iç evimde gel-

gitler oluşturdukça günün birinde mutlaka yazmayı hayal ederdim. Yine Muzaffer İzgü, Gülten Dayıoğlu çocukluk dönemimin etkin simalarından. Okuma yolculuğu yatılı okul döneminde bir nebza sekteye uğradı fakat üniversite süreci kimlik çatışmalarıyla birlikte bu sevdayı yeniden palazlandırdı. Edebi tür ise her zaman ilgi alanının merkezinde oldu. İlk gençlik yıllarımda Sait Faik diliyle kurgusuyla beni etkileyen öykücülerdendi. Yine Ömer Seyfettin'in ilk gençlik öyküleri... Özellikle Kaşağı'sı dimağımda kuvvetle yer edinmiş öykülerden biridir. Sonra bir dönem, Yaşar Kemal'in romanları... Komşu ülke edebiyatçılarından Necip Mahfuz, Halil Cibran... Üniversite döneminde ise özne olarak eserlerin merkezinde daha çok kendi hayat algımı bulmak istediğimden bu eksendeki eserleri okumaya yöneldim. Cihan Aktaş'ın ilk dönem öyküleri belleğimdeki tazeliğini korur. Mustafa Kutlu ve Hüseyin Su'da öykü normunda ilgiyle okuduğum isimler... Yabancı yazarlardan ise Çehov, Dostoyevski başta olmak üzere, belli başlı klasikleri söyleyebiliriz.

Aldı: Türkçe öykü geleneği yirmi yıllık dönemler halinde sınıflandırılıyor. 50 kuşağı, 70 kuşağı ve 90 kuşağı.... bu üç kuşak masaya yatırıldığında toplumsal gerçekçilikten toplum sorunlarına yabancı olan okuyucuya 'bir şey' vermeyen bunalım edebiyatına kadar farklı değerlendirilmeler yapılıyor. Post-modern darbenin yol açtığı kültürel savrulmaları, ideolojik, politik, sosyolojik ve psikolojik etkileri göz önünde bulundurduğumuzda yaşanan sürecin edebiyattaki temsiliyetini bir öykücü olarak nasıl görüyorsunuz? Bu bağlamda 90'lı yıllar ve sonrasındaki zaman diliminde yazılan öykülerdeki bunalımı neyle açıklamak gerekir? Dilin, söylencelerin, algıların, kavramların, bireyin ve zamanın ruhu edebiyat dünyasında nasıl serpiliyor?

Gökduman: Türkçe öykü tüm kuşaklarda verimli bir seyir göstermiş midir, tartışılır bir konu.. Fakat 1950'lerden bu yana dil, üslup, estetik açıdan hayli yol aldığı bir gerçek. Beni öykünün asıl ilgilendiren boyutu ise hangi kuşaktan olursa olsun daha çok içeriği, algısı. Toplum sorunlarına yabancı kalmayan, fakat toplumla hemhal olma adına kendi perspektifini de yitirmemiş bilinçteki norm beni etkileyeni... Ben hayat algımı ve meramımı anlatmak için etkileyici bir araç olarak gördüğüm öyküyü, en estetik haliyle; yetenek ve birikimimle harmanlayarak nasıl kullanabilirimin derdinde oldum hep.. Bunu yaparken yaşarcasına yazmayı öncelediğim gibi yaşamın zor yüzünü umut, dua, iyimserlik gibi vasıflarla köreltmeyi hedeflediğimi de söyleyebilirim..Yazdığım yazının bir yüzü umuda dönükse anlam kazanıyor benim için. Bence umudu imgemizin merkezine almazsak hayatın çekilebilir bir yanı da yok zaten. Hayata yalnızca kendi konumumuzla bakarsak problem olmayabilir. Çünkü bireysel sorunlar sayılı gün ya da sayılı miktardadır. Fakat insan toplumsal bir varlıksa ve inancınız size kardeşinizin derdiyle dertlenmenizi emrediyorsa sağduyuyla bakan bir gözün yerkürenin üzerinde yaşanan acıyı görmemesi imkansız. İşte dibimizde Irak, ilerisinde Pakistan, kanayan Filistin, hayat perdemize savrulan yalnızca birkaç enstantane. Buna bir de içimizde yaşanan hastalıkları ölümleri, iflasları, haksızlıkları, uğratıldığınız zulümleri ekleyelim... Eklediklerimizi kat sayılarıyla çarpalım... Hayatın mutluluklarına kaç misli fark attıklarını görürüz. Şimdi sınav edilmek üzere gönderildiğimiz arzın üzerinde bunlara bakıp bakıp bunalım takılmak mı gerçekçi, yoksa onurlu bir direngenlikle ortaya konmuş mücadeleci bir ruh haleti ruhiyesi mi?

Benim inandığım değerler yaşamın acı yüzünü azim, mücadele, umut ve dua kombinesiyle göğüslemekten başka seçimimiz olmadığını söylüyor. Bu noktada bunalım edebiyatı, sanat için sanat anlayışı, ille de eliti ya da akademik birikimi önceleyerek öyküyü ilerilere taşıma niyetleri de tabii ki masumane gelmiyor. Bu tür edebi kuşatılmışlığın altında toplumsal dalgalanmaların yanında, edebi dalgalanmaların da rolü olduğu kuşkusuz. Her dönemde, her alanı etkisi altına alan 'popüler anlayış' öyküye de sirayet ediyor. Bu dönemin kaderine de bunalım akımı düştü ne yazık ki. Post modern darbe sürecindeki toplumsal siniklik, iğdiş ve kırılgan karakterler öyküde hemen yerlerini buluverdiler. Umudu ve mücadeleyi önceleyen karakterler ise hayatın dışından kurgular olarak ilan edildiler. Bu karakterleri öyküsüne konuk eden kalemler de aynı suçlamaya maruz kaldılar neden! Bunalımı sonuçsuzluğu, belirsizliği, kimliksizliği anlatmak hayatın kendisi olarak algılandı, mutlu ve umutlu sonlarla biten öyküler hayatın kurgulanmış yönü olarak algılandı. Mücadele ve güçlükleri göze almanın taliplisi az ne yazık ki... Buhran bıkkınlık ve karamsarlık ise ışık hızıyla yayılıyor neredeyse. Ama aslolan zor da olsa güzel ve iyi olanı sahiplenebilmek...

POSTMODERN BİR YANGIN DUASI

Hasanali Yıldırım

Berkun Oya tarafından 2004 yılında kaleme alınmış Yangın Duası adlı oyun Devlet Tiyatroları tarafından Atatürk Kültür Merkezi Oda Tiyatrosu'nda sahneleniyor. Piyes metninin yanında, oyunun sahnelenmesi ve tasarımı da yine Berkun Oya'ya ait.

Tek perdelik bir piyes olarak yazılan Yangın Duası, bizzat yazarı tarafından sahnelenmesine karşın, nedense iki perdeye bölünmüş bir biçimde çıkıyor izleyici karşısına. Herhâlde iki saatlik oyunun izleyicileri yormaması ve barındırdığı alışılmadık özellikler dikkate alınarak, izleyenlerin bir nefes alması sağlanmak istenmiş. Yangın Duası'ndan sözederken 'alışılmadık' sözcüğüne alışmak durumundayız. Çünkü oyunun birçok özelliği, bu sıfatı sık sık akla getiriyor. Dilerseniz en başından başlayalım:

Oyunu izlemeye başlamadan önce gördüğümüz sahne düzeninin, hiç de olağan sayılmayan bir şekilde tasarlanması dikkatten kaçacak gibi değildi. Hemen akla doğan düşünce şu: Evet, yıllardır ülkemizde özlenen bir şeyle, klasik tiyatro anlayışıyla sahnelenmeyen bir oyunla karşı karşıyayız.

Sıradışı Bir Sahne Düzeni

Sahne düzenini şöyle tasvir etmek mümkün: Sahnenin üç duvarı ve tavan beyaz perdeyle kapatılmış...

Başka bir şeyleri gözünüz boşuna aramasın çünkü bütün dekor bundan ibaret!

İlginç olanı şu: Bu perde hem dekor görevi görmekte, hem de sahnenin her tarafından gelen ışıklandırmayı yansıtma görevini üstlenmekte.

İşte sahne karşısına konumlanmış izleyici bu perdenin dört bir yanından gözalıcı renklerin gidip gelişiyle karşı karşıya kalıyor oyun süresince. Sahne üzerindeki biricik nesne ise ahşaptan yapılma, ayaklı fakat çalışmayan bir saat. Üstelik, daha oyunun başındayken bu saat de sahneden kaldırılıyor.

Üç Gerçeküstü Karakter

Yangın Duası üç karaktere odaklanmış: Bir kadını anımsatan Mişka, bir erkeği anımsatan Zajo, bir eşcinseli anımsatan Bin... Bu 'anımsatan' sıfatı ne bir küçümsemeyi barındırıyor, ne de başka bir yargıyı. Bu sıfatın görevi, oyunun birçok niteliği gibi karakterlerin de kesin olarak şu veya bu şekilde sınırlanmaktansa son tahlilde izleyicinin yorumuna bırakılmışlıkları...

Yakından bakarsak:

Mişka, güya kördür. Zaman zaman körlüğü vurgulansa da, aslında çoğu kez görüyor gibidir. Gerçekte kör olup olmadığını oyun süresince asla öğrenemiyoruz. Diğerlerine göre daha çocuksu bir duygusallıkla düşünür ve davranır. Zaman zaman küçük yalanlar söylemekten çekinmeyen Mişka, akıl yürütmelerinde de son derece çocuksudur.

Zajo, güya sağırdır. Oyunun başında duymamaktan yana şikâyette bulunurken, hemen sonrasında duyabildiğine şahit oluyoruz. Onun da gerçekten sağır olup olmadığını oyun boyunca tam olarak anlayamıyoruz. Diğerlerine göre daha ağırbaşlı, pek gülmeyen, dik kafalı ve inatçı biridir.

Bin ise güya bunaktır. Sıradan bir kelimenin, örneğin "eskiden"in anlamını bir türlü hatırlayamaz. (Aslında eski ile bir bağlantısı olmayan bu kişiler için hiç

de sıradan bir kelime değil bu. Ve belli ki bu tiplerin kendi geçmişlerini unutmuşluklarına, tarihlerinden kopmuşluklarına ve kişisel geçmişlerini yitirmişliklerine de örtük bir gönderme saklı bu kelimenin seçiminde.) Öte yandan kendisine daha önceden aktarılmış bilgileri, diğer kişilerin ve kendinin bölük pörçük anılarını pekâla anımsar. Hassas ve duygusal kişiliklidir. Bu kişiliği onu takıntılı bir yapıya sürüklemiştir. Örneğin diğer ikisinin evlilik sebebiyle bir olup kendisini yalnız bırakmalarından ürken ve yaşlanmaktan korkan biridir. Onu en iyi anlatan replikleri:

"Taraf tutmam; sonu yalnızlıktır."

"Yaşlılığa hiç tahammülüm yoktur, bilirsin. Yaşlanınca ölebilir bile insan."

Seçilen bu iki repliğinden de anlaşılacağı gibi, kimileyin ironik düzeyde, kimileyin de durum komedisi niteliğindeki mizahi durumlar, oyunda Bin'in üzerinden aktarılır.

Gelelim karakterlerin başka bir niteliğine... Mişka 2140, Zajo 2154, Bin ise binli yaşlardadır. Üçünün çok ilginç bir ortak noktası daha vardır: Sürekli intihara teşebbüs etmek ve bunu bir türlü başaramamak... Buradan çıkan başka bir ortak paydaları da, sanki bir tür ölümsüzlüğe ulaşmışlıkları...

Karşılıklı Konuşmamalar

Yangın Duası, gerek metin yapısı, gerekse temsil ve sahnelenme açılarından tipik bir postmodern tiyatro örneği... Oyunda olay örgüsü bir yana, bildiğimiz anlamıyla olağan bir hikâyeden de söz edemiyoruz. "Peki hiç mi olay yok?" diye sorduğumuzda zihnimizi zorlar ve işin içine yaratıcılığımızı da eklersek, olay adına, yerçekiminin gitgide azalmasını, karakterlerin de bu azalma karşısında boşlukta kaybolup gitmektense ölmeyi tercih etmelerini ve bu amaçla sık sık intihara teşebbüs etmelerini zikredebiliriz. Fakat sözü edilen bu olaycıklar da, belli başlı kimi ipuçlarınca bir araya getirilebilir, aralarındaki bağların yardımıyla zincirleştirilebilir bir olaylar sıradüzeninden çok; dağınık, akli kontrolün giderek çekildiği, kopuk, bir araya nasıl geldiği anlaşılmayan bir kaç olay kırıntısı niteliğinde.

Alışılageldik olay akışını barındırmayan Yangın Duası'nın, klasik anlamda bir oyunun olmazsa olmazı niteliğindeki diyalogları da kendine özgü: Evet, oyun boyunca karşılıklı konuşmalar var (Zaten bir oyunda bunun tersi nasıl ve ne kadar mümkün olabilir ki!) ama bu konuşmalara diyalog demek mümkün değil. Bu konuşmalar, ne birbiriyle iletişmek isteyen insanların sözlerini barındırıyor, ne de bütünüyle kendi başlarına saçma diye değerlendirilebilecek lâflar... Üstelik bu diyaloglar, absürd tiyatroda gördüğümüz, diyaloğun yerini alan monolog, iletişimin yerine geçen kakafoni, anlamın karşısındaki anlamsız (saçma, absürd) olan niteliğinde de değil. Çünkü absürd tiyatroda saçma, hâlâ belli başlı bir tarzda anlamlıdır ve bu tiyatro, son tahlilde belirgin bir yoruma ulaşmak için belirli bir dünya görüşünden hareket eder. Bu oyunda gördüğümüz ise, düzenleyici bir ilke olarak anlam ya da bir felsefe olarak absürd değil.

Oyunun metni gerçekte pek karşılıklı söylenebilir konuşmalara dayanmadığı gibi, aynı zamanda, izleyicide süreklilik duygusu uyandırabilir bir olay akışından da yoksun olduğu için, özetlenebilir bir oyun olmadığı gibi, alışılageldik formüllendirmelere uygun bir tarzda çözümlenebilir bir oyun da değildir.

Miş Gibi Yapmak

Farklı konuşmacılar, sırayla söz alarak kendi repliklerini söylerken, birbirlerine cevap vermek veya baştan sona bütünlüklü bir şeyler anlatmak yerine, olağan akıl yürütmenin bağıntı kurması olanaksız, farklı içeriklerle örülü sözler sarf ediyorlar. Kendi zihinlerinden geçenleri, belli anlam ve anlatım ilkelerine uymaksızın, zaman zaman sayıklıyormuşçasına bir edayla dile döküyorlar. Tabii bu arada güya birbirleriyle konuşuyorlar.

Bu nitelik, ilk anda akla, çağdaş insanın iletişimsizliğini ve iletişirken 'miş gibi yapma' alışkanlığını getiriyor. Fakat diyalogların şu yönü mutlaka gözden kaçmamalı: Her ne kadar konuşmalar içinde bölük-pörçük izlenimler, çözük düşünceler sıralanmışsa da bütünlükçü bir açıdan bakıldığında, kendi aralarında belli bir uyum içerisinde oldukları ve belirgin bir hedefe doğru aktıkları görülebilir.

Sözünü ettiğim bu bütünlük dışlayan konuşma tarzı, oyunculuk rejisinde özellikle Ülkü Duru'nun temsil ettiği Mişka'nın jest ve mimiklerinde hayli açık sergilenmiş. Mişka repliklerini güya Zajo veya Bin'e yönelik söyler ama sanki onlara söylememiş veya herhangi bir cevap, herhangi bir tepki beklemiyormuş gibi başını muhatabına çevirmektense başka bir yöne döndürebiliyor; kimileyin de, repliğini bitirir bitirmez, olmadık bir pozisyonda kalabiliyor.

Göstergelendirici Bir Pratik

Yangın Duası, yorumlanabilir bir metin veya gösteri olarak değil,

dilsel metni de içeren (postmodern tiyatro anlayışına tam denk gelecek bir şekilde) 'göstergelendirici bir pratik' olarak da tam bir postmodern tiyatro örneğidir. Oyunda, söz diline alternatif niyetine, ışık, ses ve hareketi eksene alarak teatral alanlar ya da boş mekân ve zaman kodları oluşturmak gibi tekniklerle de karşılaşıyoruz. Örneğin, demin sözünü ettiğim çerçevede bile olsa, diyaloglar karşılıklı akıp giderken, bir de bakıyoruz ki bir konuşma, herhangi bir yerden sonra, hiç beklenmeyen bir aşamada birden mikrofon efektine bürünerek devam ediyor. Daha ilginç olanı, bu tür uygulamalardaki amaç veya etkinin izleyici tarafından kolaylıkla algılanabilecek bir noktaya bağlantılanmaksızın yerine getirilmesi... Kimileyin de oyuncu yüksek ses tonuna çıktığında, başka bir ses efektiyle sözü kesiliyor.

Sesin böylesi alışılmadık kullanımları, konuyu tamamlamak ve anlatılanı başka anlam boyutlarına taşımak aşamalarında da işe dahil edilmiş. Örneğin oyunun devamında, yerçekiminin gittikçe azaldığını, konuşma esnasındaki seslerin daha fazla yankılanmasından anlıyoruz.

Işıklandırma sistemi de, oyuncuların tipleri berrak bir şekilde görmeleri ve olayın yaşandığı mekânı tanımaları için gerekli ve yeterli bir tarzda tasarlanma anlayışını aşmış durumda. Oyunda zaman zaman çiğ ışıklar bile yer alsa da, ışık kullanımının belli bir anlamı ifade ettiğini ve bu anlamın niteliğini belirlemek zor. Çünkü farklı renklerdeki ışıkların hercümerci oyunun bütününe dağılmış; ortaya da son tahlilde çözümü zor, alışılageldik ışık kullanımına oranla belirsiz bir ışık dili çıkmış. Kimileyin dikkati dağıtan aydınlatma ve karartmalar da cabası... Yangın Duası'nın ışık kullanımı, grameri keşfedilecek bir dil olarak karşımızda.

Bir Mekâna Ait Olma

Oyun tiplerinin nasıl bir çevrede yaşadığını bilmediğimiz gibi, bu dünyanın zeminine dair bil bilgi de bize verilmediğine göre, oyuncu ile zemin arasındaki bağlantının kopartılması 'yerinde duruyor'. Üstelik postmodern dünyanın kaygan zemininde sert bir biçimde ayakta durmaktansa, bu kayganlığa uyum sağlayabilecek bir alet üzerinde durmak daha doğru değil mi? Bu mekânsızlığı tamamlayacak bir öğe olarak, oyun başlamadan önce izleyiciye gösterilen saat de zamansızlığa dair bir gösterge sayılsa gerek.

Oyun boyunca yerçekiminin gittikçe azalması ve sonunda tamamen kalkması, postmodern insanın bir yere ait olmamasını, kimliksizliğini ve sabitelerden yoksunluğunu anlatıyor. Yerçekimi, dolayısıyla bir zemine, bir mekâna ait olma, o mekânda kurulmuş düzeni ve yapıyı benimsemeyi de ifade eder. Bu nedenle oyunda belli bir kültüre aidiyet izleri de bulunmaz. Varsa yoksa, ne pahasına olursa olsun, her şeye baskın çıkan yaşama arzuları, onları belirgin bir zemine, toprağa (Ama herhangi bir topraktır bu. Vatansızlık anlamına da gelen bir toprak parçası...) bağlasın, yeter. Bununla beraber, karakterlerin, oyundaki hakim öğe durumundaki yitip gitme korkusuna karşın sığınacakları, kaçacakları bir liman da yoktur; nasıl olsa "Bütün istasyonlar birbirine benzer." (Zajo).

Yerçekimi Çekmezse

Oyuncuların makyajı da herhangi bir kültürü, dönemi veya anlamı çağrıştırmaksızın düzenlenmiş. Mişka'nın yüz makyajı kırmızı tonlarla bezeli bir kuklanınkini hatırlatırken; (Oyunculuğunda da zaman zaman kuklanınkine benzer hareketler de görürüz.) hepsinin saçları bir edayı göstermekten uzaktır ve havaya dikili hâldedir. Bu saç modeli, aynı zamanda yerçekiminin azalmasıyla birlikte zeminden uzaklaşmayı/kopmayı da ifade ediyor. Oyuncu kıyafetleri ise izleyicide uyandırdığı farklılık beklentilerinin zıddına hayli olağandır. Örneğin Bin ve Zajo'nun kıyafetleri sıradan bir pantolon ve ceketten ibarettir.

Oyununun sonunda yerçekimi tamamen biter. Oyuncular havalanmak üzereyken, sahnenin önüne beyaz bir perde iner. Ardından her biri gerçek kişilikleriyle tiyatro binasından çıkıp giderler. Tabii biz bu çıkışı, projeksiyonla perdeye yansıtılmış bir filmden izleriz. Sonra perde kalkar ve bakarız ki tekerlekli sandalyeler havaya yapışmış durumdadır ve tepedeki beyaz bezle tiyatronun tavanı arasından bir el süzülüp gider.

Zaman zaman pandomimimsi hareketlere yer verilmesinden tutun da, oyunun sonunun düpedüz perdeye yansıtılan bir filmle bitirilmesi gibi birçok uygulama dikkate alındığında Yangın Duası'nın sanatlararasılık'ın sınırlarında gezindiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Türkiye için yepyeni bir tarzı ve ruhu barındıran Yangın Duası, ne yazık ki (tahmin edileceği üzere) izleyiciden hak ettiği ilgiyi çekecek gibi görünmüyor. Zaten oyunun sonundaki toplu alkış sahnesinin cılızlığı da bunun çok açık kanıtı. Aynı zamanda da Türk Tiyatrosu'nun, artık çok daha farklı ve nitelikli mecralara akmaya başladığının...

"KADIN İSTERSE" ADLI TV DİZİSİ ÜZERİNE

Hasan Gültekin

Birol Güven'in senaryosunu yazdığı, Hülya Avşar ile Cihan Ünal'ın başrollerini oynadığı TV dizisinde, Türk ailesine devletin iki yüz yıldır sürdürdüğü çağdaşlaşma ideolojisi ekseninde yaklaşılmakta ve model olarak Canan, Zafer, Demet ve Buket adlı bireylerden oluşan bir prototip ailenin davranış normları hikayeleştirilmektedir. Hikayeyi zenginleştirmek için Cavit ve Selin adlı modern görünümlü karakterlerden yararlanılmakta, modernliğin yeterince nüfuz edemediği kesimler ise evde hizmetçilik yapan Fatma ve onun kocası Binali tipi üzerinden anlatılmaktadır. Tipler incelendiğinde, dizinin topluma yönelik olarak modern ailedeki bireylerin nasıl olması gerektiğine ilişkin öngörücü, empoze edici ve model oluşturucu fikirler taşıdığı görülmektedir.

Canan: İki kız çocuğu annesi Canan, modern yaşam biçimini benimsemiş çağdaş bir kadındır. Kızlarını okutmaktan ve onları özgür bireyler olarak yetiştirmekten başka bir amacı yoktur. Evliliği eskidikçe bütün zamanını çocuklarına ayırır olmuştur. Bu süreçte kendini ihmal etmiş, aldığı kilolar yüzünden estetik bakımdan çok kötü bir duruma düşmüştür. Modern Türk kadınının prototipi olarak ele alınan Canan kişiliği, dizinin topluma nasıl bir kadınlık öngördüğünün ipuçlarıyla doludur. Dizide dini, milli ve ahlaki değerlere hiç yer tanınmadığı için Canan'ın aileyi ayakta tutabilecek bütün dinamiklerden yoksun olduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle Canan, kendi fiziksel özelliklerini kocasını elinde tutmasını sağlayacak tek güç kaynağı olarak algılamaktadır. Bu da Türk kadınına, behemehal güzel olmak ve güzel kalabilmek için her yolu denemesi gerektiği, ailesini ancak bu şekilde ayakta tutabileceği gibi yanlış bir mesaj vermektedir. Canan'ın kutsal annelik görevini hakkıyla yerine getirmeye çalıştığı anlatılıyor olsa da, bunu hangi manevi sorumluluk duygusu ile yaptığı belli olmamaktadır. Canan, kocası tarafından daha genç ve güzel bir kadın uğruna terk edildiğinde de, bu ihanetin kökeninde kocasının ahlaki zaafını değil, kendi estetik sorunlarını görerek bütün çabasını bu sorunu düzeltmeye yöneltmektedir. Bu bakış açısı, modern kadına kendi geleceğini sadece estetik yeterliliğiyle güvence altına alabileceği inancını telkin etmektedir.

Zafer: Dizinin baş erkek kahramanı olup karısı Canan gibi modern yaşam biçimini benimsemiş bir Türk erkeğidir. İşini profesyonelce yaparken, fiziki görünümüne de en az modern bir kadın kadar dikkat etmektedir. Aile kurumuna ilişkin görüşleri yüzeysel ve şeklidir. Çağdaş yaşam tarzına uygun olarak toplumun hiçbir değeriyle ilgilenir gözükmemektedir. Kişisel hazları uğruna yalan söylemekten kaçınmaz, aldatmaktan utanmaz, istediğini elde edinceye kadar aynı davranış normlarını kullanmaktan çekinmez. Olaylara milli ve manevi değerleri gözeten bir bakış açısıyla değil, çağdaş yaşam tarzının empoze ettiği yapay ve derinliksiz şablonlarla bakar. Bu şablonların bir sonucu olarak ikide bir kendini demokrat bir baba olarak niteler. Böylece içinde yaşadığı toplumun ahlaki değerlerine olan yabancılığını modernlik ve çağdaşlık maskesi ile kapatmaya çalışır. Çağdaş yaşam tarzını temsil eden Zafer, aileyi bir arada tutmayı sağlayacak manevi değerlerden yoksun olduğu için karısını daha genç ve güzel bir kadın uğruna terk etmekte bir sakınca görmez ve uzun süre evli kaldığı karısından boşanarak sekreteri Alev ile evlenir. Hayat arkadaşını terk ettiği ve kadınsılığı dışında herhangi bir niteliği olmayan sekreterinin avucuna düşecek kadar erdemsiz davrandığı halde, dizi boyunca ağır başlı, iyi yürekli ve demokrat bir kişilik görüntüsü verilerek yaptığı yanlışlıklar mazur gösterilir.

Alev: İhtiraslı, kaprisli ve tek donanımı gençliği ve güzelliği olan bir kadındır. Bir aileyi yıkmaktan çekinmeyecek kadar pervasızdır. Zafer'le gayri meşru ilişkiye girmekten kaçınmaz, bir erkeği elde etmek için onun taleplerine sessizce boyun eğmeyi modern bir kadının özgürlüğü olarak görür. Erdemlilik ve sorumluluk nedir bilmediği gibi, diğer manevi değerler de ilgi alanı içinde değildir. Yine de bu özellikleriyle izleyiciye modern kadın tipine uygun bir kişilik olarak lanse edilir. Dizi boyunca kadınsılığın çok etkili bir yöntem olduğu anlatılarak Alev'in genç kızlara bir erkeğin nasıl elde edilebileceğini gösteren canlı bir model olması sağlanır.

Demet: Evin büyük kızıdır. Davranışları bakımından diğerlerine göre daha düzeyli bir kişiliği temsil eder. Buna karşılık aile içindeki belirleyiciliği zayıftır.

Buket: Evin küçük kızıdır. Çocuklarını bir saksı çiçeği gibi büyütmekten başka onlara herhangi bir değer aşılamayan Canan'la; demokrat davrandığını ileri sürerek çocuklarını hayatın sadece maddi yüzüyle tanıştırmakla yetinen modern baba Zafer'in ortaklaşa bir ürünüdür. Modern bir genç kız olarak devamlı erkek arkadaş peşinde koşmakta, marjinal giysiler giymekte, okulunu da sevmemektedir. Havai, sempatik ve cana yakın kişiliğiyle kız çocuklarına uygunsuz bir model olarak telkin edilir. Dizi boyunca bütün yaptıklarına masumiyet elbisesi giydirilir. Böylece genç kız adaylarına onun gibi yapmakla doğal davranmış olacakları izlenimi verilir.

Fatma: Bir Anadolu kadınıdır. Genel giyim kuşamı ve başındaki örtüsü ile büyük şehirlerin varoşlarındaki Anadolu kadınını temsil eder. Evin hizmetçisi olarak bulunması, muhafazakar Anadolu kadınının modern Türk kadınının yanındaki statüsünü simgeler. Başındaki örtüsü ve taşralı şivesiyle izleyicilere okumamışlığın ve modern kültürden uzaklığın bir prototipi olarak takdim edilir. Buna karşılık dürüst, akıllı ve şefkatli oluşuyla sempatik bir imaj kazandırılır. Statüsü düşük bir kadın olarak görünmesine rağmen ahlakiliği ve diğer iyi nitelikleriyle dizinin olumlu kahramanlarından biridir. Ama gerek kızların giyim ve kuşamına karışmaması, gerekse Zafer'in her türlü lakaytlığına sessiz kalması bakımından yine de çekinik bir karakteri simgeler.

Cavit: İçkici, kadın düşkünü, sorumsuz bir modern Türk erkeğidir. İzleyiciye kadınların kolayca kandırılabileceği imajını veren kötü bir modeldir. Eşini aptal yerine koyar, onu alışveriş tutkusuyla baş başa bırakarak kendi zevk ve eğlencesine bakar. Sürekli çapkınlık yapmasına karşılık karısını daima suçsuz olduğuna ikna etmeyi başarır. Dizi boyunca işini bilen bir adam imajı verilerek sempatik bir model olması sağlanır. Zafer'le iş çıkışları barda demlenme alışkanlığı, Batı yapımı film sahnelerini andırır. Yerli bir kahraman olması, bar kültürünün içselleştirilmesi bakımından dizinin yabancı orijinli yapımlara göre daha tehlikeli olmasına yol açar. Zafer'le her bakımdan dayanışma içindedir. Dolaştığı mekanlardan ve peşinden koştuğu kadınlardan dolayı toplumsal değerlerin yakınından bile geçmeyen ekstrem bir tipi canlandırır. Bununla da kalmaz, karısı tarafından yakalandığında kelime-i şahadet getirerek Müslümanlığını en olmadık bir şekilde hatırlar. Dizi bu tiplemesiyle içkici, hovarda ve sorumsuz insanların da sempatik ve iyi dost olabileceği izlenimini verir.

Selin: Cavit'in aptal karısıdır. Modernlikte diğerlerinden geri kalmaz. Onun da toplumsal değerlerle bir alıp vereceği yoktur. Hayatını alış verişle doldurur, boş bir romantizm tutkunu olarak kocasının en olmadık yalanlarına kanar. Bu kişiliği ile modern kadının zaaflarını temsil eder. Tüketim düşkünü, manevi değerler yerine ruhunu boş duygusallıklarla doyurmaya çalışan, kocasının çapkınlıklarını kolayca göz ardı edebilen bir kadın olarak izleyiciye olumlu hiçbir değer telkin etmez.

Binali: Hizmetçi Fatma'nın kocasıdır. Kente gelip dejenere olan düşük statüdeki Anadolu erkeğini temsil eder. Çıkarcı, oportünist ve sorumsuzdur. Kente geldikten sonra kolayca eşinden vazgeçer, ekonomik zorluğa düşer düşmez tekrar fedakar Anadolu kadınının kanatları altına girmeye çalışır. Bu karakter zaaflarıyla son derece kötü bir model oluşturur.

Sonuç

Görsel medyamız toplumsal yapımızın çekirdeği olan aileyi koruma konusunda duyarlı bir geleneğe sahip değildir. Bu duyarsızlıkla üretilen çoğu TV dizileri, ailenin genç bireyleri üzerinde ciddi düşünsel ve kültürel hasarlar bırakmaktadır. Milli kültürün bazı motiflerini kullansalar bile, bu dizilerin genellikle tehlikeli bir kültürel yabancılaşmayı teşvik ettikleri gözlenmektedir. Özel TV'lerin bu konudaki özensizlikleri, ortaya ismi Canan olan Caroline'ler, Zafer olan Zachary'ler gibi kişilikleri iki kültür arasında kalmış çarpık modeller çıkarmak-

tadır. Adları topluma aşina gelen fakat kişilikleri tümüyle yabancı olan bu modeller, görsel medya tarafından topluma gelenek dışı bir yaşam tarzını telkin etme aracı olarak kullanılmaktadır. Bu telkinlerden en çok etkilenenler de, kendi kültür kodlarını yeterince tanıma fırsatı bulamayan genç bireyler olmaktadır.

Bir Batı kadını olan Caroline'in muhtelif erkeklere kur yapması onun yaşam tarzının ve hayat algısının doğal uzantısı olarak görülürken, 'Müslüman' Alev'in aynı tarzda davranması kendi toplumumuzun ahlak algısında zaaf ve gediklere yol açmaktadır. George'un her sahnede likör veya şarap içmesi onun kendi kültürü sayılarak zihnî bir sansüre uğratılırken, Cavit'in her iş dönüşü bara uğrayarak orada demlenmesi aynı işi bizden birinin de yapabileceğini telkin eden bir kanıksama etkisi meydana getirmektedir. Bu da ahlak dışı bir yaşam tarzının giderek sıradan bir şeymiş gibi algılanmasına ve genç bireylerin giderek manevi dejenerasyona uğramasına neden olmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, görsel medyanın bu konudaki stratejik yönelimi, Türk toplumunun temel dokusunu dejenere etmeye formatlanmış ekonomik çıkar merkezleri tarafından korunmakta ve desteklenmektedir. Bu durum şu ilahi uyarıyı akla getirmektedir: ***"İnananlar arasında çirkin şeylerin yayılmasını arzulayan kimseler için dünyada da, ahirette de çetin bir ceza vardır." (Nur-19)*** Bu uyarının çağrıştırdığı bir diğer sorumluluk da çirkin şeylerin yayılmasını engellemeye çalışmaktır. Bunun böyle olduğu bilinerek toplumdaki mevcut kültürel doku daha da güçlendirilmeli, toplumun içgüdüsel olarak kendini muhafaza etme eğilimi sivil toplum kuruluşlarımızın örnek olucu ve yönlendirici etkinlikleriyle desteklenmelidir. ***"Ey iman edenler! Şeytanın adımlarını takip etmeyin! Kim şeytanın adımlarını takip ederse, muhakkak ki o, edepsizliği ve kötülüğü emreder." (Nur-21)*** ilahi uyarısını dikkate alanlar, aileyi hedef alan bu toplumsal yozlaşmaya karşı her bakımdan mücadele etmelidirler. Bireysel veya kurumsal düzeyde yapılabilecek etkinliklerin başlıcaları şunlardır:

1- ***"Onlar büyük günahlardan ve hayasızlıklardan kaçınırlar." (Şura-37)*** ilahi hükmünü hayat ölçüsü edinen bilinçli aileler, bu tür film ve dizilerin zararlı etkilerinden korunma konusunda titiz davranmalı, TV'lerin, İnternet'in, bilgisayar CD'si ve diğer medya araçlarının kullanımı konusunda gençleri ve çocukları sürekli gözaltı durumunda tutmalıdırlar.

2- Yaygınlaşan eğlence ve seyir kültürünü tamamen yasaklamak mümkün olamayacağından, zararlı programları kısıtlamanın yanı sıra, içerikleri kontrol edilmiş genel izlence ürünlerinden, dini ve ahlaki değerlere duyarlı kuruluşlarca üretilmiş film, çizgi film ve dizilerden de yararlanılmalıdır.

3- İtiraz ve protesto hakları kullanılarak özel TV kanallarının yayınladığı uygunsuz film ve diziler mektup, telefon, faks ve e-posta gibi araçlar yoluyla kınanmalı, yayından kaldırılmaları veya içeriklerinin düzeltilmesi için sürekli protesto edilmelidir.

4- Milli ve dini değerleri ayakta tutma işlevini üstlenen sivil toplum kuruluşları bu konuda harekete geçmeli, kampanyalar düzenlenerek bu tür yayın kurumlarını sistematik ve yaygın bir şekilde uyarmalıdır.

5- İlgili sivil toplum kuruluşları bir yandan görsel medyadaki uygunsuz yayınlara karşı genel ve yaygın bir protesto kampanyası yürütürken, diğer yandan da bağlılarını bu yayınların zararları konusunda eğitecek yazı, broşür, ilan, kitap ve dergiler yayınlamaya önem vermelidirler. Halkın bu konudaki duyarlılığını artırmak için özel radyolardan da yararlanılmalıdır.

6- Aileyi ve çocukları korumaya yönelik uygun içerikli film ve diziler desteklenmeli, bunları üreten firmalara destek bildirileri gönderilerek ürünlerin kalite ve içerik açısından çeşitlendirilmesi sağlanmaya çalışılmalıdır.

7- Sorumlu sivil toplum kuruluşları tarafından senaryo yarışmaları düzenlenmeli, aynı duyarlılığı taşıyan sermaye gruplarının sponsorluğu sağlanarak uygun görülen senaryoların filmleştirilmesine çalışılmalıdır.

Bütün bunlar uzun soluklu bir mücadeleyi gerektirmektedir. Uzun soluklu mücadeleler, temposu yüksek fakat süresi kısa ataklarla değil; iyi tasarlanmış, süresi uzun ve temposu sürdürülebilir nitelikteki sağlıklı yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Bu çabayı göstermek, Müslüman ailenin önemini takdir eden fedakar ve bilinçli bireylerin ve bu bireylerce ayakta tutulan sivil toplum kuruluşlarımızın milletimize ödemek zorunda oldukları ulvi bir borçtur.

IX. KUR'ÂN SEMPOZYUMU

Hikmet Demir

Fecr yayınlarının her yıl düzenlediği Kur'an sempozyumlarından dokuzuncusu bu sene 14-16 Nisan 2006 tarihlerinde Konya'da düzenlendi. "Kur'an ve Ahlâki Değerler" üst başlığını taşıyan Kur'an sempozyumuna ilginin yoğun olduğu söylenebilir. İki gün süren sempozyumun ilk açılışı Cuma günü akşam yapıldı. Cuma günü akşam açılış konferansını Seyid Nakîb El-Attas verdi. El-Attas "İslam Felsefesinde Mutluluk (Saadet) Kavramı" konulu konferansında "mutluluk" konusunu felsefî ve tasavvufî referanslarla geniş bir şekilde anlattı. Toplam dört oturumda gerçekleşen sempozyumda sekiz tebliğ sunuldu. Sempozyum programı aşağıdaki şekilde gerçekleşti.

14 Nisan 2006

Açılış Konferansı: "İslam Felsefesinde Mutluluk (Saadet) Kavramı"

Konuşmacı: Prof. Dr. Seyid Nakîb El-Attas

15 Nisan 2006 (I. Oturum)

Başkan: Prof. Dr. Salt Şimşek

Konu: "Genel Ahlâk Teorileri ve Kur'an Açısından Değerlendirilmesi"

Tebliğ: Doç. Dr. Sait Reçber

Müzakere: Doç. Dr. Adnan Aslan

Konu: Kur'an'da İman-Ahlak İlişkisi

Tebliğ: Doç. Dr. Talip Özdeş

Müzakere: Dr. Şevket Kotan

(II. Oturum)

Başkan: Prof. Dr. Mehmet Paçacı

Konu: Değer ve Normlar Kaynağı Olarak Kur'an

Tebliğ: Dr. Kadir Canatan

Müzakere: Doç. Dr. Mustafa Aydın

Konu: Yaşayan Kur'an Hz. Peygamber

Tebliğ: Doç. Dr. Bünyamin Erul

Müzakere: Prof. Dr. Osman Güner

16 Nisan 2006 (III. Oturum)

Başkan: Prof. Dr. Halid Ünal

Konu: Kur'an'da Yasamanın Arkaplanı Olarak Ahlak

Tebliğ: Prof. Dr. Ahmet Yaman

Müzakere: Doç. Dr. Hakkı Aydın

Konu: Kur'an'ın Öngördüğü İş Ahlâkı ve Ahilik

Tebliğ: Prof. Dr. Ahmet tabakoğlu

Müzakere: Prof. Dr. Sedat Murat

(IV. Oturum)

Başkan: Prof. Dr. Yusuf Işıcık

Konu: Sadreddin Konevi'nin Ahlâk Anlayışı

Tebliğ: Dr. Ali Vasfi Kurt

Müzakere: Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu

Konu: Mesnevî'de Kur'an Ahlâkı'nın Yansımaları

Tebliğ: Doç. Dr. Derya Örs

Müzakere: Doç. Dr. Hicabi Kırlangıç

Sempozyum programına baktığımız zaman, önce "ahlâk" bağlamında genel felsefî bir çerçeve çizildiğini, ardından teorik olarak Kur'an ve Hz. Peygam-

ber'in (SAV) hayatında ahlâkın konu edildiğini görmekteyiz. Daha sonra 3. oturumda ahlâkın hukuk ve ekonomi özelinde bir tartışmasını izledik. Son oturumda ise tarihsel süreçte ahlâkın nasıl ele alındığı Sadreddin Konevî ve Mevlâna özelinde işlendi.

Tabii ki burada tüm tebliğ ve müzakerelerin içeriğini ele almamız mümkün değildir. Ama tebliğlerde dikkat çekilmesi ve altının çizilmesi gereken yerlere kısaca değinmek istiyoruz. Birinci oturumun ilk tebliğinde, tarih boyunca Batı'da ortaya çıkan genel ahlâk teorileri ve bunların Kur'an açısından değeri ortaya konmaya çalışıldı. Bu tebliğde İslam dünyasında ortaya çıkan ahlâk teorilerinden bahsedilmediği ifade edildi ve bazı akademisyenlerce eleştiri konusu yapıldı. Diğer yandan müzakereci de farklı bir boyuta değindi: O genel ahlâk teorilerinin eleştirisinin Kur'an üzerinden değil, yaşayan Kur'an olan Hz. Peygamber üzerinden yapılmasının daha anlamlı olduğunu; çünkü sorunun düşünce merkezli değil, bağlamsal olduğunu söyledi. Gerçekten ahlâk sorununu Hz. Peygamber'in örnek hayatına referanslarla incelemek pratik açıdan daha önem taşımaktadır.

Aynı oturumun ikinci tebliğinde, iman-ahlâk ayrışması temel sorun olarak ortaya konuldu ve tevhidi bütünlüğün ancak iman-ahlâk ayrışmazlığının sağlanması ile mümkün olacağı vurgulandı. Gerçekten de iman ve ahlâk arasını ayırma çabaları günümüzde çok olumsuz sonuçlara yol açmış ve bir yozlaşmayı da beraberinde getirmiştir. İkinci oturumun ikinci tebliği ise Kur'an ahlâkının en önemli pratiği olan Hz. Peygamber'i tartıştı. Bu tebliğde Hz. Peygamber'in "aramızdan biri" ve bir "beşer" olarak nasıl bir ahlâk ortaya koyduğu farklı başlıklar içinde ifade edildi.

Üçüncü oturumun ilk tebliğinde, ahlâk-hukuk ilişkisi tartışıldı ve ahlâkiliğin önceliğine vurgu yapılarak ahlâk-hukuk ilişkilerinin dengesi anlatıldı. Bu tebliğ, modern zamanlarda tartışılan "yasallık" ve "ahlâkilik" arasındaki mesafeyi de vermesi açısından önemliydi. Aynı oturumun ikinci tebliği, Kur'an ahlâkını ekonomi ve iş ahlâkı açısından ele aldı ve genel ilkeleri ortaya koymaya çalıştı. Müzakereci ise, Sanayi Devriminin olumsuzluklarından söz ederken, giderek iş ahlâkındaki yanlışların anlaşılmaya başlandığını ifade etti.

Verimli geçen sempozyum, dördüncü oturumun ardından sona erdi. Kur'an-ı Kerim'in daha iyi anlaşılması dileğiyle sempozyumların devam etmesi en büyük temennimizdir.

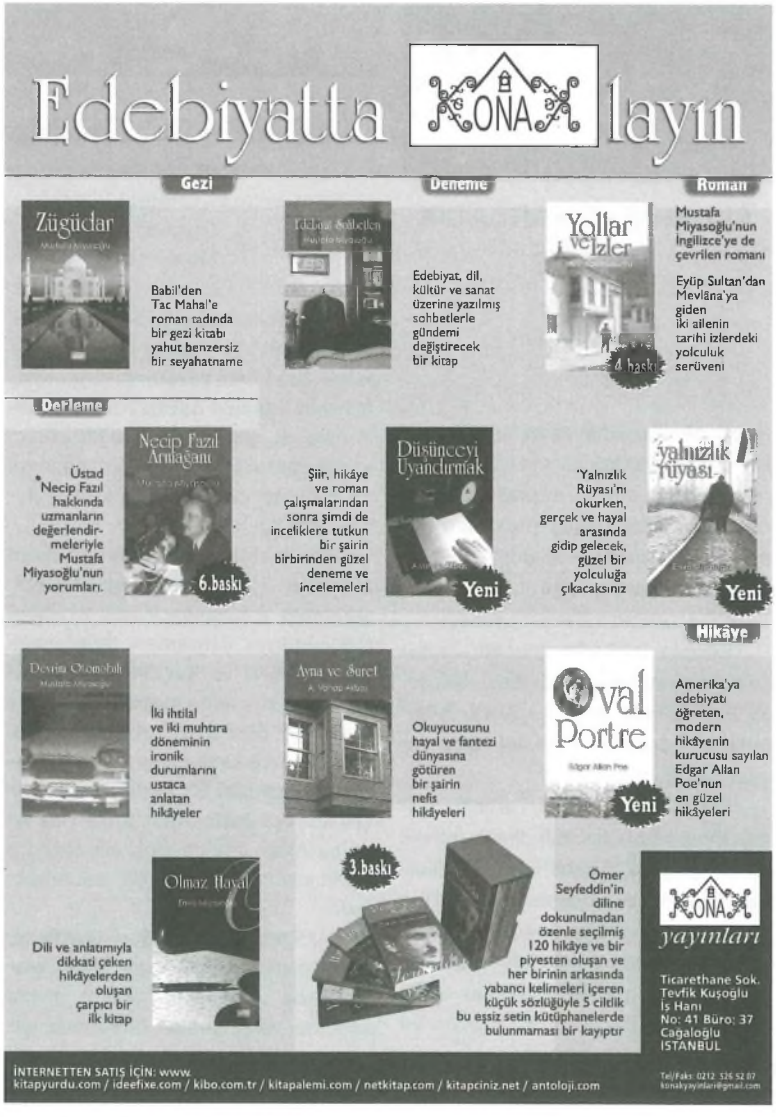
Edebiyatta
ONA
layın
Gezi
Zügüdar
Babil'den Tac Mahal'e roman tadında bir gezi kitabı yahut benzersiz bir seyahatname
Deneme
Edebiyat, dil, kültür ve sanat üzerine yazılmış sohbetlerle gündemi değiştirecek bir kitap
Roman
Yollar ve İzler
4. baskı
Mustafa Miyasoğlu'nun İngilizce'ye de çevrilen romanı
Eyüp Sultan'dan Mevlâna'ya giden iki ailenin tarihi izlerdeki yolculuk serüveni
Derleme
Üstad Necip Fazıl hakkında uzmanların değerlendirmeleriyle Mustafa Miyasoğlu'nun yorumları.
Necip Fazıl Anlağanı
6.baskı
Şiir, hikâye ve roman çalışmalarından sonra şimdi de inceliklere tutkun bir şairin birbirinden güzel deneme ve incelemeleri
Düşüncevi Uyandırmak
Yeni
'Yalnızlık Rüyası'nı okurken, gerçek ve hayal arasında gidip gelecek, güzel bir yolculuğa çıkacaksınız
Yalnızlık Rüyası
Yeni
Hikâye
Devrin Otomobili
İki ihtilal ve iki muhtıra döneminin ironik durumlarını ustaca anlatan hikâyeler
Ayna ve Suret
Okuyucusunu hayal ve fantezi dünyasına götüren bir şairin nefis hikâyeleri
Oval Portre
Yeni
Amerika'ya edebiyatı öğreten, modern hikâyenin kurucusu sayılan Edgar Allan Poe'nun en güzel hikâyeleri
Olmaz Hayal
Dili ve anlatımıyla dikkati çeken hikâyelerden oluşan çarpıcı bir ilk kitap
3.baskı
Ömer Seyfeddin'in diline dokunulmadan özenle seçilmiş 120 hikâye ve bir piyesten oluşan ve her birinin arkasında yabancı kelimeleri içeren küçük sözlüğüyle 5 ciltlik bu eşsiz setin kütüphanelerde bulunmaması bir kayıptır
ONA yayınları
Ticarethane Sok. Tevfik Kuşoğlu İş Hanı No: 41 Büro: 37 Cağaloğlu İSTANBUL
İNTERNETTEN SATIŞ İÇİN: www.
kitapyurdu.com / ideefixe.com / kibo.com.tr / kitapalemi.com / netkitap.com / kitapciniz.net / antoloji.com

Hazırlayan: Ferhat Topazik

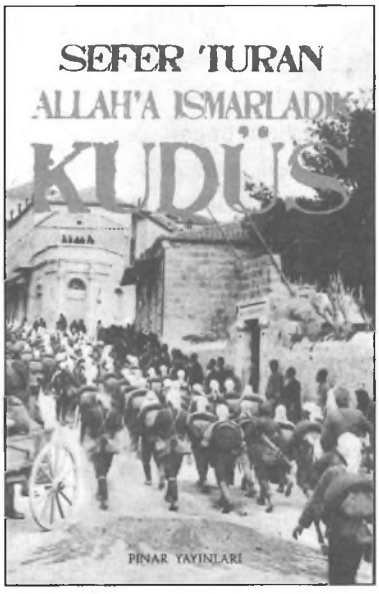

ALLAH'A ISMARLADIK KUDÜS

Sefer Turan
Pınar Yayınları
111 s.

Kitabı elinize aldığınızda kapak resmi ilk olarak dikkatinizi çekiyor. Kapak resminde, Kudüs'ün düştüğü gün Kudüs'ü terk eden Osmanlı askerleri var. İlk kapakta başlıyor. Kudüs'e dair canınız acımaya. Sonra kitabın sayfalarını açtıkça yaranız derinleşiyor.

Kitapta, 2004 kayıplar yılı, Arafat ile gerçekleşmeyen röportajın hikayesi, Ramazanda Mescid-i Aksa, İstanbul'daki Kudüslüler gibi ilgi çekici yazılar bulunuyor.

Genel olarak, Sefer Turan'ın yazdığı kitap küçük hacimli olması, nitelik itibariyle gazete haberi tarzı yazılardan oluşmasının yanında Kudüs'ten bahseden, Kudüs'ün kokusunu barındıran ve Kudüs adına içten yazılmış yazılardan oluşması açısından okunmaya değer olarak göze çarpıyor. Ve kitabı bitirdiğinizde dilinizde birkaç kelime kalıyor; 'Ah Kudüs... Ah...'

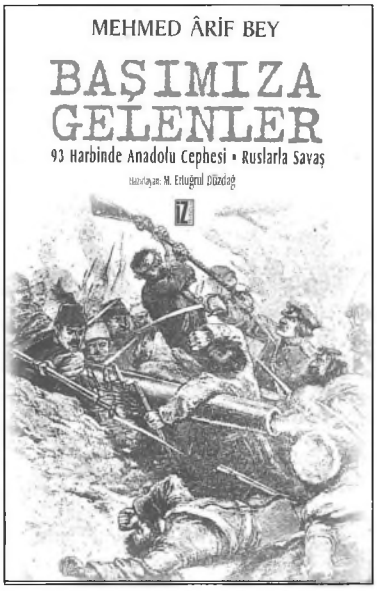

BAŞIMIZA GELENLER

Mehmet Arif Bey
Hazırlayan: M. Ertuğrul Düzdağ
İz Yayınları
719 s.

1877-78 Rus harbinde bulunan Mehmet Arif Bey'in yazdığı başımıza gelenler adlı kitap, yazarın savaşı anlatmasının yanında savaşın dışında kalan kendi görüşlerinin, öğütlerinin, yaşanmakta olan savaş ve döneme ait olayların perde arkasını, sebeplerini anlattığı bir kitap.

Yazar kitapta, Osmanlı'nın harbe girişinden, Kars önünde yapılan savaşa, savaş esnasında Ruslarla edilen mücadeleye, kahraman şeyhlerden ve gayretleri ile Kars'ın kurtulmasına, savaş sırasında mesuliyetten korkanlar ile düşmanın kahramanlığına, geri dönüşte kaybedilen sonra kurtarılan yerler gibi 93 harbi ile ilgili bir çok konuya değinmiştir. Kitap kısa kısa başlıklar altında akıcı bir tarz da rahat okunmaya elverişli bulunmaktadır.

M. Ertuğrul Düzdağ'ın hazırlayıp, düzeltmeler yaptığı eser hacim olarak fazla olsa da okundukça insanı kendine çeken sohbet havasında yazılmış hatırat tarzı bir kitap olarak karşımıza çıkıyor.

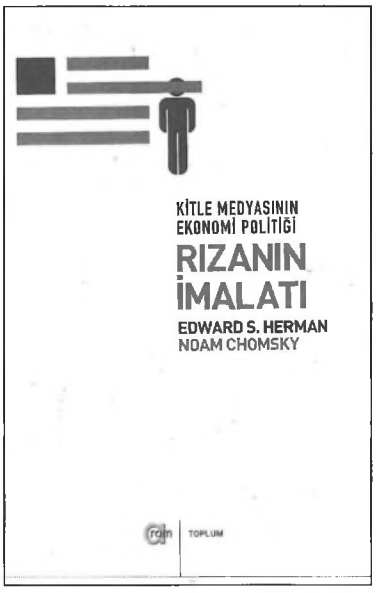

Kitle medyasının ekonomi politiği

RIZANIN İMALATI

Edward S.Herman - Noam Chomsky
Aram Yayınları
548 s.

Noam Chomsky ile iktisatçı Edward S. Herman'ın birlikte yazdıkları kitap, medya eleştirisi alanında başyapıt kabul edilmektedir. İlk defa tam metin olarak aram yayınları tarafından yayınlanan kitapta, kitle medyasının işleyişi, bir propaganda modelini kurarak 'rızanın imalatı'nı analiz ediyor.

Kitapta kitle medyasının propaganda modelini oluşturan yapısal bileşenlerin tanımlanmasının yanı sıra, tanımlanan bileşenlerin kitle üzerindeki etkisi somut olaylar üzerinden gösterilmeye çalışılıyor.

Yazarların eserde ortaya koymaya çalıştıkları somut propaganda modeli, ABD medyasının göstermiş olduğu performansına uygulanarak, medyanın devlet ve özel çıkar gruplarına destek sağlayan yapısı inceleniyor.

Kitap genel olarak medyanın işleyişinin sansüre dayalı olduğu tezini ispatlamaya çalışırken, ortaya konulabilecek alternatif duruşun ne olabileceğini de göstermeye çalışıyor. Medya eleştirisi alanında başyapıt olarak kabul edilen bu kitap ilgi duyan, daha da önemlisi bir çok gerçeği öğrenmek isteyen okuyucular tarafından kaçırılmayacak bir kitap olarak okuyucu bekliyor.

tezkire
AKP'NİN
KİMLİK SORUNU
Yasin Aktay AK Parti'nin Kimlik Sorunu ve Müslüman Demokrat Parti Konsepti
Necdet Subaşı AKP'nin Muğlak Söylemi: Tahliye ve Takviye Sarkacında "Siyasal İslâm"
Şennur Özdemir AK Parti İktidarı: Müslüman'ın Ateşle İmtihanı
Önder Kutlu AKP ve Milli Görüşün Yerel Yönetim Geleneği
Cemalettin Hasmi Bir Batılılaşma Eşiği
Andrew Mango Siyasal ve Devlet
Ertuğrul Mese Türk Siyasi Yaşamında İktidar ve Muhalefetin Temel Parametreleri
Serkan Yorgancılar Milli Türk Talebe Birliği (1916-1980)
Türkiye ve Dünya Gündemi Yazılarıyla
Ahmet Demirhan • Aydın Aktay • Sıtkı Karadeniz
Mufti Yüksel • Ercan Şen
düşünce. siyaset. sosyal bilim

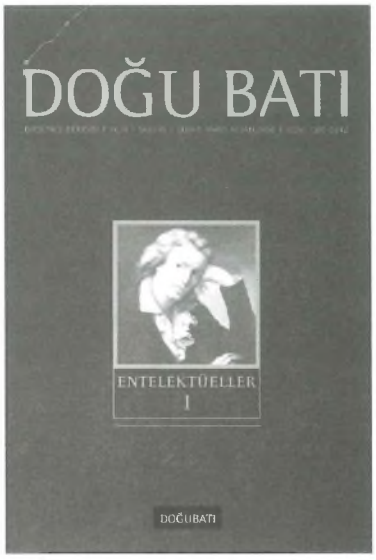

TEZKİRE

Sayı: 41

Düşünce, siyaset ve sosyal bilim alanında yayınlanan üç aylık derginin 41. sayısında kapak konusu olarak AKP'nin kimlik sorunu işlenmiş olarak karşımıza çıkıyor. Ak partinin kimlik sorunu ve Müslüman demokrat parti konsepti üzerine bir yazı kaleme alan Yasin Aktay dergide kapak konusu üzerine yazılan ilk yazı olarak görülüyor.Bu yazıyı, Necdet Subaşı'nın Siyasal İslam, Şennur Özdemir'in AK Parti iktidarı: Müslüman'ın ateşle imtihanı, Önder Kutlu'nun AKP ile Milli görüşe bütünlük içinde bakan yerel yönetim geleneği yazıları takip ediyor.

Bu yazıların yanında Tezkire dergisinde gündem üzerinden, Ahmet Demirhan'ın Hollanda'da İslam incelemesi olan Siyah Lale ve Sıtkı Karadeniz'in Kürt Sorunu Dehap-AKP ve bölgesel gelişmeler yazıları yer alıyor.

İSLÂMİYÂT

Cilt:3 Sayı:8

Üç aylık araştırma dergisi olan İslâmiyât, Ehl-i Sünnet konusunu başlığına taşıyarak 8. cilt 3.sayısı ile okuyucularının karşısına çıkıyor.

Dergi içinde Ehl-i Sünnet başlığı altında dikkat çeken yazılar şunlar;

Ehl-i Sünnetin teolojik boyutu/Temel Yeşilyurt, Ehl-i Sünnetin fikri zemini üzerine genel bir değerlendirme/Yaşar Aydınlı, Çağdaş değerler üzerine bir Ehl-i Sünnet değerlendirmesi/Mehmet Paçacı, Bir Panaroma: Geçmişten geleceğe Ehl-i Sünnet (Ehl-i Sünnet'e eleştirel bir bakış için yol haritası)/Hayri Kırbaşoğlu.

Ehl-i Sünnet başlığı dışında dergide, Hayri Kırbaşoğlu'nun İslam'ın özünde laik olduğu yanılsamasının analizinin yapıldığı yazıları dikkat çekmektedir.

DOĞU-BATI

Sayı:35

Nitelikli akademik yazılarıyla tanınan Doğu Batı dergisinin 35. sayısının kapak konusu; Entelektüeller. Bir sayıya sığmayacağı anlaşıldığından bu sayıda konu birinci bölüm olarak incelenmiş. Doğu-Batı dergisinde, Ethem Mahçupyan'ın Hangi Entelektüel?, Berrak Burçak'ın 19. Yüzyıl Osmanlısı'nda entelektüelizm ve bilimcilik üzerine yazdığı yazı, batı dünyasından bir entelektüel incelemesi olarak Zeynek Direk'in Jean Paul Sartre'ı incelediği yazısı, Oktay Taftalı'nın Batı Medeniyetinin mutsuz çocuğu entelektüel başlıklı araştırma yazısı ile Nazım İrem'in Radikalleşmiş aydınlanma projesi kıyısında entelektüeller ve Jurgen Habermas yazıları derginin kapağını açtığınızda ilk dikkat çeken makaleler olarak görülüyor.

TOPLUM VE BİLİM

Sayı:105

Hangi Merkez, Hangi Çevre? başlığı altında çıkan dergi, merkez-çevre ilişkisini kavramsal ve teorik çerçevede analiz etmeye çalışıyor.

Toplum ve bilim dergisinin kapağını kaldırdığımızda Şerif Mardin ile yapılmış doyurucu bir söyleşi sizi karşılıyor. Derginin diğer sayfalarında çevre-merkez ilişkisi üzerine; Meltem Ahıskalı'nın Türkiye de "çevresiz merkez" ve garbiyatçılık, Levent Gönenç'in merkez-çevre ilişkisini yeniden düşünmek, Selim Böke'nin İktisadi merkez-çevre paradigması, yazıları ile karşılaşıyorsunuz.

Toplum ve bilim dergisinde kapak konusu dışında önemsenmesi gereken yazılar ise Ali Murat Özdemir'in Uluslararası ekonomi politiğe Marksist yaklaşımlar yazısı, Sezgi Durgun'un homo balkanicus, Çılgın Türkler ve diğerleri yazısı geliyor.

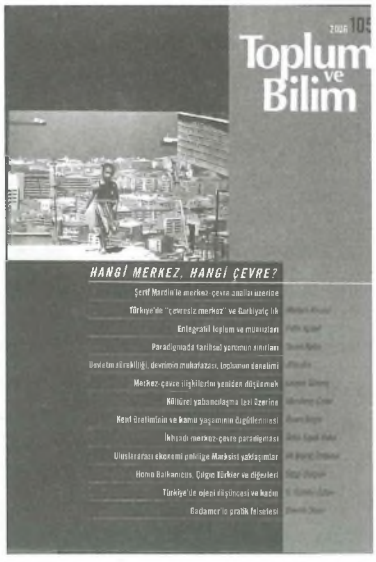

Ertuğrul Bayramoğlu

BİN AYNALI TAPINAK

"Hindistan'da yüksek bir dağın doruğuna yapılmış "BİN AYNALI TAPINAK" adlı görkemli bir tapınak vardı.

Günlerden bir gün bir köpek dağa tırmandı, tapınağın merdivenlerinden çıkarak "BİN AYNALI TAPINAK"a girdi.

Tapınağın bin aynalı salonuna geçtiğinde bin tane köpek gördü. Korkarak tüylerini kabarttı; kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırdı; korkutucu hırıltılar çıkararak dişlerini gösterdi. Ve bin köpek de tüylerini diktiler; kuyruklarını bacaklarının arasına alıp korkunç sesler çıkartıp dişlerini gösterdiler. Köpek paniğe kapılarak tapınaktan kaçtı.

Ve o andan itibaren bütün dünyanın tehlikeli, korkunç köpeklerle dolu olduğuna inandı.

Bir süre sonra bir başka köpek gelip dağa tırmandı. O da tapınağın merdivenlerinden çıkıp "BİN AYNALI TAPINAK"a girdi. Tapınağın bin aynalı salonuna geldiğinde bin tane köpekle karşılaştı ve çok sevindi: Kuyruğunu salladı; neşeyle oradan oraya zıpladı ve köpekleri oynamaya çağırdı.

Bu köpek tapınaktan çıktığında dünyanın dost ve sevecen köpeklerle dolu olduğuna inanıyordu."

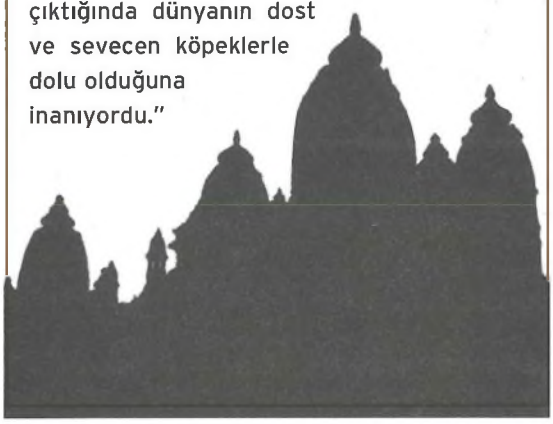

Köpeği ile yasayan bir genç İstanbul'da bir bahçe katı daire kiralar. Dairenin önünde bir teras vardır. Yan dairede de ev sahibi yaşlı kadın ve oğlu oturmaktadır. İki dairenin teraslarından birbirine geçilebilmektedir. Kiracı genç taşınırken ev sahibinin oğlu kiracıya söyle der: "Köpeğinize ne olur dikkat edin, annemin tavşanına bir şey yapmasın. Annem yaşlı, o hayvana da çok bağlandı, bir şey olursa avşana yaşayamaz. Tavşanın kafesi terasta duruyor, aman dikkat...". Kiracı da dikkat edeceğini söyler.

Gel zaman git zaman, köpek ve tavşanın birbirleri ile hiçbir sorunu olmaz, beyaz tavşan da iyice büyür. Tavşan bazen kafesinde duruyor, bazen de terasta dolaşıyordur. Bir gece köpek ağzında birşey ile sahibinin yanına gelir. Sahibi bir de bakar ki köpeğin ağzındaki şey ev sahibinin beyaz tavşanı, ama ölü ve çamur içinde!

Kiracı paniğe kapılır, ölü tavşanı alıp bir güzel yıkar, tüylerini saç kurutma makinesi ile kurutup kabartır ve usulca yan terasa süzülüp tavşanı kafesine bırakır.

O gece, suç üzerine kalacak korkusu ile köpeği alıp annesine gider. Bir hafta sonra döndüğünde ev sahibin oğlunu görür. Genç kederlidir. Kiracı tedirgin tedirgin ne olduğunu sorar. Ev sahibinin oğlu cevap verir: "Siz yoktunuz tabi, bilmiyorsunuz... annem vefat etti...".

Kiracı suçlulukla yutkunarak sorar: "Başınız sağ olsun, nasıl vefat etti anneniz?".

Ev sahibinin oğlu cevap verir: "Tavşanı beslemeyi unutmuşuz, hayvancağız ölmüş. Annemle birlikte tavşanı bahçeye gömdük. Ertesi sabah annem tavşanı hortlamış, kafesinde görünce kalbi dayanmadı zavallının..."

ESKİ ESERLERİN BEDELİ

Bir Amerikalı, Fransa da çok eski bir şatoyu ziyaret ediyordu.Bir demir kapı önünde hayran hayran duran milyoner seyyah:
"Bu kapıyı mutlaka Amerika'ya götürmeliyim, dedi. Nedir bunun bedeli?"
Bu sonradan görmüşün karşısında öfkelenen Fransız müze memuru şöyle cevap verdi:
"İki bin sene."

YAŞAM İÇİN ÖNERİLER

- İnsanlara beklediklerinden daha çok şey ver ve bunu zevk alarak yap.
- Dinlediğin herşeye inanma, sahip olduğun herşeyi harcama ve istediğin kadar uyuma.
- "Seni seviyorum" dediğinde, cidden söyle.
- Üzgünüm dediğinde, o kişinin gözlerinin içine bak.
- Başkalarının düşleriyle asla alay etme.
- Anlaşmazlık durumlarında, dürüst ol.
- Kimseyi kırma, hakaret etme.
- İnsanları akrabalarına göre yargılama.
- Yavaş konuş, ama hızlı düşün.
- Biri sana, yanıt vermek istemediğin bir soru yöneltirse, gülümse ve en büyük başarıların daha büyük riskleri olduğunu hatırla.
- Aileni ara.
- Kaybettiğinde, ders al.
- 3 "S"yi unutma: Kendine Saygı; başkalarına Saygı; her şeyde Sorumluluk.
- Küçük bir anlaşmazlığın büyük bir arkadaşlığı bozmasına izin verme.
- Hata yaptığını fark ettiğinde, onu hemen düzelt.
- Telefona cevap verirken gülümse. Seni arayan kişi bunu sesinden anlayacaktır.
- Biraz yalnız kal.
- Değişikliklere kucak aç, ama değerlerini yitirme.
- Suskunluğun, bazen, en iyi yanıt olduğunu unutma.
- Daha çok kitap oku, daha az televizyon seyret.
- Allah'a güven ama arabanı kilitle.
- Evde sevgi dolu bir atmosfer önemlidir. Huzurlu ve uyumlu bir ortam yaratmak için elinden geleni yap.
- Sevdiklerinle anlaşmazlığa düştüğünde, o anki duruma önem ver.
- Geçmişte çok yaşama.
- Satır aralarını oku.
- Bildiklerini paylaş. Ölümsüzlüğü elde etmenin bir yoludur.
- Dua et. Duada, ölçülemeyecek bir güç saklıdır.
- Sana sevgi gösterisinde bulunan birini engelleme.
- Başkalarının işine burnunu sokma.
- Yılda bir kez hiç gitmediğin bir yere git.
- Unutma, istediklerini elde edememek, bazen büyük bir şanstır.
- Başarını, onu elde etmek için vazgeçmek zorunda kaldığın şeylere bağlantılı olarakdeğerlendir.

YİĞİDİ ÖLDÜR HAKKINI YEME

Fahrettin Gör

Bu atasözü, düşmanın da olsa takdir edilmesi gereken hal ve davranışları gösteren kişilerin bu hallerinin küçük görülmemesi, aksine övülüp yüceltilmesinin de bir kadirşinaslık bir erdem olduğunu anlatan bir sözdür. Tarih bu erdemi anlatan sayısız misaller ile doludur. İşte birkaçı:

- Cengiz Han Celalettin Harzemşah ile harp halindeydi. Sind Irmağı kıyılarında iken ordular karşı karşıya gelmiş çarpışıyorlardı. Moğollar Celaleddin Harzemşah'ın etrafını kuşatmış giderek sıkıştırıyorlardı. Bunu fark eden Harzemşah önüne gelen Moğolları kılıçtan geçirip 100 metrelik bir uçurumdan atı ile birlikte Sind Nehri'ne atladı; yüzerek karşı kıyıya ulaştı. Bu olayı seyreden Cengiz Han "İşte Cengiz Han'ın da böyle oğlu olmalıydı" dedi.

***

- Büyük İskender Hindistan'ı işgal etti. Bu işgal sırasında kendisine en fazla kayıp verdiren ve direnen Hint racalarından Poros'u yakalayıp huzuruna getirdiler. İskender, Poros'a:

- Şimdi sana nasıl muamele yapmamı istiyorsun?

- Krallara mahsus bir muamele.

- Öyle ise Krallığını sana bırakıyorum.

***

- Uzun Hasan Fatih'in başarıları karşısında içten içe duyduğu kıskançlığı artık dışa vurmaya başladı. Trabzon Rum İmparatorunun eniştesi de olmuştu. Hatta bu yüzden annesini, Fatih'in Trabzon'u almaması için ricacı olarak gönderdi. Annesine hürmet ve saygıda kusur etmeyen Fatih. bu işin bir devlet işi olduğunu söyleyerek teklifi reddetti. Ve Trabzon Rum İmparatorluğu'nu fethetti. Uzun Hasan. biraz da Karamanoğlu'nun da kışkırtmalarıyla kendini Timur gibi görüyor, Fatih'i küçümsüyor son darbeyi vurmak için yabancılarla ittifaka giriyordu. Tebriz'e gelen Venedik elçisi Zeno'ya:

- Osmanoğlu'na her yönden aynı zamanda hücum edelim ki bir daha kendine gelemesin. Mümkünse dünyadan ebediyen kalksın.

Otlukbeli'nde iki ordu karşı karşıya gelince Osmanlı ordusundaki disiplin zenginlik ve intizamı gören Uzun Hasan gıbta ile

- "Vay kahpe Osmanoğlu ne derya düşmüş" dedi.

Savaşta yenilip Otlukbeli'nden kaçarken esefle şöyle diyordu:

-Be hey Karamanoğlu. Hanedanın harap olsun. Benim Osmanoğlu ile ne işim vardı.

TBMM BAŞKANI SAYIN BÜLENT ARINÇ'IN TBMM'NİN AÇILIŞI'NIN 86. YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE ÖZEL GÜNDEMLE TOPLANAN TBMM GENEL KURULU'NDA YAPTIKLARI KONUŞMA

(23 NİSAN 2006)

TBMM Başkanı Sayın Bülent Arınç'ın 23 Nisan 2006 tarihinde, TBMM'nin açılışının 86. yıldönümü münasebetiyle yaptığı aşağıdaki konuşma, ülkenin siyasi gündemine ağırlığını koydu. Siyasi gerilimin giderek tırmandırıldığı, askerî vesayet tehlikesinin tekrar gündeme getirilmeye çalışıldığı bir ortamda, millet iradesinin tecelligâhı olan TBMM'nin sayın Başkanının özgürlüklere ve sorumluluklara vurgu yapan konuşmasını, önyargısız olarak değerlendiren herkes taktirle karşıladı.

Sayın Başkan konuşmasında, duvarında "egemenlik kayıtsız-şartsız milletindir" yazan bir Meclisin, gerçekten bu sözün anlamına uygun bir güce kavuşmasını istemektedir. Devletin en temel siyaset belgelerinin hazırlanmasında dahli olmayan bir Meclisin tam anlamıyla egemenliğinden bahsedilebilir mi? Halkın özgürlük alanlarını genişletmek için, milletin mutabakatının ve siyasi mutabakatın yetmediği ve kurumların mutabakatının bu ikisinin üstünde olduğu gerçeğini yaşamıyor muyuz?

Her askeri darbenin arkasından sivil siyasetin alanının, sivil-asker bürokrasinin lehine daraltığı gerçeğini kim inkâr edebilir? Onun içindir ki, ilk sivil cumhurbaşkanı olan Celâl Bayar, 1961 Anayasasını "milletin elinden iktidar çalma anayasası" olarak nitelendirmiştir. Çünkü 1961 Anayasasında milletin iradesine ortaklar getirilmiştir, bu ortakların konumu her darbe sonrasında daha da güçlendirilmiş ve seçilmişlerin icrây-ı siyaset alanı daraltılmıştır. Meclis Başkanı sayın Bülent Arınç, sivil siyasetin alanının genişletilmesine yani TBMM'nin ağırlığının artmasına vurgu yapmıştır. Gerçekten partilerüstü bir "demokrasi manifestosu" niteliği taşıyan bu konuşma, parti ayrımı yapmadan bütün siyasi partiler ve milletvekilleri tarafından desteklenmelidir. Bir partinin, bir grubun değil bütün bir milletin Meclisinin itibarını savunan, halkın seçtiği Meclisin güçlü olmasını talep eden ve gölgelere değil asıl meselelere temas eden bu konuşmaya, özgürlük alanlarının genişletilmesini isteyen herkes destek vermelidir.

Kurumlara karşı bir husûmet üretmeyen, onların sistem içindeki saygın yerlerinde olmalarını isteyen bir konuşmayı, kurumlar arası ihtilafa dönüştürmeye çalışan kişilerin ve anlayışların, ülkenin ve halkın yararını düşündüklerini söylemek oldukça zor.

Son olarak TBMM'nin sayın Başkanı, olağan dönemlerde yeni bir Anayasa yapılması gereğinden bahsediyor. Bunun, siyasetin en temel meselelerinden biri olduğu açık değil mi? Tüm bir milletin, siyasetçilerin ve kurumların, ülke ve insanımız yararına yapılmış bu konuşmayı desteklemesi gerekmiyor mu?

Saygıdeğer Milletvekilleri,

23 Nisan 1920 yılında açılan TBMM'nin 86. yıldönümünü kutluyoruz. Millet iradesinin temsil makamı olan Meclisimiz, daha nice 86 yıl halkımızın onurla temsil etmeye devam edecektir.

Açıldığı yıldan itibaren ülkenin kaderine el koyan, Kurtuluş Savaşı'nı yöneten, Cumhuriyeti ilan eden, devrimler gerçekleştiren Meclisimiz, bu özellikleri nedeniyle dünya parlamentoları arasında müstesna bir yere sahiptir.

Bu müstesna Meclisi bize kazandıran, bağımsızlık savaşımızın komutanı, ilk Meclis Başkanı, Cumhuriyetimizin Kurucusu, Yüce Önder Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarını, sözlerimin hemen başında minnetle anıyor, onların emanetini ilelebet koruyacağımızı ifade etmek istiyorum.

Savaşı yöneten bu Meclis hemen ardından büyük bir kalkınma hareketi başlatmış ve devrim niteliğinde kanunlar çıkarmıştır. Böylece her yanı işgal edilmiş topraklardan, yeni bir ülkenin inşasını gerçekleştirmiştir.

Bu yönüyle Meclisimiz, o dönem için fonksiyonu ve gücü bakımından son derece etkin ve dinamikti.

1961 Anayasası ile Meclisimizin kullandığı yetki, görev ve fonksiyonlarının bir kısmı diğer erklere devredilmiştir. Yasama, yürütme ve yargı arasında kuvvetler ayrımı yapılmış; eşitlik, güç paylaşımı ve denge sağlanmaya çalışılmıştır.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Türkiye'nin geçirdiği bir takım olağanüstü şartlarla kuvvetler ayrımında bir denge sorununun oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Bugün tüm dünyada geçerli olan parlamenter sistemin genel kuralları ülkemizde uygulansa da, Meclisimizin fonksiyonu, gücü ve yetkileri kısmen erozyona uğramıştır.

Yine de Meclisimiz, kendi uhdesinde tuttuğu yasama ve denetim faaliyetlerini bugüne kadar başarıyla sürdürmüş ve diğer erklerin görev alanlarına müdahil olmaktan titizlikle kaçınmıştır.

Ancak bugün Meclisimiz, asıl görevi olan yasama ve denetim faaliyetlerini yaparken, diğer erklerden bir takım eleştiriler geldiğini görmekteyiz.

Meclisimizde kurulan araştırma komisyonları görevlerini, Anayasanın 98. ve İçtüzüğün 104. ve 105. maddelerine dayanarak gerçekleştirmektedir. Araştırma komisyonlarının çalışmaları, milletimiz adına kullanılan bir denetim ve bilgi edinme hakkıdır. Komisyonlarımızın çalışmaları yargılama anlamına gelmediği gibi, yargının çalışma alanlarıyla da çakışmayan bir bilgi edinme faaliyetidir ve Anayasa'nın 138. maddesine aykırı değildir.

Bu nedenle, komisyon çalışmalarının yargı erkine bir müdahale olduğu iddiası, hukuk temelli bir eleştiri değildir.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Türkiye'de darbeler döneminin başlangıcı kabul edilen ve "bürokratik iktidarın" güçlendiği 1960 yılından itibaren Meclisimizin gücü, yetkisi ve fonksiyonu, bu tür hukuki temellere dayanmayan eleştirilerle daraltılmaya çalışılmaktadır.

Anayasayı ve tüm kanunları yapan, Cumhurbaşkanını seçen, hükümeti içinden çıkartan ve aynı zamanda denetleyen, savaş kararını alan ve ülkenin geleceğine yön veren bir kurumun, bugün sahip olduğu gücü ve yetkiyi tam olarak kullandığı tartışmalıdır. Kimi zaman çok önemli mekanizmaların dışında bırakılan Meclis'in fonksiyonları daraltılmıştır.

Örneğin, ülkenin iç ve dış siyasetine çok büyük etkisi olan ve "gizli anayasa" diye kabul edilemez bir tanımlamayla anılan Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nin hazırlanılmasında, Meclisimiz ve ilgili komisyonlarımız tamamen devre dışıdır. Açıklanması ve yayınlanması tamamen yasak olan bu belgenin, son haline karar verildiği günün hemen ertesinde gazete manşetlerinde yer alması son derece dikkat çekicidir. Yine bu belgeden yola çıkılarak hazırlanan İç Güvenlik Strateji Belgesi'nin çete kurmaktan yargılanan kişilerin arşivinden çıkması ne yazık ki, devlet ciddiyetiyle hiçbir şekilde bağdaşmamaktadır.

Bu belgenin, Meclisimizin bilgisi ve denetimi haricinde hazırlanması, parlamentomuzun fonksiyonunun ve millet iradesine verilen değerin ne durumda olduğunu göstermektedir.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Demokratik bir ülkede "gizli anayasa, kırmızı kitap, derin anayasa" gibi tabirler asla kabul edilemez kavramlardır. Bu kavramlar, gizli antidemokratik bir yönetimin iktidarda olduğunu ima eder.

Türkiye Cumhuriyeti'nin tek bir Anayasası vardır ve yürürlüktedir.

Milli Güvenlik Siyaset Belgesi için kullanılan "gizli anayasa" gibi bir tanımın bazı çevreler tarafından üretildiğini ve resmi bir tanım olmadığını biliyoruz. Ancak böylesine bir tanım eğer kamuoyu tarafından kullanılıyorsa ve buna ciddi itirazlar gelmiyorsa bu, bazı kişilerin bilinç altında ülkemiz için nasıl bir yönetim biçimi olduğunu göstermektedir.

Bu algının aslında sadece kamuoyunda değil, bazı siyasetçilerin bilinç alıntında olduğunu da üzülerek görmekteyiz.

Maalesef her dönemde ülkemizin en önemli konusu olan Cumhurbaşkanlığı seçimi için yaşanan tartışmalarda, bazı kamuoyu önderleri ve siyasetçilerin ifadeleri, bilinç altında "gizli bir anayasa" olduğunu ve buna göre hareket ettiklerini açıkça ortaya koymaktadır.

Yeri gelmişken, Sayın Cumhurbaşkanımızın görev süresi-

nin bitmesine uzun bir zaman varken, yeni Cumhurbaşkanı'nın kim olacağını ve nasıl seçileceğini yoğun bir şekilde tartışmanın, Sayın Cumhurbaşkanımıza karşı bir nezaketsizlik olduğunu belirtmek isterim.

Bundan üzüntü duymama ve bu tartışmalara girmekten imtina etmeme rağmen, yine de tartışmalarda bazı kişilerin Meclisimizle ilgili beyanlarındaki yanlışlığa burada değinmeyi, Meclis Başkanı olarak bir görev sayıyorum.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Ülkemiz, Meclisimizin çıkarttığı bir Anayasa ile yönetiliyor. Tüm kanunlarımız bu Anayasa'ya uygun çıkartıldığı gibi, yargı ve yürütme de yine mevcut Anayasamıza göre görevlerini sürdürmektedir.

Bu durumda mevcut Anayasamıza göre yeni Cumhurbaşkanının hangi özeliklerde olması gerektiği, Meclisimiz tarafından nasıl ve ne zaman seçileceği açıkça ifade edilmiştir ve bu herkesçe malumdur.

Buna rağmen mevcut Anayasamız açısından hiçbir sorun yokken, yeni Cumhurbaşkanını bu Meclisin seçip, seçemeyeceğini tartışmak, Meclisimizin meşruluk sorununu gündeme getirir ki, bu asla kabul edilemez bir durumdur.

Ülkemizin yönetilme biçimi, erkler arasındaki gücün kullanımı, meşruiyetlerin dayanak noktaları tartışma götürmez bir şekilde nettir.

Bu konu Anayasamızın başlangıç bölümünde; "Kuvvetler ayrımının, devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" açıkça ifade edilmiştir.

Bu net açıklamaya rağmen bazı kurumlar, kendilerinin öncelikli olduğunu, hatta daha üstün olduğunu vehmetmektedir.

Hatta bazı kurumlar, reform çalışmalarına karşı direnmişlerdir.

Ne ilginçtir ki; artık işlevini yitirmiş, yıllardır sorun üreten bir kurumun kaldırılması, bu kurumdan ve elitist, anti-reformcudan gelen tepkiler nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Halkın büyük çoğunluğunun istediği bu değişikliğe karşın, yürütmenin azınlık anti-reformcuların talebini öncelemesi ayrıca üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

Yüce Meclisimiz 84 yıl önce saltanat kurumunu kaldırmıştır. Ancak bugün ülkede bu kez "kurumların saltanatı" hüküm sürmektedir.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Özgürlüklerin genişletilmesinde, yasakların kaldırılmasında ve demokratikleşmede temel iki zorunluluk vardır:

Birincisi, Anayasa'ya uygun olarak Meclisin karar alması.

İkincisi ise, milletin mutabakatıdır.

Yeni bir düzenleme yapılmasında, Anayasa değişikliğinde kurumların görüşünü almak başka bir şeydir, kurumların mutabakat şartını aramak başka bir konudur.

Dünya üzerinde daha çok demokrasi için, sadece "kurumların mutabakatını" arayan demokratik başka bir ülke yoktur.

Türkiye'de doğal bir durummuş gibi gösterilen bu tutumun, demokrasi anlayışımızı, özgürlüklere yaklaşımımızı ve hukuka olan inancımızın nasıl olduğunu açıkça gösterdiği inancındayım.

Büyük Önder Atatürk'ün "Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir" sözünü hayata geçirmek için bu Meclis, saltanat kurumunu kaldırmış, düşmana karşı savaş vermiştir. Bundan sonra da bu ulvi ilke doğrultusunda Meclisimiz görevini kimseye bırakmadan sürdürmeye kararlıdır.

Anlaşılmaz bir şekilde özgürlüklerin genişletilmesi, yasakların kaldırılması için yıllarca bu kurumların mutabakatı beklenir olmuştur. Ancak bazı kurumlar katılımcı demokrasinin gereği olan ortak akılda buluşmak bir yana, görüş alışverişi için oluşturulan zeminleri bile reddetmektedir.

Bu durumda bazı kurumların, "katılımcı demokrasi" yerine, "kurumsal saltanatı" Türkiye için uygun gördüklerini iddia etmek çok da dayanaksız olmayacaktır.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Bugün özgürlüklerin genişletilmesi için güçlü bir Anayasa değişikliği artık zorunlu hale gelmiştir. Tartışılan tüm konuları içine alan, daha özgür, daha demokrat, daha güçlü, daha mutlu bir Türkiye'nin inşasında gereken Anayasa değişikliği için ortak bir akıl oluşturmak gerekir. Tüm kurum, kişi ve kuruluşlar bu değişiklik için görüşlerini özgürce ifade etmelidir.

Ancak bir mutabakat aranacaksa sadece Yüce Meclis çatısı altında halkı temsil eden Milletvekillerinin mutabakatının aranması gerekir. Eğer burada bir mutabakat sağlanamazsa gidilecek bir tek merci vardır, o da yüce milletimizin iradesidir.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Yüce Meclisimiz çatısı altında çıkartılan kanunlar tartışılırken her meselenin rejim tartışmasına çekilmesi her geçen gün artmaktadır.

Tarım alanında yapılacak bir düzenleme, Belediyeler Kanunu'nda yapılacak bir değişiklik, hayvancılık, turizm ve benzeri onlarca konu tartışılırken konu aniden birileri tarafından rejim tartışmalarına getirilmiştir.

Son olarak önemli konumdaki bir siyasetçinin, İstanbul'da bir eğlence merkezinin insanların ölümüne neden olan kaçak yapılarının yıkılmasını, "rejimden ideolojik intikam almak" ola-

rak değerlendirmesi durumun trajikomik yanını en çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin bir rejim sorunu yoktur. Türkiye, rejiminin Cumhuriyet olacağına, demokrasi olacağına bundan 83 yıl önce karar vermiştir. Bugün de Meclisiyle, hükümetiyle ve tüm organlarıyla aynı kararlılıkla yoluna devam etmektedir.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Ülkenin rejimine karşı bu kadar güvensiz olunamaz. Türkiye'nin rejimi her konu tartışıldığında sarsılacak, etkilenecek kadar zayıf değildir.

Hiç kimse Cumhuriyetten, demokrasiden, temel özgülüklerden vazgeçme niyetinde değildir.

Dolayısıyla ülkede bir rejim sorunu değil, rejimin sahibi olma tartışması vardır. Ülke yönetiminde inisiyatif alanlarını genişletme ya da sahip oldukları gücü kaybetmeme tartışmaları vardır.

Laikliğin, Yüce Önder Atatürk'ün, Cumhuriyetin, bayrağın, rejimin sahibi milletin kendisidir. Milletin temsilcileri olan bizler tüm bu değerlere bağlı kalacağımıza, sahip çıkacağımıza milletvekili olduğumuzda yemin ettik. Bugüne kadar bu yeminimize muhalif bir tek davranış dahi bu Yüce Meclisimiz içinde vuku bulmamıştır.

Dolayısıyla milli değerlerimizin sahibi bir kesim, bir grup değil, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkestir.

Milletimiz ulusal ortak değerlerin sahibidir ve kendi içinde büyük bir hoşgörüyle yaşamaktadır. Toplumumuz etnik kimliğine, inancına, kültürüne göre kimseyi dışlamamakta ve bir arada barış içinde yaşamaktadır.

Ayrıca AB müzakerelerini sürdürdüğümüz bugünlerde hala rejimin tehlikede olduğundan bahsetmek, hele bu tehlikenin AB'ye üye olmak için bütün dönemlerden daha çok gayret sarf eden, bunda da başarılı olan kişilerin eliyle geleceğini iddia etmek her açıdan dayanaktan yoksundur.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Tartışmaların odağında yer alan ve nerdeyse tüm fikir ayrılıklarının gelip dayandığı bir başka konu da laiklik ilkesidir.

Açıkça belirtmeliyim ki, Anayasa'mızın değiştirilemez maddesi olan laiklik ilkesine, Türkiye'de karşı çıkan kimse yoktur.

Bütün tartışmalar laiklik ilkesinin farklı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu yorum farkı nedeniyle kamusal alanda her dönemde farklı uygulamalar yapılmış ve tartışma yaşanmıştır.

Kamusal alan, yurttaşların ortak meselelerini eşit ve özgürce tartıştığı alandır. Dolayısıyla her bireyin ayrım yapılmadan haklarının korunduğu, haklardan yararlandığı ve kendilerini özgür hissettiği bir alandır.

Bu alanı güvence altına almak ve tüm yurttaşlarına eşitçe kullanım hakkı sağlamak devletin görevidir. Kamu yararı devletin değil, halkın yararına doğru genişletilmelidir. Devlet kamusal alanın sahibi değil, koruyucusudur. Bu koruyuculuk; oradaki eşitliğin, adil paylaşımın ve hizmetlerin her birey tarafından kullanılmasını sağlamaktır.

Kamusal alandaki özgürlüklerin ve hakların bir gruba, bir kesime kayması anında devlet koruyuculuğu devreye girer ve haksızlığı önler. Devlet kamusal alanda herkes için geçerli olan hakları bir kesime yasaklayamaz ya da sınırlayamaz.

Buradan hareketle laiklik ilkesinin yorum farklılığını gündeme getirmek gerekir. Anayasamızın değiştirilemez maddesi olan laiklik maddesi, ilelebet var olacaktır. Ancak günün şartlarına, toplum yapımıza uygun olarak yorum farklılıklarını ortadan kaldırmak gerekir. Bu, laikliğin özünü değiştirmeyecek, bilakis toplumun bir arada daha uyum içinde yaşamasına katkı sağlayacaktır.

Dünyada bir çok örneği olan laiklik uygulamasının, Türkiye'dekine benzer tek örneği sadece Fransa vardır. Orada bile laiklikten yola çıkarak hak ve özgürlükler bizdeki kadar kısıtlanmamıştır.

Laikliği bir toplumsal barış ve uzlaşı mekanizması olarak algılamak gerekir. Laiklik, devletin inançlar karşısında tarafsızlığını zorunlu kılar. Bütün inançların kendisini ifade etmesine imkan vermek, bireylerin ibadet hürriyetini sağlamak laiklik ilkesinin temel işlevidir. Devlet, bu işlevi uygulayan ve tüm inançlara eşit mesafede davranan aygıttır.

Sorun işte burada başlamaktadır. Devlet, dini inançların yaşamasını teminat altına alması gerekirken, tam tersine kamusal alanda bazı inançların yaşam hakkını, ifade hürriyetini kısıtlamaktadır. Bunu da laiklik adına yapmaktadır ki, siyaset bilimi açısından büyük bir çelişkidir. Bu çelişki yıllardır Türkiye'nin iç huzurunu zedelemekte ve bitmez tükenmez sorunları beraberinde getirmektedir. Aydınların, siyasetçilerin ve akademisyenlerin hep birlikte çözmesi gereken yorum farkından kaynaklanan işte bu çelişkidir.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Dünya büyük bir değişim içindedir. Küreselleşme hızla ilerleyip dünyayı adeta küçük bir köye çevirmiştir.

Artık dünya siyaset oyununun kuralları değişti. Şimdi değişimi anlamayan, hayata geçiremeyen ülkeler, dünyada sadece kaderleri başkaları tarafından belirlenen figüranlar haline geliyor.

Türkiye, dünya siyasetinin aktif bir üyesi, dengeleri değiştirecek bir ülkesi olmak zorundadır. Hiçbir dönemde pasif, edilgen ve boyun eğen bir devlet olmayı kabul etmeyen Türkiye, küresel siyaset aktörü olmak için hızla değişime ayak uydurmak zorundadır.

Türkiye'nin bu gücünü ve potansiyelini gören çevreler bugün aktif durumdadır. Batı ülkelerinde sözde Ermeni soykırımını bahane eden çevreler, Türkiye aleyhine bir süredir kampanya yürütüyorlar. 24 Nisan'ı sözde soykırımın yıl dönümü sayanlar, yarın yeniden bu karalama kampanyasını gündeme taşıyacaklardır.

Üzülerek görmekteyiz ki, bazı dost ülkelerin parlamentoları ve hükümetleri bu karalama kampanyasına alet olmaktalar. Bu ülke parlamentolarının başkanlarına birer mektup göndererek Türkiye'ye karşı haksızlık yapılmamasını istedik.

Yine de burada bir kez daha açıkça ifade etmek istiyoruz ki; Türkiye'nin tarihinde utanılacak bir şey yoktur. Bizi işlemediğimiz bir suçtan dolayı mahkum etmeye niyetli olan ülkeler, bu Yüce Meclisin gereken cevabı anında vereceğini unutmasınlar.

Değerli Milletvekilleri,

Terör olayları da son günlerde tırmanışa geçti. Terörizm ülkemizin bir çok bölgesinde askerlerimizi, polisimizi, sivil vatandaşlarımızı hedef alıyor. Amaçları kargaşa yaratmak, huzursuzluk çıkarmak ve nifak tohumları ekmektir.

Ülkemizin bütünlüğünü hedef alan bu terörist faaliyetlerinin tam da bu günlerde ortaya çıkması düşündürücüdür. Türkiye ne zaman güçlense, ne zaman bölgesinde etkin olmaya çalışsa, birilerinin maşası olan teröristler sahneye çıkıyor ve ülkenin gücünü zayıflatmaya çalışıyorlar.

Ancak bu konuda başarılı olmaları mümkün değildir. Ordumuz, güvenlik kuvvetlerimiz ve devletimizin tüm unsurları, terörizme karşı büyük bir kararlılıkla görevlerinin başındadır.

Tüm bu nedenlerden dolayı, artık iç politik çekişmelerden kurtulmak gerekir. Artık enerjimizi tüketen ve yıllardır ülkenin ilerlemesini engelleyen prangalardan kurtulmak gerekir.

Teröre, uluslararası karalama kampanyalarına karşı, yani gücümüzü zayıflatmak isteyenlere karşı birlikte hareket etmek zorundayız.

Ortak bir akla ihtiyacımız var. Ortak hayallere ve hedeflere ihtiyacımız var. Yıllardır kendi içimizdeki çekişmeler, kavgalar yüzünden kaybettiğimiz enerji ülkeye yeterince zarar verdi.

Buna dur demenin zamanı gelmiştir.

Türkiye, tarihinin en önemli fırsatlarını yakaladığı bir dönemden geçmektedir. Ülkenin en önemli değişim projelerinden bir olan AB üyeliğimiz yolunda artık çok kritik bir noktaya geldik. Türkiye'nin AB üyeliği tüm dünyada büyük bir açılımın işareti olacaktır. Müslüman bir ülke tarihte ilk defa AB üyesi haline gelecektir ki, bu medeniyetler arası çatışma yaşanacağını iddia edenlere en güçlü cevap olacaktır.

Öte yandan, krizlerle boğuşan bölgemiz açısından da Türkiye'nin konumu hayati önem taşımaktadır. Güçlü bir Türkiye, sadece kendi halkına değil, bölgesindeki tüm halklara huzur ve barış getirecektir. Türkiye'nin tarihi geçmişi, Balkanlardan, Kafkaslara kadar tüm ülkelerde derin izler bırakmıştır. Bu ülkeler geçmişin en güçlü ülkesi ve geleceğin parlayan yıldızı olan Türkiye'ye hala umutla bakmaktadır.

Bunun son örneğini geçtiğimiz haftalarda, Meclisimizin ev sahipliğinde yaptığımız İKÖPAB toplantısında gördük. 47 ülkenin parlamento temsilcileri İstanbul'da yapılan toplantıda Türkiye'nin öncü gücünün önemini bir kez daha bize iletmiştir. Meclisimiz de iki ayrı deklarasyonun hazırlanmasına öncülük ederek, dünya barışı için tüm ülkelere önemli çağrılarda bulunmuştur.

Bu nedenle bölge ve dünya barışı için Türkiye artık bir misyon üstlenmek zorundadır. Tarihin akışını barışa doğru değiştirecek bir güce sahipken, bunu kullanamayan bir ülkeden tarih de, gelecek kuşaklar da hesap soracaktır.

Bu yüzden üzerimizdeki ölü toprağını atıp önce kenetlenmeliyiz. Geleneksel korkulardan kurtulmalıyız. Bu Meclisin açıldığı günlerde olduğu gibi kucaklaşmalıyız, kol kola girmeliyiz ve büyük Türkiye hayali için yola çıkmalıyız.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

23 Nisan'ın hediye edildiği çocuklarımız, gençlerimiz ve gelecek kuşaklarımız için yeni Türkiye'yi inşa etmeliyiz. Bireysel çıkarlarından vazgeçen vatanperverler olarak kendimizi ülkemize feda etmeliyiz.

Türkiye'nin bir mîlada ihtiyacı vardır. Yeni bir başlangıca, yeni bir hamleye, yeni hedeflere ihtiyacı vardır. Geçen yüzyılın sorunlarını geçmişte bırakmanın vakti gelmiştir. Artık yeni yüzyılda, yeni bir Türkiye inşa etmek için ayağa kalkmalıyız.

Artık Milletimiz, devletin en önemli organları arasındaki kavgalardan yorulmuştur. Yaptığımız her şey tarihin sayfalarına kaydediliyor.

Gelecekte hayırla, gururla, takdirle anılmak istiyorsak bu fırsatı kaçırmamalıyız.

Saygıdeğer Milletvekilleri,

Sözlerimi tamamlarken Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın hepimize, özellikle bugünün armağan edildiği çocuklarımıza hayırlı olmasını diliyorum.

Bu Meclisi kuran, yaşatan ve bugünlere kadar gelmesini sağlayan başta gerçek reformcu, uzak görüşlü Cumhuriyetimizin kurucusu ve ilk Meclis Başkanımız Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm mllletvekillerlmizi minnetle anıyorum.

Tüm halkımızın Milli Egemenlik Bayramını kutlar, hepinize saygılar sunarım.

TERÖRLE MÜCADELE KANUNU TASAR VE HAL-I PÜR MELÂLIMIZ

Avukat YASİN ŞAMLI

Terörle Mücadele Kanunu Tasarısı yaklaşık 10 ay sonra yeniden gündeme geldi. Ancak bu defa, ortam oluşturulup gerekli sosyal hazırlık yapıldıktan sonra gündeme getirildi. Bilindiği gibi 2005 yılının yaz aylarında terörle daha iyi mücadele edebilmek gerekçesiyle Terörle Mücadele Kanununda bazı değişiklikler yapılması gündeme getirilmiş ve tartışılmıştı. Tasarı, kamuoyunda ciddi bir tepki ile karşılanmış, hükümet çevreleri de böyle bir değişikliğe gerek olmadığı gerekçesi ile bu konuyu gündemden çıkarmıştı. Esas itibariyle o zamanlar terör olayları gerçekleşmiyordu.

Aradan bir yıl geçmeden izahı kolay olmayan gelişmeler olmaya başladı. Güneydoğu' da bombalama ve terör olayları yeniden başladı. İnsanlar ölmeye başladı. Haberlerde asker cenazeleri görülmeye başladı. Bazı bombalamaları kamu görevlilerinin yaptığı iddiaları ortaya atıldı. Bu çerçevede tutuklamalar oldu. Meşhur Şemdinli iddianamesi ortaya çıktı. Tabiri caizse "ortalık bir anda toz duman" oldu.

İşte tam böyle bir ortamda Terörle Mücadele Kanunu tasarısı eskisinden daha sert ve kısıtlayıcı bir şekilde gündeme getirildi. Artık hükümetin bu tasarıya karşı koyma ortamı yok gibi gözüküyor. Kimler neler yapıyor? Kimler neyin peşinde?

Siyaset ve politika, hukukun denetim ve kontrolünde olması gerekir. Ancak çirkin politika bir kez daha galebe çaldırılıyor ve hukuk çirkin politikanın yönlendirmesiyle hareket ettiriliyor. Çirkin politikanın ortam hazırladığı kanun hükümleri çıkarılabilir. Yargıya müdahaleler oluyor, olmaya devam edecek gibi de gözüküyor.

Bu gelişmeler oldukça, özgürlükler kısıtlanıyor. Haklar ihlâl ediliyor. Hukuk politikaya kurban ediliyor. Terör azgınlaşıyor. Belki de birçok masum insan terörist gibi muamele görüyor ve sonunda kendisini o saflarda buluyor.

Yukarıda saydıklarımız yapılanlar. Bir de yapılamayan veya yapılmayanlar var. Yargı bağımsızlığı sağlanamıyor. Huzur temin edilemiyor. Barış gerçekleştirilemiyor. İnsanların umutları yok oluyor. Hayatları yok oluyor. Sonuç itibariyle hepimiz bediyoruz. Bizim kaybımızdan kazananlar ise her zamanki kazanmaya devam ediyor.

TERÖRLE MÜCADELE KANUNU NASIL BİR KANUNDUR

Esas itibariyle Terörle Mücadele Kanunları yeni bir suç ihdas etmeyip, ceza kanunun tanımladığı suçlara ceza kanununun tespit ettiği müeyyideden daha ağır müeyyide getirirler. İstisna olarak da şedit hükümleriyle suç olmaması gereken basit fiilleri de suç haline getirirler.[1]

Kanunun yeni suç tipi ihdas etmediğini bir örnekle açıklamamız gerekirse; TCK[2] 142. Maddede düzenlenen hırsızlık suçunun müeyyidesi 2-5 yıldır.[3] TMK nın getirdiği, bu suçun unsurlarını değiştirmeden onun müeyyidesini artırmaktır. Yani bir kişi TCK Md. 142 kapsamına giren bir hırsızlık suçunu işler ise en fazla 5 yıl ceza alacaktır. Eğer aynı kişi aynı şartlarda ama terör örgütü faaliyeti çerçevesinde, örgüte yardım amacıyla hırsızlık yapmış ise bu defa cezası 7,5 yıl olacaktır. Dikkat edilir ise burada ek ceza yani 2,5 yıllık ceza, fiile değil, failin niyetine verilmektedir. Hâl bu ki ceza hukukunun temel prensiplerinden birisi; **niyet, amaç cezalandırılmaz. Dış dünyaya yansıyan, kamuyu veya şahsı zarara sokan fiil cezalandırılır.**

Aynı fiile, failin niyetine/amacına göre farklı cezalar öngörmesi nedeniyle TMK nun hukuk mantığına, eşitlik ilkesine de aykırı olduğunu söyleyebiliriz.

TMK diye bir kanun olmasa cezalandırılmayacak bir suç yoktur. TMK da bulunan bütün suçlar TCK da vardır ve cezalandırılmaktadır. Ancak bu tür kanunlar genellikle adından da anlaşıldığı gibi mücadele mantığı ile hazırlandığı için bazen suç olmaması gereken fiilleri de suç olarak tarif edebilirler.

Bizim kanaatimize göre; kime ait olursa olsun hakkın üstün

tutulduğu ve sahibine teslim edildiği adalet üzerine kurulu düzenlerde bu tür kanunlara ihtiyaç duyulmaz. İslâm inancına ve geleneğine sahip olan bir toplumun Terörle Mücadele Kanununa ihtiyaç duyması mümkün değildir. Günümüzde ülkede yaşanan terör olaylarının bir etnik kökene dayandırılmış olması bu anlamda da manidardır. Zira İslam kardeşliğinin hâkim olduğu hiçbir toplumda ve zamanda etnik/kavmiyetçi/ırka dayalı çatışmalar yaşanmamıştır. Gücün esas alındığı ve gücün hukukun önünde olduğu toplumlarda ise bu tür çatışmaların olması kaçınılmazdır. Bu çatışmaların olduğu toplumlarda da TMK na ihtiyaç duyulabilir. Ancak bilinmelidir ki; bu kanunlar asla çözüm üretmeyecek karşılıklı olarak şiddetin artmasına sebep olacaktır.

Terörle Mücadele ismiyle isimlendirilen kanunların yöntemi; cezai müeyyidelerin ağırlaştırılması, baskının artırılması, özgürlük ve hakların ise olabildiğince kısıtlanmasıdır. Bu yönüyle birinci önceliği caydırıcılıktır. Ancak bu yöntemin caydırıcı olmadığı artık bütün dünyaca bilinmektedir.

TASARI MADDELERİNDEN DEĞERLENDİRMELER

Tasarının 3. maddesi ile kanunun 4. maddesinde aşağıdaki değişiklik öngörülmektedir.

"Terör amacı ile işlenen suçlar

Madde 4- *Aşağıdaki suçlar 1 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır:*

a) Kasten öldürme ve yaralama suçları, cebir ve şiddet içeren suçlar ile Türk Ceza Kanununun 79 (Göçmen kaçakçılığı)

80 İnsan ticareti

84 İntihara Yönlendirme, 103 (Çocukların Cinsel İstismarı), 106 (Tehdit)

109 (Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma)

112 (Eğitim ve öğretimin engellenmesi)

113 (Kamu Kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi)

114 (Siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi)

115 (İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme)

116 (Konut Dokunulmazlığının İhlali)

117 (İş ve çalışma hürriyetinin ihlali)

118 (Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi)

142 (Nitelikli hırsızlık)

148 (Yağma)

152 (Mala zarar vermenin nitelikli halleri)

170 (Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması)

172 (Radyasyon yayma)

173 (Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme)

174 (Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi)

181 (Çevrenin kasten kirletilmesi)

185 (Zehirli madde katma)

187 (Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilaç yapma veya satma)

188 Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti

197 Parada sahtecilik

198 Paraya eşit sayılan değerler

199 Kıymetli damgada sahtecilik

200 Para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar

202 Mühürde sahtecilik

204 Resmi belgede sahtecilik

207 Özel belgede sahtecilik

210 Resmi belge hükmünde belgeler

213 Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit

214 Suç işlemeye tahrik

215 Suçu ve suçluyu övme

223 Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması

224 Kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali

227 Fuhuş

235 İhaleye Fesat Karıştırma

243 Bilişim sistemine girme

244 Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme

245 Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması

265 Görevi yaptırmamak için direnme

292 Hükümlü veya Tutuklunun Kaçması

294 Kaçmaya imkân sağlama

300 Devletin egemenlik alametlerini aşağılama

315 Silâh sağlama

317 Askerî komutanlıkların gasbı

318 Halkı askerlikten soğutma

319 Askerleri itaatsizliğe teşvik maddelerinde yer alan suçlar,

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar,

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dört ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları,

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,

d) Anayasanın 120 inci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar,

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar."

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar,

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dört ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları,

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar,

d) Anayasanın 120 inci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar,

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar."

Bu madde ile Terörle Mücadele Kanununun kapsamı ciddi anlamda genişletilmektedir. Mevcut terörle Mücadele kanununda olmayan birçok suç tipi kanun kapsamına alınmaktadır.

Bu suç tipleri okunurken genellikle silahlı terör örgütlerine şartlanıp düşünüldüğünde fazla sorun yokmuş gibi görünebilir. Okuyucular bu hükümleri kendilerine uzak görebilirler. Ancak Türk hukukunda, en azından soruşturma dosyalarında "silahsız terör örgütü" "silahsız irticai terör örgütü" ibareleri görülmektedir. Kaldı ki kanun mantığı açıkça silahsız terör örgütünü kabul etmektedir.

TMK Tasarısının özü ve cezaları artıran ana maddesi 4. madde ile 5. maddeye getirilen şu hükümdür. "*3 ve 4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adlî para cezaları yarı oranında artırılarak hükmolunur. Bu suretle tayin olunacak cezalarda, gerek o fiil için, gerek her nevi ceza için muayyen olan cezanın yukarı sınırı aşılabilir...*"

Tasarının 5. maddesi ile kanunun 6. maddesine getirilen "*3713 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında geçen "beşmilyon liradan onmilyon liraya kadar ağır para" ibaresi "bir yıldan üç yıla kadar hapis ...*" hükmüyle;

* Terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin isimlerini açıklayanlar ve yayınlayanlar,

* Terör örgütlerinin bildirilerini basanlar veya yayınlayanlar,

* Muhbirlerin isimlerini açıklayanlar veya yayınlayanlar,

Bunlara daha önce para cezası verilirken bu tasarının kanunlaşması ile artık hapis cezası verilecektir.

"*Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiillerin basın ve yayın yoluyla işlenmesi hâlinde, basın ve yayın organlarının sahipleri hakkında da bin günden onbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur. Sorumlu müdürleri hakkında, bu cezanın üst sınırı beşbin gündür.*"

Bu hüküm ile basın özgürlüğü ciddi anlamda kısıtlanabilecektir. Tabîî ki kısıtlanacak bu özgürlük, Türkiye gündemini istediği gibi yönlendiren, hükümet kurup hükümet yıkabilen, aleyhte yayınları ile kamu görevlilerini görevden aldıran basının özgürlüğü değildir.

Yine tasarının "*Terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde suç işlemeye alenen teşvik, işlenmiş olan suçları ve suçlularını övme veya terör örgütünün propagandası niteliğinde olan içeriğe sahip süreli yayınlar hâkim kararı ile gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de Cumhuriyet savcısının emriyle tedbir olarak onbeş günden bir aya kadar durdurulabilir. Cumhuriyet savcısı, bu kararını en geç yirmidört saat içinde hâkime bildirir. Hâkim kırksekiz saat içinde onaylamazsa, durdurma kararı hükümsüz sayılır.*" Hükmü ile basın yayın organları susturulabilecektir.

Tasarının 6. maddesi ile kanunun 7. maddesinin hükmü "*1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır*". Şeklinde değiştirilmektedir. Halen yürürlükte bulunan TMK na göre terör örgütünü kuranlar ve yönetenlere verilmesi öngörülen ceza 5-10 yıl iken, tasarının bu hükmü ile müeyyide 10-15 yıl olarak belirlenmektedir. Silahsız terör örgütü neye göre terör örgütü olarak vasfedilecektir. Bu husus keyfi yorumlara son derece açık olacaktır. Bu yüzden birçok sivil toplum kuruluşunun kurucu, yönetici ve faaliyetlerini düzenleyenlerin mağdur olma ihtimali her zaman vardır.

Yine tasarının getirdiği "*Terör örgütünün veya amacının propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın veya yayın organlarının sahipleri hakkında da bin günden onbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Sorumlu müdürleri hakkında, bu cezanın üst sınırı beşbin gündür...*" hükmü birçok masum insanı mağdur edebilecektir. Mesela Filistin'de silahlara karşı taş atan çocukların mücadelesinin onurlu bir mücadele olduğunu söyleyen birisinin, bu madde hükmü gereğince Hamas örgütünün ve amacının propagandasını yapmakla suçlanmayacağını kim garanti edebilecektir. Bu kadarı da olmaz demeyiniz. Türkiye'de faaliyet göstermeyen Lübnan'da da siyasi bir parti olarak yapılanmış bir örgütün üyeliğinden, yazar Nurettin Şirin mahkûm olmuştur.

Bundan başka daha nasıl hükümler var diye merak ediyorsanız şu birkaç örneğe birlikte bakalım;

a) Örgütün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde, örgüte ait amblem ve işaretlerin taşınması veya bu işaret ve amblemlerin üzerinde bulunduğu üniformayı andırır giysiler giyilmesi veya toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerin gizlenmesi amacıyla yüzün, tamamen veya kısmen kapatılması,

b) Örgütün amacına yönelik afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçlerin taşınması veya bu nitelikte slogan atılması veya ses cihazları ile yayınlanması,

c) Örgüte üye kazandırmaya yönelik faaliyetlerde bulunulması.

İkinci fıkrada belirtilen suçların; dernek, vakıf, siyasî parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde işlenmesi halinde bu fıkradaki cezanın iki katı hükmolunur.

Sayılan bu fiillerin cezası 1-3 yıl. Bu hükümlerin kanunlaşması halinde bir protesto eylemi yapmanız sizi terör örgütü amacı doğrultusunda faaliyet yapmaktan terör örgütü üyeliğine kadar götürebilir. Yani masum bir protesto eylemine katılan ve terör örgütü ile hiçbir ilgisi olmayan kişi yaptığı bazı hareket ve işaretler nedeniyle bu fıkra hükmüne göre terör suçlusuymuş gibi cezalandırılabilecektir.

Sivas olaylarının hazırlık soruşturması safhasında Aziz Nesin'i protesto edenlere uzun süre örgüt adı bulunmaya çalışıldı. Bulunamayınca bildirilerden de esinlenilerek bu örgüt "Müslümanlar örgütü"dür denildi. Yukarıya alıntıladığımız bu hüküm Müslümanlar örgütünün işaretini başörtüsü olarak belirlemek için ne kadar da elverişlidir. Üstelik Anayasa mahkemesi ve Danıştay başörtüsünün cumhuriyete karşı bir başkaldırı olduğunu da söylemiyor mu? Bu tasarıyı hazırlayanlar bu hükümlerin nasıl sonuçlara yol açacağını birazcık düşünmüş olsalar, tasarıda birçok düzelme kendiliğinden olacaktır.

Kanunun 8. Maddesine konulmak istenen "*Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek doğrudan veya dolaylı olarak fon sağlar veya toplarsa, hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis ve yüzelli günden binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Fon, kullanılmamış olsa dahi fail aynı şekilde cezalandırılır.*

Bu maddenin birinci fıkrasında geçen fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri ifade eder."

Bu hükümler kanunlaşırsa bundan böyle zekât ve fitrelerinizi vereceğiniz yerlere çok dikkat etmeniz gerekiyor. Aynı şekilde kurban derilerinizi verdiğiniz vakıf ve dernekler eğer irticai terör örgütü olarak vasıflandırılır ise - ki bu her zaman mümkündür – kendinizi terör örgütü üyeliğinden, özel yetkili Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanıyor olarak bulmanız mümkündür.

Dernek veya vakfınız biraz istenilen çizgi dışında ise tasarının 8/b maddesinin "*Bu Kanun kapsamına giren suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, Türk Ceza Kanununun 60 ıncı maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur*" hükmüyle karşılaşmanız an meselesidir.

Yine tasarının; "*Şüpheli, gözaltı süresince yalnız bir müdafiin hukuki yardımından yararlanabilir. Gözaltındaki şüphelinin müdafi ile görüşme hakkı, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, hakim kararıyla yirmidört saat süre ile kısıtlanabilir; ancak bu süre içerisinde ifade alınamaz.*

Şüphelinin kolluk tarafından ifadesi alınırken ancak bir müdafi hazır bulunabilir...

Müdafiin dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek alması, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla bu yetkisi kısıtlanabilir" hükümleri ile savunma ağır yaralı hale getirilmektedir.

Kanunun 19. maddesine konulmak istenen "*İşlenişine iştirak etmemiş olmak koşuluyla bu Kanun kapsamına giren suç faillerinin yakalanabilmesine yardımcı olanlara veya yerlerini yahut kimliklerini bildirenlere para ödülü verilir...*" hükmü muhtemelen iftira ile para kazanmak isteyen fırsatçıların yüzünü güldürmektedir. Böyle bir hüküm hukuk devleti açısından utanç verici ve acziyetin ifadesidir. Birçok ağır ceza dosyasının temelini isimsiz ihbar telefonları oluşturmaktadır. Şimdi bu isimsiz ihbar sahiplerine bir de ödül verilecektir. Nice masum insanlar, gözünü para hırsı bürümüş müfterilerin beyanları ile en azından yıllarca ağır ceza mahkemelerinde yargılanabilecektir.

Ek 2. Madde ile getirilmek istenen "*Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda "teslim ol" emrine itaat edilmeyerek silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde kolluk görevlileri, tehlikeyi etkisiz kılabilecek ölçü ve orantıda, duraksamadan hedefe karşı silah kullanmaya yetkilidirler.*" Hükümdeki "**teşebbüs**" felaket habercisi gibidir. Kendisine silah çekilen güvenlik görevlisi tabiî ki en azından meşru müdafaa için silah kullanacaktır. Bunun tartışılacak bir yönü yoktur. Bu hüküm konulmasa da bu böyledir. Ancak devlet olmanın gereği silah çeken şahsı eğer sağ yakalamak mümkün ise sağ yakalayıp yargılamaktır. Keyfi davranan bir görevli tarafından, bir kişi çekilip vurulur ve silah kullanmaya teşebbüs etti ben de vurdum derse bu hükmün varlığı halinde hiçbir müeyyide gerekmeyecektir. İnsan canı bu kadar ucuz mudur? Böyle kanun maddesi olabilir mi?

Bunlar örnek kabilinden saydığımız hükümlerdir. Tasarının bütün hükümleri hukuka aykırı birçok ilkesi eşitlik ilkesine aykırıdır. Kanunları gerçekten hukukçular sipariş verilmeden hazırlamaya başladığı zaman, hukukçular görevini rahat yapabildikleri zaman Türkiye hukuk devleti olma yoluna girecektir. Başka alternatif de yoktur. Çünkü hakkın üstünlüğü, insan fıtratı gereğidir. Zulüm galebe çalmış gibi gözükse de üstün olan haktır. Zulüm ve zalimler ise ne kadar güçlü gözükürse gözüksün özü itibariyle zelildir ve zayıftır.

Av. Yasin Şamlı

1 Mesela bu yeni tasarı protesto eyleminde yüz kapatmayı suç haline getirmiştir.
2 Türk Ceza Kanunu
3 Nitelikli Hırsızlık